

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושש-עשרה של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:05

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה
בחינת שמאות בתאריך י"ז בתמוז
כבילת האסיר הרצל אביטן באזיקים בזמן ניתוח
חיסון ילדי בני-ברק מפני צהבת
קיצוצים בתקציב החינוך הערבי בשנת 1998
שאלות ותשובות
קלטת של גיל קופטש בשיעורי תנ"ך
מועדי משחקי כדורגל בליגות ב' וג'
עזרה של בוחנים במבחני בגרות
בית-הספר "עופר" לילדים אוטיסטים בחיפה
פעילות ארכיאולוגים באתר רנתיס
לימודי דת האסלאם כיחידת לימוד חובה בבחינות הבגרות
מדיניות הביזור של משרד החינוך
מחסור בשעות לימוד במגזר הערבי
סיוע לתזמורות עירוניות
קיצוצים במערכת החינוך הערבית
פעילות תיאטרון "הבימה" בשבת
בחינות הבגרות לערבים ולדרוזים
צריכת אלקהול בקרב בני הנוער
סגירת מגמת סיעוד בכפר הנוער "והנה ז'בוטינסקי"
תשלום בעבור ביקורי תלמידים באתרי רשות הגנים הלאומיים
מתן עדות תמורת תשלום
חקירת מותו של אזרח במשרדי מע"מ
יחס שוטרים למפגינים בכביש בר-אילן
סגירת תיקי חקירה על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים
הצורך בקיצור משכי הזמן בין בחינות ההתמחות במשפטים
תלונה על התנהגות אלימה של שוטר
פיצויים למשפחה שניזוקה מפגיעת שוטרים
הגשת קובלנה נגד השופט אליגון
העברת מידע מחברת החשמל לרשויות מס הכנסה
תלונות במח"ש על כפיית חילול שבת
עיכוב בהגשת כתב אישום בגין פרסום כתבה שקרית
טיוטת פסק-דין של בית-המשפט העליון שפורסמה כפסק-דין
הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות
(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)
הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ו-1996
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)
הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות
(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)
הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק ראש האופוזיציה, מעמדו, סמכויותיו וזכויותיו, התשנ"ז-1997
(הצעת חבר הכנסת נ' זוילי)
הצעת חוק היועץ המשפטי לכנסת, התשנ"ז-1997
(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)
הצעת חוק העונשין (תיקון – פרסום שם חשוד), התשנ"ז-1997
(הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט)
הצעת חוק איסור חלוקת כרטיסים ללא תמורה, התשנ"ז-1996
(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)
הצעת חוק הסדרת ענף התקשורת, התשנ"ז-1997
(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)
הצעת חוק שירות לאומי (זכויות בת שירות), התשנ"ז-1996
(הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)
הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – תלוש משכורת), התשנ"ז-1997
(הצעת חבר הכנסת מ' נודלמן)
הצעות לסדר-היום
העברת השלטון בהונג-קונג לידי סין
שאלות ותשובות
אי-מתן אישור כניסה לישראל לנכדתו של בוריס פסטרנק
האשמה של נציג הרשות הפלשתינית בדבר הדבקת ילדים פלשתינים באיידס
הפרת הסכמי אוסלו על-ידי ארצות-הברית
היערכות ישראל לקראת איחוד המטבע האירופי
אירוח משלחת מטעם המפלגה הניאו-פאשיסטית האיטלקית
הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – משתמשים בסמים מסוכנים), התשנ"ז-1997
(הצעת חבר הכנסת מ' לוי)
הצעות לסדר-היום
תלמידים רבים קיבלו מראש את בחינות הבגרות
הצעה לסדר-היום
מבני חינוך באום-אל-פחם
הצעה לסדר-היום

העיר אום-אל-פחם

הצעה לסדר-היום הגידול במספר המשתמשים בסמים בקרב סטודנטים באוניברסיטת תל-אביב

הצעה לסדר-היום

דוח ועדת-גבאי בעניין ביטול מס רכוש

הצעות לסדר-היום

הפצת כרוז בחברון עם תמונת חזיר הפוגעת באסלאם

הצעה לסדר-היום

סכנת הטילים האירניים

שאלות ותשובות

העברת ניידת טיפול נמרץ מעכו לנהרייה

בית-החולים "העמק" בעפולה

העברת נתונים משירותי הבריאות לצה"ל

תרופות המכילות אמפיטימינים

תעסוקה לרופאים שלא עמדו בבחינות לקבלת רשיון

תרופות למחלת הטרשת הנפוצה

הצעה לסדר-היום

המצב בבתי-המעצר בישראל

הצעות לסדר-היום

התבטאויותיו של הרב עובדיה יוסף כלפי נשים

הצעה לסדר-היום

בצורת בענף הזית

הצעות לסדר-היום

פגישת השר אריאל שרון ומר אבו-מאזן

הצעה לסדר-היום

פטור ממסים לאמבולנס לבעלי-חיים

שאלות בעל-פה

היו"ר מ' שטרית:

בוקר טוב, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. היום יום רביעי, 2 ביולי 1997, כ"ז בסיוון התשנ"ז.

רבותי, אנחנו מתחילים בשאלות בעל-פה ושאלות ותשובות. ראשית, לשאלת הראשונה – שר המשפטים ישיב על שאלת בעל-פה מס' 128, מאת חבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת פורת, בבקשה.

בחינת שמאות בתאריך י"ז בתמוז

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, ב-22 וב-23 ביולי 1997 אמורה להתקיים בחינה למי שמבקשים לקבל רישוי כשמאים. יום זה הוא י"ז בתמוז, יום צום ותענית, יום שנשתברו בו הלוחות והובקעה חומת העיר, ונבחנו שומרי מצוות ייפגעו באופן ניכר מבחינה שתהא ביום צום.

רצוני לשאול:

1. האם ישונה המועד?

2. האם יותקנו תקנות ברורות כדי למנוע בחינת בימי צום? תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת פורת, רבותי חברי הכנסת, ב-24 ביוני שנה זו שלח מר דורון ישראל בשם מזכיר מועצת השמאים במשרד המשפטים מכתב לכל הנבחים בבחינה המצוינת בשאלתא,

ובמכתב הזה הוא הודיע, כי הבחינה שנקבעה ל-22 ביולי, יום ג', שבו אכן חל צום י"ז בתמוז, נדחתה ל-23 ביולי, יום ד', עקב הצום. מדובר אכן בטעות שנעשתה בתום לב וללא כל עניין לפגוע, חלילה, בנבחנים דתיים. מזכירות מועצת השמאים איננה קובעת בחינות בימי צום ומועד, וכך יהיה גם להבא, כמובן.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת פורת. כמו שאומרים, אתה לא תשכנע אותו בקלות כזו.

חנן פורת (מפד"ל):

קודם כול, אני מבקש להודות מקרב לב על התשובה. אומנם אני חייב לציין, שבשעתו – ואני קיבלתי מכתב תלונה – נאמר לאותו אדם, לאחר שפנה והתלונן, שאין שום אפשרות לשינוי התאריך. אני מבין שבעניין זה דווקא עבודתנו מבחינה ציבורית בכנסת הועילה לעשות דבר שלא יכול היה לעשות המתלונן. אבל לגופו של עניין אני מאוד שמח.

עם זאת, אני רוצה לפנות, לשאול ואולי יותר מזה לבקש: גם במערכת האזרחית, ואולי לעתים יותר מזה במערכת הצבאית, כתוצאה מהשימוש בלוח לועזי בלבד נופלות טעויות כאלה, אפשר שבתום לב. אבל יותר מדי פעמים אנחנו עומדים על כך שימי צום, לעתים אפילו תשעה באב, לא רק צום י"ז בתמוז, כיוון שלא מתחשבים בתאריך העברי, זאת אומרת לא מתבוננים בו – הדבר הזה נפגע. אני רוצה, אדוני שר המשפטים, שתימצא הדרך, באמצעות משרדי הממשלה, להבהיר, שכל מערכת התאריכים תיבחן לפחות בהתייחסות לאותם תאריכים עבריים שהם משמעותיים מבחינת צום, חג וכדומה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פורת, האם בימי הצום אנשים לא עובדים?

חנן פורת (מפד"ל):

קודם כול, יש אנשים שצמים שלא עובדים או שעובדים רק חצי יום, ויש כאלה שקשה להם, הם צמים. אני זוכר אישית שכשהייתי בצבא, למשל, והיה לנו קורס צניחה שהיה בדיוק בתשעה באב – אז, בשעתו, דרשו מאתנו להתאמן בתשעה באב, מלבד אלה שיבקשו ויתחנו על נפשם שלא לעשות זאת. אני חשבתי שלא יאה ולא נאה שזה יהיה כך. הדבר צריך להיות מוסדר באופן ציבורי.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני בהחלט אפעל למימוש הבקשה של חבר הכנסת חנן פורת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני.

השאלתא הבאה היא שאלתא של חבר הכנסת יוסי כץ המופנית לשר לביטחון פנים. בבקשה, חבר הכנסת כץ.

כבילת האסיר הרצל אביטן באזיקים בזמן ניתוח

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ביום שני, 30 ביוני 1997, פורסם שנציבות בתי-הסוהר החליטה לכבול באזיקים את אסיר העולם הרצל אביטן בשעת ניתוח ואשפוז בבית-החולים.

רצוני לשאול:

1. האם אין אמצעים אחרים כדי להבטיח שהאסיר לא יימלט?

2. כיצד עולה הדבר בקנה אחד עם השמירה על כבודו כחולה וכאדם?

3. האם יישקל שינוי ההחלטה?

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יוסי כץ, התשובה היא – על הרצל אביטן אני יכול לומר לך דברים מספר. אני מניח שאתה מכיר את המקרה. האיש הזה הוא מאוד מאוד מפורסם, ידוע במדינת ישראל בבריחותיו ובדברים שהוא עשה. האסיר הרצל אביטן שפוט לשני מאסרי עולם ומוגדר כאסיר מסוכן המצוי בתנאי הפרדה מיוחדים. בעבר ברח מכלאו ולקח בני ערובה. צריך לזכור את הנקודה הזאת.

פקודת נציבות שירות בתי-הסוהר קובעת את הצורך בכבילה של אסיר בהגדרה זו בתנאי אשפוז בבית-חולים, כפי שנדרש במקרה שלו, שלא לדבר על כך שכוח גדול של סוהרים ושוטרים נדרש למבצע אבטחה זה.

אציין גם, שקיים חשש סביר שהוא לא רק ינסה לברוח, אלא אף יקבל לכך עזרה מבחוץ, ואל הדבר הזה אנחנו צריכים להתייחס בכל כובד המשקל.

הרצל אביטן היה אמור להיות כבול בשלב הבדיקות, וברור שבעת הניתוח וההתאוששות תנאי שמירתו יהיו שונים בהתאם לכך. כלומר, בשלב הבדיקות הוא אמור להיות כבול, לא בשלב הניתוח. כל זאת על דעת רופאי בית-החולים, גורמי הביטחון במקום, ואף בידיעת עורך-דינו, שציין בפניו כי אין לו אפשרות לדרוש הורדת הכבלים. כל הדברים האלה נעשים על-פי חוק.

אשר לעניין כבוד האדם כחולה, הרי שאין להלין על התנאים הנדרשים לאבטחתו – אלא לאסיר עצמו. האסיר הביא זאת על עצמו. אני חושב שלא צריך להלין על אלה שמבצעים את העבודה.

אין מקום לשנות את סדרי השמירה במקרים כאלה, ובמקרה זה במיוחד. אני מכיר את המקרה היטב, וניסיון העבר מלמד אותנו שהנוהל הקיים – במקומו.

יש לציין, שנושא הכבילה בבית-החולים עבר לא אחת את מבחן בית-המשפט, והוכר כהכרחי לשמירת ביטחון הציבור כאשר מדובר באסיר כמו הרצל אביטן המהווה סכנה לציבור.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

בכל הכבוד, אני חולק על עמדת השר. אני ביקרתי את הרצל אביטן בכלאו. למיטב ידיעתי, האירוע האחרון האלים שקשור בו התרחש כבר לפני מספר ניכר של שנים.

יש לנו חוק חדש בכנסת, שחוקקנו בשלהי הכנסת הקודמת. סעיף 5 לחוק זכויות החולה קובע, שמטופל זכאי לקבל טיפול רפואי נאות, הן מבחינת הרמה המקצועית והאיכות הרפואית והן מבחינת יחסי האנוש. יש אומנם כמה חריגים לגבי הצבא והמשטרה, אבל הם לא כלולים, לדעתי, במדיניות כפי שהיא מבוצעת על-ידי שירות בתי-הסוהר לגבי העברת האסיר אל בית-החולים, לגבי העברת מטופלים, כללי ביקור וכדומה. יש בהחלט אפשרות לקבוע כללים מיוחדים לגבי אסירים מסוגו.

אני מציע לשר להעביר ליועץ המשפטי לממשלה את הסוגיה, משום שחוק חדש שהכנסת חוקקה עלול להיות מושם, לפי דעתי, ללעג ולקלס על-ידי שירות בתי-הסוהר.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש ואדוני השר לביטחון פנים, אני רוצה להעלות שאלה ומשאלה. הצד של החולה הוא מאוד רגיש ואנושי. הייתי אומר שזה מבחינה פרלמנטרית מצד ועדת העבודה והרווחה.

אני רוצה לשאול מצד אחר, צד ההשפלה. יכול להיות שאני טועה, אבל יש לי לפעמים הרגשה, שיש בטקס הזה של האזיקים גם ממד של עונש נוסף של השפלה. כפי שאני מתרשם כצופה טלוויזיה וכקורא עיתונים, פעמים רבות מלבישים אזיקים על אנשים, שהדמיון שלי, לפחות, לא מגיע לממדים שיכולים לתרץ את הסיבה. זה לא הכרחי. יש לעונש התפקידים שלו. יש פה, לדעתי, מפגן כוח והשפלה. אם אני טועה, תתקן אותי, אולי תסרטט לפנינו בדיוק את הגבולות, מתי שמים אזיקים ממש כי זה חיוני ומתי מתוך ריטואל או רצון להכאיב ולהשפיל. זה לא רק לאיש עצמו, זה גם לבני משפחתו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. אדוני השר, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני חייב להסתכל על הדברים האלה בשני היבטים. בהיבט המשפטי הטהור, נדמה לי שחבר הכנסת יוסי כץ טועה. אם תוכיח לי שאני טועה, אנחנו נתקן את הדברים.

בהיבט המשפטי הטהור הדברים נעשים פה על-פי חוק. נכון שזמן רב עבר מאז עשה הרצל אביטן מה שעשה, אבל אתה לא יודע את התנאים שלו בתוך הכלא, אתה לא יודע את ההתנהגות שלו בתוך הכלא, ואני מציע שלא נתחיל לפרט פה עכשיו.

מבחינת ההיבט המשפטי, כפי שאני זוכר אותך מהתקופה שישבנו יחד, יש לך עבר משפטי, אבל במערכת יחסי עבודה, לא בבתי-סוהר. אם תוכיח לי שאני טועה – בשמחה, אין לי שום בעיה אתך בוויכוח הזה.

לשאלתו של חבר הכנסת וייס בעניין ההשפלה – גם אני לא אוהב לראות את האסירים מסתובבים עם אזיקים. אני רוצה לומר לך, שבשבוע שעבר היה לנו אסיר, רוצח, ששמרו עליו שני אנשים. הוא היה עם אזיקים, והוא ברח. הוא הסתובב ברחובות כפר-סבא, והאסיר הזה היה מסוגל לרצוח פעם נוספת.

שבח וייס (העבודה):

השר לביטחון פנים א' קהלני:

העניין מורכב מאוד. אתמול ישבתי בדיון שנמשך חמש שעות עם מנהלי בתי-הסוהר בכל מדינת ישראל. חמש שעות הקשבתי לצרות שהם מטפלים בהן. כשאתה שומע אותם מדברים, ואת הבעיות שיש להם – יש להם בעיות קשות מאוד. הם נאבקים: 1. מול החוקים; 2. מול התנאים שמדינת ישראל נתנה להם; 3. למען ביטחון הציבור.

יש שם מפקדים רציניים ביותר, ואני מציע להשאיר להם לשקול מתי ניתן להיות יותר ליברלי, אבל זה לא דבר קל שניתן להחלטה. השאלה היא, האם אנחנו, המנהיגים, כשקורה משהו, מגבים אותם אחר כך. זאת אחת הבעיות שיש לנו במדינת ישראל, שכאשר כבר קורה משהו כולנו מתנערים, והם בעצם מופקרים. יש לנו פה איזה משחק. אני נמנה בדרך כלל עם אלה שנותנים גיבוי.

אשמח לבדוק את ההיבט המשפטי. אשר לנושא האנושי, אני מציע להשאיר אותו למפקדים במקום, ותאמין לי, הם מאוד רגישים. אני מוכרח לומר לך, חבר הכנסת וייס, שהיחס לאסירים בבתי-הסוהר במדינת ישראל, בהשוואה לעולם, הוא היחס המכובד ביותר שאנחנו מסוגלים לתת. אני משוחח הרבה מאוד עם אסירים, ואני ממש מתפעל מההתרגשות שבה הם מודים לשירות בתי-הסוהר על היחס הכללי.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני השר.

השאלתא הבאה היא שאלתא בעל-פה מס' 129, של חבר הכנסת רפאל פנחסי, המופנית לשר הבריאות. בבקשה.

חיסון ילדי בני-ברק מפני צהבת

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השבועון "המחנה החרדי" טוען, כי בשל מחסור כספי לא מחוסנים ילדי בני-ברק מפני מחלת הצהבת, חרף הסכנה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא חוסנו ילדי בני-ברק?

2. מה היא העלות התקציבית של חיסון זה?

3. באילו ערים נמנע החיסון?

4. מה הם ממדי המחלה בבני-ברק יחסית לכלל האוכלוסייה? תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ידידי הרב פנחסי – 1. חיסון נגד דלקת כבד נגיפית מסוג A נחלק לשתי קבוצות: א. חיסון סביל, גמא-גלובולינים. חיסון זה מקובל לתת במקרה של התפרצויות , מצבים דומים לאלו הקיימים כיום בבני-ברק. חיסון זה, למרות A של דלקת כבד נגיפית מסוג המחסור הגדול הקיים בכל הארץ, ניתן לכל אלו אשר נזקקו לו בבני-ברק בעבר ובהווה. ב. חיסון פעיל. חיסון זה ניתן באופן מקורי כחיסון שלפני חשיפה למחלה, והוא עדיין איננו מקובל כחיסון שבשגרה בשום מדינה בעולם, בשונה מהפרסומים.

חיסון זה, כטיפול בזמן התפרצות, הוא ניסיוני. אין כל ביטחון שהוא מסוגל להפסיק מגפה, ולכן הוא לא אושר בארץ כטיפול מניעתי לאחר חשיפה.

מסיבה זו לא חוסנו ילדי בני-ברק בחיסון הפעיל, אך מי שנזקק מחוסן בחיסון הסביל.

החלטות אלה הן בהתאם להמלצות הוועדה המייעצת לחיסונים של משרד הבריאות, אשר התפרצויות המחלה בבני-ברק הובאו לדיון בפניה.

יש לציין, כי ניתן להתגבר על התפרצויות המחלה על-ידי שמירה על כללי היגיינה בסיסיים בפעוטונים, בגני-ילדים, במשקי בית וכדומה.

2. עלות החיסון הפעיל, שעליו מדובר בכתבה, היא 100 שקלים למנה, כאשר לקבלת חיסון מלא יש צורך בשלוש מנות. עלות חיסון ילדי ישראל עד גיל 12 היא כ-40 מיליון שקל.

3. כאמור בתשובות על השאלות האחרות, החיסון הפעיל לא ניתן כחלק משגרת החיסונים בשום מדינה בעולם וגם לא בארץ. חיסון זה לא ניתן, לכן, אף באחת מערי ישראל, למעט בכפר ג'סר-אל-זרקא, שבו היתה התפרצות ממוקדת בקבוצת גיל הפעוטות והילדים מתחת לגיל שש שנים, והחיסון ניתן בהתאמה לקבוצה מצומצמת של בני גיל זה בקרב תושבי הכפר בלבד.

. בשאר אזורי הארץ 4A. בבני-ברק מדווחים מדי חודש כ-50 מקרים של דלקת כבד נגיפית מסוג המספרים שונים מאזור לאזור ומשתנים מחודש לחודש ונעים בין מקרים בודדים לחודש באזורים מסוימים לבין כ-40 מקרים באזורים אחרים. בשונה ממקומות אחרים בארץ, מספר זה של כ-50 מקרים כל חודש בבני-ברק הוא סטטי. שלא כמו במקומות אחרים בארץ, החינוך לבריאות מחד גיסא ומתן חיסון סביל מאידך גיסא היו ללא הועיל. אוכלוסיית החולים כוללת פעוטות המדביקים את הוריהם ואחיהם בבית. ייתכן מאוד שהמקור הוא בפעוטונים ובגני-ילדים, שההיגיינה בהם נמוכה ואינה משתפרת.

עדיין Aחשוב לציין, נוסף על כל האמור לעיל, כי אף שהחיסון הפעיל כנגד דלקת כבד נגיפית מסוג לא קיים כחיסון שגרתי אף באחת ממדינות העולם, כבר מתקיימים היום בארץ דיונים מקצועיים לגבי אפשרות הכנסתו של חיסון זה לשגרת החיסונים. אם וכאשר יוחלט על הכללתו של חיסון זה כחלק משגרת החיסונים הקיימים בארץ, יהיה צורך להיערך מבחינה תקציבית, וזאת בשל עלותו הגבוהה.

לסיכום, חיסון סביל, כלומר אחרי שהתפרצה הדלקת, אנחנו נותנים באופן שוטף למרות החסר. החיסון הפעיל לא ניתן מפני שעדיין הוא לא הוכיח את עצמו, הוא עדיין בבדיקה, וכן בגלל העלות הגבוהה, מבחינה תקציבית, של כ-40 מיליון שקל.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאלה נוספת לחבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידידי סגן השר, אני מודה לך על התשובה המפורטת שנתת לי. אדרבה, מדברך אני למד, שבבני-ברק יש מדי חודש 50 מקרים. אני רוצה לקרוא לך מאותה כתבה שפורסמה בעיתון "המחנה החרדי" – העליתי את הנושא כבר לפני למעלה מחצי שנה ולא נעשה בנושא הזה כלום – שמביאה מדבריהם של כמה רופאים, לא אחד, לא שניים ולא שלושה, שלדעתם הנושא חמור ביותר.

אני רוצה לצטט את דברי ד"ר יצחק שוחט, רופא ילדים בכיר ומנהל מרפאת הילדים של קופת-החולים הכללית בבני-ברק, שהיא הגדולה בעיר, והוא קובע בתקיפות: "רשויות הבריאות חייבות לפעול. העיר הזאת מוצפת צהבת, על כל ההשלכות. כל רופאי הילדים כאן במרפאה ממליצים בפה מלא להתחסן וקוראים למשרד הבריאות לסבסד את החיסונים". ד"ר שוחט שואל באירוניה: "למה מחכים, עד שהפריץ ימות? או כמו בבדיחה הידועה, שכולם יהיו חולים ואז לא יהיה את מי לחסן?" הוא טוען, שחלק גדול מהציבור זקוק לכך. מובאים פה גם דברי ד"ר מושקוביץ, ד"ר משולם ראט. אני למד מכל הכתבה הזאת, שאדוני השר מחכה למכתב מנציג העירייה, ולצער הוועדה הקרואה לא מתפקדת, ולכן – כך הוא כותב פה – לא פנו אליך.

העלות הכספית – אני לא חושב שצריכה למנוע. אם יש 50 מקרים – אדוני סגן השר גם הוא אמר את זה – לא יעלה על הדעת שהעניין הזה יימשך. כשהעליתי את הנושא, הוא הועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה, ולצערי גם בוועדת העבודה והרווחה הדיון לא קיים. אני פונה לסגן השר לקחת את הנושא ברצינות. כמו שבכפר ג'סר-אל-זרקא מצאו לנכון לחסן את כל הילדים, מן הראוי שגם בבני-ברק, עיר ברוכת ילדים, משרד הבריאות לא יתחבא מאחורי האמירה שאין לו תקציב. הרי למשרד הבריאות בכל הנושאים אין תקציב, גם בנושא חוק ביטוח בריאות ממלכתי, גם בנושאים אחרים. אתם חיים בחוסר תקציב. לא יעלה על הדעת שסדר העדיפויות יהיה, ש-50 ילדים יחלו כל חודש בצהבת ומשרד הבריאות לא ינקוט שום עמדה לחסן את הילדים. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפי אלול. אחריו – חבר הכנסת משה גפני.

אני מבקש להזכיר, ששאלה נוספת היא במסגרת זמן של דקה, רבותי. אנא, תשאלו את השאלה בקיצור. גם התשובה, אדוני סגן השר, היא במסגרת זמן של דקה. כל זאת לפי התקנון.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני סגן השר, שאלה בנושא אחר. ידוע לנו שיש לא מעט חולים קשישים שאמורים להתאשפז בבתי-חולים. מצד אחד אין מקומות בבתי-החולים, ומצד שני יש לא מעט בתי-חולים פרטיים שהאשפוז בהם זול יותר, במידה רבה, מאשר בבתי-החולים הכלליים. מאחר שיש מצוקת אשפוז ויותר זול לאשפז אותם אנשים, חולים כרוניים וסופניים, בבתי-חולים פרטיים, לדעתי ראוי לשקול את

הנושא ולטפל בו. אני יודע שאתה מתעסק בעניין הזה ואודה לך, כי קיבלתי לא מעט מכתבים ותלונות ממשפחות, והבעיה הזאת יכולה, לדעתי, להיפתר בהוצאה תקציבית נמוכה יותר למדינה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חבר הכנסת גפני, שאלה נוספת.

משה גפני (יהדות התורה):

כבוד סגן השר, אני רוצה לומר לך: אתמול הגיעו חברי הוועדה הקרואה, שישבו עם סיעת יהדות התורה, ובראשם יושב-ראש הוועדה הקרואה עמוס מר-חיים, שהיה גם ממלא-מקום ראש עיריית ירושלים, והוא גם ממלא תפקידים רבים ושונים ויש לו עסק עם רשויות רבות.

רפאל פנחסי (ש"ס):

מכיוון שיש לו הרבה תפקידים – – –

משה גפני (יהדות התורה):

הרב פנחסי, אני לא הולך להתווכח אתך על העניין הזה.

הוא אמר לנו באופן חד-משמעי: בני-ברק היא העיר המופלית לרעה מכל בחינה תקציבית, מכל בחינה של מתן שירותים, מכל בחינה של נגישות של משרדי הממשלה השונים כדי לתת שירותים לתושבי העיר. פיזרו את נבחר הציבור בבני-ברק, הביאו ועדה קרואה, שאנשיה בעצם הופכים להיות פקידים של הממשלה. אדוני סגן שר הבריאות, אתה, כנציג הממשלה ומשרד הבריאות, נושא באחריות. הרי אתם מנהלים את העיר היום, הממשלה. אתם לא נותנים תקציבים לבנות את מה שצריך לבנות, אתם לא נותנים שירותי חינוך כדי שיהיו שירותי חינוך זמינים; אתם שולחים שם ילדים ללמוד בקרוונים, במקלטים, בתת-תנאים, ואחרי זה אתה בא לכאן, כבוד סגן השר, ואומר, כשאנחנו מדברים על 50 מקרים סטטיים של מחלות זיהומיות מן הסוג הזה, שאין כסף לחסן? אתם לא יכולים להחזיק את המקל בשני הקצוות. אתם מנהלים את העיר, לא נותנים תנאים פיסיים, שולחים ילדים ללמוד בתת-תנאים, מפלים אותם לרעה לעומת כל הרשויות האחרות, לא מעמידים את מה שצריך להעמיד מבחינה אלמנטרית, וכאשר מגיעות המחלות הנוראות האלה אתם אומרים: אין לנו כסף לחסן? ילדי בני-ברק הם הפקר? כל הממשלות הפלו את העיר הזאת לרעה, וגם הממשלה הנוכחית. צריך לשים לזה קץ. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

יש לי הרושם, חבר הכנסת גפני, שזו ועדה קרועה, לא ועדה קרואה.

אדוני סגן השר, אם מותר לי להעיר, פשוט כמיקרוביולוג – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת פנחסי, עד היום לא קיבלנו תשובה לג'פים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת בדש.

אדוני סגן השר, אם מותר לי להעיר לאור השכלתי כמיקרוביולוג לשעבר: 50 מקרים של צהבת נגיפית, שבשפה עממית נקראת "צהבת", בעיר אחת, בעיני זו אפידמיה. מסוג

רפאל פנחסי (ש"ס):

ומדי חודש בחודשו.

היו"ר מ' שטרית:

אפשר לעשות שני דברים לשם תיקון: האחד – לעשות פעולות מניעה בבני-ברק, זאת אומרת רפואה מונעת, בצורה רצינית, כדי להסביר לאוכלוסייה מה צריך לעשות על מנת להימנע מהדבקה, כי הצהבת הזאת מידבקת; השני – אם הרפואה המונעת לא עובדת, שזו העדיפות העליונה, יש לעשות חיסון.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

יש פתרון שלישי – להעביר את כל בני-ברק לחברון.

היו"ר מ' שטרית:

שם ייפגעו יותר אנשים.

אדוני סגן השר, בבקשה. אני מצטער שהתערבתי, אבל רציתי להעיר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני רוצה להדגיש שוב, שגם בתשובתי אמרתי שהנושא של ההיגיינה הוא מרכיב חשוב מאוד בהתפתחות המחלה ובהידבקות בה. לכן אמרתי שצריך לפעול ולקרוא לציבור לשמור על רמת היגיינה הרבה יותר גבוהה. לצערנו הרב, הצפיפות הרבה בבני-ברק והשביתות התכופות שם אולי תורמות – יש שם ועדה קרואה – אבל זה בוודאי לא תפקידי להתערב בניהולה של העיר. למרות היותי קשור איכשהו לממשלה, בהיותי סגן שר, אני לא אייצג עכשיו את משרד הפנים. תפנו אליו שאלה ספציפית בנושא.

הדגשתי ואמרתי, שהחיסון הסביל כן ניתן לאחר הידבקות, אבל חיסון פעיל כדי למנוע, חיסון כל הילדים, זו עלות של 40 מיליון שקלים. ורק כדי שתבינו מה זה 40 מיליון שקלים: כל תקציב המערכת לגמילה מסמים במדינת ישראל ולטיפול באותם אנשים במשרד הבריאות אמור להיות כ-40 מיליון שקלים. בגלל מחסור בתקציב אני מתפקד עם 17 מיליון שקלים בכל נושא הסמים במדינת ישראל, עבור 300,000 אנשים, שפחות או יותר נגועים במפגע הזה עם כל הדברים שמסביב.

אני מסכים במאת האחוזים עם כל מה שאמרו חבר הכנסת פנחסי וחבר הכנסת גפני וכל הדוברים מסביב, שצריך לעשות פעולה. בזמנה היתה הצעה לסדר-היום בנושא, העברנו אותה לוועדת העבודה והרווחה. משום-מה – בדקתי את זה גם במשרד – לא ידוע לי שהתקיים דיון יותר מעמיק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני זוכר שגם הרב גפני היה מעורב בזה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מסכים אתכם שצריך לתת את החיסון. במשרדי אומרים שיש שתי בעיות: ראשית, החיסון הפעיל לא הוכיח את עצמו, אבל גם אם אנחנו הולכים עליו, יש בעיה של חסר בתקציב.

יש שתי אפשרויות לפעול: או שאני אלך יחד אתכם לראש הממשלה ונרים קול זעקה – כפי שאמרתם, הפריץ או לא הפריץ.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לא אנחנו אמרנו, ד"ר שוחט אמר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בשם ד"ר שוחט. ואפשרות נוספת היא לקיים דיון בוועדת העבודה והרווחה. תחליטו כפי שאתם רוצים – אצדד בכך. נקבע פגישה לתיאום ולטיפול בנושא.

לשאלת חבר הכנסת אלול על נושאים הקשורים בגריאטריה ובחולים סיעודיים – כבר דיברנו על כך רבות: יש חסר של כ-2,500 קודים, בעלות של 160 מיליון ש"ח. יש לנו מכסה תקציבית עם האוצר לארבע שנים. בתוך ארבע שנים אמור להתחסל כל אותו תור של ממתינים. 700 כפול 4 זה 2,800. אנחנו הולכים ומצמצמים את התור. אני מכיר את הנושא ישר והפוך, אנחנו מנסים להעניק היום לבתי-החולים הפרטיים רשיונות, על מנת לפתח אותם, להשיג את הקודים ולהפנות אליהם אנשים. הנושא בטיפול, הוא נמצא בידיים טובות, הצלחנו להגיע לפריסה טובה עם האוצר, ואני מקווה שנצליח לחסל את התור. זה אבסורד שמשפחות סובלות מחכות ארבע שנים, אבל זה המקסימום. שוב, בעל המאה הוא בעל הדעה. אין כסף. מכל כיוון אנחנו שומעים שמערכת הבריאות עומדת לקרוס. היתה לי על כך שיחה עם ראש הממשלה שלשום, במשך שעה שלמה. הוא אמר לי שהוא מבטיח, שנושא ראשון לאחר משבר המטבחונים, החדרים, הסלונים וכל השאר – יהיה מערכת הבריאות, שבה הוא עובר לטיפול.

קריאה:

הוא הבטיח?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הוא הבטיח והוא יקיים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני לא יודע אם הוא הבטיח גם לקיים.

היו"ר מ' שטרית:

השאלתא הבאה היא שאילתה מס' 130, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בנושא: קיצוצים בתקציב החינוך הערבי בשנת 1998. השאלתא היא לשר החינוך והתרבות. בבקשה, חבר הכנסת דראושה.

קיצוצים בתקציב החינוך הערבי בשנת 1998

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר החינוך והתרבות, כפי שפורסם לאחרונה, מתכוון משרדכם לקצץ בתקציב החינוך במדינה, והפגיעה הקשה ביותר תהיה בחינוך הערבי.

ברצוני לשאול:

1. האם יש קיצוצים בתקציב 1998 לגבי מערכת החינוך הערבית במדינה?

2. האם יצומצמו המזקים שייגרמו כתוצאה מהקיצוצים, וכיצד?

3. מתי תוכרז תוכנית החומש לחינוך הערבי ומה הם פרטיה? הכוונה לתוכנית החומש השנייה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דראושה, הקצאת השעות לשנת הלימודים התשנ"ח לא תקטן בהשוואה להקצאה שניתנה בשנת הלימודים התשנ"ז. ההנחיות החדשות להקצאה נוגעות לתלמידים בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים בלבד, ומטרתן לשפר ולייעל את המערכת על-ידי צמצום שעות רוחב ותפקידים ועל-ידי ארגון שונה במקצת של קבוצות הלימוד. שינויים אלה משקפים את המדיניות הפדגוגית של המשרד.

הקצאת השעות לבתי-הספר טרם נסתיימה. בימים הקרובים יחולקו שעות נוספות ל"הארכת יום הלימודים", ליוזמות מחוזיות ולסלים מרכזיים שונים.

מכל האמור ברור, שלא יחול שינוי בהנחיות ובדרכי הביצוע של יחידות המשרד השונות בכל הקשור לטיפול בבעיות פרופסיונליות חריגות ובפיטורי מורים.

שינויים אלה חלים על כל המגזרים, ללא כל הבדל.

תוכנית החומש של החינוך הערבי נמצאת בשלבי הכנה. היא תציע את כל הנושאים: פיתוח, פדגוגיה, חינוך מיוחד, עובדי הוראה, השתלמויות וכו'. הפרטים יגובשו במהלך הכנת התוכנית. לוח הזמנים הצפוי לסיום עבודת ההכנה – אוקטובר 1997.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאלה נוספת לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אחריו – חבר הכנסת תאופיק חטיב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, ציינת בדברריך שאכן יהיו קיצוצים לרוחב מטעמי יעול. השאלה היא, האם הקיצוצים הללו לא יביאו לפיטורי מורים ערבים בשנת הלימודים הקרובה ולא ימנעו קליטת מורים חדשים, בוגרי מכללות ואוניברסיטאות? בשנים האחרונות התברכה מערכת החינוך בכך שקלטה מאות מהם. סיימנו את הבעיה של אבטלת אקדמאים, שמרביתם נקלטו במערכת החינוך הערבית במדינה. האם לא תהיה פגיעה קשה במערכת בשנה הבאה, האם לא תימנע קליטת מורים חדשים והאם לא יפוטרו מורים שנמצאים כבר עתה במערכת?

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חבר הכנסת תאופיק חטיב. אחריו – חבר הכנסת וליד צאדק.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, סגן השר, חברי הכנסת, אני חוזר על השאלה ששאלתי לפני שבועיים, בנושא הקיצוץ בשעות לימוד לכיתות: במכתב שקיבלו המנהלים מהמפקחים האזוריים נאמר, כי יש לקצץ שעות לכול כיתה, משמע קיצוץ של כמה אלפי שעות שניתנו בשנתיים האחרונות לשם קידום או שיפור מצב החינוך, לקראת מה שנקרא שוויון.

האם הקיצוץ הזה של שיעורים לכיתה אכן מתבצע? זה מה שחשוב, כי זה אומר קיצוץ כל השעות שניתנו בשנתיים האחרונות.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. רשות הדיבור לחבר הכנסת וליד צאדק.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, סגן השר פלד, התברכנו בארבע השנים הקודמות בהוספת שעות לימוד לבתי-הספר הערביים, מכיוון שהם קופחו במשך 45 שנה. בזמן האחרון התבשרו המנהלים, כי עליהם לקצץ בשעות הלימוד של כל כיתה. הדבר הזה לא רק מחזיר אותנו לימים של אפליה בין הסל הזה לבין סל חינוכי אחר, אלא מחזיר אותנו לדברים עוד יותר גרועים. במערכת החינוך המיוחד לא מיושמות כל התוכניות. לא קיימות תוכניות פיתוח, שח"ר לא קיים, ועכשיו מוסיפים קיצוץ נוסף, כדי שנוציא לשוק המובטלים מורים רבים מאוד, משום שיש עודף של מורים בבתי-הספר הערביים.

אני לא רוצה להוסיף שעות לימוד כדי שנעסיק את המורים, אלא אנחנו רוצים להעסיק את המורים בחינוך ובהוראה. אני מקווה שהיושב-ראש, חבר הכנסת מאיר שטרית, יצליח במאמציו למען יום חינוך ארוך, משאת נפשו. היום השתתפנו בדיון בנושא זה במסגרת אותה ועדה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני סגן שר החינוך והתרבות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לשלושת השואלים: אני חוזר ואומר, כי מטרת הקיצוץ איננה שהילדים של כולנו ילמדו פחות, אלא ארגון טוב יותר והתייעלות של המערכת על-ידי הקטנת שעות הרוחב, לא שעות הלימוד. שעות רוחב הן כל מיני שעות אוויר שהיתוספו למערכת. בימים של צמצומים אנחנו נאלצים להוריד את חגורות השומן, לא את הלימודים עצמם.

דבר שני, אני אומר באחריות מלאה, כי המגזר הערבי לא ייפגע מעבר למגזרים האחרים. הוא יקוצץ בדיוק כמו שכל מגזרי מערכת החינוך ייפגעו. בשום פנים ואופן הוא לא ייפגע יותר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — — השוויון בנקודה זו יוצר אפליה.

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, לא ויכוח. הוויכוח לא יעזור. היתה שאילתא, יש תשובה.

תודה, אדוני סגן השר.

שאלות ותשובות

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אני מזמין את סגן שר החינוך והתרבות לענות על שאלות רגילות. אני מבקש מכבוד סגן השר לענות על-פי הסדר, כמובן. השאלתא הראשונה היא שאילתא מס' 1253, של חבר הכנסת משה גפני, בדבר קלטת של גיל קופטש בשיעורי תנ"ך.

קלטת של גיל קופטש בשיעורי תנ"ך

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

בעיתון "שיעור חופשי" מחודש ניסן התשנ"ז, אפריל 1997, הובאה ידיעה על מורה שמספרת שהיא יכולה ללמד שיעור תנ"ך באמצעות קלטת של גיל קופטש.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מאפשר לימוד תנ"ך בדרכו של גיל קופטש?

2. אם לא – מה יעשה משרדך בנדון?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני חשבתי שנגמר העניין הזה של גיל קופטש, אבל ראו.

2-1. על-פי דברי צוות המורים לתנ"ך בבית-הספר התיכון הטכנולוגי ויצ"ו ברחובות, הכתבה בעיתון, שעליה מתבסס השואל, רצופה שיבושים, וזאת בהשוואה לדברים שאמרה המורה שאותה ראינה הכתבת. השיבוש מתחיל בשם ההצגה: "ויאמר. וילך" של רנה ירושלמי, שבכתבה מכונה "וילך ויקרא", והמשכו של השיבוש הוא בהוספת פרטים. כך, לדוגמה, טוענת המורה שרואיינה, שהיא לא הזכירה כלל את שמו של חנוך לוין, וזה מתוך המתחקיר שהתבצע בבית-הספר.

צוות מורי התנ"ך בבית-הספר מציין, שגם ידיעות שונות המובאות בכתבה אינן נכונות. בבית-הספר מושקעת עבודה רבה של הצוות, שעבודתו כצוות היא מרכזית בפרויקט שבו מדובר. במסגרת עבודת הצוות, המקיים ישיבות שבועיות קבועות וסדירות, מתנהלים דיונים המוקדשים, בין היתר, לפיתוח דרכים לגיוון ההוראה, העשרתה והעמקתה.

אכן, באחת מישיבות הצוות הועלה לדיון הנושא של שימוש אפשרי בקלטות של גיל קופטש כדרך נוספת אפשרית לגיוון ההוראה. ההצעה נדחתה בידי הצוות על בסיס השיקולים האלה: א. רוב אוכלוסיית התלמידים בבית-הספר היא ממשפחות שאפשר להגדיר אותן כשומרות מסורת. לפיכך נפסל על הסף עניין השימוש בקלטות של גיל קופטש, שתוכנית הטלוויזיה שלו שנויה במחלוקת. ב. הקושי של תלמידי בית-הספר להתמודד עם דקויות ההבחנה בתוכניתו של קופטש – התלמידים עלולים להבין את הדברים באופן מסולף. ג. סגנון הדיבור של קופטש אינו מקובל על הצוות.

מורי בית-הספר דוחים את הטענה כאילו הם מלמדים תנ"ך על-פי הקלטות של גיל קופטש. טענה זו אין לה על מה לסמוך. עד כאן התחקיר ותשובת בית-הספר.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. אני מנחש שלחבר הכנסת גפני יש שאלה נוספת. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל את השאלה הנוספת כדי להודות לסגן השר על התשובה המפורטת, שאכן מספקת אותי.

ביקשתי בשאלתא, ואני מבקש גם ממך, אדוני סגן השר, לבחון אם משרד החינוך לא צריך לקבוע נהלים בדברים שבהם עוסקים בלימוד, ולא דווקא בתנ"ך, שהוא הדבר הקדוש לכולנו, אלא בכל הנושאים האחרים, שלא להפוך את זה למשהו שהתלמידים מקבלים אותו כהומור או, כפי שאתה אמרת בתשובתך, זה הופך למשהו אחר ממה שהמורים רוצים ללמד. האם לא צריך שתהיה הנחיה ברורה של משרד החינוך, ולא לסמוך על שיקול דעתו, שבמקרה הנוכחי היה שיקול דעת נכון, של צוות בית-הספר? תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני דווקא לא הייתי מעביר את השיקול הזה למשרד החינוך, ולא ארד כרגע לפרטים מדוע. אני הייתי דווקא משאיר את השיקול למורים לתנ"ך, לצוותי המורים לתנ"ך, והנה ראינו שבזה עוסקים המורים בישיבה השבועית ובזה עוסק הצוות ללימודי תנ"ך. תאר לך שיהיה משרד חינוך אחר. אתה הבנת אותי? עד כאן.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני סגן השר.

אני מבקש ממך, אדוני סגן השר, לענות על שאילתא מס' 1255, של חבר הכנסת שמריהו בן-צור, בנושא: משחקי כדורגל בשבת בליגות ב' וג'.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

ביום שישי.

מועדי משחקי כדורגל בליגות ב' וג'

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

בהתאם לתקנון ההתאחדות לכדורגל, אין באפשרות הקבוצות המשחקות בליגות הנמוכות לשחק את משחקי הבית ביום שישי, וזאת בניגוד לאפשרויות של קבוצות בליגות הבכירות.

רצוני לשאול:

1. מדוע כך הדבר?

2. האם יש אפשרות לשנות את תקנון ההתאחדות לכדורגל?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

2-1. ארגוני הספורט והתאחדויות הספורט לסוגיהם הם גופים עצמאיים, וככאלה יש להם תקנון. התקנון מותאם על-פי נהלים קבועים, שלפיהם מתקיימות הליגות ונערכים המשחקים. על מנת לשנות את התקנון, צריך לפעול באמצעות הארגונים, ההתאחדויות, העמותות, וכמובן הקבוצות עצמן, שמרכיבות את הארגונים.

בעבר היו פניות בנדון להתאחדות לכדורגל, והן נענו בשלילה. בהשתתפות רשות הספורט אני מקיים דיון בנושאים אלה עם הנהלת ההתאחדות לכדורגל, בין היתר בדרישה לקיים משחקים בליגות ב' וג' בימי שישי, או לחלופין במוצאי שבת.

אני פניתי ישירות להתאחדות לכדורגל על מנת שיתכוננו לדיון בצורה יסודית, ואני יודע שהנושא עלה פעמים רבות בדיונים ונפל. אני גם יודע שהיו ניסיונות להעביר את המשחקים ליום שישי, והקבוצות פסלו את זה בגלל בעיה כלכלית, שאני לא כל כך מבין אותה, כי אני חושב שאם המשחקים יהיו בימי שישי, גם הציבור הדתי, שאיננו בא למשחקים בשבת, יוכל לבוא. לכן אני רוצה לקיים את הדיון הזה בצורה מאוד יסודית ומקצועית. עד כאן.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאלה נוספת לחבר הכנסת שמריהו בן-צור.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מודה לסגן שר החינוך והתרבות על תשובתו.

מאחר שאני קרוב למיקרופון, אני רוצה לנצל הזדמנות זו ולהתייחס לשאילתא בעל-פה של חבר הכנסת דראושה, בקשר לקיצוץ. זה יפגע פגיעה רצינית ביותר, ויהיו פיטורי מורים ותיפגע מערכת החינוך. כל ניוד השעות יגרום לכך.

— — — אשר לשאלה הנוספת — — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אבל לא יהיו פחות לימודים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אבל ייפגעו מקצועות ייעוץ, המערך המלווה את התלמיד ייפגע, וחבל שחבר הכנסת דראושה לא שומע את הדברים האלה. אני אומר לך את זה מהשטח. במקרה, אני יודע קצת, לא הרבה.

אני רוצה לשאול את אדוני סגן שר החינוך: לאחרונה אנחנו עדים לכך שאנשי עסקים משתלטים על קבוצות, במיוחד בליגה הלאומית. האם זו המדיניות של משרד החינוך?

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אעסוק בשאלה השנייה שלך ואומר: הנושא הזה איננו עניין של מדיניות. זה קשור לשוק החופשי. הנושא הזה של הספורט, בעיקר בליגה הלאומית – זה גם כדורגל וגם כדורסל – נתון ללחצים ולמאויים של השוק החופשי. בכל מקרה, כמדיניות, אנחנו לא רוצים להתערב יותר מדי במה שנקרא "שוק הספורט". אני לא אוהב את המונח הזה, "שוק הספורט", אבל כיוון שדיברתי קודם על המונח "שוק חופשי", קשרתי את זה עכשיו לשוק הספורט. זה לא שוק, ובכל זאת אין כוונה שהממלכה או השלטון יתערבו יותר על המידה בהכוונת הנקודה שאתה דיברת עליה: השתלטות של גורמים פרטיים.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. אבקש מכבוד סגן השר להשיב על שאילתא מס' 1268, של חבר הכנסת פני בדש, בנושא: עזרה מצד בוחנים במבחני בגרות.

עזרה של בוחנים במבחני בגרות

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

בעיתון "מעריב" מ-27 במאי 1997 נטען, כי בוחנים עזרו לנבחנים בבחינת הבגרות בבילוגיה.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. האם יש פיקוח על נושא טהרת הבחינות?

3. מה ייעשה בנדון?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת ידידי פני בדש – 1. אכן היתה פגיעה בטוהר הבחינות בבית-הספר בראשון-לציון בבחינה בביולוגיה בשנת הלימודים הקודמת, התשנ"ו. הדבר הביא לפסילת בחינותיהם של התלמידים. משרדנו בודק חשדות לגבי מידת המעורבות של משגיח או משגיחים נוספים או אנשי בית-הספר, ובדיקה זו טרם הסתיימה.

2. קיים פיקוח מלא על ביצוע בחינות הבגרות, והוא כולל חוליות ביקורת ובקרה, ביניהן בקרים ייעודיים המגיעים ביום לעשרות נקודות שבהן מתבצעות בחינות. החוליות מגיעות גם לאתרים שבהם יש חשד לפגיעה בטוהר הבחינות.

3. טוהר הבחינות נשמר בדרך כלל, ובעתיד ישתפר המצב על-ידי מגוון פעולות הדרכה בבתי-ספר, בצד פעולות בקרה ואכיפה.

השאלה הזו אקטואלית מאוד בשל מה שקרה השבוע, אבל מכיוון שהנושא שקרה השבוע עולה כהצעה לסדר-היום במליאה, אני מציע שלא לעסוק בו כרגע.

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחבר הכנסת פני בדש.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני הסגן, שתי שאלות קצרות. אחת, מה קורה לגבי בחינות הבגרות בשנה הבאה? האם עוד הפעם הגרלות, ועדות, או שמשאירים את כל הבחינות? האם יש כבר מדיניות בעניין, כדי להוציא את הילדים מהלחץ?

שאלה שנייה, והזכירו אותה שני קודמי לגבי קיצוץ שעות – יש דבר מאוד אבסורדי. אנחנו כראשי רשויות קיבלנו הנחיה: ילדים לא הולכים הביתה לפני 14:00. במקביל, קיצצו 20% בשעות. אם אני עושה חשבון מתמטי פשוט, אתם בוודאי מתכוונים לכך שהרשויות המקומיות יממנו את השלמת השעות כדי להחזיק את הילדים עד 14:00, או שעלינו לנעול אותם בכיתות שלא יברחו הביתה עד 14:00. זה בלתי אפשרי, השעות החסרות לא ייפלו על הרשויות המקומיות, כי גם ככה יש להן בעיות. היום רוב הגירעונות של הרשויות המקומיות הם בחינוך וברווחה. לדעתי, אסור למשרד החינוך לקצץ אפילו שעה אחת ממה שנתנה הממשלה הקודמת, ואני לא שייך אליה. כי גם מה שהיה בשנה הקודמת הוא עדיין על סף המינימום, ואין לרדת אל מתחת לקו האדום הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מענה קודם על השאלה הראשונה. אמר שר החינוך זבולון המר – ודרך אגב, הוא חזר אתמול לעבודה, ואני מאחל לו פעם נוספת רפואה שלמה והחלמה מהירה, הוא כבר ישב אתמול במשרד, וכל יום הוא יוסיף עוד כמה דקות לישיבתו במשרד; אני מקווה שאני מדבר בשמם של כל חברי הבית – אמר שר החינוך בהזדמנויות רבות: גלגל המזל ישתנה, לא יהיה גלגל מזל. אבל הוא מינה ועדה של אנשי חינוך, אנשי אקדמיה, שיהיו שותפים בה גם התלמידים עצמם, ועדה שתבדוק את הנושא הזה ותביא אותו לידי המלצות לשר, לידי החלטות של המשרד. אני מקווה, שהוועדה הזאת תגיש את המלצותיה עד חודש מרס, לפני ט"ו בשבט בשנת הלימודים התשנ"ח. בכל מקרה, המצב שהיה לא יחזור ולא יהיה.

לשאלה השנייה – כבר אמרתי, ואני חוזר ואומר, הילדים לא צריכים ללמוד פחות. הקיצוץ בא על חשבון התייעלות, ואני אומר לך, חבר הכנסת בדש, אפשר לייעל את המערכת. מדובר על חגורות שומן.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני לא רוצה מהדוכן הזה לזרוק כמה אלפי שעות לא נוגעות בילדים אלא הן מסביב, מה שנקרא שעות אוויר. אני לא רוצה לומר את המספר מעל הדוכן הזה. בכל מקרה – – –

ענת מאור (מרצ):

אדוני סגן השר – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת מאור, עוד מעט תהיה לך הזדמנות לשאול, תשאל. לא באמצע.

ענת מאור (מרצ):

לא, זה – – –

היו"ר מ' שטרית:

עוד מעט תהיה לך הזדמנות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בכל מקרה, הנושא הזה דורש התארגנות מחודשת, התייעלות המערכת. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני סגן השר.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת מאור, יש לך הזדמנות לשאלה נוספת בשאילתא שלך. תשאל מה שאת רוצה. אין פרוצדורה של ויכוח תוך כדי שאילתא.

ענת מאור (מרצ):

— — — זה לא ויכוח, זה — — —

היו"ר מ' שטרית:

אדוני סגן השר, אני מבקש לענות על שאלתא מס' 1269, של חברת הכנסת ענת מאור, בנושא: בית-הספר "עופר" לילדים אוטיסטים בחיפה. אחרי השאלתא שלך תשאלני מה שאת רוצה.

בית-הספר "עופר" לילדים אוטיסטים בחיפה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

לפי מידע שהגיע לידי, מנוהל בית-הספר "עופר" לילדים אוטיסטים בחיפה באופן שאינו ראוי, וזה נוכח בריאות התלמידים והנטל על כתפי ההורים.

רצוני לשאול:

1. אם יש אמת במידע זה, מה ייעשה על מנת לדאוג לניהולו התקין של בית-הספר?

2. כיצד מתבצע הפיקוח של משרדך על בתי-ספר שמתגלים בהם ליקויים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חברת הכנסת ענת מאור, עסקנו בנושא שעליו התפרצת בשתי השאלות הקודמות. את נכנסת כרגע, ואי-אפשר לעורר כל רגע מחדש את הנושא.

ענת מאור (מרצ):

— — — לא, אתה — — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. קבוצת הורים התלוננה, חברת הכנסת מאור, שבית-הספר אינו מנוהל בהתאם לציפיותיהם. מנהל המחוז הזמין את ההורים ללשכתו ושמע את כל טענותיהם. הוא נפגש פעמים רבות עם המנהל ובדק את כל הנושא. כמו-כן נפגש מנהל המחוז עם צוות המורים ושמע את חוות דעתם על תלונות ההורים. הוקמה ועדה בשיתוף נציגי ההורים על מנת להיערך בצורה נכונה לקראת המעבר לבית-הספר החדש.

מנהל המחוז מודע לקשיים בניהול בית-ספר מסוג זה ועושה את כל המאמצים למציאת הפתרון הטוב ביותר, על דעת כל הגורמים.

בבית-הספר התגלו חמישה מקרי צהבת, ובבדיקת משרד הבריאות מתברר שלא נמצאו כל ליקויים תברואיים. לא מן הנמנע שתלמיד הגיע חולה והדביק את חבריו.

2. מפקח בית-הספר עוקב אחר העבודה החינוכית והאדמיניסטרטיבית בבית-הספר. אם מתגלים ליקויים, המפקח מתערב על מנת לפתור את הבעיות. עד כאן.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, אני רוצה להודות מאוד לסגן השר ולמשרד על התשובה המקיפה, ואני אכן מקווה שלקראת המעבר למקום החדש יתוקנו כל הליקויים. אני מברכת על הבדיקה ועל המשך הפיקוח.

אני רוצה, אם כך, להפנות את זכות השאלה לשני דברים נוספים. אחד: גם בחיפה, מקום חינוך נפלא לנוער כתחליף לבית-סוהר, שהקים בעבר יושב-ראש מפלגתך, עומד בפני סכנת סגירה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

למטה, בבית-גלים?

ענת מאור (מרצ):

כן, בחיפה על-יד הנמל, על-יד בת-גלים. הייתי במקום, הגשתי גם על זה שאילתא. נכון שזה כבר לא שייך למשרדך אלא למשרד התשתיות, כפי שהובהר לי, אבל אני פונה למשרדך להתערב, כי זה פרויקט חינוכי ממדרגה ראשונה.

לבסוף, הערה לגבי דברייך. אדוני סגן השר, הקצאת שעות למערכת החינוך המלווה את המורה היא חשובה, ואלה לא שעות אוויר. זאת העבודה החינוכית הנכונה והראויה. העובדה היא שבת-ספר קיבלו ממשרדך הודעת קיצוצים, ומנסים להסתיר זאת ולומר שלא מקצצים בשעות נטו בכיתה. זו הטעיה, כי העוסקים במערכת החינוך יודעים – והישוב-ראש יעיד על כך – שאין שעת הוראה בכיתה בלי גיבוי של הדרכה, של פיקוח, של ליווי. אני פונה למשרדך: תבטל לאלתר כל קיצוץ בשעות, וודאי שהמידע צריך להיות מידע אמת. אני פונה אליך לחזור בך מהביטוי "שעות אוויר". תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

כולנו חוזרים. תודה.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת מאור, כל הכבוד.

הי"ר ש' בן-צור:

אדוני סגן השר, אתה רוצה להשיב לה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כן. אשר לשאלה הראשונה, חברת הכנסת מאור, אני מבקש ממך להעביר לי חומר שקיבלת מבית-הספר בבת-גלים.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה.

פעילות ארכיאולוגים באתר רנתיס

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

נודע לי, כי בליל חמישי, 28 במאי 1997, באו עשרות ארכיאולוגים ונטלו ארונות ועצמות אדם ממערות קבורה בצומת רנתיס, בתוואי כביש חוצה-ישראל, זאת בניגוד להתחייבויות מפורשות ובניגוד להנחיית השר שרון.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – מה נלקח מהאתר?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. רשות העתיקות ביצעה ומבצעת חפירות הצלה ארכיאולוגיות לאורך תוואי כביש חוצה-ישראל, בין היתר בצומת קולה – ולא צומת רנתיס, כפי שטוען חבר הכנסת דרעי.

חפירות ההצלה הארכיאולוגיות נעשות בהתאם להוראות החוק, לפסיקת בג"ץ ולהחלטות היועץ המשפטי לממשלה.

חפירות ההצלה נערכות כתוצאה מצורכי פיתוח הארץ ולבקשת המפתח והיזם.

לגופו של עניין, עצמות אדם שנחשפו בחפירות הצלה בצומת קולה נמסרו לקבורה לנציג משרד הדתות באתר ב-28 במאי 1997. בידי העתק של תעודת מסירת העצמות לקבורה, שנחתמה על-ידי נציג המשרד לענייני דתות בעת מסירתן, ואני מוכן להעבירו לחבר הכנסת דרעי.

בחפירות נחשפו גם עתיקות שונות, שפוננו מהאתר המיועד להריסה בפעולת הפיתוח.

תוצאות החפירה והממצאים שעלו בה יפורסמו על-ידי הארכיאולוג החופר, כנדרש בחוק.

לימודי דת האסלאם כיחידת לימוד חובה בבחינות הבגרות

חבר הכנסת ת' חטיב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

בתי-הספר הערביים ניגשים לבחינות הבגרות בערבית ובעברית. במסגרת יחידות העברית יש יחידת חובה אחת, לפחות, בתנ"ך. הדבר איננו קיים במסגרת לימוד ערבית. לעומת זאת, קיים מקצוע דת האסלאם כמקצוע בחירה ביחידת בגרות אחת.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יחויבו תלמידים מוסלמים ביחידת בגרות אחת, לפחות, בדת האסלאם?

2. מדוע לא יוגברו שעות הלימוד בדת האסלאם כדי לאפשר בחירה ביותר מיחידת בגרות אחת?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת חטיב – 1. החל משנת הלימודים התשנ"ט יחויבו התלמידים המוסלמים להיבחן ביחידה אחת בבחינות הבגרות בתרבות ערבית או אסלאם, והתלמידים הדרוזים במורשת הדרוזית, וזאת במתכונת חובה. הדבר פורסם בחוזר מנכ"ל מיוחד התשנ"ו, מיום כ' בסיוון.

2. תגבור שעות הלימוד בדת האסלאם תלוי בהחלטת בית-הספר והרשות המקומית. ניתן לתגבר עד חמש יחידות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

קודם כול, רק הערה: אני מקווה שאכן המדיניות של ביטול גלגל המזל והביש-מזל תתממש.

בנושא הרשויות המקומיות – אני מדבר עד לחטיבת הביניים – אין נגיעה לרשויות המקומיות שם. ההחלטה בנושא תגבור שעות הלימוד של דת האסלאם היא של משרד החינוך, של המפקח האזורי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אומר שוב, תגבור שעות הלימוד בדת האסלאם תלוי בהנהלת בית-הספר ובמועצה המקומית. זאת החלטת המשרד חד-משמעית.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

מדיניות הביזור של משרד החינוך

חבר הכנסת ת' חטיב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

המגזר הערבי, שהתקיים במשך 49 שנים במסגרת מדיניות ריכוזית ובהתערבות גורמים שונים בנושאי החינוך וכוח-האדם, התבשר על תוכנית הביזור כצעד לשילוב ולהעלאת הרמה של החינוך הערבי.

רצוני לשאול:

1. האם, לאחר תהליך הביזור, עדיין יש מקום למנהל לחינוך הערבי ולסגן למנהל החינוך הערבי?

2. מדוע נושא כוח-האדם טרם עבר למחוזות, ועדיין מחייבים אישור המשרד הראשי בירושלים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. הביזור של האגף לחינוך לערבים חל על הטיפול המינהלי במורים והפיקוח הכולל במגזר הערבי. הממונה על החינוך לערבים אחראי לפיקוח המקצועי ולכל הנושאים הייחודיים של המגזר.

2. נושא הביזור נבדק בימים אלה בהנהלת המשרד, וכשיתקבלו החלטות נודיע עליהן בהתאם.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חטיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

שוב, אני תמה בעניין הזה של נושאים ייחודיים. מה התפקיד המוגדר של מנהל החינוך הערבי, חוץ מהמשרה והסממה, ומה הגדרת התפקיד של הסגן שלו, שאחראי לכל הנושא של כוח-אדם? הכוונה לאחראי בפועל, כי רשמית כוח-האדם שייך למחוזות; בפועל זה לא כך. עד עכשיו אני תמה מדוע יש צורך בשתי המשרות האלה, שאפשר לבזר אותן גם לנושאים אחרים בחינוך הערבי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני חוזר ואומר, שהנושא נמצא בבדיקה, וכשהיו החלטות נודיע עליהן בצורה הברורה והבהירה ביותר.

מחסור בשעות לימוד במגזר הערבי

חבר הכנסת ת' חטיב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

נודע לי, שבמסגרת הרפורמות בשיטות הלימוד ובמעבר מלימוד פרונטלי ללימוד בקבוצות חסרות למגזר הערבי כ-15,000 שעות לימוד ליישום השיטה.

רצוני לשאול:

1. האם הכין משרדך תוכנית שתוכל לענות על הסוגיה המזכרת?

2. אם כן – באיזה טווח של שנים מדובר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, תרשה לי לברך את חבר הכנסת חטיב על הפוריות שלו בשאלות. אני אומר את זה בכנות ובצורה אוהדת.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא היה מורה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

יפה. כך צריך.

2-1. מדיניות המשרד היא גיוון בדרכי הוראה והפעלת שיטות הוראה ולמידה שיענו על צרכי התלמיד.

לא ידוע למשרד על רפורמה ומעבר מלימוד פרונטלי ללימוד בקבוצות מחייב 15,000 שעות ליישום השיטה.

המעבר לשיטות הוראה מגוונות מחייב תוספת תקציב בעבור הכשרה, השתלמות, הנחיה, הדרכה, ולא תוספת שעות לימוד.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חטיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

להערתו של היושב-ראש, אני הייתי מורה רק שלושה חודשים.

עניין המחסור מתבטא בכך שהיום בתי-הספר עוברים מלימוד פרונטלי ללימוד של קבוצות בתוך הכיתה. לימוד של קבוצות בכיתה מחייב הבאת עוד מורה מקצועי לאותה מסגרת או לאותם מקצועות, וזה מחייב את תוספת השעות, ולא סתם להוסיף שעות.

בכמה סיורים שעשיתי בבתי-הספר נוכחתי לדעת, שבבתי-ספר שבהם הונהג הלימוד הקבוצתי הזה אכן יש תוצאות טובות. בסקר שנערך לפני חודש התברר, ש-15,000 השעות האלה דרושות כדי להביא את כל בתי-הספר לאותה רמה של לימוד בקבוצות, מול הלימוד הפרונטלי הרגיל.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני חוזר על התשובה. הלימוד בקבוצות הוא לא דווקא בקבוצות יותר קטנות. הן קבוצות מעורבות. זה שינוי ארגוני, אבל אין בו הכרח, ובוודאי לא תוספת של 15,000 שעות לימוד. לכן אני מציע לחכות ולראות איך מתקדם השינוי הזה, ורק אז לדבר על תוספות.

סיוע לתזמורת עירונית

חבר הכנסת י' שטרן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

לאחרונה אנו עדים לתופעה של איבוד אוצר תרבותי, שמתבטאת בסגירות ובקיצוצים בתזמורות – סגירת תזמורת נשים, אי-תקצוב ראוי של תזמורת ראשון-לציון, סכנת סגירה לתזמורת אשדוד. זאת במיוחד לגבי תזמורות שרוב נגניהן עולים מחבר העמים.

רצוני לשאול:

1. האם מינהל התרבות עומד בהתחייבותיו לתזמורות אלה?

2. מה היא תגובתכם נוכח החשש לקיום מערך התזמורות?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. התשובה חיובית.

2. המשרד ומינהל התרבות דרשו תקציב נוסף עבור תזמורות העולים החדשות שהוקמו בשנים האחרונות וקלטו מוסיקאים עולים, תוספות שעדיין לא קיבלנו. בינתיים אנו עושים כמיטב יכולתנו לסייע בתקציב הקיים של מינהל התרבות.

אשר לתזמורות שאוזכרו בשאלתא – תזמורת הנשים של רמת-השרון תוקצבה השנה בסכום של 285,000 שקלים, לעומת 280,000 שקלים בשנה הקודמת; מזה 50,000 שקלים עדיין בתהליכי העברה בכנסת, בוועדת הכספים.

תזמורת ראשון-לציון תוקצבה ב-1997 בסכום של 2.1 מיליוני שקלים, לעומת 1.275 מיליון שקלים ב-1996; מזה 800,000 שקלים בתהליכי העברה בכנסת.

תזמורת אשדוד עדיין לא קיבלה המלצה מהמדור למוסיקה של המועצה לתרבות ואמנות על תמיכה שוטפת, אבל מתוכנן לה סכום של 230,000 שקלים מתקנת עלייה, 50,000 שקלים נוספים עבור ניהול מוסיקלי, וזה לעומת 217,500 שקלים בשנה שעברה.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורי שטרן.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד סגן השר, אני מודה על התשובה המפורטת. חלק מהסכומים שהובטחו, נגיד לתזמורת ראשון-לציון, טרם הועברו, ולא רק אלה שלא אושרו בוועדה. ודרך אגב, אני מבקש מאנשי המשרד לעדכן אותי בעניין ההעברות האלה, כי יכול להיות שיש צורך להפעיל פה קצת את השפעתנו בוועדת הכספים. אז אני רוצה נתונים. אבל ממה שידוע לי, לתזמורת ראשון-לציון לא הועבר כסף שכבר נמצא בידי המשרד.

אני רוצה להסב את תשומת לבך ואת תשומת לבו של השר לנושא הכללי הזה. הוקמו כמה תזמורות. זה נכס לאומי, זה הוסיף מאוד לחיי התרבות ולחיי החברה בערים, שעד כה לא היו בהן תזמורות וחיים מוסיקליים מפותחים, והיום זה קיים בהן. והכול על סף קריסה, כי עד כה האחזקה של חלק גדול מהתזמורות האלה היתה מוטלת על משרד הקליטה. הנגנים כבר עברו את שלב הזכאות שלהם כעולים, אלה כבר לא תזמורות עולים, אלה תזמורות עירוניות, ואני מבקש ממשרד הקליטה לקיים על כך ישיבת חירום מיוחדת. כי היום זו אשדוד, מחר זו עיר אחרת. זה פשוט הולך ומתרחב, ואתם לא תשתלטו על זה אם לא תקבלו החלטה אסטרטגית בנדון. אני מבקש את תגובתך בעניין זה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה להודיע לך, שאני אקיים פגישה בנושא הספציפי הזה של התזמורות החדשות עם הגורם שעוסק בזה במשרד הקליטה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אבל אני אומר שזה לא יכול להיות עניין רק של משרד הקליטה. זמנו של משרד הקליטה עבר, כי אלה כבר תזמורות לא של עולים; אלה תזמורות של עיר זו או אחרת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מבין. נעבוד על זה יחד, משרד החינוך ומשרד הקליטה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

ההחלטה היא קודם כול בידי משרד החינוך. זו האחריות שלו. משרד הקליטה לא יכול להיות אלא גוף מסייע, בשוליים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מצטרף לקריאתך. שחברי הכנסת יבואו לוועדת הכספים ויזרזו את הטיפול.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אבל קודם תגבשו גישה אסטרטגית מסוימת, אחר כך נוכל לדון בה בכנסת.

קיצוצים במערכת החינוך הערבית

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

נודע לי כי משרד החינוך מתכוון לערוך קיצוצים ארציים של כ-70,000 שעות לימוד.

רצוני לשאול:

1. האם מערכת החינוך הערבית נכללת בקיצוצים אלה?

2. אם כן – מה הוא שיעור הקיצוצים שהמשרד מתכוון לערוך במערכת החינוך הערבית?

3. האם יעלה הדבר בקנה אחד עם ההצהרות הקודמות על אפליה מתקנת לטובת המערכת הנ"ל?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. הקיצוץ בשעות הלימוד יכוסה באופן חלקי מתוספת תקציב לגידול טבעי ומהיערכות שונה של בתי-הספר כמפורט.

הקצאת השעות לשנת הלימודים התשנ"ח לא תקטן בהשוואה להקצאה שניתנה בשנת הלימודים התשנ"ז. כבר ענינו על זה בשאלתא קודמת, של חבר הכנסת דראושה.

ההנחיות החדשות להקצאה נוגעות לתלמידים בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים בלבד, ומטרתן לשפר ולייעל את המערכת על-ידי צמצום שעות רוחב ותפקידים וארגון שונה במקצת של קבוצות הלימוד.

הקצאת השעות לבתי-הספר טרם נסתיימה. בימים הקרובים יחולקו שעות נוספות ל"הארכת יום הלימודים", ליוזמות מחוזיות ולסלים מרכזיים שונים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

2. – – –

סליחה, אל תוותר על אף שאלה.

2. שינויים אלה חלים על כל המגזרים, ללא הבדל. הפרטים יגובשו במהלך הכנת התוכנית.

3. האפליה המתקנת תבוא לידי ביטוי בתוכנית החומש למגזר הערבי. תוכנית החומש למגזר הערבי נמצאת בשלבי הכנה. היא תציע את כל הנושאים: פיתוח, פדגוגיה, חינוך מיוחד, עובדי הוראה, הכשרות, השתלמויות וכו', והיא אמורה להיות מוכנה באוקטובר 1997.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני רוצה לנצל הזדמנות זו לשני דברים. דבר ראשון, לאחל לשר בריאות והחלמה מהירה, וגם לאחל למערכת החינוך החלמה, שגם היא תצא מהמצוקה ומהבעיות שהקיצוצים האלה מביאים עליה.

אני רוצה להגיד, אדוני סגן השר, שאני נגד קיצוצים בכלל. לכן, כאשר באים ואומרים לי, שהקיצוצים חלים על כל האוכלוסייה הישראלית, על כל התלמידים, זה לא מנחם אותי. אני לא רוצה שכולם ייפגעו כפי שאני נפגעתי כל השנים. אני יודע לפחות ששר החינוך הקודם אכן עשה דברים למען אפליה חיובית, מתקנת.

לכן, מה שצריך לעשות זה לא להוריד לכולם, אלא לראות את המצוקה של החינוך הערבי במשך שנים רבות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני לא מאמין שיש בבית הזה, אני בכלל לא מאמין שיש מישהו שרוצה לקצץ במערכת החינוך. הרי אלה מאוויי כולנו. אלא שאנחנו בתקופה קשה של קיצוצים בכל משרדי הממשלה, ובתוך משרדי הממשלה גם משרד החינוך נאלץ להיות חלק מהמקוצצים. לכן אנחנו צריכים לעשות את ההתייעלות הארגונית, את ההתייעלות של המערכת, על מנת שהשעות שהתלמיד יושב בכיתה לא יצומצמו, ומה שיקוצץ הוא השעות שמסביב. התלמיד יהיה בכיתה אותו מספר שעות. זאת מטרת כולנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

זה יכול להיות.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מנהלי בתי-הספר כבר קיבלו מכתב על קיצוץ.

היו"ר ש' בן-צור:

סלח לי, אנחנו דנו בזה. זו שאילתא. אתה רוצה, תגיש הצעה לסדר-היום.

פעילות תיאטרון "הבימה" בשבת

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

תיאטרון "הבימה" פועל בלילות שבת, כמצוין בלוח הצגות חודש יולי המצורף. פנו אלי עובדים שמועסקים במקום בשבתות וחוששים למקום עבודתם אם לא יעבדו.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרדך?

2. האם יש לתיאטרון היתר להעסקת עובדים בימי מנוחה?

3. האם בעבר הורה משרדך על הפסקת פעילות התיאטרון בימי מנוחה?

4. מה ייעשה בנדון?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. התשובה חיובית.

2. התשובה שלילית.

3. לא היה צורך בכך.

4. הנאמן הציבורי המופקד על "הבימה" מטעם בית-המשפט קבע, כי "הבימה" לא תציג, בשלב זה, בלילות שבת, הואיל והדבר נוגד את החוק.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת משה גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני סגן השר, אני מודה לך שוב על תשובתך. התשובות שלך היום, מבחינתי, הן טובות מאוד. אני מקווה שכך יהיה כל הזמן. אבל ברשותי נמצא לוח הזמנים שפרסם תיאטרון "הבימה", ושם מופיעים זמנים ומועדים שהם מנוגדים לחוק שעות עבודה ומנוחה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מתי הוא פורסם?

משה גפני (יהדות התורה):

הוא פורסם לקיץ.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מאז כבר זרמו הרבה מים בירדן.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני סגן השר, הפעילות לא מתבצעת בשבתות ובמועדי ישראל?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אומר שוב, הנאמן הציבורי הממונה על "הבימה" מטעם בית-המשפט קבע, כי לא יהיו הצגות בלילות שבת, חד-משמעית.

משה גפני (יהדות התורה):

תודה רבה.

בחינות הבגרות לערבים ולדרוזים

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

קיימת, לדעתי, אי-שוויוניות בבחירת מקצועות ללא חובת בחינה – לח"ב – בין היהודים לבין הדרוזים והערבים.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין לגבי התלמידים הערבים והדרוזים מקצועות מקבילים לתנ"ך, תורה שבעל-פה ואזרחות?

2. מדוע לא מקבל המשרד את ההמלצה שמקצוע האנגלית יהיה במסגרת הלח"ב לבתי-הספר הערביים?

3. מה ייעשה למניעת חוסר שוויוניות בין המגזרים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מלכתחילה התלמידים הערבים והדרוזים בישראל נדרשים רק לשישה מקצועות חובה. התלמידים בחינוך העברי הכללי – לשבעה, ובחינוך הממלכתי-דתי – לשמונה מקצועות.

ברור, אם כן, שמלכתחילה אין שוויוניות במקצועות החובה, ואין כללים זהים לבחינות הבגרות, ואלו מוסכמים שנים רבות.

עניין הסדר הלח"ב נגע רק למקצועות החובה, וברור היה שבחירה מסוימת עלולה להביא לשוני בין המגזרים, שכן כללי הלח"ב הוגדרו בצורה על-מגזרית. גם עניין זה היה מקובל על כל המומחים מכל המגזרים וזרמי החינוך במשרדנו.

לדוגמה, מול אזרחות לתלמידי החינוך הטכנולוגי אין מקצוע, שכן הם לומדים מקצוע משולב הנקרא ידע העם והמדינה, וזה הועמד מול היסטוריה.

המערכת נותנת מענה ל-13 סוגי אוכלוסיות ולכל סוג דרישות והרכבי בחינות שונים, וזה האיזון שקיים במערכת.

כללי הלח"ב הופעלו על-פי זה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת טריף.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הבנתי, שהיתה המלצה, למשל, לגבי מקצוע האנגלית, שהוא יהיה מקצוע בחירה. האם לאדוני יש תשובה בעניין הזה? האם עכשיו יש שוויון, לאור המצב שהיה קודם?

קיבלתי את ההסבר שלך, שלא ידעתי אותו. האם יש עכשיו שוויון בכך שיש מקצועות שלא חייבים בבחינה במגזר היהודי ובמגזר הלא-יהודי?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני חוזר ואומר, שהוקמה על-ידי השר ועדה שתעסוק בכל הנושא שנקרא בחינות הבגרות. היא אמורה לסיים את עבודתה עד מרס 1998. עד אז, אני לא רוצה לומר מה יהיה ומה לא יהיה, אילו מקצועות כן ואילו מקצועות לא, איזו שיטה וכו' וכו'.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

צריכת אלוהול בקרב בני המער

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ד בסיוון התשנ"ז (29 ביוני 1997):

בעקבות הידיעה שהופיעה בעיתון "ידיעות אחרונות" ב-23 ביוני 1997 בנושא צריכת אלוהול בקרב בני הנוער, רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בנדון?

2. כיצד תצמצם תופעת צריכת האלוהול והסמים בקרב הנוער?

3. האם יוצא משרדך במסע הסברה בבתי-הספר למען נושא זה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. משרד החינוך רואה בדאגה רבה את הנורמה שהולכת ומתרחבת בקרב בני הנוער לשתות משקאות אלוהוליים כחלק מבילוי שעות הפנאי.

ההתמודדות החינוכית עם תופעה זו מתבטאת בהפעלת תוכניות מניעה בתחום השימוש בסיגריות, באלוהול ובסמים במערכת החינוך.

2. על-פי מחקרים שנעשו בעשור האחרון בעולם ובישראל, מסתמן שבעיית השימוש בחומרים אלה היא בעיה של החברה כולה, שניתן להתמודד עמה, במדינה בכלל ובישראל בפרט, אם תתקיים פעולה ציבורית הסברתית רחבה ומקפת, שתכלול הורים, מעצבי דעת הקהל, משרדי ממשלה וכדומה, וזאת נוסף על תוכניות החינוכיות שמפעיל משרד החינוך.

3. משרד החינוך, באמצעות השירות הפסיכולוגי-ייעוצי, מה שנקרא אצלנו שפ"י, מפעיל תוכניות מניעה בנושאים הנ"ל, החל מכיתות היסוד במסגרת "כישורי חיים" והמשך בחטיבות הביניים ובבתי-הספר התיכוניים. מאות תלמידים מרחבי הארץ מנהיגים את התוכניות במסגרת הנחיית עמיתים ובהדרכת היועצים והמחנכים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת. חבר הכנסת שחל, תעשו קצת הפסקה בשיחות כאן. תודה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אני רוצה לנצל את ההזדמנות לשאלה נוספת בקשר לקיצוץ שעות הלימודים. מי שייפגע, כמו שאמרו רבים, אלה המגזרים החלשים בחברה הישראלית – המגזר הערבי, עיירות הפיתוח והיישובים החלשים, כי שם קיים גם פער חינוכי, השכלתי, חברתי. אף שאמרת, אדוני סגן השר, שקיצוץ השעות נוגע לכל השכבות בחברה הישראלית, החזקים הם ממילא חזקים. לכן גם קיים חשש שילדי העולים במערכת החינוך ייפגעו. כפי שידוע לך, קיימים שם פער חברתי וניכור. במקום להוסיף שעות – – –

היו"ר ש' בן-צור:

השאלה. מה שאלה?

אדיסו מאסלה (העבודה):

זאת במקום להוסיף שעות כדי לצמצם את הפער הקיים ועל מנת לתת הזדמנות לאותם ילדי עולים ליצור אינטגרציה חברתית.

אני רוצה לשמוע מאדוני סגן השר איך נערך משרד החינוך כדי לפתור את הבעיות שצינתי בשנת הלימודים החדשה, בשנה הבאה?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ראשית, אמרתי שהקיצוץ לא יהיה על-פי מגזרים, אלא יהיה שווה לכולם. שנית, יש טיפול מיוחד של משרד החינוך באוכלוסיות חלשות. לא אכנס לזה כרגע. אני יכול לפרט את התוכניות האלה בהזדמנות אחרת. השאלה היא שאלה שונה לחלוטין. זו שאלה חשובה, מאוד מאוד יסודית לחברה הישראלית. אם באמת תרצה ללמוד את הטיפול המיוחד באוכלוסיות החדשות ואת תוכניות משרד החינוך לאוכלוסיות הללו, אהיה מוכן להציג בפניך את כל התוכניות הללו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

סגירת מגמת סיעוד בכפר הנוער "יוהנה ז'בוטינסקי"

חבר הכנסת ר' ברונפמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ד בסיוון התשנ"ז (29 ביוני 1997):

הורי הבנות הלומדות בכפר הנוער "יוהנה ז'בוטינסקי" קיבלו הודעה, כי בנותיהם, שהחלו בשנת 1993 בלימודי סיעוד, יועברו מהפנימייה לבית-ספר רגיל.

רצוני לשאול:

1. היכן יגורו הנערות שהועברו מהפנימייה לבית-הספר?

2. מדוע הבטיחה ההנהלה להורים שהלימודים יימשכו כרגיל ב-1994?

3. האם ידוע למשרדך שהנערות, רובן עולות, מיועדות לשרת בצבא כאחיות?

4. איך יסייע משרדך לתלמידות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנהלת בית-הספר "יוהנה ז'בוטינסקי" חזרה בה מהחלטתה לסגור את מגמת הסיעוד, ועל כן מגמת הסיעוד בבית-הספר "יוהנה ז'בוטינסקי" תמשיך לפעול גם בשנת התשנ"ח.

תשלום בעבור ביקור תלמידים באתרי רשות הגנים הלאומיים

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ד בסיוון התשנ"ז (29 ביוני 1997):

ידוע לי כי כיום גובים תשלום עבור כניסה לאתרים של רשות הגנים במסגרת טיולי בתי-הספר. תשלום זה מייקר את מחיר הטיול עוד יותר.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. האם נשקל לבטל את התשלום עבור כניסה לאתרים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש חבר הכנסת בן-צור – 1-2. רשות הגנים הלאומיים, כמו גופים אחרים, גובה כסף תמורת כניסה לאתריה. משרדנו מגביל את עלויות הכניסה לאתרים.

היו"ר ש' בן-צור:

המשרד כן משלם? לא שמעתי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אומר שרשות הגנים גובה דמי כניסה. משרדנו מגביל את מחירי הכניסה לאתרים שמותר לגבותם מתלמידים במסגרת טיולי בתי-הספר ל-8.20 שקל בכל יום של טיול.

תו תקן מיוחד, שפורסם בחוזר מנכ"ל, קובע את העלויות המרביות שמותר לגבות בטיול.

ועדה מיוחדת שמונתה על-ידי הגישה בימים אלה הצעה חדשה ומשותפת של משרדנו, רשות שמורות הטבע, רשות הגנים הלאומיים והמועצה לשימור אתרי התיישבות. הוועדה המליצה על דרכים נוספות להורדת עלויות הכניסה לאתרים – ואז תוכנית רב-שנתית מחייבת הוזלת הביקורים של בני הנוער במדינת ישראל באתרים ערכיים באזורי הארץ השונים.

אני רוצה להרחיב ולומר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מבקש סליחה. עוד מעט ייגמרו לי הסליחות. חבר הכנסת עמיר פרץ, באמת.

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו מבקשים סליחה.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, אני מבקש סליחה, בכל הרצינות. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

רצית לשאול משהו?

היו"ר ש' בן-צור:

יש לי שאלה נוספת. לפחות בתי-הספר שמצויים בשכונות חלשות, או תלמידים שבאים משכבות חלשות, לפחות אותם צריך לפטור. זה מה שאני מבקש.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הוועדה שמינית בנושא הזה של הטיולים הגישה המלצות ביניים לאחר שעסקה ב-150 אתרי טיולים למערכת החינוך, בהמלצה לשנתיים רצופות, היינו השנה הראשונה שנגמרה – 100 שנות ציונות, והשנה הבאה, ושנת הלימודים התשנ"ח, שעוסקת ב-50 שנה למדינת ישראל.

במסגרת 150 ההמלצות ל-150 אתרים אנחנו גם עוסקים, ראשית, בתוספת תקציב בתוך המשרד, בדיוק כתשובה על השאלה שאותה שאלת. אבל אנחנו גם עוסקים בניסיון של הידברות ושיתוף פעולה עם כל הגורמים שהזכרתי, כמו רשות הגנים הלאומיים, כמו החברה להגנת הטבע, כמו הקרן הקיימת וכל הגורמים שקשורים בשטח, באתרי שטח, טיול ונופש, על מנת שתהיה האחדה של מחירים, על מנת שתהיה הוזלה של מחירים, כדי שהתלמידים אכן יוכלו לצאת בשנת ה-50 למדינת ישראל לבקר באתרים, להיות בשטח ולא לשלם כל כך הרבה כסף מכיסם הפרטי.

היו"ר ש' בן-צור:

ירשה לי חברי הטוב, חבר הכנסת שבח וייס. אני חושב שגם חברת הכנסת ענת מאור תסכים אתי, שיש נטל גדול מאוד על ההורים והתשלומים שהם משלמים – – –

ענת מאור (מרצ):

חד-משמעית כן.

היו"ר ש' בן-צור:

– – – בצורה כל כך כבדה. אני מציע אולי שמשרד החינוך ייקח פסק-זמן מסוים ויבדוק את הנושא הזה מכל ההיבטים. יש למצוא דרכים כדי להקל לפחות על אותם אנשים מסכנים, שאני יודע מה רב סבלם כשהם לא יכולים להשתתף בכל האירועים למיניהם, במיוחד במסיבות סוף השנה וכן הלאה.

לכן, אני מצפה שמשרד החינוך ייקח את הנושא הזה לידיים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

לידיים ולכיס.

היו"ר ש' בן-צור:

גם לכיס. הנושא הזה מאוד מצער אותי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה לומר לך, שיש הגבלות מדויקות והכול מופיע בחוזרי מנכ"ל, אלא שלא כולם ממושמעים. פתאום יש מסיבת סיום שנת הלימודים, מנהלת כזאת או מנהל כזה מחליטים על גבייה נוספת, ואין למשרד יכולת לאכוף ולעקוב אחרי כל סטייה כזאת מההחלטות.

היו"ר ש' בן-צור:

המשרד צריך לשלוט. אני מוכן להראות לך מכתבים של הורים שלא היו יכולים לממן – ואלה מכתבים שקיבלתי עכשיו, לפני שבוע – את המסיבות הראוותניות של בתי-ספר. מדובר גם בכיתות נמוכות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

נכון. אני רוצה לומר לך דבר נוסף, כבוד היושב-ראש. הורים לא מצליחים לשלוח את ילדיהם לטיולים שנתיים. למה? כי הם צריכים לשלם על הלינה בבית-מלון. למה יישנו בבית-מלון ולא במתקן של הקרן הקיימת, בשק שינה, או באכסניית נוער? למה בבית-מלון? הורים לא יכולים לשלם זאת.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב. אני מודה לך, אדוני סגן שר החינוך.

אנחנו עוברים לשאלות לשר המשפטים. אדוני שר המשפטים מצוי כאן, נמצא אתנו.

מתן עדות תמורת תשלום

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר המשפטים ביום כ"ט בטבת התשנ"ז (8 בינואר 1997):

לפי פרסומים, יהיה יעקב צור עד מדינה ויעיד נגד בכירים ב"ידיעות אחרונות" תמורת סכומי כסף גדולים שיקבל מ"מעריב". החוקר זאב לאופר יעיד בתמורה בנושא "ספקיוריטי".

רצוני לשאול:

1. האם מודעת הפרקליטות לכך שהעדים מקבלים כסף תמורת עדותם?

2. מה היא עמדת היועץ המשפטי לממשלה בסוגיה זו?

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר המשפטים ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

תופעת קניית עדויות משפטיות על-ידי גורמים אינטרסנטיים פוגעת בהליכי המשפט ועלולה לגרום להתאמת עדויות ולהתנות חשיפת האמת בתשלום.

רצוני לשאול:

1. מה יעשה משרדך בנדון?

2. האם נשקל לתקן את חוק העונשין כך שיוטלו עונשים על מי שקונים עדויות בכסף?

3. מדוע לא יוכרז עד המקבל תמורה בגין עדותו כעד עוין?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, השאלות שבנדון נוגעות בסוגיה של מתן כסף או טובת הנאה אחרת מצד גורמים פרטיים בעלי עניין תמורת מסירת עדות במשטרה או בבית-המשפט.

אבהיר את עמדת הפרקליטות לשני חברי הכנסת ששאלו בנושא הזה שאלות רגילות.

בכמה מקרים במסגרת פרשת האזנות הסתר הסתבר, כי גורמים פרטיים, בעלי עניין בדבר, הציעו ושילמו לעדים שונים סכומי כסף תמורת הסכמתם למסור במשטרה ובבית-המשפט עדות אמת מפלילה.

כידוע, סעיף 245 לחוק העונשין, התשל"ז–1977, קובע: "המניע אדם, או מנסה להניעו, שבחקירה על-פי דין לא ימסור הודעה, או ימסור הודעת שקר, או יחזור בו מהודעה שמסר, דינו – מאסר חמש שנים". זה סעיף קטן (א). סעיף קטן (ב) עניינו בנסיבות מחמירות לביצוע העבירה, וסעיף 246 עוסק בהדחה, כאמור לעיל, בנסיבות של מסירת עדות בהליך שיפוטי.

עמדתה של הפרקליטות הינה, כי הצעה דוגמת ההצעות דלעיל של מתן תמורה כספית לאדם ושידולו באופן זה על מנת שימסור עדות אמת, כאשר אין מדובר בהצעת תמורה כדי שיחזור בו מהודעה שמסר – ההצעה הזאת אינה מקיימת את היסודות העובדתיים של סעיף 245 לחוק העונשין.

כמו-כן יודגש – הדבר הזה הובהר גם בעמדת הפרקליטות בבית-המשפט – כי דעתה של הפרקליטות אינה נוחה כלל מן ההסכמים הללו, אך אין בכך כדי לשנות מן העמדה שלפיה הצעת כספים כתמריץ למסירת עדות אמת, כשאין מדובר בחזרה מעדות, אינה מהווה עבירה על חוק העונשין.

עמדה משפטית זו אומצה בבית-המשפט הגבוה לצדק במסגרת דיון בעתירה שהוגשה בנושא, ולאחרונה הובהר עמדה דומה גם על-ידי כבוד השופטת סירוטה במסגרת דיון בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב.

נסים דהן (ש"ס):

לא צריכה להיות פרופורציה בין התשלום לבין העלות האמיתית של העד? אחרת אפשר לשלם כל סכום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לפי דעתי, אין קריאות ביניים תוך כדי תשובה על שאילתא. אני רק מכון את היושב-ראש, כי הוא מאוד מנומס כלפיך.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מאוד מבקש, תצאו החוצה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לשאלה 3 בשאילתא של חבר הכנסת אלול – על-פי המבחנים המשפטיים המקובלים, תשלום לעד תמורת מסירת עדות אמת כשלעצמו אינו מהווה עילה להכרזתו של המעיד כעד עוין.

רצוני להבהיר לחבר הכנסת פורז, כי מבחינה עובדתית שולם לחוקר הפרטי זאב לאופר סכום כסף על-ידי העיתון "מעריב", כאשר מן הראיות עולה, כי הסכום שולם לו לצורך מתן עדות אמת.

אשר לפרטים שהוצגו בשאילתא של חבר הכנסת פורז לגבי יעקב צור, הרי שאלה אינם מדויקים. למר יעקב צור לא שולמו כספים על-ידי "מעריב" למען יעיד נגד אנשים ב"דיעות אחרונות". המדינה חתמה

הסכם עד מדינה עם מר יעקב צור, שמכוחו לא יועמד לדין פלילי בשל חלקו בפרשת האזנות הסתר וימסור עדות אמת נגד כל המעורבים בפרשה. במסגרת הסכם עד המדינה ובהתאם לתנאים שנקבעו בו שילמה המדינה למר יעקב צור סכומי כסף. עד כאן, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת, חבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אתה ודאי מודע לכך שאדם שנדרש להופיע בבית-המשפט חייב להעיד, וזו איננה פריווילגיה. כשאתה מוזמן לבית-המשפט, אתה לא יכול לומר: לא בא לי להעיד; אלא אתה חייב לבוא, לומר את האמת, את כל האמת ואך ורק את האמת. השאלה היא, מדוע ישלמו כסף לאדם שממילא חייב לבוא לבית-המשפט ולהעיד תמורת דבר שאפשר לקבל חינם? הבעיה היא לא של פרשנות הסעיף. ייתכן שהמצב המשפטי הוא כפי שאדוני השר ציין – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, חבר הכנסת פורז, נעשה סדר, אני רואה שחלה הרעה במשמעת. אני מבקש שמי שרוצה לדבר יצא החוצה, זה הכול. זה לא מכובד.

דוד צוקר (מרצ):

תשלח אותם למנהל.

אברהם פורז (מרצ):

אני מבין שהמצב המשפטי הוא כפי שאתה מתאר, והוא כנראה נכון. השאלה היא אם אין מקום שהממשלה, או משרד המשפטים, יזמו תיקון לחוק, שייאסר על אדם לקבל תמורה על דבר שהוא חייב בו ממילא על-פי החוק.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת פורז, המשרד איננו מוצא לנכון להביא לשינוי המצב המשפטי התקף כיום, שכפי שמסרתי קודם לכן, אומץ גם על-ידי בית-המשפט הגבוה לצדק. מובן שיכולה להיות חקיקה פרטית, ובמסגרתה תגבש הממשלה עמדה לגוף ההצעה שתוצע, ואולי נחזור אל המליאה הזאת בדיון שכל כולו יוקדש לסוגיה הזאת, שאכן יש לה היבטים ערכיים מעבר לסוגיות שעלו כאן.

חקירת מותו של אזרח במשרדי מע"מ

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר המשפטים ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

נודע לי מבנו של רב"ז, זיכרונו לברכה – שמו המלא מופיע במקור – כי החקירה בעניין מות אביו במשרדי מע"מ בתל-אביב הגיעה לפרקליטות ומעוכבת בה זה זמן רב.

רצוני לשאול:

1. מה עלה בגורל החקירה ובדיקתה?

2. מדוע אין הפרקליטות משיבה על פניותיהם של הבן ובא-כוחו?

3. לנוכח העובדה שכל ממצאי החקירה הוגשו לפרקליטות, והמקרה אירע לפני שנתיים, האם אין נהלים למתן תשובה מהירה ומלאה?

תשובת שר המשפטים צ' הנגבי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 3. התיק שבנדון הגיע לפרקליטות בסוף חודש יוני 1996, והועבר בחודש יולי לטיפול של פרקליטה מפרקליטות מחוז תל-אביב (פלילי).

ביום 23 ביולי 1996 פנה עורך-הדין פרידל לפרקליטות תל-אביב, לאחר שהוברר לו על-ידי המשטרה כי התיק הועבר לפרקליטות, בבקשה לברר מיהו הפרקליט המטפל בתיק.

ביום 29 ביולי 1996 הודיעה הפרקליטה המטפלת בתיק לעורך-הדין פרידל, כי התיק הועבר אליה.

ביום 18 בפברואר 1997 הוחלט בפרקליטות המחוז, כי התיק ייגזז מחוסר אשמה פלילית, מאחר שאין אפשרות ליצור קשר סיבתי בין החקירה במשרדי מע"מ לבין מותו של הנחקר, אשר היה חולה לב קשה.

מכל מקום, טיפולה של הפרקליטות בתיק לא סבל משיהוי מיותר.

2. פניותיו של עורך-הדין פרידל לפרקליטות נענו, כפי שהוא עצמו מאשר במכתבו לחבר הכנסת קליינר מיום 1 בינואר 1997. אין בתיק הפרקליטות פניות נוספות שלא נענו.

יחס שוטרים למפגינים בכביש בר-אילן

חבר הכנסת י' וקנין שאל את שר המשפטים ביום ל' בניסן התשנ"ז (7 במאי 1997):

"יתד נאמן" טוען – רצופה בזאת הידיעה – שבשבת, ח' באדר א' התשנ"ז, 15 בפברואר 1997, "שוטרים הפליאו מכות אכזריות במשתתפי הפגנת השבת בבר-אילן ומשכו בפיאותיו של אחד הרבנים". עד ראייה טוען, ששוטרת יס"מ בעטה במפגינים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם הוכה הדיין ע"א – שמו המלא מופיע במקור – כפי שתואר בכתבה? אם כן – מדוע?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשפטים צ' הנגבי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במחלקה לחקירות שוטרים התקבלה תלונה בגין האירועים המוזכרים בשאלתא ונפתחה חקירה במסגרת תיק מח"ש 767/97. החקירה נמצאת בשלבי סיום וטרם התקבלה החלטה בתיק. ממילא אין המחלקה יכולה להביא בפני הציבור את תוצאות טיפולה.

סגירת תיקי חקירה על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר המשפטים ביום כ"ו באדר א' התשנ"ז (5 במרס 1997):

בעיתון "יתד נאמן" מיום ט"ז בשבט התשנ"ז, 24 בינואר 1997, פורסם על סגירת תיקי חקירה במחלקה לחקירות שוטרים במשרדך, שמספריהם 2999/96 ו-1539/96, בנימוק שלא אותר החשוד, אף שנמסרו לחוקרים שמות החשודים.

רצוני לשאול:

1. מדוע נסגרו התיקים הנ"ל?

2. כמה תלונות הוגשו נגד שוטרים שהשתתפו בהפגנות בר-אילן?

3. כמה מהן נסגרו ומדוע?

4. מה נעשה בשאר?

שר המשפטים צ' הנגבי:

בשאלתא מצוינים שני תיקים של המחלקה לחקירות שוטרים, ואתיחס בנפרד לכל אחד מהם.

לגבי תיק מח"ש 1539/96: המתלון בתיק זה פנה בשני מכתבים למחלקה לחקירות שוטרים ובהם טען ששמע מכמה ילדים על חשד נגד איש משטרה שביצע מעשה מגונה בפומבי בנוכחותם. למחלקה הגיע ילד אחד למסור עדות, והוא מסר בעדותו רק את שמו הפרטי של החשוד, שם שלדבריו קלט אותו במסגרת האירוע. כמו-כן הוא מסר תיאור חיצוני כללי של החשוד.

כיוון שהמתלון לא שיתף פעולה ולא המציא את שמותיהם של הילדים האחרים שנכחו באירוע ואולי יוכלו להוסיף על הפרטים המזעריים הללו, ובשים לב לכך שהפרטים, כאמור, היו פרטים שאינם מאפשרים זיהוי, ושכיום האירוע היו במקום הרבה מאוד שוטרים לא רק ממחוז ירושלים אלא מהרבה מחוזות שסופחו לכוח המקומי, לא ניתן היה לאתר את השוטר שבו מדובר, לכאורה, ולכן התיק נסגר כעבריון לא נודע.

לגבי תיק מח"ש 2999/96: בתיק הזה טען המתלון, כי כשהוא עבר כעובר אורח ברחוב בר-אילן בירושלים הוא הוכה על-ידי שוטר. לדבריו, שמו של השוטר נמסר לו על-ידי אחרים, אך הוא לא בטוח כי זה אכן שמו של השוטר שבו מדובר. כמו-כן צורפו שתי תמונות אשר הנציחו את האירוע, ובשלב מאוחר יותר נשלחה תמונה נוספת, שפורסמה גם בעיתון.

במסגרת חקירת המחלקה לחקירות שוטרים נבדק החשד שהופנה כלפי אותו איש משטרה שהוזכר על-ידי המתלון. השוטר נחקר והוברר מעל לכל ספק שהוא איננו השוטר שהונצח בתמונות כמי שבא במגע פיסי עם המתלון.

אדוני היושב-ראש, קשה לי, יש פה שיחות רקע.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכה גולדמן, עד כדי כך אתה לא שומע אותי? חבר הכנסת פורז, אני מבקש. אפשר לצאת החוצה, אני מדבר בכל הרצינות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה בנושא הדיון, המורה.

היו"ר ש' בן-צור:

זה לא שייך למורה או לא, זה שייך לנימוס, קצת נימוס כלפי הבית.

שר המשפטים צ' הנגבי:

קצת נימוס כלפי ממשלת ישראל, היא מתייצבת בבית להשיב על שאלותיכם.

כפי שצוין לעיל, באירועי בר-אילן משתתפים שוטרים רבים ממחוזות משטרה שונים. גם באירוע הזה, נוסף על השוטרים ממחוז ירושלים השתתפו שוטרים מיחידת הסיור של מחוז תל-אביב, שוטרים מיחידת הסיור של מחוז המרכז, שוטרים מבית-הספר הארצי של המשטרה, שוטרים מבסיס האימונים של משמר הגבול. בנסיבות האלה קשה מאוד לזהות מיהו אותו שוטר שנגדו מלין המתלונן, מה עוד שהתמונות, כאמור, לא כללו את תמונתו. על כן לא היה מנוס אלא לסגור את התיק בעילה של עבריו לא נודע.

חבר הכנסת גפני, בכל האמור בבקשה לקבל נתונים סטטיסטיים על הפגנות רחוב בר-אילן, התשובה שקיבלתי היא, שמגבלות המערכת הממוחשבת של המחלקה לחקירות שוטרים אינן מאפשרות הפקת נתונים סטטיסטיים המתייחסים לאירוע ספציפי וקשה לספק את המידע המבוקש. עם זאת יצוין, כי בחלק מן התיק הזה הועמדו שוטרים לדין בגין שימוש בכוח שלא כדין במהלך ההפגנות ברחוב בר-אילן.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, שאלה נוספת.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, למה מהליכוד נמצא רק חבר הכנסת ריבלין כל הזמן?

היו"ר ש' בן-צור:

הוא שקול כנגד הצד השני.

נאף מסאלחה (העבודה):

כנגד כל – – –

היו"ר ש' בן-צור:

כן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מסאלחה, אתה רואה מה עשית?

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, השאילתא הזו הוגשה לפני חמישה חודשים. אני שמח שמאז הוגשה השאילתא לא הוגשו תלונות נוספות על כביש בר-אילן, מכיוון שנעשה דבר שהיה צריך להיעשות, ושבועות אחדים גם שוטרי משטרת ירושלים בכביש בר-אילן, גם תושבי השכונה וגם עוברי אורח אינם מהווים עילה להתנכלות, וכל אחד יכול לעשות את שבתו.

אבל מכיוון שאנחנו כבר מסתכלים על זה, אנחנו מקווים שאנחנו מסתכלים על זה בפרספקטיבה של זמן, אתה, אדוני שר המשפטים, המופקד על המח"ש, המחלקה לחקירות שוטרים – זה צריך להיות סיפור רע מאוד אם אתה אינך יכול לתת נתון סטטיסטי על פרשייה שהסתובבה זמן רב ברחובותינו, והיו תלונות, ויש תלונות, ופורסמו בעיתונים שמות ותמונות ותלונות על שוטרים ספציפיים. אני לא רוצה לתאר את העניין, אבל אתה, אדוני השר, יודע, שגם בשאילתא שהגשתי ניתנו פרטים מזהים. האם אין זה מתפקידך, כבוד השר, לבדוק עכשיו באופן יסודי, האם המח"ש אכן ממלאת את תפקידה

או שהיא אכן מטייחת – ויש מקרים כאלה, כפי שטוענים רבים, ועכשיו אני יכול לומר זאת באופן האובייקטיבי ביותר – מכיוון שכביש בר-אילן לא על סדר-היום? לכן תפקידך, שר המשפטים, לבדוק את העניין, האם הטענות שהיו היו טענות מוצדקות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, אתה שאלת? אז תשמע עכשיו תשובה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא לא גמר.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת ריבלין מוסיף – – –

היו"ר ש' בן-צור:

בסדר. אני לא ידעתי שחבר הכנסת ריבלין הוא מבעלי התוספות.

נואף מסאלחה (העבודה):

הוא – חבר הכנסת ריבלין – היה סגן שר המשפטים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ניכר בדבריו של חבר הכנסת גפני, שהוא מעריך את שר המשפטים.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני חבר הכנסת גפני, אני אדאג לכך שתקבל את הנתון הזה שביקשת.

היו"ר ש' בן-צור:

השר ישיב על שאילתא מס' 960, של חבר הכנסת שמריה בן-צור.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני, אני לא חושב שהוא נמצא.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא נמצא.

שר המשפטים צ' הנגבי:

האם יושב-ראש כמוהו כח"כ רגיל?

היו"ר ש' בן-צור:

מותר, ואם כך אז אני החלטתי. מה יש לדבר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

סגן היושב-ראש, חבר הכנסת מסאלחה, יחליף אותך.

נאף מסאלחה (העבודה):

זה בסדר. אם יש שאילתא, זה אפשרי.

הצורך בקיצור משכי הזמן בין בחינות ההתמחות במשפטים

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר המשפטים ביום ג' באדר ב' התשנ"ז (12 במרס 1997):

לשכת עורכי-הדין מחייבת נבחן בבחינת התמחות להמתין שישה חודשים בין בחינה שנכשל בה לבין המועד הבא.

בתקופה זו הנבחן נמצא ללא מקור פרנסה רציני. את תקופת התמחותו סיים ולכן לא יוכל לחזור להתמחות.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יקוצר זמן ההמתנה?

2. האם ישונו תקנות אלו?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש ואדוני המציע, שחד המה, הנושא שעליו ביקשת נתונים הוא קיצור משך הזמן שנדרשים סטאז'רים להמתין בין מבחני התמחות.

2-1. הנושא של קביעת שלושה מועדי בחינות למתמחים בעריכת-דין טומן בחובו קיצור הזמן שעל נבחן שנכשל להמתין לבחינה הבאה, והוא עלה בשנים האחרונות על סדר-היום במשרד המשפטים.

בעקבות התיקון לחוק לשכת עורכי-הדין, שנעשה באוגוסט 1994, ובו, כזכור לך, קוצרה תקופת ההתמחות משנה וחצי לשנה, הנושא הזה מצוי על סדר-יומנו. היתה בו הוראת מעבר שהותקנה על-ידי קודמי, פרופסור ליבאי, כהוראת שעה, ובה נקבע מועד נוסף לבחינות לשכת עורכי-הדין בפברואר 1995.

נעשה ניסיון להעביר את הוראת השעה למתכונת קבועה באוגוסט 1995, ותוקנו תקנות לשכת עורכי-הדין, כך שיתקיימו שלושה מועדי בחינות מדי שנה. מייד עם קבלת התיקון, ולמעשה עוד לפני שהתיקון הזה נכנס לתוקף, פנתה לשכת עורכי-הדין אל השר וביקשה להחזיר את המצב לקדמותו, כפי שהוא היה קיים במשך הרבה שנים, כלומר – עריכת שני מועדי בחינות בלבד. הטיעון המרכזי של לשכת עורכי-הדין, לצד טיעונים נוספים, התייחס לקשיים הלוגיסטיים והכספיים שבארגון הבחינה, ובהם: חיבור שאלון בחינה שכולל מספר רב של שאלות, הדפסתו של השאלון, זימון ועדת הבחינה לבדיקת השאלון, שכירת אולמות בחינה, שכירת משגיחים על טוהר הבחינות וכיוצא באלה.

הנושא הזה נדון אצל השר ליבאי, ולאחר שהוא שמע את הנימוקים הוא קיבל את העמדה העקרונית שלפיה יש לקיים רק שני מועדי בחינות. עם זאת, השר ליבאי החליט, כי במקביל להחזרת המצב לקדמותו יוסמך השר לקבוע, במקרים מיוחדים, מועד נוסף. תקנות ברוח החלטתו של פרופסור ליבאי נחתמו באוגוסט 1996. היתה עתירה לבג"ץ, שבמסגרתה נתקף ההסדר שנתקבל – בג"ץ 6979/96, שגיב נגד לשכת עורכי-הדין בישראל.

המדיניות הגלומה בתקנות והקובעת כי הכלל הוא שני מועדי בחינה מאזנת בין האינטרסים השונים, והיא מקפידה, מצד אחד, לשמור על חופש העיסוק – מאפשרת למתמחים להיבחן כעיקרון פעמיים בשנה – אולם היא, מצד שני, מתחשבת בקשיים הניכרים של לשכת עורכי-הדין, אלא אם כן באמת יש צורך מיוחד, ואזי לשר, כאמור, יש סמכות לקבוע מועד שלישי. בכך מאפשרת המדיניות ללשכה למלא כראוי את התפקידים המוטלים עליה על-פי חוק, לבחון את המתמחים ולוודא ידע מקצועי מספק של העוסקים במקצוע עריכת-הדין. במדיניות זו של קביעת מועדי הבחינות יש אומנם כדי להקשות על מתמחים שנכשלו בתקופת הביניים עד למועד הקרוב – התקופה הזאת אכן חזרה להיות שישה חודשים במקום ארבעה חודשים – אך אנחנו סבורים שהקשיים האלה נסוגים מפני האינטרסים האחרים שפירטתי לעיל. לעניין אותם קשיים, ראוי להפנות לבג"ץ 35/89, נגד הוועד המרכזי של לשכת עורכי-הדין, שבו קבע בית-המשפט העליון, כי ניתן להמשיך בהתמחות גם לאחר התקופה של ההתמחות, התמחות החובה, שמנויה בחוק.

אדוני, לפיכך אינני סבור שיש צורך לשנות את המדיניות האמורה ולקצר את משך ההמתנה שבין מועדי הבחינות, במיוחד לאחר שהנושא על היבטיו השונים נבחן ונשקל אך לאחרונה. לכן, אין כוונה לשנות את התקנות.

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני השר, תודה. אם אפשר לשאול אותך שאלה נוספת, הייתי מודה לך. השכר של המתמחים – אני לא יודע אם הוא מגיע לשכר המינימום. האם המשרד שלך פועל כדי לשפר את המצב של אותם סטודנטים שמתמחים ומקבלים סך 2,000 וכמה שקלים?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם אדוני ייתן לי עט, אני רושם את השאלה, ואני אתן לך תשובה מסודרת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — שלא ירצו עורכי-דין לקחת מתמחים כי יחייבו אותם לשלם שכר מינימום.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך שאתה מגן על אותם עורכי-דין – —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חס וחלילה.

היו"ר ש' בן-צור:

— — עתירי הון למיניהם, שהם לוקחים בחורים צעירים ומשלמים להם שכר מינימום.

הייתי מודה לך, אדוני השר, אם היית יכול לעבור ולענות על שאילתא מס' 1069 ולהקדים אותה. זה לא לפי הסדר, כי אני רוצה שחבר הכנסת נואף מסאלחה יחליף אותי.

שר המשפטים צ' הנגבי:

בהחלט.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך.

תלונה על התנהגות אלימה של שוטר

חבר הכנסת נ' מסאלחה שאל את שר המשפטים ביום ב' בניסן התשנ"ז (9 באפריל 1997):

נודע לי כי ב-1 במרס 1997, ב-01:35, עצר שוטר תנועה תושב קלנסווה, מר תע"א – שמו המלא מופיע במקור – כשהיה בדרכו הביתה מעבודתו במלון "השרון" בהרצליה.

לדבריו, הוא הובא לתחנת המשטרה בנתניה ללא כל סיבה מוצדקת, שם הוכה בבעיטות ובאגרופים על-ידי השוטר א"ל – שמו המלא מופיע במקור – שגם קילל אותו במלים גסות, השפיל אותו ואיים לירות בו.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נבדקו ונמצאו נכונים?

2. מה ייעשה במקרה הנ"ל?

שר המשפטים צ' הנגבי:

השאלתא היתה ארוכה והתשובה תהיה קצרה. חבר הכנסת מסאלחה שאל לגבי יחס של שוטר תנועה מקלנסווה לאזרח שנעצר על-ידו. מדובר באירוע שבעקבותיו, אדוני, נפתחה חקירה במחלקה לחקירות שוטרים – תיק מס' 930/97. החקירה טרם הסתיימה, ועל-פי הנוהל הנקוט בידנו, כל עוד חקירה מצויה בהליכי בירור לא ניתן למסור כמובן פרטים על-אודותיה. ברגע שתסתיים החקירה, אני אביא לידיעתך בתשובה נוספת את הפרטים.

נאף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, אדוני השר, קודם כול אני מודה לך על התשובה, אבל אני מביא לתשומת לב יושב-ראש הכנסת והשר אירוע מ-1 במרס. הגשתי את השאלתא ב-18 במרס. בדרך כלל יש להשיב על שאלתא בתוך 21 יום. אני לא מסתכל על הפורמליות, אני אומר בכנות. מדובר באירוע מלפני שלושה חודשים וחצי. זה אולי היה מרגיע גם את האזרח אם יש חקירה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה לשאול אותך בקיצור. אין לי אלרגיה למשטרה, אני בנו של שוטר לשעבר והבן שלי שוטר, ולכן אין לי אלרגיה. אני רוצה לשאול: מה עושה המחלקה לחקירות שוטרים כדי להעמיק את החקירות ביחס להתנהגותם של שוטרים, כי הם בשר ודם? אני לא רוצה לדבר על הנושא הזה, אני מקבל מה שאמרת לי שברגע שיש התפתחות, אפילו אם ייסגר התיק – אני מבקש שכבוד השר לפחות יכתוב לי. מה עושים כדי להרתיע מהתנהגות חריגה, לא בעיקר על רקע לאומי, במה שנוגע לכל מיני התנהגויות של שוטרים?

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת מסאלחה, בוודאי ידוע לך שהיוזמה לכונן במשרד המשפטים מחלקה מיוחדת לחקירות שוטרים נולדה לפני כמה שנים, כמדומני בתקופתו של השר מרידור – – –

דוד צוקר (מרצ):

מרידור ומילוא. שני שרים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

השר מילוא היה אז במשרד המשטרה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

דוד צוקר (מרצ):

שר המשפטים צ' הנגבי:

כן, אבל לא כולם הם אנשי משטרה. בכל מקרה, חבר הכנסת מסאלחה, היה מדובר במהפכה; מהפכה שבהתחלה הטילו ספק באפקטיביות שלה וביכולת שלה להביא למיצוי הדין עם שוטרים שסרחו. נדמה לי שבמהלך השנים הוכיחה המחלקה הזו את העובדה, שלחששות האלה לא היה על מה לסמוך. הועמדו לדין מאות שוטרים, לרבות קצינים בכירים, ונחקרו אפילו מפכ"לי משטרה, ונמצאו ממצאים לא קלים בכל הדרגים על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים, כך שנדמה לי שלא צריכה להיות באופן עקרוני טרזניה כנגד המוטיבציה וכנגד האפקטיביות של המחלקה.

לגבי שאלה נקודתית כזו או אחרת, אינני יכול לתת לך כרגע התחייבות לגבי פרק הזמן שייקח עד לסיום החקירה הספציפית שעליה אתה התרעת. בכל מקרה, אני יכול לחזור על הבטחתי, שברגע שיסתיים התיק, לכל כיוון שהוא יסתיים, אתה תקבל ממני בכתב עדכון בזמן אמיתי.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני השר.

פיצויים למשפחה שניזוקה מפגיעת שוטרים

חבר הכנסת י' וקנין שאל את שר המשפטים ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

רצ"ב עדות משפחת יונה מירושלים על נזקים ברכוש ובגוף שנגרמו להם על-ידי שוטרים בחודש תמוז התשנ"ו.

רצוני לשאול:

1. האם נחקר המקרה במחלקה לחקירות שוטרים?

2. אם כן – מה העלתה החקירה?

3. האם הועמדו השוטרים לדין?

4. האם נפסקו פיצויים למשפחה? אם כן – כמה?

תשובת שר המשפטים צ' הנגבי:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

במחלקה לחקירות שוטרים התקבלה תלונת משפחת יונה בגין פריצת אנשי משטרה לביתם ושימוש בכוח על-ידי השוטרים הנוספים אשר הגיעו למקום. תלונת משפחת יונה נבדקה במסגרת תיק מח"ש 2460/96.

מהחקירה עלה, כי אנשי משטרה אשר היו בפעילות סמויה הותקפו על-ידי מפגינים במקום, וזאת לאחר שזוהו כאנשי משטרה. במצוקתם נסו לבית משפחת יונה על מנת למצוא מחסה.

עוד עלה כי כוח משטרתי אשר בא לחלצם גרם נזק לבית ועשה שימוש בכוח שלא חרג מהדרוש בנסיבות המקרה לאור הסכנה שבה היו השוטרים נתונים.

לאחר חקירה, ובשים לב, כאמור, לנסיבות המקרה, נסגר התיק מאין אשמה. לכאורה, בנסיבות מקרה שכזה אכן ראויים המתלוננים לפיצוי במישור האזרחי. בכל האמור בפיצוי שכזה, הרי שהמחלקה לחקירות שוטרים אינה עוסקת בכך, והכתובת לכך היא היועץ המשפטי של משטרת ישראל.

למיטב ידיעת המחלקה, פנו המתלוננים למשטרת ישראל ואף פוצו בהתאם.

הגשת קובלנה נגד השופט אליגון

חבר הכנסת י' כהן שאל את שר המשפטים ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

במסקנות ועדת החוקה מיום 4 במרס 1997, בעקבות הצעתי לסדר-היום, נאמר, בין היתר: "הוועדה ממליצה לשר המשפטים להגיש קובלנה על השופט עודד אליגון". למעשה, גם נשיא בית-המשפט העליון הסביר שהנושא בסמכות שר המשפטים, וממילא רמז לדעתו.

רצוני לשאול:

1. האם בדעתך לאמץ את מסקנות הוועדה?

2. אם לא – מדוע לא?

שר המשפטים צ' הנגבי:

השאלתא של חבר הכנסת כהן מעלה נושא שלא נדון פה במליאה כבר שבוע – –

יצחק כהן (ש"ס):

שבועיים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אולי שבועיים. – – והוא הגשת קובלנה נגד השופט אליגון. אין לי אלא לחזור, ידידי חבר הכנסת כהן, על ההודעה שמסרתי בוועדת החוקה, חוק ומשפט בנובמבר 1996. אז הודיתי לחברי הוועדה על כך שהם מצאו לנכון להמליץ בפני על הליך מסוים. אני דחיתי בשעתי את ההמלצה. הסברתי שבכך שכבוד נשיא בית-המשפט העליון מצא לנכון מיוזמתו לנזוף בשופט אליגון – הרי להערכתי בהקשר ההוא ניתן היה להסתפק בכך ולא היה צורך לנקוט הליך של הגשת קובלנה על-ידי שר המשפטים.

הבעתי תקווה שגם השופט אליגון וגם כל יתר שופטי ישראל יראו את הערתו של השופט ברק כמחייבת את כלל השופטים. מאז אינני זוכר שההערכה או התחושה או התקווה הזאת שהבעתי הופרכה בהתבטאויות נוספות של שופטים, וכך אני מקווה יהיה גם בהמשך.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאלה נוספת לחבר הכנסת כהן.

יצחק כהן (ש"ס):

תודה, אדוני היושב-ראש. אנחנו למעשה חזרנו והעלינו את הבקשה להגיש קובלנה נגד השופט אליגון עקב התבטאויותיו, מכיוון שמה שיגורנו בא לנו. ואמרנו שאם בארזים נפלה שלהבת מה 'אמרו אזובי הקיר. התרענו שאם השופט אליגון מרשה לעצמו לומר על ציבור שלם "טפילים" – הערה אנטישמית – עלול הדבר להביא לידי סחף וגם שאר האנשים במגזר ישתמשו בזה. מה שחשבנו באמת קרה.

אדוני השר, לא הדעה שלך אלא דעתנו היא המציאותית, ואנחנו רואים את ההסתה האחרונה של התנועה "חוקה לישראל", שבה היא משתמשת בהערות אנטישמיות קשות מאוד, ושוב, לא נעשה נגדם דבר.

אנחנו עדים לתופעה חמורה נוספת. אני לא אחזור על המלים שנאמרו באותו חמשיר אומלל, עם הערות קשות מאוד, אנטישמיות, כלפי ציבור. אין לי להלין עליהן אלא לכבדו, מפני שכבודו לא נעתר בזמנו לבקשה להעמיד את מר אליגון לדין, ואנחנו התרענו ואמרנו, שאם שופט מתבטא בצורה כזאת, אין ספק שזה ירד לשכבות העם, וזה אכן – משופט ירד לפרופסור, מפרופסור לדוקטור, מדוקטור ירד להמונים, והתופעה הולכת ומתפשטת.

אדוני, אנא עצור את הסחף; תעמיד את השופט אליגון לדין, וכך אולי תציל את עם ישראל משפיכות דמים. אני מקווה שהדברים נרשמו בפרוטוקול ואני מקווה שלא נצטרך שוב לחזור אליך כיוון שלא יהיו תופעות ברחבי המדינה שעלולות, חלילה, לגרום לנזק יותר חמור.

היו"ר מ' שטרית:

הזמן לשאלה נוספת הוא דקה. תודה, אדוני.

אדוני שר המשפטים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת כהן, לחבר הכנסת ריבלין אני מענה ואומר, שיש סמכות בחוק לשר המשפטים להגיש קובלנה כנגד שופט בהתקיימם של תנאים מסוימים שקבועים. מדובר בדין משמעתי, אבל הסנקציות הקבועות בחוק הן לא קלות, וזו הסיבה שאין ממהרים לעשות זאת. כמדומני ב-50 שנות מדינת ישראל בודדים מאוד המקרים שבהם הועמדו שופטים לדין, ובדרך כלל מדובר באמת במקרים מאוד חמורים, לא בהתבטאות כזו או אחרת שכנגדה הסנקציה של נזיפה על-ידי נשיא בית-המשפט העליון כבר התקיימה למעשה.

אבל, אני בהחלט שותף לתקוות שחבר הכנסת כהן הביע אותן, ויותר מתקוות – אנחנו תמיד רוצים לראות דברים באופן אופטימי. במידה שנתבדה ודברים יחזרו, אז באמת יהיה קשה מאוד להבליג. אני יכול רק לקוות שהדברים לא יחזרו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני.

העברת מידע מחברת החשמל לרשויות מס הכנסה

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר המשפטים ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

לאחרונה הובא לידיעתי, כי בכוונת מס הכנסה להצליב מידע עם חברת החשמל. במסגרת שיתוף הפעולה הנ"ל תספק חברת החשמל למס הכנסה נתונים כוללים על חיוב צרכניה.

רצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות משרד המשפטים בכל הנוגע להצלבות מאגרי מידע ולחשיפה כוללת, בלתי ניתנת לערעור, של מידע בין גופים?

2. האם אישר היועץ המשפטי לממשלה את הצלבת המידע כאמור?

3. האם הוחתמו צרכני חברת החשמל על כתב ויתור לצורך "חילופי המידע" הנ"ל?

תשובת שר המשפטים צ' הנגבי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חוק הגנת הפרטיות אוסר שימוש בידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם או מסירתה לאחר שלא למטרה שלשמה נמסרה. זאת, אלא אם כן האדם שהמידע מדבר בו נתן את הסכמתו למסירת המידע או לשימוש בו, מה שלא התקיים במקרה זה לגבי צרכני חברת החשמל.

עם זאת, סעיפים ספציפיים בפקודת מס הכנסה מאפשרים לפקיד שומה לדרוש מבעל עסק ידיעות על לקוחותיו, גם כשאין הדבר במסגרת חקירה נגד בעל העסק עצמו. דרישת המידע היתה אפוא במסגרת פורמלית של סמכות, אולם מדיניות משרד המשפטים היא להגן ככל האפשר על פרטיות, שהיא כיום גם זכות יסוד, ולבחון לא רק את המקור הפורמלי של הסמכות אלא גם את אופן השימוש בה בכל מקרה ומקרה.

היועץ המשפטי לממשלה, בין השאר בעקבות פנייתי אליו, בחן את הנושא וזימן אצלו דיון, בהשתתפות הגורמים הנוגעים בדבר. בדיון סוכם כי היועץ המשפטי לנציבות מס הכנסה יכין חוזר, שבו יפורטו הגבלות באשר לאופן השימוש בסמכויות הגורפות שמקנה פקודת מס הכנסה. ההנחיות והקריטריונים להגבלות אלה יובאו לאישור מראש של היועץ המשפטי לממשלה.

בהנחיות תיקבע גם מגבלה פרוצדורלית בקבלת החלטות לעשיית שימוש בסמכויות הללו: יוגדרו מקרים שבהם השימוש בסמכויות יהיה טעון אישור מראש של היועץ המשפטי לנציבות מס הכנסה, והוא מצדו ייוועץ במקרה הצורך במשרד המשפטים.

תלונות במח"ש על כפיית חילול שבת

חבר הכנסת י' וקנין שאל את שר המשפטים ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

יששכר פרץ, תושב קריית-ארבע, הגיש שורת תלונות למחלקה לחקירות שוטרים בגין כפיית חילול שבת וחג על-ידי שוטרי חברון, הכאתו וכבילתו, ומניעת קיום מצוות סוכה ונטילת ארבעה מינים. רצ"ב כמה מתלונותיו וכתבה שפורסמה ב"חדשות משפחה".

רצוני לשאול:

1. האם נחקרו התלונות?

2. מי מבין השוטרים נחקר?

3. האם גבו עדות מי"פ ומהוריו?

4. מה העלתה החקירה?

תשובת שר המשפטים צ' הנגבי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כל האירועים שבמסגרתם, לטענת מר יששכר פרץ, נעשה כלפיו שימוש בכוח שלא כדין נחקרו. יוצא מכלל זה – הטענות בדבר חילול השבת והחג ומניעת קיום מצוות סוכה ונטילת ארבעת המינים, אשר לא נחקרו מהעדר סמכות.

בכל הנוגע לשימוש בכוח שלא כדין, נסגר התיק מחוסר ראיות להעמדת מי מהשוטרים לדין.

היו"ר מ' שטרית:

אבקש מאדוני לענות על שאילתא מס' 1087, של חבר הכנסת משה גפני.

אני מבקש לציין לשבח את חברי הכנסת, שהיום כמעט כולם, ללא יוצא מן הכלל, נכחו באולם בזמן העלאת השאלות שלהם. לכן השאלות נמשכות בעצם מהשעה 11:00 עד עכשיו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מדובר גם בחברי כנסת שנוכחים פה גם כשאינן שאלות, זה הדבר המיוחד.

עיכוב בהגשת כתב אישום בגין פרסום כתבה שקרית

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר המשפטים ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

בעיתון "יתד נאמן" מיום ה' באדר ב' התשנ"ז, 14 במרס 1997, פורסם על הגשת כתב אישום נגד עיתונאי שבדה כתבה על תמיכת רבנים ברצח רבין, בגין "ניסיון לקבל תשלום במרמה".

רצוני לשאול:

1. מדוע לא הוגש כתב אישום בגין הסתה, ומדוע הוגש רק כעבור שנה בעניין אחר?

2. האם האיחור בהגשת כתב האישום נעשה כדי לגרום להתיישנות העבירה ולא להעמיד עיתונאי לדין בגין הסתה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

השאלתא של חבר הכנסת גפני נסבה על כתבה שפורסמה בעיתון "יתד נאמן" בקשר לתמיכת רבנים ברצח ראש הממשלה לשעבר יצחק רבין, כתבה שהוכחה, כדברי העיתון, ככתבה שקרית.

1. סעיף 134 לחוק העונשין קובע, כי פרסומי המרדה הם עבירה. סעיף 135(א) לחוק העונשין קובע, כי כתב אישום לפי אותו סעיף ניתן להגיש תוך שישה חודשים בלבד מיום שנעברה העבירה.

במקרה הנדון נעברה העבירה שכתב האישום אמור היה לגבש נגדה את האשמה, דהיינו פרסום הכתבה באותו עיתון ששמו "המקומון" – הפרסום נעשה בדצמבר 1995, בעוד התיק המשטרתי, בצירוף המלצות המשטרה, נשלחו לפרקליטות המדינה עם סיום החקירה ביולי 1996, כלומר לאחר שחלפה חצי שנה ממועד פרסום הכתבה ב"המקומון".

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש פעמים שהפרקליטות מזדרזת יותר, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא, זו לא הפרקליטות. המשטרה שלחה לפרקליטות. כלומר, אם יש טרור – ולדעתי בהחלט מן הראוי שתהיה טרור – היא כלפי המשטרה, ואינני יכול להשיב בשמו של השר לביטחון פנים בכל מה שנוגע לעבודת המשטרה.

במה שנוגע לפרקליטות המדינה, ברגע שהיא קיבלה את התיק, מובן שלא היתה לה אפשרות חוקית אפילו לשקול הגשת כתב אישום בגין עבירה של פרסום המרדה, ולפיכך הוחלט כי יש להגיש כתב אישום בגין עבירה של ניסיון לקבלת דבר במרמה.

יצוין, כי לאחרונה פנתה פרקליטות המדינה אל המשטרה באופן רשמי על מנת לוודא כי בתיקים שבהם יש חשד לקיום עבירה של המרדה אכן ייעשה מאמץ עילאי לסיים את החקירה בעוד מועד, על מנת להבטיח את אכיפת הסעיף הרלוונטי בחוק העונשין.

2. כתב אישום בתיק זה הוגש כעבור חמישה חודשים מיום הגעת התיק מן המשטרה לפרקליטות המחוז. זה בהחלט זמן סביר בהתחשב, אדוני, במספר העצום של תיקים שמטופלים במחוז תל-אביב ובעובדת קיומו של מחסור משמעותי מאוד בכוח-אדם כדי להתמודד עם כל התיקים הללו בפרק זמן קצר יותר.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אני רוצה לספר לחברי הכנסת ולך, כבוד השר, שמדובר על פרסום בעיתון "המקומון", בדצמבר 1995, שם תוארה בכתבת צבע על פני כמה עמודים ישיבת הסדר בבני-ברק – שני אנשים בני 14 ו-30, ויש תמונה שלהם עם מגבעות שחורות ופיאות מסולסלות, שהם מסיתים לרצח ומצדיקים את רצח ראש הממשלה הקודם יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, כאשר כל בר-דעת יודע – לא צריך תחקיר עיתונאי – שבבני-ברק אין ישיבת הסדר, ועם מגבעות ופיאות מסולסלות לא נמצאים בישיבות הסדר, ובגיל 14 ו-30 לא נמצאים בישיבות הסדר, וכל הכתבה היא שקרית.

בתקופה האחרונה היינו עדים, למשל, לפרשת בר-און, שהפרקליטות והיועץ המשפטי לממשלה נתנו הוראה, בעקבות כתבה בטלוויזיה, לחקור מייד דבר שיש בו חשד לדברים חמורים.

כולנו יודעים שעל הסתה ועל המרדה יש התיישנות כעבור חצי שנה. מדוע לא נתנה הפרקליטות הוראה למשטרה, כאשר היה ברור שזו כתבה מסיתה, שקרית, שיש בה כל הקונטציות של בני-ברק – חרדים עם פיאות מסולסלות וכל הדברים הללו – כאשר כל הכתבה, מתחילתה ועד סופה, היא

שקרית? בסופו של דבר, כיוון שלא נעשתה חקירה בזמן, כיוון שהפרקליטות לא התערבה בזמן, כיוון שהיועץ המשפטי לא התערב בזמן – מגישים איזה כתב אישום כמו נגד בעל מכולת על כך שהגישו לעיתון כתבה במרמה וקיבלו תשלום בעד הכתבה הזאת. זה צחוק מהעבודה. הרי זו כתבה מסיתה, שכוונתה נגד הציבור החרדי, כאשר הציבור החרדי הרי גינה ומגנה בכל תוקף את העניין הזה, אדוני השר.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גפני, הנקודה ברורה.

רבותי, אני רוצה להזכיר לכם את התקנון. שאלה נוספת של חבר כנסת על שאילתא היא במסגרת זמן של דקה. את מה ששאלת יכולת לשאול בדיוק בהתחלה: מדוע לא הגישה הפרקליטות בזמן, תוך שישה חודשים, או לא הגיבה כמו שצריך. גמרנו, זו השאלה.

אדוני השר, אנא השב, גם כן במסגרת של דקה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הנושא הזה, כפי שהועלה על-ידי חבר הכנסת גפני, אין חמור ממנו. מדובר ממש בהפצה של דבר שטנה באופן מביש, ואני שותף, חבר הכנסת גפני, לזעם שמאפיין את דבריו.

אני רק שמח על כך שפרקליטות מחוז תל-אביב מצאה לנכון שלא לעבור על כך בשתיקה, ואף שידיה היו כבולות בהיבט מסוים של עבירה מסוימת, עקב התעכבות החקירה בנושא על-ידי המשטרה, לא ויתרה וידיה לא רפו והיא קיבלה החלטה להגיש כתב אישום, שאכן כבר הוגש לבית-משפט השלום בתל-אביב וההליך אכן מתקיים. ואני מקווה שבזאת ילמדו כל מי שעוסק בעיתונות, שיש מחיר לסוג כזה של המצאה.

פה אפילו לא מדובר בהמצאת פרט או בהמצאת פרשנות. מדובר בכתבה על מה שלא היה ולא נברא. אדם המציא קיומה של ישיבה, כתב כתבה שכל כולה, מהאות הראשונה שבה ועד נקודת הסיום, דברי שקר. אני חושב שאין דוגמה בכלל בתולדות העיתונות בישראל לסוג כזה של הכפשה, ופסק-הדין שניתן, כאשר יינתן, ודאי יהיה פסק-דין תקדימי ומרתיע, ונדמה לי שכאן אין לחבר הכנסת גפני אלא לברך באמת על הדרך שנקטו רשויות החוק בבואן לעסוק בנושא המחפיר הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני השר.

אבקש מאדוני השר להשיב על השאילתא הקודמת, מס' 991, של חבר הכנסת רפאל אלול – העברת מידע מחברת החשמל לרשויות מס הכנסה. התשובה על שאילתא זו כבר ניתנה, כי היה שואל אחר באותו עניין והוא קיבל את התשובה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

היה גם חבר הכנסת פורז, ולכן כבר עניתי. אבל אתה יכול לקבל ממני את זה אחר כך.

היו"ר מ' שטרית:

בפרוטוקול תוכל לקרוא את זה.

בבקשה, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

התשובה על השאילתא, אדוני היושב-ראש, היא כדלקמן. בדרך כלל אני גם נוהג לומר בתמצית מה השאילתא, עבור מיליוני צופינו, כי זה מאוד – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

הוא קיבל לפנים משורת הדין, בלי שאלה נוספת. אבל, חבר הכנסת ריבלין, אני רוצה שאתה תסיים את פרק השאילתות.

שר המשפטים צ' הנגבי:

השאלה שנשאלה על-ידי חבר הכנסת אלול היתה: מה היא המדיניות של משרד המשפטים בכל הנוגע להצלבות של מאגרי מידע ולחשיפה כוללנית של מידע בין גופים, האם זה אושר על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, והאם צרכני חברת החשמל הוחתמו על כתב ויתור לצורך "חילופי המידע" הנ"ל? והתשובה, אדוני, היא כדלקמן:

חוק הגנת הפרטיות אוסר שימוש בידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם או מסירתה לאחר שלא למטרה שלשמה נמסרה. זאת, אלא אם כן האדם שהמידע מדבר בו נתן את הסכמתו למסירת המידע, או לשימוש בו, מה שבמקרה הזה, לגבי צרכני חברת החשמל, בפועל לא התקיים.

עם זאת, יש בפקודת מס הכנסה סעיפים ספציפיים שמאפשרים לפקיד שומה לדרוש מבעל עסק ידיעות על לקוחותיו, גם כשהדבר איננו במסגרת חקירה נגד בעל העסק עצמו.

לדרישת המידע היתה אפוא באופן פורמלי לפחות סמכות, אבל המדיניות הנקוטה במשרד המשפטים היא להגן ככל האפשר על פרטיות, שהיא כיום, כידוע לכנסת, זכות יסוד, ולבחון לא רק את המקור הפורמלי של הסמכות אלא גם את אופן השימוש בה בכל מקרה ומקרה.

היועץ המשפטי לממשלה, בין היתר בעקבות הפנייה שאני הפניתי אליו, בחן את הנושא וזימן אצלו דיון. בדיון הזה השתתפו כל הגורמים הנוגעים בדבר. סוכם בדיון הזה, כי היועץ המשפטי לנציבות מס הכנסה יכין חוזר שיפרט את ההגבלות באשר לאופן השימוש בסמכויות הגורפות שכיום מקנה פקודת מס הכנסה. ההנחיות הללו, הקריטריונים וההגבלות יובאו לאישור מראש של היועץ המשפטי לממשלה על-ידי אותו יועץ משפטי של נציבות מס הכנסה. בהנחיות האלה תיקבע גם מגבלה פרוצדורלית לקבלת ההחלטות לעשיית שימוש בסמכויות הללו ויוגדרו מקרים שבהם השימוש בסמכויות יהיה טעון אישור מראש של היועץ המשפטי לממשלה, של היועץ המשפטי לנציבות מס הכנסה, והוא מצדו ייוועץ במקרה הצורך גם במשרד המשפטים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אלול, אני חושב שקיבלת תשובה מפורטת מאוד.

שר המשפטים צ' הנגבי:

זה אחד המקרים, אדוני היושב-ראש, שבהם אכן שאילתא מובילה לביצוע מעשי של פעולות.

טיוטת פסק-דין של בית-המשפט העליון שפורסמה כפסק-דין

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את שר המשפטים ביום ב' בניסן התשנ"ז (9 באפריל 1997):

בתיק רע"א 2358/96, אשר נדון לפני נשיא בית-המשפט העליון, פורסם פסק-דין, לכאורה בשם הנשיא, והופץ למאגרי המידע העוסקים בפסקי-דין. הסתבר שהיתה זו אך טיוטה, וכי הנשיא מעולם לא חתם על פסק-הדין הנ"ל. פרסומו הוסבר על-ידי לשכת הנשיא כטעות טכנית.

1. מי כתב את טיוטת פסק-הדין, ומי הורה על כתיבתו?

2. כיצד הגיעה אליו חתימת נשיא בית-המשפט העליון?

3. באילו נסיבות טכניות הצליחה טיוטה זו לחדור למערכת תפוצה של פסקי-הדין?

שר המשפטים צ' הנגבי:

השאלה שהעלה חבר הכנסת ראובן ריבלין נגעה לסוגיה שזכתה לפרסום תקופה ארוכה, והיא אותו פסק-דין שלכאורה נחתם בשם נשיא בית-משפט העליון, פורסם והופץ במאגרי מידע שעוסקים בפסקי-דין.

אני אגיב על השאלות. השאלה הראשונה של חבר הכנסת ריבלין היתה: מי כתב את טיוטת פסק-הדין ומי הורה על כתיבתו? את הטיוטה הראשונה כתב אחד מעוזריו של כבוד הנשיא ברק. הדבר מקובל במרבית לשכות השופטים. במקרה הנדון הנשיא לא קיבל את הכתוב בטיטה, והוא כתב החלטה אחרת.

כיצד הגיעה חתימת נשיא בית-משפט העליון? זו השאלה השנייה. התשובה היא, שטיטת פסק-הדין לא נחתמה על-ידי נשיא בית-משפט העליון.

השאלה הנוספת: באילו נסיבות טכניות הצליחה טיוטה זו לחדור למערכת תפוצה של פסקי-הדין? התקלה אירעה כיוון שהדיסקט ועליו הטיוטה הועבר למחלקת המחשב והופץ.

הלקח מן התקלה הזאת הופק, ובמסגרת החדשה של מחשוב בית-משפט העליון הוגדרו נהלים חדשים שמסדירים את הנושא בקפדנות רבה. כך, למשל, טיוטה שמצויה במערכת לא תועבר למעגל תפוצה חיצוני אלא אם כן הוגדרה במפורש כפסק-דין או כהחלטה.

אני אשגר לחבר הכנסת ריבלין מכתב מפורט של תגובת דובר בתי-המשפט על הפרסום שהיה הפרסום המקורי – התגובה הזאת מבהירה, למעשה, את כלל הסוגיה – כדי שאחסוך לעצמי את זמן קריאת המכתב.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאלה נוספת לחבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לצערי הרב, באותו פסק-דין שכבוד השר מקבל לגביו אינפורמציה כאילו היתה זו טעות שולית – אחד הצדדים לאותו תיק אזרחי עשה שימוש על מנת לבצע פסק-דין שלא נחתם על-ידי נשיא בית-משפט העליון ולא ניתן מטעמו ובטעות נכנס גם לספר האמור להיות אותם פסקי-דין שמהווים תקדים לפי החוק הישראלי.

החומרה הרבה היא בכך, שאחד הצדדים קיבל בבית-המשפט עצמו את אותו פסק-דין, שאינו שווה אפילו את הנייר שהוא כתוב עליו, ושנשיא בית-משפט העליון לא קיבל את האמור בו, על מנת להשתמש בו כאילו יצא מפי בית-המשפט. וכך, במקום משפט – הפך המשפט למשפח, ונגרמה עוגמת נפש רבה, ואפילו מצב שכמעט לא היה אפשר לחזור ממנו.

אדוני השר יודע פרטים אלה, והייתי מבקש לדעת מה נעשה לגבי עניין זה, והאם נחקרה הפרשה, האם באו לחקר העניין על מנת לבדוק מדוע רק צד אחד קיבל את פסק-הדין, מדוע רק צד אחד היה לכאורה אמור לקבל את פסק-הדין כאשר פסקי-דין ניתנים בפני שני הצדדים, ואיך קרה שבמסגרת מערכת המשפט, ולא במסגרת פרסומים, ניתן היה לעשות שימוש בנייר שאינו פסק-דין והתיימר להיות כך, לצערנו הרב.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני השר.

משה גפני (יהדות התורה):

אולי יש קרבה – – –

היו"ר מ' שטרית:

לא, חבר הכנסת גפני, לא שאלות נוספות.

יצחק כהן (ש"ס):

הדבר החמור הוא שניסו אחר כך לאשרר את זה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הדברים שמעלה חבר הכנסת ריבלין הם קשים ומחייבים באמת בדיקה ממשית. אני אבקש מהנהלת בית-המשפט להגיב עליהם, ואעביר לכבודו את התשובה בהקדם.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני שר המשפטים, על התשובות על השאלות.

יצחק כהן (ש"ס):

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני לא מופקד על המשטרה. אני צריך לחזור ולהדגיש את זה כל הזמן? חקירת המשטרה תיעשה כאשר תוגש תלונה למשטרה.

יצחק כהן (ש"ס):

הגישו תלונה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

למי?

יצחק כהן (ש"ס):

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מציע לכבודו להגיש שאלתא לשר אביגדור קהלני, שמופקד על תלונות למשטרה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לשר המשפטים על התשובות המפורטות על השאלות.

הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות

(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)

היו"ר מ' שטרית:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשורה של הצעות חוק והצעות לסדר-היום. יש לנו שורה של הצעות חוק, ושר המשפטים אמור להשיב עליהן.

אני מבקש להסב את תשומת לבכם, חברי הכנסת, לחידוש שהנהיגה מזכירות הכנסת. אם תשימו לב, על שולחנכם מונח פירוט סדר-היום ליום רביעי עם הצעות החוק השונות ועם ההצעות השונות לסדר-היום. שימו לב, שלגבי הצעות החוק, בניגוד לעבר, מונהג חידוש מרענן מאוד מטעם מזכירות הכנסת – ואני מברך את מזכיר הכנסת ואת צוות העובדים של המזכירות – שליד כל הצעת חוק כתוב בתמצית מה מהותה של ההצעה. המגמה היא, שחברי הכנסת יראו את הצעות החוק האלה וגם יבינו על מה מדברת הצעת החוק, ומה היא אומרת, בבואם להצביע, כי כשרואים רק את שם החוק, הרבה פעמים אי-אפשר להבין ממנו דבר. החידוש הזה הוא חידוש טוב מאוד, מרענן, ואני חושב שתצטרפו אלי בברכה למזכירות הכנסת על החידוש הזה.

אנחנו עוברים להצעת החוק הראשונה, הצעת חוק פ/1277, של חבר הכנסת עמיר פרץ, הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות. בבקשה, חבר הכנסת עמיר פרץ. אחריו, באותו עניין – חברת הכנסת ענת מאור. השר יענה לשניכם יחד, כי זו אותה הצעת חוק.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, אני שותף להערכה למזכירות הכנסת על החידוש המרענן. אם הייתי רוצה לסכם במשפט אחד את כל מה שהייתי רוצה היום שהכנסת תתמוך בו ותאשר אותו, הייתי פשוט לוקח את הבנת הנקרא של מזכירות הכנסת וקורא זאת בפני החברים.

היו"ר מ' שטרית:

אני מציע לך לעשות זאת ולגמור.

עמיר פרץ (העבודה):

וכך כתבה מזכירות הכנסת: "הצעת חוק זו באה להגן על הזכויות החברתיות של האדם ועל רווחתו, בין היתר, הזכות לקיום בכבוד אנושי, ובכלל זה – בתחומי העבודה, הבריאות והחינוך, זכות ההתארגנות בארגוני עובדים או מעבידים והזכות לשבות".

משפט אחד, מזכירות הכנסת על-פי הבנתה – ואני מניח שכל אזרח בישראל היה לוקח את הצעת החוק הזו ומבין אותה כפי שהיא.

אבל, חברי הכנסת, אנחנו יודעים שאנחנו חיים במציאות של קונפליקטים, במציאות של מחלוקות. מדינת ישראל היא מדינה, שעצם המבנה שלה יוצר מחלוקות וניגודים, ואנחנו מחפשים פעם אחר פעם אולי נושא אחד לפחות שסביבו נתאחד כולנו, שיצליח לחצות את כל המחלוקות, את כל הניגודים בין המפלגות, בין העדות, בין הדתות – נושא מוסכם אחד.

חברי הכנסת, מדינת ישראל היא מדינה, שהכנסת ניסתה כמה פעמים לקבוע לה חוקה. אבל טבעי שיש הרבה מאוד נושאים שלא פשוט לחוקק חוקה ביחס אליהם. יש נושאים הקשורים בדת ומדינה, שיש עליהם ויכוחים קשים. יש נושאים הקשורים בזכויות אזרחיות, שיש עליהם ויכוחים קשים. מצאה לה הכנסת דרך מאוד מתוחכמת לבנות חבילת חוקים – התחיל מהלך של חוקי יסוד, וקיוו שעת הזמן, בבוא העת, חבילת חוקי היסוד הזו תהפוך לתשתית לחוקה במדינת ישראל. ואכן עברו חוק-יסוד: חופש העיסוק וחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. אבל בגלל ויכוח משפטי קשה מאוד נוצר מצב, שחוקי היסוד הפכו לנושא שלא יעבור עבור כמה מפלגות.

מונחות היום בוועדת החוקה, חוק ומשפט, עוד מתקופת היות חבר הכנסת דדי צוקר יושב-ראש הוועדה, שלושה חוקי יסוד: חוק-יסוד: חופש הביטוי, חוק-יסוד: חופש ההתאגדות וחוק-יסוד: זכויות חברתיות.

נכון, יש בהחלט סיבות טובות לכמה סיעות כאן בכנסת להתנגד אולי לחוק-יסוד: חופש הביטוי. הסיעות הדתיות אומרות, שדרך חוק-יסוד: חופש הביטוי ייאמרו דברים של הסתה כנגדן. תהיה התרה של אמירות שלא נוכל לעמוד בהן. אבל, חברים יקרים, חברי הכנסת, חוק-יסוד: זכויות חברתיות מצא את עצמו כלוא בין שני החוקים האלה. אין שום סיבה שבעולם שכל הקבוצות החברתיות במדינת ישראל תימצאנה בנחיתות חוקתית, בגלל ויכוח שמתקיים על נושאים אחרים לגמרי.

אני פונה לחברי מהסיעות הדתיות: אין לכם דבר וחצי דבר נגד מלה אחת בתוך החוק הזה כפי שהוא מוגש. אני עצמי הלכתי לרבנים הראשיים לישראל, פניתי אליהם והצגתי בפניהם את הצעת החוק. הם אמרו לי, חבר הכנסת גפני – – –

נסים דהן (ש"ס):

חבל על הזמן, חוקה לא תהיה בישראל.

עמיר פרץ (העבודה):

לא אמרנו חוקה.

נסים דהן (ש"ס):

גם את החוקים הראשונים צריך לבטל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא לא רוצה חוקה.

נסים דהן (ש"ס):

צריך לבטל את החוקים הראשונים שהתקבלו.

עמיר פרץ (העבודה):

אני לא רוצה חוקה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא לא רוצה חוקה, הוא רוצה חוק-יסוד חברתי.

חן כהן (מרצ):

כל עוד אין חוק-יסוד: יש אלוהים, הם נגד.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מאוד מקווה שהם יתרצו. מדובר בנושאים הנוגעים לזכויות בסיסיות, שבמשך שנים ודורות נלחמו עליהן. האם מישהו מתושבי מדינת ישראל מבין, שזכויות כמו חופש ההתאגדות אינן זכויות שיש להן

תוקף בישראל? הן בבחינת מסורת, הוויה חברתית, הסכמות. האם מישהו במדינת ישראל מבין, שחופש השביתה אינו זכות שיש לה תוקף?

חברי הרב גפני, אמר לי הרב בקשי-דורון, שצווי החירום כפי שננקטו נגד העובדים לפני כמה חודשים אינם עולים בקנה אחד עם מה שקבוע בתורת ישראל. הוא אמר שתורת ישראל מחמירה עוד יותר. הוא אמר שבתורת ישראל קבוע, שאם אדם מחליט באמצע עבודתו, באמצע היום, לקום וללכת, כי הוא מרגיש שהתייחסו אליו מנהג עבדות – וזה מה שאומר צו חירום, שאתה כופה על אדם לעבוד בניגוד לרצונו – המעביד לא יכול להחזיר אותו לעבודתו. הוא יכול אחר כך לתבוע אותו על שגרם לו נזק או עוגמה כזו או אחרת, אבל הוא לא יכול להחזיר אותו לעבודתו בניגוד לרצונו.

לכן, אני פונה לכל חברי הכנסת מכל הסיעות: בימים של מחלוקות, בימים שבהם אנחנו מבקשים להופיע מול מדינת ישראל, מול האזרחים בישראל, בואו נוכיח להם שהכנסת הזו ראויה לאמון. כאשר יש מחלוקות בנושאים שכל סיעה רוצה בהם – או.ק.י., זה המקום, כאן הדמוקרטיה. אבל אם יש אינטרסים של אזרחי ישראל, איש לא צריך מתוך שיקולים פוליטיים כאלה או אחרים להתנגד להם.

חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, שהמצב היום הוא של חוסר איזון מוחלט. חוקי היסוד שעברו יצרו מצב, שההון בישראל נמצא במעמד הרבה יותר חזק מאשר האזרחים עצמם. בלי שיהיה איזון נוצר מצב, שהמעסיקים בישראל הם בעלי תוקף ועוצמה הרבה יותר גדולים משל העובדים בישראל.

אביא כמה דוגמאות: לא מדובר רק בזכויות עובדים, לא מדובר רק בזכויות שביתה, מדובר בזכויות החברתיות הבסיסיות ביותר. אמר לי לפני כמה דקות חבר הכנסת יצחק כהן, שבועדת הכספים היתה המולה, היה ויכוח במסגרת 50 המיליון, האם 4 מיליונים ל-250 ילדים נכים שמחכים לסידור ייכללו בקיצוץ או לא. אני שואל שאלה אחרת – האם לילד נכה שנמצא היום בבית ואין לו סידור בגלל בעיה תקציבית יש זכות לתבוע את המדינה ולומר לה: קבעו בחוק שמגיע לי שימצאו לי סידור? האם מפני שאני נכה אני לא זכאי לפתרון כמו כל ילד רגיל אחר?

חוק-יסוד: זכויות חברתיות איננו מדבר רק על זכויות עובדים. הוא מדבר על המראה החברתי הבסיסי. אני רוצה להביא לכם דוגמה נוספת: קיים היום ויכוח על חוק פנסיה ממלכתית. היה דיון ראשון בוועדת העבודה. באו המעסיקים וטענו, שאם הכנסת תעז להעביר חוק פנסיה ממלכתית, זה יהיה בבחינת חוק שיעמוד בסתירה לחוק-יסוד: חופש העיסוק, כי הוא קובע כביכול זכויות מוקנות לעובדים שעובדים במדינת ישראל. כלומר, אם יביאו מחר חוק פנסיה ממלכתית ולא יקבעו אותו כחוק-יסוד, בג"ץ יצטרך לבטל אותו, כי הוא יעמוד בסתירה לחוק-יסוד: חופש העיסוק.

אנחנו נמצאים במצב בלתי אפשרי. הגיע הזמן שהחוקים וההגנות על האזרח הבודד, בכל מקום שהוא נמצא בו, יקבלו את התוקף החוקי, ויהיה איזון נכון בין המאבק על ההון למאבק על זכויות הפרט של כל אדם ואדם.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת: אנחנו נמצאים היום במבחן קשה מאוד מול האזרחים בישראל. כפי שאמרתי בתחילת דברי, זו אחת השעות החשובות של הכנסת הזו. אוסיף משפט אחד על הדברים שנוסחו במזכירות הכנסת: החוק מעגן ומבטיח את הזכויות להתקיים בכבוד כאדם, להתפרנס בכבוד כאדם, לגדול במדינת ישראל בכבוד כאדם, להזדקק במדינת ישראל בכבוד כאדם, ולהתאגד על מנת להשיג את הזכויות ולשמור עליהן.

אני פונה לכל חברי הכנסת מהסיעות השונות: בואו תעשו מעשה. אני אומר לידידי שר המשפטים צחי הנגבי, אני יודע שאתה עולה על מנת לבקש שלא יאשרו את החוק. אני חושב שזו תהיה טעות קשה מצד הממשלה, כי הרי הממשלה מסכימה למהות החוק. לא ייתכן שאתה, אדוני שר המשפטים, כאשר מדובר בהצעת חוק שאתם מסכימים לה ובשעה שהממשלה הזו זקוקה מאוד להרבה מאוד הזדמנויות להוכיח שלא רק אינטרסים פוליטיים עומדים לנגד עיניה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מדינת ישראל היא מדינה יהודית דמוקרטית, לא מדינה דמוקרטית.

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו בעד התיקון. אנחנו נמצאים עתה בשלב של הצעת חוק טרומית. אני מודיע: קיבלתי את התיקון; אני מוכן לכל תיקון. אני חושב שמה שאמרת, חבר הכנסת ריבלין, הוא תיקון חשוב ומובן מאליו ואני בעדו. אני רוצה לחפש את המכנה המשותף הרחב ביותר, לטובת כל אזרחי ישראל.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, חבר הכנסת פרץ.

הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר מ' שטרית:

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור להעלות את הצעת החוק שלה באותו עניין – הצעת חוק פ/25. בבקשה, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמחה מאוד להציג את הצעת החוק, שנפלה בכנסת הקודמת, ואני מקווה שהכנסת הנוכחית אכן תעביר אותה. זו הצעת חוק שהגשתי אישית כבר לפני ארבע-חמש שנים. סיעתי, סיעת מרצ, רוב חבריה חתומים על הצעת החוק. הצעת החוק הזאת באה לענות על שלושה דברים.

חברי הכנסת, אני רוצה להסב את תשומת הלב למצב אסימטרי שמדינת ישראל נמצאת בו. אני בטוחה – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

למה היא נפלה?

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת רביץ וגפני, אני מבקש לשבת.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

איך זה שלא הצלחת להעביר אותה?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זאב בויים, הצעת החוק של הוועדה עברה בקריאה ראשונה, וצריך להעביר אותה ולהחיל עליה רציפות, וגם אם זה ייעשה, זה יהיה טוב מאוד. מייד אעדכן.

אני רוצה להסב את תשומת הלב קודם כול למצב החקיקתי שאנחנו נמצאים בו, ואני רוצה לשבח ולברך את פרופסור רות בן-ישראל, שכאחת המומחיות לדיני עבודה בארץ כותבת ומתריעה בעניין זה. אני חושבת שאם ישאלו כל אחד מאתנו מה המצב החקיקתי בישראל, נאמר שאין לנו חוקה. לא רק תלמידי תיכון שנבחנו באזרחות יאמרו כך, אלא גם אנחנו. ואני רוצה לקבוע מפורשות, שזאת אמירה מטעה. נכון, במדינת ישראל אין חוקה, אבל במדינת ישראל יש מצב נכה מבחינת חוקי היסוד. יש מצב אסימטרי, שהוא כמו שולחן שיש בו עדיפות ועליונות – סליחה, חבר הכנסת רמון, זה מאוד מפריע לי.

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, מי שרוצה לדבר יכול לצאת למסדרון ולדבר. אתם מפריעים לדוברת.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להדגיש את הנושא הזה, כי חשוב מאוד שנהיה ערים לו. ברגע שעבר חוק-יסוד: חופש העיסוק, והכנסת השתים-עשרה – לא השלוש-עשרה, אלא הקודמת לה – קבעה בחוק-יסוד שחופש העיסוק הוא ערך עליון, הרי כאשר יבואו לבית-המשפט העליון או לבית-משפט מחוזי או לבית-דין לעבודה, השופט יעמוד בפני מצב אסימטרי, חבר הכנסת זאב בוים, ופרופסור רות בן-ישראל מתריעה על כך. אני רוצה להסב את תשומת הלב לכך שאנחנו כמחוקקים יוצרים תשתית חמורה ביותר לבתי-המשפט.

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת. חבר הכנסת רמון, אני שומע את מה שאתה אומר.

ענת מאור (מרצ):

ואם חשבנו שהדברים האלה הם רק תיאורטיים, הרי ביום ראשון זה ראינו שהתכנסו 11 שופטים. נשיא בית-המשפט העליון, השופט אהרן ברק, כינס 11 שופטים כדי לדון בדיוק בסוגיה: האם חוק סותר או לא סותר את חוק-יסוד: חופש העיסוק. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שכל מה שהוא ביקש הוא לדחות את הדיון. הוא גם קבע הרכב של 11 שופטים, ודרש חצי שנה לדיון, ולא רק חודשיים, כפי שהיועץ המשפטי לממשלה הקציב לו, וזה מעיד עד כמה אנחנו עומדים לפני צומת דרכים חשוב מאוד מבחינה חקיקתית.

יתר על כן, אני רוצה להזכיר שהצעת החוק עברה – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת דהן, אני שומע עד פה את מה שאתה אומר. אני מבקש.

ענת מאור (מרצ):

הצעת החוק הממשלתית עברה בקריאה ראשונה, והצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט, בראשותו של חבר הכנסת דדי צוקר, יחד עם שלוש הצעות חוק – הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות; הצעת חוק-יסוד: חופש הביטוי וההתאגדות; הצעת חוק-יסוד: זכויות במשפט. אבל גם אם לא רוצים לחוקק את שלושתן, כפי שאמר חבר הכנסת עמיר פרץ, אין סיבה שלא להעביר הצעת חוק שכולנו מסכימים לה, ואני פונה אליך, חבר הכנסת דוד טל, ואני פונה לכל חברי הכנסת מהסיעות הדתיות – ופה אני עוברת לחלק השני של דברי.

במה מדברת הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות? היא מדברת על ארבעה נושאים עיקריים: הראשון – למסד בחוק-יסוד את כל עקרונות מדינת הרווחה. חברי הכנסת, איך יכול להיות שזכויות יסוד לחינוך, לדיור, לעבודה, לביטחון סוציאלי, לבריאות ולרווחה לא יהיו חלק מהאמנה החברתית שלנו וחלק

מחוקי היסוד שלנו? על זה יש מחלוקת אצלנו? חופש העיסוק יהיה האליל, והזכות לעבוד והזכות לחינוך והזכות לדיור ולבריאות לא יהיו בחוקי יסוד?

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

זה קיים, לא?

ענת מאור (מרצ):

לא, חבר הכנסת בויים, זאת הטעות וזו ההטעה שלנו.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זאב בויים, לכן כל כך חשובים דבריה של פרופסור רות בן-ישראל, וטוב שאתה מודה שלא ידעת זאת. רבים מחברי הכנסת לא ערים לכך.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

במה שונה הצעת החוק שלך מהצעת החוק של חבר הכנסת פרץ?

היו"ר מ' שטרית:

היא לא שונה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זיסמן, אני מברכת מאוד את יושב-ראש ההסתדרות על כך שהוא הצטרף ליוזמה ועל כך שהוא הקיף 55 חותמים. הצעתי, הצעת סיעת מרצ, היא עוד מהכנסת הקודמת. חבר הכנסת צוקר קידם את הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט בכנסת הקודמת, ואני מאוד מברכת את ההסתדרות, שנקראה לנושא, ואני מאוד מברכת את חבר הכנסת פרץ.

לכן, אני רוצה רק לחדד ולהדגיש, שהצעת החוק עונה על ארבעה נושאים. כאמור, הראשון – היא מבססת את כל המחויבות החברתית של מדינת רווחה מודרנית.

השני – זכות העובדים להתאגד. פה, חבר הכנסת זאב בויס, תהיה עוד יותר מופתע. מרוב הסכמה חברתית ומרוב ביטחון שאין על כך חולקים, הדבר לא מעוגן כלל בזכויות יסוד. נתאר לעצמנו בעל מפעל שיבוא ויאמר, שהתארגנות העובדים פוגעת בחופש העיסוק שלו. אנחנו לא נתנו מכשיר בידי המחוקק להתגונן בפני טענה כזאת. נכון, כתבנו שהטענה צריכה להיות לתכלית ראויה, במידה שאינה עולה על הנדרש ורק אם זה הולם את ערכיה של מדינת ישראל, אבל אנחנו רואים שיש ממשלות שרוצות להוציא צווי ריתוק נגד עובדים ואנחנו רואים שרעיונות שלא העלינו בדעתנו שיעלו – עולים היום. לכן אין סיבה שלא נעגן זאת בחוק-יסוד.

השלישי – זכות העובדים לשבות. אני רוצה להביא דוגמה: הפסיכולוגים כבר שבועות בשביתה, והם שובתים עד היום. פנתה ועדת העבודה והרווחה, הם פנו ישירות לראש הממשלה, והוא עונה להם שהוא יתערב בנושא רק לאחר שהם יפסיקו לשבות. חברי הכנסת, הזכות לשבות – על-ידי ארגון עובדים, לא על-ידי כל יחיד – היא זכות בסיסית. לא האמנו שנצטרך בכלל לעגן אותה בחקיקה, והנה ראש ממשלת ישראל, ראש הממשלה בנימין נתניהו לא מוכן לדבר עם הפסיכולוגים אלא לאחר שהם יפסיקו לשבות. מדוע הם צריכים להפסיק לשבות? הם נוקטים צעד בסיסי של זכויות יסוד.

ואני עוברת לנושא הרביעי בהצעתי, ועל כך יש מחלוקת.

אדוני, אני מבקשת קצת להשתיק. חבר הכנסת שוחט, זה מאוד מפריע.

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, אני מבקש; אתם מדברים בקולי קולות. חברי הכנסת, אם לא תפסיקו, אתן לחברת הכנסת ענת מאור לדבר עוד עשר דקות.

ענת מאור (מרצ):

זה מאוד מפריע.

חיים רמון (העבודה):

חגי מירום (העבודה):

— — — זה לא איום, אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר מ' שטרית:

אני מבקש ממך שתישאר פה.

ענת מאור (מרצ):

אבל אני מבקשת קצת פחות להפריע.

אני עוברת לאלמנט הרביעי של הצעת החוק – שוויון בעבודה. פה יש תוספת, ולכן הצעתי את הצעת החוק הפרטית, כי הצעת החוק של הוועדה לא הדגישה את אלמנט השוויון בעבודה, ואנחנו יודעים שכלפי נשים בעבודה וכלפי ערביי ישראל האלמנט של שוויון בעבודה בחוק-יסוד הוא מאוד מהותי. אני לא יכולה להרחיב עכשיו ולהביא את כל הציטוטים ואת כל הנימוקים החשובים מאוד, שבהם הבהירו לנו מומחים בידי עבודה כמה חשוב שהנושא של שוויון בעבודה יהיה חלק מחוק-היסוד של זכויות חברתיות.

עכשיו אני רוצה לעבור, חברי הכנסת, להשוואה בינינו לבין מדינות אחרות באירופה ובעולם המודרני. איך יכול להיות, שמה שהיה קביל בחוקה הצרפתית ב-1789 לא קביל אצלנו? כשבארצות-הברית עשו חוקה בלי זכויות האזרח, הוסיפו אותן אחרי שנתיים, ואנחנו פה, במדינת ישראל, שכן הצלחנו לחוקק חוקי יסוד, וכן העברנו את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכן העברנו את חוק-יסוד: חופש העיסוק, לא מכניסים את חוק-יסוד: זכויות חברתיות כחלק מהבסיס המשפטי, לא רק מהאמנה החברתית. דברים שידועים באירופה לא נעשים אצלנו, ואצלם חוק-יסוד: חופש העיסוק הוא הרבה פחות קיצוני, אבל יש גם עיגון בחקיקה של הזכות להתאגד, של הזכות לשבות, של חובת המדינה כמדינת רווחה לתת לאזרחים את הבסיס. אצלנו בית-המחוקקים בכלל לא הכניס את זה.

חברי הכנסת, אנחנו דנים בחוקים רבים, אבל אני חושבת שיש נושאים שהם נשמת אפה של החברה בישראל. העדר חוקה הוא פגם יסודי בכל המערכת שלנו, אבל חוקי יסוד נכים, מצב אסימטרי הוא פתח לפירושים חמורים ביותר, שעדיין לא נתקלנו בהם, כי המערכת המשפטית רק עכשיו נכנסה לדיון הזה. אם לנגד עינינו לא יעמוד הבג"ץ של יום ראשון האחרון – 11 שופטים שבפעם הראשונה נקראו לדיון על בעיית חוק-יסוד: חופש העיסוק ומשמעותו המהפכנית – ונשאיר מצב אסימטרי כזה, שבו חופש העיסוק הוא האליל, והעובדים וזכויותיהם והחובות החברתיות הם בתחתית החקיקה, זה יהיה עוול גדול. אני מאמינה, שכל סיעות הבית, לרבות הסיעות הדתיות, יתלכדו להעברת החוק. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחברת הכנסת ענת מאור. אני מבקש להזמין את שר המשפטים להשיב למציעים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת עמיר פרץ כל כך התלהב, שהוא שבר כאן את המיקרופון.

אפרים סנה (העבודה):

לך יש ניסיון ברמקולים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני רק מוסיף משלי, אני לא מנתק. אני מוסיף את שלי תמיד, אני לא משבש, חס וחלילה. יש לי ערכת רמקולים.

אורי אור (העבודה):

לך – – – את המיקרופון.

היו"ר מ' שטרית:

חברים, חברי הכנסת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת הלפרט, אני מבקש לשבת. אני מבקש מאיש הקול למעלה להגביר את הווליום של המיקרופונים על הדוכן.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את חברי הכנסת עמיר פרץ, ענת מאור והמזיעים האחרים שחתמו על ההצעה על כך שהם שבו והעלו על סדר-היום הציבורי את הנושא החשוב של זכויות האדם, הזכויות החברתיות של האדם וחוקי היסוד. הנושא אכן נדון ארוכות בכנסת הקודמת וגם במשרד המשפטים. מעת שנכנסתי לכהונתי, החלו דיונים – –

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת. רבותי חברי הכנסת, אי-אפשר כך. מי שרוצה לדבר, יכול לדבר במסדרון. אני מבקש לשמור על קצת שקט. חברי הכנסת. חבר הכנסת אור. חבר הכנסת טלב אלסאנע.

בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

במשרד המשפטים מתקיימים דיונים על מנת לבחון את הנושא ולבדוק כיצד ניתן לעגן בחוקי היסוד את זכויותיו החברתיות של האדם וכן נושאים אחרים שטרם באו לידי ביטוי מפורש בחוקי היסוד. זכויותיו החברתיות של האדם נגזרות מעקרון כבוד האדם ויסודן בשתי המסורות – אדוני, זה בלתי אפשרי.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ברעם, אני מבקש ממך לשבת. חברי הכנסת, אני מבקש לשבת ולהפסיק את הדיבורים. בתוך האולם.

שר המשפטים צ' הנגבי:

זכויותיו החברתיות של האדם נגזרות מעקרון כבוד האדם ויסודן בשתי המסורות שעליהן מושתתת מדינת ישראל – המסורת היהודית ועקרונות הדמוקרטיה. מימושן של זכויות יסוד אחרות מותנה בכיבוד זכותו של אדם – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, הרעש מגיע הנה, וקשה מאוד לדבר מול הרעש.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מימושן של זכויות יסוד אחרות מותנה בכיבוד זכותו של אדם לקיום בכבוד אנושי. ניתן, על כן, למצוא את הבסיס החוקתי לזכויות חברתיות בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו ובפסיקת בית-המשפט העליון אשר כבר צועדת בפועל בדרך זו.

אין זה, אדוני היושב-ראש, פוטר אותנו כמובן מלבחון את הצורך במתן ביטוי מפורש לזכויות החברתיות של האדם, במיוחד לאור העובדה שזכויות אחרות – כגון זכות הקניין, חופש העיסוק – אשר לעתים מתנגשות עם זכויות חברתיות – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת דוד טל ורענן כהן, זה מאוד מפריע. חבר הכנסת מירום, אני מבקש. אני אתחיל להוציא אנשים. אני באמת מבקש, אני מעיר בשקט ובנחת, אבל אני אתחיל להוציא אנשים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אין זה פוטר אותנו – – –

היו"ר מ' שטרית:

אני מבקש רגע, אדוני שר המשפטים. רבותי חברי הכנסת, אי-אפשר לקיים דיון בצורה הזו. אני מבקש, שמי שרוצה לדבר, יצא למסדרון. אני אתחיל לקרוא לסדר ולהוציא אנשים. אני מבקש שתשמרו קצת על שקט. מי שמדבר עם השני – שילחש, שלא יצעק. אני שומע עד פה את כל הדיבורים שלכם. חבר הכנסת אור, הייתי מספר בדיחה – מישהו תופס את אשתו "על חם". באמצע שהוא צועק, הוא אומר: לפחות תפסיקו כשאני מדבר. אז אני מבקש מכם – תפסיקו את הדיבורים.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אבל הסיפור מעניין.

היו"ר מ' שטרית:

מעניין, נכון? בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אתה דיברת על זכויות אחרות, לא על זכויות חברתיות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הזכות לדבר – – –

היו"ר מ' שטרית:

לא דיברתי נגד אף אחד, חבר הכנסת דראושה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הוא דיבר נגד צועקים. כאמור, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין זה פוטר אותנו מן הצורך – – –

היו"ר מ' שטרית:

אפשר להרים את הווליום של הדובר מהדוכן, בבקשה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

– – – מן הצורך לבחון כיצד לתת ביטוי מפורש לזכויות החברתיות של האדם, במיוחד לאור העובדה שזכויות אחרות, שלעתים מתנגשות עם זכויות חברתיות, כמו זכות הקניין – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת טל, אני מבקש ממך לשבת ולהפסיק את הדיבורים. חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת כהן.

קריאה:

חבר הכנסת רמון.

שר המשפטים צ' הנגבי:

כאמור, זכויות כאלה מתנגשות לעתים עם זכויות חברתיות, והן מופיעות כזכויות נפרדות מפורשות בחוקי היסוד.

בחינה זו, אדוני היושב-ראש, צריכה להביא בחשבון את האופי המיוחד של הזכויות החברתיות. לצורך כך יש להבחין בין זכויות המגינות על האדם מפני השלטון לבין זכויות המקנות לאדם זכות תביעה כלפי השלטון. המודל של חוקי היסוד הקיימים בנוי בעיקרו על התפיסה שיש – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת כץ, אני מצטער, אני קורא – חבר הכנסת כץ. חברי הכנסת כץ ומסאלחה. חבר הכנסת מסאלחה, מה הולך פה? חבר הכנסת רענן כהן וחברת הכנסת סופה לנדבר, אני מבקש מכם לשבת ולהפסיק את הדיבורים. אנחנו נחכה עד שכולם יפסיקו לדבר. נראה כמה זמן יש. אנחנו נחכה. רבותי, אם לא ייפסקו פה הדיבורים, אני אעשה הפסקה של שעה. אז אני מבקש מכם להפסיק את הדיבורים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

כאמור, רבותי חברי הכנסת, בחינת האיזונים הללו מחייבת להביא בחשבון את האופי המיוחד של הזכויות החברתיות. לצורך כך יש להבחין בין זכויות שמגינות על האדם מפני השלטון לבין זכויות שמקנות לאדם זכות תביעה כלפי השלטון. המודל של חוקי היסוד הקיימים בנוי בעיקרו על התפיסה, שיש לתת לאדם הגנה חוקתית מפני התערבות של המדינה בענייניו. יש לאדם זכות שרשויות המדינה לא ישללו את חירותו, לא יפקיעו את קניינו, לא ימנעו ממנו לעסוק במקצועו, לא יאזינו לשיחותיו ולא ימנעו ממנו לצאת את גבולות המדינה.

זכויות אלו, כאמור, אינן מוחלטות, ולפי פסקות ההגבלה שבחוקי היסוד, הכנסת קבעה כי ניתן להגביל אותן בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש.

אדוני היושב-ראש, הזכויות החברתיות הן זכויות מסוג אחר, אף כי הן אינן נופלות בחשיבותן בשום פנים ואופן מן הזכויות האחרות. אין מדובר בהגנה מפני התערבות המדינה בענייניו של האזרח, כי אם בחובה פוזיטיבית של המדינה לדאוג לכך שתושבי המדינה יזכו לשכר הוגן, לחינוך, לדירה, לשירותי בריאות ועוד. מטבע הדברים, הטיפול החוקתי גם הוא חייב להיות שונה. המודל הקיים בחוקי היסוד, המורכב מקביעת זכות ומהוראה בדבר הגבלת הזכות, אינו מתאים לסוג כזה של זכויות.

לכן, אדוני חבר הכנסת פרץ וחברת הכנסת מאור, הניסיון להעתיק את התבנית של חוקי היסוד הקיימים ולהחיל אותה על הזכויות החברתיות, כפי שמוצע בהצעות האלו, איננו מקובל על משרד

המשפטים. בדיקה של חוקות שונות בעולם הדמוקרטי מראה לנו, שזכויות אלו אינן מופיעות בחוקה בצורה שבה מעוגנות הזכויות ה"קלאסיות". יש מדינות שכלל לא כללו את הזכויות החברתיות בחוקה שלהן. כך, למשל, בקנדה, שכפי שידוע שימשה במידה רבה המודל הקלאסי שעל-פיו נבנו חוקי היסוד שלנו. מדינות אחרות כללו את הזכויות החברתיות בחוקה, לאו דווקא בפרק בדבר זכויות האדם, כי אם בפרקים המצהירים על ערכי היסוד של המדינה ועל חובותיה כלפי תושבי המדינה. ויש שהוסיפו במפורש הוראות המכפיפות את מימוש הזכויות האלו ליכולתה הכלכלית של המדינה.

דרך העיגון החוקתי של הזכויות החברתיות צריכה גם להביא בחשבון את התפקידים של רשויות המדינה השונות. בעוד חוקי היסוד הקיימים בנויים בדרך שמאפשרת לבתי-המשפט לשמש מגן לאזרח מפני התערבות בלתי חוקתית של השלטון בחייו, הרי כשמדובר בהקניית זכויות על-ידי המדינה, מדובר בתפקיד שמצוי בכל מדינה דמוקרטית בידי הרשות המחוקקת והרשות המבצעת, אשר חייבות לבצע את התפקיד הקשה של חלוקת משאבי המדינה.

אני רוצה להציע לחבר הכנסת פרץ ולחברת הכנסת מאור את שתי החלופות האפשריות בעיני. אנחנו לא מאפשרים להצעות חוק פרטיות, שמצויות בעימות כזה עם השקפת העולם במשרד המשפטים, לעבור לוועדה. מצד שני, אין זה נוח לנו להפיל הצעה או הצעות, כאשר הצהרנו גם בעבר וגם כעת מהדוכן, שבדעתנו להביא בקרוב לגיבוש עמדה של הממשלה בנושא של זכויות חברתיות. לכן, אחת מן השתיים: או שתסתפקו בהצהרה זאת, שהיא הצהרה רשמית של הממשלה, ונותר על הצורך בהצבעה, או שנהפוך את הנושא להצעה לסדר-היום, ואז נוכל כולנו להתאחד – או שתתקיים הצבעה שבה נצטרך להפיל את ההצעה.

קריאה:

אנחנו מבקשים הצבעה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה יכול להסכים להעברת ההצעות לדיון מוקדם בוועדה. מה הבעיה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם כך, אני מביע את התנגדותה של הממשלה להצעות הללו.

היו"ר מ' שטרית:

כלומר, אתה מציע להסיר את ההצעות. תודה, אדוני השר.

קריאה:

יש עוד הצעה.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, מאחר שיש לפנינו הצעה אחת בלבד, הצעתו של השר, להסיר את הצעות החוק מסדר-היום, יש כמובן זכות לאלה שהציעו את הצעת החוק להשמיע את דעתם. ביקשה את הזכות הזאת חברת הכנסת ענת מאור, ומאחר שחבר הכנסת אורון הוא אחד המציעים, הוא יגיב על הצעת השר. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו מבקשים להצביע.

חיים אורון (מרצ):

מייד. אני עונה בשם חברת הכנסת ענת מאור.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פרץ, זכותו להשיב.

חיים אורון (מרצ):

רק משפט אחד. אדוני היושב-ראש, מאחר שחבר הכנסת זיסמן אמר לנו בשם הדרך השלישית, שאם יצורף לחוק – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אם לא יהיה שקט אני אעשה הפסקה. זו התראה שנייה.

חיים אורון (מרצ):

אני מודיע בשם מציעי החוק, שאנחנו נצרף את סעיפים 1 ו-2, שמופיעים בחוקי היסוד הקודמים, שבהם מופיעות המלים "מדינה יהודית דמוקרטית", גם לחוק הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. ובכן, רבותי, אנחנו נצביע על שתי הצעות החוק, על כל אחת בנפרד.

עמיר פרץ (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גפני, האם אתה עומד על בקשתך?

משה גפני (יהדות התורה):

כן.

היו"ר מ' שטרית:

שניכם?

משה גפני (יהדות התורה):

כן.

היו"ר מ' שטרית:

טוב. רבותי חברי הכנסת, אני מבקש שתקשיבו. ש"ס ויהדות התורה פנו אלי, והם מבקשים לראות בהצבעה זו הצבעת אי-אמון. על כן ההצבעה תידחה לשבוע הבא. תודה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני ויתרתי על רשות הדיבור, כי אתה לא הודעת לפני כן על הבקשה של ש"ס ודגל התורה.

היו"ר מ' שטרית:

ברגע שנודע לי, הודעתי. נגמר העניין, אדוני.

עמיר פרץ (העבודה):

ברשותך, אני מבקש לומר משפט אחד.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה, משפט אחד, מהמיקרופון.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר שעוד לא ראיתי תופעה שראש ממשלה, שלא מוצא זמן לעסוק בענייני ביטחון, שלא מוצא זמן לעסוק בענייני כלכלה – –

היו"ר מ' שטרית:

מה זה שייך לראש הממשלה?

עמיר פרץ (העבודה):

– – מתגייס כדי להפיל הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות. אני חושב שזאת בושה וחרפה לממשלה הזאת.

היו"ר מ' שטרית:

תסלח לי, חבר הכנסת פרץ, ראש הממשלה איננו מעורב בעניין כלל. פנה חבר הכנסת גפני וביקש לראות בהצבעה הזאת הצבעת אי-אמון. מה זה שייך לראש הממשלה?

עמיר פרץ (העבודה):

ראיתי שהוא בא לכנסת להצביע נגד.

היו"ר מ' שטרית:

הוא בא להצביע. אבל לש"ס יש זכות להציע לראות בזה הצבעת אי-אמון.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, על-פי התקנון יש לו זכות כזאת, כמו לך.

שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת פרץ האשים כאן את ראש הממשלה, שהוא הוזעק לכאן כדי להפיל את הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות. ואת זה אומר אדם שלפני שתי דקות הצעתי לו שהכנסת כולה תתאחד – – –

ענת מאור (מרצ):

על מה להתאחד?

שר המשפטים צ' הנגבי:

להתאחד סביב העמדה שאנחנו רואים את הצורך בחוק זכויות חברתיות כצורך שמשותף לבית הזה.
הוא העדיף מחלוקת על קונסנסוס.

ענת מאור (מרצ):

סליחה, על מה אתה מדבר?

שר המשפטים צ' הנגבי:

הוא העדיף לכפות חוק שבעינינו הוא חוק גרוע. אבל לגבי העמדה כולנו התאחדנו.

היו"ר מ' שטרית:

גברתי, שר יכול ליטול את רשות הדיבור בכל עת שהוא רוצה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אין לכם זכות לפתחון פה.

ענת מאור (מרצ):

למה לא יזמת הצעת חוק?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני הצעתי לכם הצעה בשם הממשלה, שהכנסת כולה תתאחד. אבל אתם העדפתם להכניע את הממשלה, ולכן לא הצלחתם. בפעם הבאה תלמדו לקח.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני שר המשפטים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שאלה קצרה לסדר.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה, חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבין שדגל התורה ביקשה להפוך את ההצבעה להצבעת אי-אמון בממשלה.

היו"ר מ' שטרית:

וש"ס.

אלי גולדשמידט (העבודה):

וש"ס. אני רוצה לשאול, ואני מבקש את חוות הדעת של היועץ המשפטי של הכנסת: האם העובדה שהם ביקשו להצביע אי-אמון מחייבת אותם ביום שני הקרוב לתמוך בהצעת האי-אמון שהם הגישו?

היו"ר מ' שטרית:

מה הקשר?

אלי גולדשמידט (העבודה):

הקשר הוא שאי-אפשר לעשות תרגילים מפוקפקים. אם הם מבקשים להפוך את ההצבעה לאי-אמון – המשמעות היא שביום שני אתם צריכים להצביע אי-אמון בממשלה. אני מבקש לקבל בעניין הזה חוות דעת משפטית. כאשר ממשלה מבקשת להפוך הצבעה להצבעה של אמון, היא באה ומבקשת להפוך את ההצבעה להצבעת אמון פוזיטיבית. אם סיעה קואליציונית מבקשת להצביע אי-אמון, שזה הפוך על הפוך, המשמעות היא שהסיעה הזו צריכה לעמוד מאחורי הדברים וביום שני להצביע אי-אמון; שאם לא כן, לדעתי, לבקשה שלהם אין שום תוקף משפטי. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני אשיב לך על כך. אני מתפלא שאתה מעלה את העניין הזה, כיוון שאתה היית יושב-ראש ועדת כנסת. כידוע לך, התקנון מאפשר לכל סיעה בבית להכריז על הצבעה מסוימת כהצעת אי-אמון. אין זאת אומרת שהוא מוכרח להצביע אי-אמון בעניין אחר. מה הקשר בכלל? לכן, על-פי התקנון יש לו זכות לעשות את זה.

אין לי שום התנגדות שתפנה ליועץ המשפטי של הכנסת ותבקש את פירוש. לי אין ספק מה תהיה תוצאת הפירוש שלו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש – – –

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, הואיל ועם ישראל צופה בטלוויזיה, חבר הכנסת גולדשמידט, למה להטעות את הציבור היקר שצופה בנו? למשל, אם אני רואה שחלק מחברי הקואליציה מתכוונים להצביע עם האופוזיציה, כאשר אני רואה את העניין כעניין חשוב ביותר, אני בא ומבקש להצביע על ההצעה כהצבעת אי-אמון. זה פרלמנטרי, זה לגיטימי, זה חוקי וזה מוסרי. בהחלט זאת השיטה להשתמש בהליכים פרלמנטריים בדרך הראויה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חבר הכנסת גולדשמידט, אין בתקנון שום הוראה שמורה לחבר הכנסת איך להצביע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בשביל מה יש אותו מודל של הצבעת אמון? הוא מיועד לקואליציה.

היו"ר מ' שטרית:

זה מטעם הממשלה. אבל כל סיעה של הקואליציה יכולה גם היא להכריז על הצבעת אי-אמון.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם היית יכול, נכון שהיית מצביע אי-אמון?

היו"ר מ' שטרית:

לא נכון.

עמיר פרץ (העבודה):

איך התכוונת להצביע?

היו"ר מ' שטרית:

אם היינו מצביעים היית רואה.

הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ו-1996 (הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אורון, אני מבקש שתעלה את הצעת החוק שלך – הצעת חוק פ/290.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להציע הצעת חוק שעניינה זכות של העובדים לקבל אינפורמציה שמופיעה במאזני חברה שבה הם עובדים.

במסגרת הזמן שיש לי אני רוצה להקדים כמה מלים לגבי החוק הקודם. אדוני היושב-ראש, הוויכוח איננו טכני, הוויכוח איננו אם הניסוח המופיע בחוק זכויות חברתיות הוא מדויק או שניתן לשפר אותו בעבודה רצינית בוועדה. הוויכוח הוא כפול. הוויכוח האחד עם חלק מן הבית הוא על עצם זכותו של הרוב כאן לגבש, צעד אחרי צעד, חוקי יסוד, בלי קשר לשאלה מה כתוב בהם. כפי שאמר באחת ההזדמנויות יושב-ראש סיעת ש"ס: גם אם תכניסו את עשרת הדיברות לחוקי היסוד, אני אצביע נגד, כי אני נגד חוקי יסוד.

צר לי מאוד, שכל פעם מיעוט בכנסת מצליח לכפות על הבית הירתעות מקידומו של המהלך הזה – להוציא שני חוקי יסוד בקדנציה שלפני האחרונה.

בנימין אלון (מולדת):

שנעשו במחטף.

חיים אורון (מרצ):

שנעשו על-פי ההליכים שקיימים בבית הזה בדיון ממושך, ארוך ומפורט.

החוק שאני מתכבד להגיש כאן מתחבר אל אותם חוקים, או אל אותה תפיסה. הוא בא לומר באופן היסודי ביותר, שמקום העבודה, גם אם הוא בבעלות של בעלי מניות או של שותפים, העובדים אינם אביזר מקרי בתוכו. הם, יחד עם הבעלים, נושאים באחריות לקיומו של מקום העבודה שלהם. בעידן שבו אנחנו חיים, תנאי יסודי לאחריות ולשותפות הוא מידע. המידע המסודר ביותר, המפורט ביותר, הוא היכולת של העובדים לקבל דוחות כספיים ומאזנים של החברה שהם עובדים בה.

אני לא מציע את ההצעה הזאת לגבי כל חברה, גם חברה קטנה מאוד. בשלב זה הצעתי מתייחסת לחברות שיש בהן לפחות 200 עובדים ויש בהן נציגות מסודרת של העובדים; יש לעובדים ועד, הוועד יכול למנות מי מתוכו, הוועד יכול למנות מישהו מטעמו כדי לראות את המאזנים, ולראות שאומנם מקום העבודה שלהם מתנהל כך שמקום עבודתם מובטח.

העירו לי באחת ההזדמנויות, שבהצעת החוק מופיע גם המונח "תוכניות פיתוח". אני מודע לעובדה שבהרבה מקרים יש בתוכנית הפיתוח סודות עסקיים רבים, היא לפעמים הצעה שלא גובשה. לכן אמרתי, שאם הבעיה תהיה להגיע להגדרה מדויקת של התחום הזה של תוכניות פיתוח, אני בטוח שבמסגרת דיון לקראת קריאה ראשונה נוכל להגיע לנוסח יותר מדויק בשאלה הזאת. אבל שאלת הדוחות הכספיים, המאזן, תסקירים של רואה-חשבון – לפי דעתי צריכים להיות בהישג ידו של ציבור העובדים, אם הוא רוצה בכך, והחוק בא להבטיח זאת.

אני מקווה שאי-נוכחות השר מראה שהממשלה תומכת בחוק, ואני מבקש להצביע עליו.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, חברי חבר הכנסת חיים אורון. אני לא רואה כאן את שר המשפטים, ואנחנו נעבור להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

רגע.

היו"ר ל אדרי:

אדוני, קראתי לשר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר להציע הצעה אחרת.

היו"ר ל אדרי:

אדוני השר, אתה מעוניין להשיב?

שר המשפטים צ' הנגבי:

כן.

היו"ר ל אדרי:

בבקשה, אדוני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מותר לי להעיר הערה לסדר לגבי הנמשא הקודם?

היו"ר ל אדרי:

בהחלט, אחרי דברי השר, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מציע שלאחר שנסיים את הדיון בנושא הספציפי הזה ולאחר ההצבעה.

היו"ר ל אדרי:

בהחלט, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנדון בהצעת החוק הוא תיקון פקודת החברות, כך שעוותק ממאזן של חברה שמעסיקה למעלה מ-200 עובדים, וכן תסקיר של רואה-חשבון ותוכניות הפיתוח של אותה חברה יהיו פתוחים לעיון הנציגות הנבחרת של עובדי החברה.

לפי הדין הקיים, מוטלת בפקודה חובת גילוי של מאזן רק על חברות ציבוריות כהגדרתן בפקודה. נוסף על כך, הפקודה מטילה גם חובת גילוי בדרך של הודעה לרשם החברות על כלל החברות בעניינים אחרים; לדוגמה, החלטות מיוחדות או שעבודים.

אנחנו מציעים להתנגד להצעה מן הטעמים הבאים, והם שלושה: ראשית, עניין הגילוי של מאזן חברה בכלל הוא בעייתי. לפי הצעת חוק החברות מ-1995 תוטל חובת גילוי של דוחות כספיים, מאזן ודין-וחשבון של רווח והפסד על כלל החברות. אבל ההצעה שם כוללת בלם בכך שהיא מסמיכה את שר המשפטים לקבוע פרטים שייכללו במאזן ובדוח הרווח וההפסד של החברה הפרטית, כפי שהיא מוגדרת בהצעת חוק החברות. הכוונה היא שמחד גיסא תתאפשר הענקה של אינפורמציה רלוונטית לגורמים פוטנציאליים, שמעוניינים לדעת אם החברה היא איתנה מבחינה פיננסית, לפני שהם מלווים לה, וגם מבחינת העובדים, אבל, מאידך גיסא – לא לפגוע בחברה בכך שייחשפו פרטים שיועילו למתחרים, לספקים או ללקוחות של החברה. הבלם הזה איננו קיים כרגע בהצעתו של חבר הכנסת אורון. אם הוא מוכן לקבל אותו – זה יכול לעזור לנו. אם הוא לא מוכן לקבל אותו – זה בעייתי.

ההצעה לא מטילה בכלל מגבלה על היכולת של נציגי העובדים לגלות את האינפורמציה שתימסר להם על-פי ההצעה המקורית, כפי שמונחת לפנינו.

חיים אורון (מרצ):

אני מוכן לקבל דבר כזה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מצוין. זה דבר אחד.

חיים אורון (מרצ):

חובת החשאיות – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

מאה אחוז. אותו בלם שיש בהצעת חוק החברות הוא הבלם היעיל ביותר.

דבר נוסף, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אורון, לפי ההצעה תוטל על חברה שההצעה חלה לגביה חובה לגלות את תוכניות הפיתוח שלה.

חיים אורון (מרצ):

אמרתי בדברי שההערה הזאת הוערה לי קודם ואני מוכן לבטל את הסעיף הזה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

בסדר גמור, כי בפקודה, כפי שידוע בוודאי, אין התייחסות לתוכניות פיתוח, ולא ברור בדיוק מה תהיה המשמעות של ההצעה מבחינת הפרטים של האינפורמציה והמידה שלפיה תחויב החברה כלפי העובדים בביצוע התוכניות האלה.

הערה שלישית, מעבר לאמור לעיל – אם העובדים מעוניינים לדעת פרטים על מצבה הכספי של החברה שמעסיקה אותם, ממילא יש בידי נציגיהם דרך פתוחה לדרוש לקבל פרטים אלה במהלך משא-ומתן עם החברה. זה לא נושא מהותי.

ברגע שהסכמת לשתי המגבלות האלה – מבחינתנו בהחלט אפשר להעביר זאת לוועדה לקריאה טרומית.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ו-1996. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מציע שהנושא יידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ל אדרי:

בעד – 18, נגד אין, נמנעים אין. הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת חיים אורון, נתקבלה בקריאה טרומית והיא תעבור לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות

(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)

הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ל אדרי:

לפני שנעבור לנושא הבא בסדר-היום, רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. אדוני, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מבדיקה נוספת של התקנון, לאחר מה שהיה קודם, כשסיעות ש"ס ודגל התורה הודיעו לממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, לחבר הכנסת מאיר שטרית, על כוונתן לראות בהצבעה על חוק-יסוד: זכויות חברתיות משום הצבעת אי-אמון לממשלה – בעקבות זאת הופסק הדיון וההצבעה אמורה להיערך ביום שני.

קריאה:

הנושא.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הדיון בנושא הופסק ותקיים הצבעה ביום שני.

בדקתי את הסעיפים הרלוונטיים לטכניקה של הגשת הצעת אי-אמון בסוף סדר-יום בנושא שנדון בכנסת. בסעיף 36(ד) נאמר, ש"בהצעה לפי סעיף קטן (א) או לפי סעיף קטן (ב) – וסעיף קטן (ב) הוא הסעיף הרלוונטי לענייננו – "יש לציין את עילת ההצעה". סיעות ש"ס ודגל התורה רק הודיעו שהן רואות בזה הצבעת אי-אמון. הן לא ציינו את העילה שבשלה הם מביעים אי-אמון בממשלה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מוכן לציין.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אשר על כן, לדעתי צריך לחדש את הישיבה בנושא הזה, לאפשר לסייעות ש"ס ודגל התורה להסביר מדוע הן רואות עצמן מביעות אי-אמון בממשלה, ואם הן יעשו זאת אכן לא תהיה הצבעה. אם הן לא יעשו זאת – לדעתי אין תוקף להחלטה שלא לקיים את ההצבעה. אני משאיר זאת להחלטתך. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כבר היתה החלטה.

היו"ר ר' אדרי:

רגע, אדוני. אני עוד לא הודעתי על שום החלטה.

נסים דהן (ש"ס):

הודעת על ההחלטה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, רצית לומר משהו, אדוני?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ל אדרי:

בבקשה, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש להגיב על העניין הזה.

היו"ר ל אדרי:

אדוני, זו לא חטיפת מיקרופונים. חבר הכנסת מאיר שטרית, נתתי את רשות הדיבור לחבר הכנסת איתן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הוא הסכים, הוא ויתר לי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

קודם הוא לקח לי בכוח, ועוד הוא אומר שוויתרתי.

היו"ר ל אדרי:

פה לא חוטפים מיקרופונים. אני מבקש.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להגיב על דבריו של חבר הכנסת גולדשמידט. בדקתי את התקנון וגם עם היועץ המשפטי לכנסת דיברתי. זה בדיוק היה נושא השיחה.

אין ספק שאולי יש נקודה של אי-בהירות; אולי יש נקודה מסוימת של אי-בהירות, אף שהזכות קיימת בתקנון. אשר על כן, גם קיבלתי החלטה, בעקבות דבריו של היועץ המשפטי, שאנחנו נבהיר את הנושא בצורה סופית והחלטית ביום שני בבוקר, בוועדת הכנסת. הנושא יובהר שם, ומאותו יום ואילך הכנסת תנהג לפי זה.

נכון לעכשיו, ההחלטה שלי היתה בעצם במקומה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ההחלטה היא פסולה.

קריאות:

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ברשות אדוני.

היו"ר ל אדרי:

אדוני, רגע, רגע. עוד לא קיבלת את רשות הדיבור. אני מבקש, אדוני, לדבר לפי הסדר. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בסדר הזה גם אני הייתי צריך להיות, לא?

היו"ר ל אדרי:

אדוני, אתה ויתרת לחבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה, אדוני.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, למיטב זיכרוני – ואני לא רוצה להגיד דבר יותר מפורש, כי בדקתי באופן לא רשמי – אי-אפשר להגיש הצעת אי-אמון להצעת חוק פרטית של חבר כנסת. אפשר להגיש זאת לסעיף או להצעת חוק של הממשלה או לסיכום דיון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

על הצעה לסדר-היום אפשר.

חיים אורון (מרצ):

הצעה לסדר-היום. אבל על הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת, נושא שעמד פה על סדר-היום, יש לי ספק גדול מאוד מאוד מאוד אם אפשר להגיש אי-אמון.

היו"ר ל אדרי:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת, אולי אפתיע אתכם ואומר שחבר הכנסת אורון צודק. הצעת חוק בקריאה טרומית היא לא הצעה כלולה בסדר-היום, ובסעיף האומר שסיעה או ממשלה יכולות לראות בהצבעה אי-אמון נאמר: בסוף סדר-היום יכולים להגיש. אבל כאן יש בעיה. בכלל זה לא עלה על סדר-היום. הצעה לסדר-היום או הצעת חוק בקריאה טרומית, מבחינת הפרשנות הנכונה הן הצעות לכלול נושא מסוים בסדר-יומה של הכנסת. רק לאחר שהן מתקבלות הן מופיעות בסדר-יומה של הכנסת. לגבי הצעה לסדר-היום – כולנו יודעים שברגע שההצעה מתקבלת מתקיים דיון במליאה או בוועדה, על-פי החלטת הכנסת. אם היא לא התקבלה היא יורדת. לגבי הצעת חוק בקריאה טרומית – שולחים זאת לוועדה שתברר, האם יש מקום לכלול אותה בסדר-היום של הכנסת. אם הוועדה מחליטה שכן – היא באה לקריאה ראשונה בסדר-יומה של הכנסת.

אלא מה? מדוע אני חושב שהגענו לתוצאה כפי שהגענו? אני צפיתי את כל מה שמתרחש פה כבר אתמול, צלצלתי ליועץ המשפטי של הכנסת והערתי את תשומת לבו לכך שמאחר שבדיון בהצעת החוק עלולה אחת הסיעות להגיש הצעת אי-אמון, ולעניות דעתי הפרשנות היא כך, הוא אמר שעל-פי הבנתו, לאחר שהוא שמע את דברי ההסבר שלי, דברי ההסבר שלי נראים לו. אבל המסורת היא, או היו כבר מקרים בעבר שהצעות חוק בקריאה טרומית נחשבו וראו אותן כאמון או אי-אמון. ביקשתי ממנו לפעול לכינוס ועדת הכנסת היום בבוקר, לפני האירוע כאן, על מנת שנקבל איזו החלטה, משום שנראה לי, לגופם של דברים, שחבר הכנסת אורון צודק.

לכן, לגבי דבריו של חבר הכנסת גולדשמידט – התקבלה כאן החלטה ועכשיו זה יהיה מגוחך שאנחנו נשנה החלטה של יושב-ראש ישיבה, נעמיד עוד הפעם את כל הנושא, נגייס את כל הכוחות, ויכול להיות שהתוצאות תהיינה כך או אחרת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הם לא הגישו הצעת אי-אמון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

התקנון צפה גם מצבים כאלה. יש ועדת פירוש, ואם התקבלה החלטה של היושב-ראש, והיא יכולה להיות מוטעית, אפשר להגיש ערעור לוועדת הפירוש. אי-אפשר כעת לגלגל את המצב אחורה ולהחזיר אותו למה שהיה לפני שעה וחצי או לפני חצי שעה גם אם היושב-ראש טעה.

לכן, הצעתי היא כדלקמן: לקיים דיון בוועדת הכנסת. לגופו של עניין אני חושב שחבר הכנסת חיים אורון צודק, אבל צריך לצאת מהפלונטר הזה, כי אנחנו שבויים בתקדימים, שלדעתי היו תקדימים מוטעים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אתן לשני חברי כנסת נוספים ונסכם.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

עוד הערה אחת לחזק את הטיעון הזה: כשרוצים לשנות חוק-יסוד בהצעה טרומית לא צריך רוב של 61, אפשר להעביר אותו ברוב רגיל. לעומת זאת, בקריאה ראשונה, שנייה ושלישית צריך רוב של 61. זה מראה שהצעה טרומית היא בסך הכול הצעה שאינה עדיין הליכי החקיקה כשלעצמם, אלא הצעה להעלות את הנושא לסדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת משה שחל, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חייב להגיד שאני מסכים לדעתו של חבר הכנסת איתן, ולא רק בעקבות דבריו. הבוקר, בהתייעצות בסיעת העבודה, עלה נושא אחר לגמרי, בקשר לשירות לאומי, שלגביו יש כוונה של סיעות מסוימות בבית לדרוש הצבעת אי-אמון, וטענתי כי אחרי הצעת חוק פרטית בקריאה טרומית אין התקנון מאפשר הצבעת אי-אמון, אחרת ייווצר מצב בלתי אפשרי של חסימת כל דיון, ושום ממשלה לא תוכל לתפקד במקרה כזה.

נאמר לי שהיה תקדים אחד, לפחות, שבו אחרי הצעת חוק פרטית בקריאה טרומית נתקבלה הצעת אי-אמון, וההצבעה נדחתה. לדעתי זה משגה, ובכל הכבוד, אני מסכים למה שנאמר על-ידי חבר הכנסת איתן.

— — — אשר להחלטת היושב-ראש — — —

חיים אורון (מרצ):

— — —

משה שחל (העבודה):

בוודאי. אגב, חבר הכנסת אורון, אני לא רוצה להגיד שהיום אתה חלקת עלי כשטענתי בדיון על הצעת חוק פרטית בקשר לשירות לאומי — — —

חיים אורון (מרצ):

לא הייתי בשלב הזה.

משה שחל (העבודה):

לא היית בשלב הזה?

אדוני היושב-ראש, אשר לנושא השני — האם, כהצעתו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, צריך לציין את עילת ההצעה? אני חושב שכן, כי גם מה שקיים ניתן לתיקון.

לכן, מה שאני מציע הוא: החלטת היושב-ראש, צריך לכבד אותה, היא נתקבלה, ואי-אפשר לחלוק עליה ברגע שהוא עבר לסעיף אחר בסדר-היום. האם בכך הוא שגה או לא שגה? יש החלטה שצריך לכבד אותה. אם רוצים לתקן את המשגה, שיגידו מה היא העילה. אם נציגי יהדות התורה יאמרו, שהעילה שלהם היא שאין להם אמון בראש הממשלה, וזאת הסיבה שהם לא רוצים להצביע – נקבל זאת, וזו תהיה העילה המתאימה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

העילה היא שאין להם אמון באופוזיציה שהגישה את ההצעה הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. חבר הכנסת משה גפני, ונסכם את הדיון.

חגי מירום (העבודה):

אם אתה גם יכול לומר אם תצביע אי-אמון בעקבות ההצעה הזאת.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, גם אני שוחחתי אתמול עם היועץ המשפטי של הכנסת, ואני רוצה לומר לכם את מה שהוא אמר לי לאחר שחבר הכנסת מיכאל איתן שוחח אתו. אני הייתי נוכח בשיחה, וחבר הכנסת איתן אמר אמת, כך היתה השיחה. לאחר מכן ישבתי אתו, ואמר לי היועץ המשפטי כדלהלן: מה שמחייב את הכנסת זה חוק, באין חוק קובע התקנון, באין תקנון קובע הנוהג או התקדים. כך אמר היועץ המשפטי.

במקרה הזה אין חוק, אבל יש תקנון. התקנון אומר, שכל הצעה בסיום דיון, בכל סעיף העומד על סדר-היום, בכל סעיף העומד על סדר-היום, כאשר שחור על גבי לבן –

שבח וייס (העבודה):

התקדים הוא שלי, ואני אסביר את זה.

משה גפני (יהדות התורה):

– – כתוב בתקנון: כל סעיף העומד על סדר-היום. כך נהגה הכנסת מיום הקמתה – סדר-היום מופיע, סדר-היום זה גם שאילתא, בשאילתא אי-אפשר להגיש אי-אמון מכיוון שאין הצבעה, אבל על-פי התקנון אפשר להגיש אי-אמון בכל סעיף.

היועץ המשפטי של הכנסת הביא לי דיון שהתקיים בוועדת הכנסת בראשותו של חבר הכנסת חגי מירום כאשר הוא היה יושב-ראש ועדת הכנסת, ושם נדונה השאלה, האם הממשלה יכולה להגיש הצעת אמון בעצמה בקריאה טרומית. חבר הכנסת חגי מירום, שהיה יושב-ראש ועדת הכנסת, אמר: הממשלה – כן.

שאלתי את היועץ המשפטי, ואומר מה הוא השיב לי: אחת מהשתיים, אם הצעת החוק בקריאה טרומית היא סעיף העומד על סדר-היום – כל סיעה והממשלה יכולים להגיש; אם זה לא סעיף העומד על סדר-היום – הממשלה לא יכולה ללכת נגד התקנון. מה שאמר חבר הכנסת חגי מירום כיושב-ראש ועדת הכנסת. הווי אומר, התקנון אומר שסעיף העומד על סדר-היום הוא כל סעיף שעומד על סדר-היום, ועל זה אפשר להגיש אי-אמון לפני ההצבעה. אמר לי היועץ המשפטי של הכנסת: אני מקבל את הדברים שלך, והם נכונים, אבל למען הסר ספק – יש גם תקדים – צריך לכנס את ועדת הכנסת ולקבל החלטה שתחייב שינוי תקנון. אם ועדת הכנסת תחליט, יצטרכו לשנות את התקנון על-פי הכללים המקובלים ולא להחליט בהחלטה של יושב-ראש ישיבה שלא מקבלים הצעת חוק בקריאה טרומית.

היו"ר אדר:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת גפני.

חבר הכנסת שבח וייס, אודה לך אם תואיל להבהיר את הנושא, מפני שהתקדים היה כשאתה היית יושב-ראש הכנסת.

שבח וייס (העבודה):

כן, זה נכון. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

לנו היו שניים-שלושה דיונים, אחד או שניים מהם בוועדת הפירוש, מה זה סדר-יום של הכנסת. אני נקטתי עמדה שזכתה לרוב, ובגין כך זה הפך לתקדים. ייתכן שהעמדה שלי מוטעית, אבל בינתיים זה מין עובדה פרלמנטרית תקדימית, ואני רוצה להסביר את זה.

בעיני, כל נושא שעולה על סדר-היום הוא נושא שעולה על סדר-היום. דוגמה שהשתמשתי בה דווקא בתחום החקיקה הנקראת טרומית – לא נכון שהשלב הטרומי הוא שלב חוץ-חקיקתי, כי המסלול האחד והיחיד לחבר הכנסת הבודד, או לקבוצת חברי כנסת, לחוקק הוא לעבור את השלב הטרומי. לכן בחקיקה ממשלתית או ועדתית יש כאילו שלושה שלבים: קריאה ראשונה, שנייה, שלישית; בשלב החקיקה הפרטית, שזה מחסום שהכנסת שמה לעצמה, יש ארבעה שלבים. זה מופיע בכל ספר אזרחות, בכל ספר משפטים, בכל ספר פוליטיקה.

לפיכך, על-פי השקפתי אז וגם היום זה בסדר-היום, והעצה שנתן היועץ המשפטי היתה נכונה.

עם זאת, אם מותר לי להוסיף, ההערה שהעיר חבר הכנסת אלי גולדשמידט היא נכונה, וכדבריו וכדברי חברי חבר הכנסת שחל, זה ניתן לתיקון אסתטי קטנטן, שגם לא יפגע בכבודו של חבר הכנסת מאיר שטרית. היתה פה טעות אנוש קטנה שניתנת לתיקון – זו הערה תמימה – על-ידי כך שאחד מחברי ש"ס או דגל התורה יבהיר מדוע ומה היא העילה. אני בטוח שימצאו סיבה, ואז תקנונית נצא שלמים לחלוטין.

לכן, אני תומך בבקשה של חברי הכנסת אלי גולדשמידט ומשה שחל. אני לא חושב שחבר הכנסת מאיר שטרית צריך להיפגע, אפשר לפתור את זה באופן תרבותי, מעודן, נקי לחלוטין.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אין שום בעיה.

היו"ר ל אדרי:

חבר הכנסת איתן.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי; בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה, אדוני. שתי הערות קצרות.

הערה ראשונה – אם נקבל את העיקרון, שחבר הכנסת וייס פירש כך את התקנון, פירוש הדבר שאפשר ליצור מצב, שבו הכנסת זה לא 120 חברי כנסת עצמאים, עם דעות, אלא תהיה הצבעה רק של גושים; זאת אומרת, כל דבר נהפוך להצבעת גוש, ואפילו בהצעת חוק טרומית לא יהיה אפשר לבטא דעה עצמאית מגוש זה או מגוש אחר. אני לא חושבת שזו הכוונה.

הערה שנייה – נניח לרגע, שאכן הוגשה הצעת אי-אמון על-ידי סיעה בקואליציה. לפי החלטה של ועדת הכנסת שנכנסה לתקנון ההצבעה תהיה אחת: מי בעד החוק, מי נגד. ההצבעה הזאת תהיה גם הצבעת אי-אמון. פירוש הדבר: מי שבעד החוק הוא גם בעד הממשלה, ומי שנגד החוק הוא גם נגד הממשלה. אני שואלת: האם אי-פעם התכוונו לשילוב כזה של הצבעה? אם הם יצביעו בעד החוק, הם יצביעו בעד הממשלה, אבל הם עשו את זה עכשיו כדי למנוע את קבלת החוק.

אני חושבת שיש פה סתירה בלתי נסבלת, וגם הם יצביעו ביום שני כך. לא זאת היתה הכוונה של התיקון. הכוונה היא למצב שבו העמדה שלך עולה בקנה אחד עם היחס שלך לנושא הזה ולממשלה, אחרת זה יוצא סתם אבסורד.

היו"ר ל' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי.

חברי הכנסת: 1. החלטתו של חבר הכנסת מאיר שטרית, קודמי, שניהל את הישיבה, שרירה וקיימת, ולא ניתן לשנות אותה; 2. האם יש רצון ללכת לוועדת הכנסת על מנת שתבהיר את העניין, או שאנחנו יכולים להתאחד, שסיעת ש"ס וסיעת דגל התורה יוסיפו את העילה להצעת האי-אמון? אם יש הבנה והסכמה – – –

אדוני חבר הכנסת שטרית, האם אתה רוצה להעיר משהו? בבקשה, אדוני.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לומר משהו.

היו"ר ל' אדרי:

אם אדוני מסכים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסכים לכל מה שנאמר פה. אין לי שום בעיה עם העניין. אדוני, אני ודאי מסכים שתינתן עילה, ואין לי שום בעיה שסיעת דגל התורה וסיעת ש"ס ייתנו עילה. עם זאת, אדוני היושב-ראש, הודעת שכתב בהמשך לשיחה שלי עם היועץ המשפטי, מאחר שיש פה באמת מקום לאי-בהירות – דרך אגב, כבר התקיים דיון אחד בוועדת הכנסת בעבר. ביקשתי להביא את הנושא הזה לוועדת הכנסת ביום שני בבוקר, כדי שהדבר יובהר עד הסוף וכדי למנוע אי-הבנות כאלה בעתיד.

היו"ר ל' אדרי:

אני מודה לך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם הבנתי מחבר הכנסת שבח וייס, שהוא מתכוון לומר שכל הצעה לסדר-היום כמוה כסדר-יום?

שבח וייס (העבודה):

כן, נדון בזה בוועדת הכנסת עוד הפעם.

חיים אורון (מרצ):

לא — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל מה שנכנס לסדר-יום נכלל בסדר-היום, לרבות הצעה טרומית.

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין. השאלה היא אם אנחנו יכולים, או אם אתם יכולים לחדש משהו פרט למה שנאמר? האם יש לאדוני משהו לחדש? בבקשה, אדוני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שחבר הכנסת מיקי איתן צדק.

היו"ר אדרי:

חבר הכנסת אורון, נתתי לך לדבר.

חגי מירום (העבודה):

יש פה לכאורה סתירה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש לנו פה שתי סוגיות. לגבי הסוגיה שהעלה חבר הכנסת חיים אורון – זו סוגיה הלוטה במידה מסוימת בערפל ודינה להידון בוועדת הכנסת, ומקובל עלי לחלוטין מה שהציע חבר הכנסת מיקי איתן. לגבי הסוגיה שאני העליתי, של הצורך להוסיף את העילה – הסוגיה הזו אינה שנויה במחלוקת. זה נאמר ברחל בתך הקטנה בתקנון. לכן, אני מציע, שהחלטתו של אדוני היושב-ראש תהיה לפנות לנציגי דגל התורה וש"ס, שיעבירו אליך את עילת הצעת האי-אמון בכתב עכשיו, עוד בדיון היום. תודה.

היו"ר ל אדרי:

אדוני, אני מודה לך. חברי הכנסת, על מנת שנוכל לצאת מהנושא הזה על דעת כל סיעות הבית, אני מבקש מסיעת ש"ס ומסיעת דגל התורה שיעבירו את העילה להצעת האי-אמון, וביום שני תדון ועדת הכנסת בנושא הזה ותביא לנו את עמדתה. כל הנוגעים בדבר יכולים להופיע בפני הוועדה ולהעלות את הטענות שלהם.

ענת מאור (מרצ):

ובלבד שהחוק יעבור.

קריאה:

אולי נתקדם קצת עם סדר-היום.

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא.

משה גפני (יהדות התורה):

ביקשו פה עילה, ואני מוכן למסור את העילה.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה. אדוני, אתה יכול להעביר את זה בכתב.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא צריך בכתב.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לא היה תקדים כזה.

היו"ר ר' אדרי:

אבל ש"ס איננה כאן. לכן ביקשתי בכתב.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מדבר בשם ש"ס.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, לא היה תקדים כזה, על הנושא של הצעת אי-אמון או הצעת אמון שהממשלה מבקשת על סעיף העומד על סדר-היום, שצריך להגיש את העילה בכתב. אבל אני חשבתי שהנושא פשוט לחלוטין. מדובר על נושא של חוקי יסוד, שבהם בעצם, בין היתר – ויש לי הרבה מה לומר – נמחקו המלים "מדינה יהודית". מופיע שם רק: "מדינה דמוקרטית". מדינת ישראל איננה מדינה יהודית בהצעות החוק הללו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה? הם הוסיפו את זה.

משה גפני (יהדות התורה):

רק רגע, תרשה לי. זה מה שעמד על סדר-היום, ועוד דברים רבים נוספים. אני חשבתי שזה מובן לכם. הממשלה מתנגדת לזה. הממשלה גייסה, והיתה צריכה להפיל את ההצעות. אני רוצה שהכנסת אכן תאמר ושהממשלה תאמר אם היא יכולה להעביר חוק כזה או לא להעביר חוק כזה – בזה יבחן האמון או האי-אמון. זה דבר שאיננו – – –

חיים אורון (מרצ):

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה אתה לא מאמין בממשלה?

משה גפני (יהדות התורה):

זה איננו מעשה שבכל יום, וזה איננו מעשה שנעשה עד היום.

לגבי מה שנאמר, שההצבעה היא הצבעה אחת – אכן ועדת הכנסת החליטה שההצבעה היא הצבעה אחת בגלל הסיבה הזאת. תודה רבה.

חגי מירום (העבודה):

אבל למה אין לך אי-אמון בממשלה? זאת השאלה.

היו"ר אדר:

תודה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ל אדר:

לפני שנעבור לנושא הבא, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. גברתי, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – מטעם ועדת הכספים, הצעת חוק המיסוי על יבוא ויצוא (סיוע למדינות חוץ) (תיקון), התשנ"ז-1997; והצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 114), התשנ"ז-1997. תודה.

היו"ר ל אדר:

תודה, גברתי סגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק ראש האופוזיציה, מעמדו, סמכויותיו וזכויותיו, התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת נ' זילי)

היו"ר ל אדר:

הנושא הבא הוא הצעת חוק של חבר הכנסת נסים זילי: הצעת חוק ראש האופוזיציה, מעמדו, סמכויותיו וזכויותיו, התשנ"ז-1997 – הצעת חוק פ/1119. אדוני, בבקשה.

נסים זילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להציג בפני הכנסת הצעת חוק, שבאה להבטיח את מעמדו וזכויותיו של ראש האופוזיציה.

אדוני היושב-ראש, אפשר טיפה הקשבה?

היו"ר ר' אדרי:

כן. אני מבקש מחברי הכנסת, ואני לא רוצה להזכיר שמות, לאפשר לחבר הכנסת זוילי לשאת דברים. תודה.

נסים זוילי (העבודה):

בחודשים האחרונים אנחנו עדים לוויכוח ציבורי שהולך ומתרחב סביב נושא הבחירה הישירה של ראש הממשלה. אני מוכרח לומר, שהוויכוח שמתעורר לא הביא אותי לפחות למסקנה חד-משמעית, שהחוק הזה צריך להיות מבוטל.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, סליחה. אני מבקש לנעול את הדלתות.

נסים זוילי (העבודה):

אני חוזר ואומר, שאני אישית לא הגעתי למסקנה חד-משמעית, שמה שצריך הוא לבטל את חוק הבחירה הישירה לראש הממשלה. אבל מה שברור לי לחלוטין הוא, שצריך למצוא דרכים נוספות להדק לא רק את הקשר בין ראש הממשלה לבין הכנסת, אלא להביא למחויבות הרבה יותר גדולה של ראש הממשלה אישית לדווח, להתייעץ ולמסור הודעות מוסמכות לכנסת, כדי שחברי הכנסת יוכלו להתייחס למדיניות הממשלה. אני בין אלה שלא סבורים שניתן לגייס רוב בכנסת לשינוי החוק.

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר בצורה כזאת. הרעש הוא מבחוץ.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש וביקשתי לנעול את הדלתות. ביקשתי לסגור את כל הדלתות.

נסים זוילי (העבודה):

אני בדעה, שלא יימצא רוב בכנסת הזאת לשינוי משמעותי בחוק הבחירה הישירה לראשות הממשלה – א. משום שהמפלגות הקטנות הבינו את היתרונות של החוק הזה, שאפשר להן להגדיל בצורה משמעותית את כוחן בכנסת האחרונה; ב. משום שמפלגות הקואליציה, או המפלגה המובילה בתוך

הקואליציה לא תהיה מוכנה להיכנס לעימות – לא עם ש"ס, לא עם המפד"ל ולא עם המפלגות האחרות – כדי להביא לשינוי משמעותי בחוק.

אם את החוק הזה לא ניתן לשנות, אף שבמקרים מסוימים זה אולי רצוי, אני מציע כאן לכנסת הצעה להבטיח בחוק את מעמדו וסמכותיו של ראש האופוזיציה – מעמד זכויות, שבעצם יחייבו את ראש הממשלה לבוא ולדווח בפני הכנסת, דרך תשובותיו ליושב-ראש האופוזיציה, על מדיניות הממשלה, ולחשוף אותה לציבור הרחב, ולהפסיק או לחדול מהאפשרות אפילו שראש הממשלה יקבל החלטות ויישאר ספון בלשכתו ולא יתייצב כאן על הדוכן כדי להתעמת עם דעות אחרות ולנסות לשכנע חברים בצדקת דרכו. זה מה שקורה, ולא דווקא בחודשים האחרונים. זה מה שקורה הרבה יותר מדי פעמים. ראש הממשלה, בגלל מעמדו המיוחד, שמוקנה לו דרך חוק הבחירה הישירה, מרשה לעצמו להתעלם יותר ויותר מהבית הזה. דרך ההתעלמות הזו הוא מביא, בסופו של דבר, לנתק מסוים; כשלא נוח לראש הממשלה לעמוד בפני נושאים שמחייבים התייחסות שלו, הוא שולח שר מטעמו. אני לא רואה בזה שום פסול, אלא שזה הופך להיות פסול כשזה הופך להיות הרגל.

אם יהיו מעמד מובטח וזכויות מובטחות לראש האופוזיציה, כפי שאני מציע בהצעת החוק, נוצר בעצם דו-שיח; נוצרת הידברות בין הממשלה לבין האופוזיציה, שמחייבת את הממשלה להבהיר את העמדות שלה ולהתווכח מול אופוזיציה שחושבת אחרת. אני לוקח את הדוגמה של הפרלמנט באנגליה. בפרלמנט שם הדו-שיח הזה הוא משהו טבעי, הוא משהו שבעצם מחיה את הפרלמנט, והוא לא חייב להיעשות בצורה לא עניינית, לא חברית ולא ציבורית. הוא צריך להיעשות בדיוק על בסיס נושאים ועל בסיס עניינים שעומדים על סדר-יומן של הכנסת ושל הממשלה. אני לא רואה בהצעה הזו הצעה שצריכה לחלק את הבית בין קואליציה לאופוזיציה, משום שאנחנו כבר מתחילים להתרגל לחילופי שלטון תכופים, ולדעתי, המעמד של ראש אופוזיציה, אם הוא יובטח במסגרת חוק, יפרה את הדיונים גם בתוך הכנסת.

דבר שני – יש מצבים לאומיים כלליים או ממלכתיים כלליים שמחייבים – – –

היו"ר אדר:

חברי הכנסת, אתם מפריעים לנואם. אני מבקש גם מהעוזרים הפרלמנטריים לא להפריע.

נסים זוילי (העבודה):

יש מצבים שהם לפעמים מצבי חירום ולפעמים מצבים של צורך בשיחה, לפעמים אולי בהתייעצות. אם תיבנה מערכת אמון בין ראש הקואליציה לבין ראש האופוזיציה, יש גם אפשרות של הידברות.

הצעת החוק מכניסה את ההידברות הזאת למסלול מסודר. זה מכניס את ראש הממשלה למחויבות לדווח ולמסור דיווחים; לא דיווחים מחייבים אלא דיווחים כדי לשתף את כל חלקי הבית במערכת קבלת ההחלטות של הממשלה; שלא לדבר כלל על הצד הטקסי. כשיש טקסים ממלכתיים צריך לזכור שהמדינה הזאת לא שייכת לקואליציה או לאופוזיציה – המדינה ששייכת לתושביה. וכשיש קואליציה ואופוזיציה צריך לדעת ששנינו – כל חלקי הבית הזה – מייצגים את העם כולו ואת כל מרכיביו. יש מצבים שהאחדות הפנימית של העם חשובה, ובזה שיובטח בצורה מסודרת מעמדו של ראש

האופוזיציה, לדעתי זה גם יוצר מערכת תיאומים, שפעם אחר פעם היא יכולה לסייע לכולנו להתגבר על בעיות, על מכשולים, וגם כשאנו חולקים זה על דעתו של זה, ניתן לעשות את הדבר בצורה הרבה יותר מכובדת.

מאחר שאני סבור שזהו שינוי חשוב בתרבות הדיון הפוליטי ובתרבות של הבית הזה, הגעתי למסקנה שאני לא רוצה להעביר את החוק תוך כדי עימות או מחלוקת עם הקואליציה. ולכן אני בהחלט מקבל את הרעיון שהחוק הזה יעבור דרך ועדת הכנסת, יעובד וייכנס לתוקפו החל מהקדנציה הבאה. אין לנו שום כוונה לעשות כאן מחטף, יש לנו כוונה להגיע להבנה בין כל חלקי הבית על מהות החוק, על דרך מימושו. לכן אני בהחלט מסכים שהחוק הזה ייכנס לתוקף החל מהקדנציה הבאה.

אני רוצה לומר שהיתה בקשה מיוחדת של שר המשפטים. הוא ביקש ממני להודיע בשמו, שהממשלה לא מתנגדת עקרונית לחוק הזה, אבל יש למשרד המשפטים, ולממשלה דרך משרד המשפטים, הערות והצעות תיקונים לחוק, שכולן ילובנו במסגרת הדיון שיתקיים בוועדת הכנסת.

ולכן, אדוני יושב-הראש, אני מבקש להעביר את הצעתי להצבעה, ואחרי אישורה, אם היא תעבור בקריאה טרומית – להעביר אותה לוועדת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת נסים זוילי, על הצעתך החשובה; הצעת חוק חשובה מאוד.

אני מבין ששר המשפטים איננו נוכח.

יש לנו הצעה אחרת. חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מאוד מרוצה מכך שיש כאן הסכמה בין הממשלה לאופוזיציה, יש גם הסכמה שהחוק, אם יחוקק, מטעמים של חוקתיות, ייכנס לתוקפו רק בכנסת הבאה. על כן אני מרשה לעצמי לומר כמה דברי ביקורת על החוק, בלי להסתבך בשאלות פרסונליות, שהן סכנות חמורות שאורבות לכולנו.

חוק כזה לא נמצא בשום מדינה בעולם, ידידי הטוב חבר הכנסת זוילי. בעניין זה יש סימטריה – גם חוק הבחירה לא נמצא. יש פה שתי חקיקות, תסלח לי – באחת אתה לא אשם, אולי כולנו כקבוצה אשמים – – –

היו"ר ל אדר:

חבר הכנסת שבח וייס, רק רגע. אני מבקש שיהיה סדר. אני מבקש ממזכירות הסיעות לא להפריע לדוברים. אני מבקש מחברי הכנסת העומדים לשבת. אני לא רוצה לנקוב בשמות. אודה לכם אם תואילו לאפשר לחבר הכנסת וייס להמשיך בדבריו.

שבח וייס (העבודה):

יש כאן, אם כן, תופעה של איזון; לא מאזן האימה, אלא מאזן האבסורד – כך אקרא לזה. בחוק הבחירה יש כמה אלמנטים שבדיעבד מסתברים כמגוחכים, והחוק הזה בא כאילו להתמודד אתם.

שתיים-שלוש הערות לגופו של החוק. קודם כול, הרעיון שראש האופוזיציה יישבע שבועה מיוחדת – אני מציע כבר להוריד אותו. אנחנו עשויים למסד מוסד של ראש אופוזיציה, שיהיה כדאי בכלל לא להיבחר כראש ממשלה. אני אומר לכם, אנחנו יכולים להרגיל פה דעת קהל שראש אופוזיציה זה גם חלק מהשלטון. זה ממש לא קיים בשום מקום. לא מספיק החובות שחלות על חבר הכנסת? לא צריך את זה. אגב, את כל החוק לא צריך; אבל כל עוד יש חוק הבחירה הישירה – שיהיה זה.

עכשיו יהיה גם ממלא-מקום לראש האופוזיציה. אנחנו עושים פה ממשלה שממול – ממשלת היום וממשלת הלילה. בכלל, אין תופעות כאלה של ראש אופוזיציה בקרב רוב האומות. באנגליה יש מנהג כזה, כי יש גם ממשלת צללים. בארץ לא יכולה לקום ממשלת צללים, וכל מי שהגה את הרעיון הזה – זה רעיון צל, מגוחך, כי למפלגה שרוצה לכונן שלטון יש סיכוי להכניס חמישה, שבעה, שמונה שרים. את מי היא תמנה לחברי ממשלת צללים? הרי למועמד לראשות ממשלה מהאופוזיציה תהיה אחר כך בעיה לפטר את חברי ממשלת הצללים מן הצללים כשירכיב את הממשלה. כי פה מכירים ממשלה קואליציונית, לא מבוססת על מפלגה אחת. כלומר, כל הרעיונות של ממשלת צללים שמסתובבים פה הם אבסורד שגובל בהיתוליות, בחוסר הוקרה טוטלית של השיטה הפוליטית של ישראל, של השיטות הפוליטיות בקונטיננט שאנחנו דומים להן; עם הסיפור המוזר הזה שהוא הבחירה הישירה.

יש פה אפילו סעיף שאני ממש לא מקבל אותו מוסרית: ראש אופוזיציה, גם מי שהיה ראש ממשלה, יקבל את תנאי הפרישה של ראש הממשלה – בלי לפגוע בחשיבותם של ראשי ממשלתנו – שהם גם כן קצת מחוץ להקשר. אז ראש אופוזיציה, אחרי שהוא היה רק ראש אופוזיציה ולא הצליח להיבחר, יהיו לו לשכה, מכונית, נהג וכו'. אלה דברים שלא צריכים, לא נחוצים.

אני אומר, בעיקרו של דבר, תארו לעצמכם שיהיה מצב שבאופוזיציה יישארו שתי מפלגות גדולות, אחת ימנית מאוד ואחת שמאלית. ובזה אני מסיים. זה האבסורד הכי גדול. לאחת יש 15 חברי כנסת ולאחת 14 חברי כנסת. מנהיג המפלגה, מפלגת שמאל או מפלגת ימין, שהיריב הפוליטי הכי גדול שלה זו לא הממשלה אלא המפלגה אחרת שבאופוזיציה, הוא יהיה ראש האופוזיציה בשם האופוזיציה שהיא הכי מנוגדת בעולם.

לכן, אין המצאות כאלה בשום מקום בעולם, חוץ מבריטניה, שהתרבות הפוליטית שלה לגמרי שונה והמצבים הפרדוקסליים כאלו שאני תיארתי פה, שהם בהחלט סבירים, לא יכולים להתרחש שם.

אתם זוכרים את האופוזיציה, שמצד אחד היה כהנא ומצד שני מרצ. אז מרצ היתה צריכה להיות גם ראש אופוזיציה בשם כהנא.

חברים, זה חוק שאני אצביע בעדו, בעיקר בגלל שניים-שלושה סעיפי איזון של עוצמת יתר של ראש ממשלה; הם שווים לי את החוק הזה. אבל אם לא היה חוק הבחירה הישירה, לא היה צריך גם את הדבר הזה.

מטעמי חברות אני אצביע אתך, חבר הכנסת נסים זוילי. רק מטעמי חברות, תאמין לי.

היו"ר'ל אדרי:

אני מודה לך מאוד, אדוני חבר הכנסת שבח וייס, על דבריך.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ראש האופוזיציה, מעמדו, סמכויותיו וזכויותיו, של חבר הכנסת נסים זוילי. מי להצעת החוק ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ראש האופוזיציה, מעמדו, סמכויותיו וזכויותיו,

התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר'ל אדרי:

בעד – 22, נגד אין, נמנעים אין. הצעת חוק ראש האופוזיציה, מעמדו, סמכויותיו וזכויותיו, התשנ"ז-1997, אושרה בקריאה טרומית והיא תעבור לוועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

תודה לחבר הכנסת זוילי, תודה למשיב חבר הכנסת וייס.

הצעת חוק היועץ המשפטי לכנסת, התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק היועץ המשפטי לכנסת, התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק פ/1164. אדוני, בבקשה. אנא ממך, פרט הצעתך, ואני חושב, על פני הדברים, לפני שאמרת את דבריך, שהיא נכונה. כאשר תסביר לנו תבהיר בוודאי לכולם, שההצעה עוד יותר טובה ממה שחשבנו.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה, אדוני.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתכבד להציג בפני הכנסת את הצעת חוק היועץ המשפטי לכנסת. הצעת חוק זו באה לעשות איזה איזון חדש בתחום הזה של הרשויות, בתחום הפרדת הרשויות. לדעתי, הגיעה השעה לקבוע תפקיד חדש במארג הקונסטיטוציוני של המדינה – יועץ משפטי לכנסת.

מעמדו של היועץ המשפטי לכנסת ישאב מכוח חוק, מה שלא קיים כיום, כאשר היועץ המשפטי לכנסת למעשה לא שואב את כוחו ולא עומד בתפקידו זה כתפקיד חוקי, הייתי אומר אפילו חוקתי, והוא יהיה הגורם המשפטי הבכיר המופקד על ענייני החקיקה והייעוץ לוועדות הכנסת, על נורמות הניהול של הכנסת ומערכותיה וכן על שאלות הקשורות בחסינות ברמה העקרונית, בחסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם.

החוק עצמו קובע את דרכי הבחירה של היועץ המשפטי לכנסת ומשך הזמן למילוי תפקידו. אני רוצה להגיד, שהצעת חוק דומה לזו הונחה על שולחן הכנסת על-ידי חברי הכנסת דוד מגן ודדי צוקר בכנסת הקודמת. אני עשיתי בה כמה תיקונים.

חברי חברי הכנסת, במהות הצעת החוק עומדת ההצעה, שלכנסת יהיה יועץ משפטי, והוא יעניק ייעוץ משפטי לחברי הכנסת ולוועדותיה בכל עניין הנוגע לתפקידם.

אני מעמיד תנאי כשירות בהצעת החוק, כי כל אדם הכשיר להתמנות כשופט בית-המשפט העליון בהתאם לאמור בחוק בתי-המשפט [נוסח משולב] יהיה כשיר להיות גם מועמד לכהונת היועץ המשפטי לכנסת, וזאת מפני שאני רוצה שיועץ משפטי לכנסת יהיה אדם בעל מעמד משפטי בכיר מאוד, מהזן הזה שבחורים גם להיות, למשל, יועץ משפטי לממשלה.

עם זאת, אני מציע שהיועץ המשפטי לכנסת ייבחר על-ידי ועדה בת חמישה חברים. אני מפרט כאן כיצד. זה יכול להיות גם שבעה, זה יכול להיות גם ארבעה, זה יכול להיות גם שלושה – עוד נדון בזאת בהמשך, ומה יהיה הרכבה של הוועדה שתבחר אותו.

אני מציע כאן, שבמילוי תפקידו ובמתן עצותיו והדרכתו לא יונחה היועץ המשפטי לכנסת אלא על-ידי החוק, על מנת לקבוע את העיקרון החוקתי הידוע, שאין לו ליועץ המשפטי, כמו גם ליועץ המשפטי לממשלה, מלבד החוק.

בנימין אלון (מולדת):

אפשר לשאול שאלה?

חגי מירום (העבודה):

בבקשה רבה, אם היושב-ראש יתיר.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

בנימין אלון (מולדת):

שאלה קצרה. האם אתה מודע לאפשרות, שתיווצר חובת ציות ליועץ המשפטי, כמו שזה קיים במועצות המקומיות?

חגי מירום (העבודה):

אני חושב שלא תהיה כאן חובת ציות. היועץ המשפטי לכנסת, ככלות הכול, הוא יועץ משפטי לכנסת, והכנסת היא הסוברן, הכנסת היא המחליט. כמו גם, דרך אגב, היועץ המשפטי לממשלה. היו כבר מקרים בעבר שהיועץ המשפטי לממשלה יעץ לממשלה לנהוג בדרך אחת, והממשלה לא אימצה את הצעתו.

נסים דהן (ש"ס):

אולי לא היתה להם הגנה משפטית – – –

חגי מירום (העבודה):

לא, לא. אני רוצה להבחין, חשוב לי לומר כאן. אני מאוד מאוד מעריך ומכבד את היועץ המשפטי לממשלה, במיוחד כאשר מדובר ביועץ המשפטי אליקים רובינשטיין, שהוא אדם – – –

בנימין אלון (מולדת):

הגון.

חגי מירום (העבודה):

לא רק הגון, נכבד, חכם משפט, ואין כל ספק לגבי שיקול דעתו וניקיון שיקול דעתו, בעיני, אלא שאני חושב שבעידן שבו חוק הבחירה הישירה לראש הממשלה פיחת במידה רבה את מעמדה של הכנסת, ונוצרים בכלל במארג החיים הקונסטיטוציוניים שלנו טשטושים כאלה ואחרים שהכנסת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למה לומר פיחת את מעמדה? יצר ריבון נוסף.

חגי מירום (העבודה):

או יצר ריבון חזק יותר. לא רק נוסף, אלא גם חזק יותר. חשבתי שצריך להעמיד את הכנסת – כמעט בכל דבר ועניין שאנחנו עושים כאן – כגורם עצמאי, וזה חלק מתפיסת עולם בסיסית של עקרון הפרדת הרשויות. וגם הרעיון של היועץ המשפטי לכנסת, הוא לא עומד ברשות עצמו. אנחנו עושים עוד כל מיני דברים כאן על מנת לחזק את מעמד הכנסת. למשל, הצעתו של חבר הכנסת נסים זוילי בעניין מעמדו של יושב-ראש האופוזיציה הביאה כאן מוצר לוואי של מעמדה של הכנסת. כלומר, ראש הממשלה יצטרך להשיב כאן ליושב-ראש האופוזיציה. זה עוד ביצור של מעמדה של הכנסת.

בעניין זה אני עקבי. אני רוצה להזכיר שגם בעבר, כאשר הבאתי לכנסת את הצעת חוק השידורים מן הכנסת, חשבתי שמן הראוי לחוקק את השידור מן הכנסת ולקבוע כנורמה בסיסית, שמכאן יבוא שידור אל האומה, ולא יהיה גורם אחר, ממשלה או כל מיני גורמים אחרים, שאולי זה יהיה להם לזרא ביום מן הימים ולא יאפשרו את השידור מכאן, בדרכים כאלה או אחרות, לפעמים אפילו דרך ערוץ או תדר או משהו כזה שיש בידי הממשלה.

על כן, הצעת החוק הזאת באה לבצר את מעמדה של הכנסת ואת עקרון הפרדת הרשויות. יש לי אמון מלא ביועץ המשפטי לממשלה, ואין בלבי דבר כנגד מוסד היועץ המשפטי לממשלה. להיפך, אני

חושב שהתביעה חייבת להישאר בידי הפרקליטות והיועץ המשפטי לממשלה, שהוא ראש התביעה, ובעניין זה אין שינוי.

אני רוצה לומר כאן לחברים – ועדת-שמגר שיושבת בימים אלה על המדוכה בעניין תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה, נשמעו בה צלילים רמים מאוד, המחייבים את קיומו של היועץ המשפטי לכנסת והיועץ המשפטי לכנסת כמוסד נפרד. ובהחלט כוונתי היא, שכאשר יהיו עתירות נגד יושב-ראש הכנסת או נגד הכנסת עצמה, יהיה היועץ המשפטי לכנסת הגורם שייצג את הכנסת בפני בית-המשפט העליון, ולא היועץ המשפטי לממשלה, כפי שהיה קיים עד היום, מפני מעמדה הייחודי של הכנסת.

אני אומר כאן – שום חשבון אישי, שום מחשבה לפחת במוסד היועץ המשפטי לממשלה; מחשבה לבצר את הכנסת גם באמצעות היותו של היועץ המשפטי לכנסת עומד בראשה.

חברי חברי הכנסת, אפילו פרקליטת המדינה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת מירום, מה יקרה כאשר היועץ המשפטי לכנסת יחליט שיש חסינות מהותית, והיועץ המשפטי לממשלה, כראש התביעה בישראל, יקבע שיש להסיר את החסינות? יהיו לנו שני – – –

חגי מירום (העבודה):

לא, לא ועדת הכנסת.

חבר הכנסת רובי ריבלין, השאלה שלך היא שאלה רצינית. ראשית אני חושב, שאם שני חכמי משפט כאלה עומדים זה מול זה, כי אזי מדובר בשאלה עקרונית, מהותית, מאוד חשובה, ואולי זה הטעם שהוא כן יהיה כאן, על מנת שלא רק על-פי היועץ המשפטי לממשלה יישק דבר, אלא גם על דעתו של חכם משפט גדול, מנוסה, שחי כאן ויודע את מרקם החיים של הכנסת, שגם הוא יאמר את דברו. ותמיד, בסופו של דבר, הכול שפיט, ויש לנו בית-המשפט העליון בשבתו כבג"ץ שיכריע בשאלות כאלה, אם הן שנויות במחלוקת בין חכמי משפט. אבל דווקא מהטעם שיכול להיות שפה הבנת העניין תהיה אחרת אני חושב שטוב יהיה שיהיה יועץ משפטי לכנסת אפילו בנושאים עקרוניים – אני מדבר על נושאים עקרוניים של חסינות – שתהיה לו עמדה והוא ייצג עם עמדתו זו את הכנסת דווקא.

אפילו פרקליטת המדינה באחד הביטויים שלה צידדה – אני חי מפי העיתונות, קראתי בעיתונות, כך ראיתי, אני מקווה שאני לא טועה ולא מטעה – בקיומו של יועץ משפטי לכנסת.

אני רוצה לומר כאן, שאם החוק הזה יתקבל, אנחנו עדיין בקריאה טרומית ועוד נוכל לברר ולדון בעניין הזה. אגב, הצעתי, אדוני היושב-ראש, שהצעת החוק תעבור לוועדת הכנסת, כי מדובר בכנסת ובח"י הכנסת.

אני מודה מאוד להנהלת הקואליציה שהחליטה שלא לגייס ולא להתנגד ולהשאיר לחברי הכנסת את הדיון הזה ואת ההצבעה הזאת על-פי מצפונם. אני חושב שזו גישה עניינית, וכפי שאתם רואים, אין כאן גיוס וזה לא יוצבע על-פי גיוס אלא על-פי מצפונם של החברים כאן. גם יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון, תומך מאוד בהצעת החוק הזאת. כששוחחתי אתו על העניין, אחת הסיבות שלו לתמוך בהצעת החוק היתה, שהוא רצה מאוד בחיזוק הכנסת ובביצור מעמדה גם באמצעות העובדה, שכאן יעמוד יועץ משפטי לכנסת בראש המערכת המשפטית וזה יקבל תוקף של חוק.

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת: אני חושב שמן הראוי שנהיה מאוחדים בתפיסת העולם האומרת, שבעידן זה, כאשר חוק הבחירה הישירה ועוד כל מיני חוקים קונסטיטוציוניים פיתחו במידת-מה במעמד הכנסת, ראוי שיהיה גם כאן מעמד מבוצר וחוקתי של יועץ משפטי לכנסת. אני חושב שלא יהיו הרבה מקרים שבהם תעמודנה הרשויות בהתנגשות בחוות דעת. אבל לעתים חשוב הדבר שאם כאן, בבית הזה, קיימת תחושה אחרת, שונה, היא תיאמר על-ידי גורם מוסמך כזה.

גם חשוב בעיני שהיועץ המשפטי לכנסת יהיה האיש שייצג את הכנסת הזאת בפני בית-המשפט העליון כאשר היא נתבעת או כאשר מוגש בג"ץ, כי אני חושב שהתפקיד הזה צריך לשאוב את סמכותו מכוח חוק ומן הבית הזה. תמיד נוכל גם לרדת לפרטים ולשנות. אני חושב שנחוץ לנו הנדבך הזה, ובפני הכנסת אני מתכבד להגיש את הצעת החוק הזאת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ל' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חגי מירום, על הצעתך. הממשלה, אני מבין, מסכימה או משאירה חופש לחברי הכנסת.

יש לנו הצעה אחרת, של חבר הכנסת שבח וייס, המבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. בבקשה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאן תבואנה לידי ביטוי שתי עמדות עקביות. לחברי חבר הכנסת חגי מירום יש עמדה עקבית בזכות החוק הזה, ולי היתה ויש עמדה עקבית נחרצת, מבחינתי, נגד החוק.

נסים דהן (ש"ס):

שבח וייס (העבודה):

אני הבעתי את עמדותי זו בסיבוב ראשון כאשר לא הייתי יושב-ראש הכנסת, כאשר חברנו, חבר הכנסת וירשובסקי, חבר הכנסת לשעבר, רץ עם הרעיון לוועדת הכנסת, ואני הייתי אז חבר ועדת הכנסת והבעתי התנגדות. אני הבעתי התנגדות ליוזמה של חברי הכנסת בתקופת כהונתי כיושב-ראש הכנסת, וחוזר וסובב הגלגל ואני מביע לכך התנגדות כאן, ואסביר את נימוקי ההתנגדות שלי.

קודם כול, אני מציע להוריד את הנימוק, שגם עמד בבסיס הדיון הקודם, שמכיוון שיש בחירה ישירה – ואומרים את זה אנשים שלא תמיד מאושרים ממנה – בואו נעשה עוד כמה חוקים. אם הבחירה הישירה היא פגע רע קונסטיטוציוני, המאמץ הקונסטיטוציוני צריך להביא למצב שבו היא תבוטל. אני נגד השיטה ששמים ערימה על ערימה. אגב, אין עדיין עמדה נחרצת, מנומקת מאוד, לדעתי, אצל חלק מן החברים בגנות הבחירה הישירה, זה נושא שבניסיון.

עכשיו לגופו של עניין: היועץ המשפטי לממשלה הוא לא יועץ משפטי לממשלה, הוא יועץ משפטי למדינה – בטעות כך קוראים לו – במהותו, בהיקף תפקידיו עד כה, ולכן מחויבת עמדה עצמית שלו גם מול הממשלה. הוא לא פקיד ממשלה, הוא מייצג את כל מוסדות המדינה, הוא יועץ משפטי למדינה. הוא, למשל, מייצג את השלטון המקומי בדרגה מסוימת של ייצוג גופים נבחרים שראשיהם נבחרים באופן ישיר כמו שראש הממשלה נבחר באופן ישיר. הם נבחרו מוקדם יותר: כבר מאז 1975 קיים החוק; ב-1976 – בחירה פעם ראשונה בנצרת, ב-1978 – בכל המדינה. ועד כה הוא ייצג גם את הכנסת. אני מוכרח לומר לכם, שהרבה יסודות חוקתיים שהונחו על-ידי האבות המייסדים של הפרלמנטריזם הם יסודות חכמים. אלה אנשים נבונים ודמוקרטיים מאוד.

החוק של חברי חגי מירום הוא או לא-כלום או יותר מדי, והוא יותר מדי. המשמעות שלו היא, שאנחנו מכוננים משרה עם פוטנציאל של דספוטיות משפטי על המחוקק באופן ישיר. אל יצביעו פה חברי הכנסת לפי איזה יועץ משפטי בפרק זמן מסוים, אם הוא נחמד אתם או לא, או אם היה נחמד עם מפלגתם או לא, או אם היה נחמד עם מנהיג מפלגתם או לא. זה חולף. חוק חוקתי איננו חולף. הוא מתייבב, הוא חודר, הוא מחלחל לתוך המערכות של ההרגלים הפרלמנטריים שלנו.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת וייס, העניין ראוי לבירור. תן לזה לעבור בקריאה מוקדמת – – –

שבח וייס (העבודה):

בסדר, אני מביע עמדה. אני מודיע לך כבר: אם בגלל הקול שלי זה ייפול, אני אמנע. בסדר? בזכות הבירור אני לא אגרום להפלתו. אני לא אצביע אתו, אני אצביע נגדו, או שאמנע כדי שיהיה בירור. בוודאי, זה חלק מן הבירור ואני רוצה שתביאו את זה בחשבון. אלה החלטות לא פשוטות.

דרך אגב, באופן מעשי יש יועץ משפטי לכנסת. אני העליתי את התפקיד שלו כשהייתי יושב-ראש הכנסת. קבעתי שיש לשכה משפטית, והתואר שהענקתי לו הוא "יועץ משפטי לכנסת". שנית, בכל

הבג"צים ובכל העתירות נגדנו הוא מופיע יחד. אם יש צורך שיופיע באופן ישיר ולא כתנא דמסייע ליועץ המשפטי לממשלה או לפרקליטת המדינה, את זה אפשר לפתור ברמת התקנון והמנהג, אין פה שום בעיה.

היועץ המשפטי צריך להעניק אחידות משפטית חוקתית על-מוסדית ובין-מוסדית לכל מוסדות השלטון של המדינה. הוא לא עורך-דין של הממשלה. אני, כיושב-ראש הכנסת, פעמיים-וחצי לא קיבלתי את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, בעצה אחת עם היועץ המשפטי של הכנסת, הקיים בשם הזה, האיש המצוין שלנו צבי ענבר, שעומד בראש לשכה מצוינת ממדרגה ראשונה, ועמדי ניצחה פעם אחת בבית-המשפט. לא היתה שום בעיה, וזה היה בניגוד לעמדת היועץ המשפטי לממשלה. אני נתתי חוות דעת, שהביא אותה היועץ המשפטי הקיים של הכנסת, שהיתה שונה מחוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה, ובסופו של דבר השופטים קיבלו אותה. ופעם אחת הפסדנו, כשפורז הגיש עתירה בקשר לשכר השופטים והמקבילים להם. אני הגשתי תשובה, כי העתירה היתה נגדי, בת שורה אחת, והיועץ המשפטי של הכנסת עשה את זה אתי: אני מסכים לכל הדעות שהביע העותר. כלומר, אני מת להפסיד במשפט, זה מה שכתבתי, וכאילו הרווחתי במשפט והרעיון שלי הפסיד.

חברים יקרים, אני ממליץ מאוד שנמשיך במצב הקיים. יש לנו יועץ משפטי מצוין בכנסת, לא נבנה לנו כאן אימפריה מסוימת. מישהו העיר – רובי ריבלין, נדמה לי – שעל-ידי חוק הבחירה קבענו לנו ריבון אחר. אין ריבונים אחרים, מספיק לדבר על ריבונות הכנסת; זוהי זילות של דמוקרטיה. מה זה? יש ריבונות הציבור שבאה לידי ביטוי באמצעות מוסדות שונים, אין ריבונות כנסת. איזה מין המצאה מוזרה, טוטליטרית, טיראנית, דספוטית ואנטי-דמוקרטית היא זו. אנחנו נציג ציבור, שהציבור הריבון האציל להם סמכויות. עבור הציבור הדתי יש פתרון, כי יש רק ריבונות של ריבון העולם. אגב, גם זה ערך דמוקרטי, שאפילו הריבון מוגדל לערכים הומניים. כדאי פעם לחשוב על היהדות כפרק בדמוקרטיה.

סיימתי, אני מתנגד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני הפרופסור חבר הכנסת, אבל בכל זאת הריבון הגדול הוא הציבור.

שבח וייס (העבודה):

זה הריבון של עולם, עזוב. רובי, פתרנו את הבעיה – זה ריבון של עולם; תשאל את חבר הכנסת שאקי. חבר הכנסת ריבלין, לנו, לשלטון המקומי ולכל מיני מוסדות – הריבון הגדול פיזר את הסמכויות. טוב לשמור על העיקרון, אם תרצה, אפילו על הפיקציה התרבותית והחוקתית, שהריבון הוא הציבור. תודה רבה.

היו"ר אדר:

תודה, אדוני חבר הכנסת שבח וייס, על דבריך. חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

חברי חברי הכנסת, רק מלה אחת: צר לי על גישתו השמרנית של חבר הכנסת שבח וייס, אף כי היא עקבית. אני אומר לכם כאן – כל כולה של ההצעה היא על מנת לבצר את מעמדה של הכנסת ולבצר את מעמדו של היועץ המשפטי כחלק מהכנסת, כחלק מתפיסת העולם. לא באתי לפחת במעמדו של היועץ המשפטי לממשלה; בעיני היועץ המשפטי לממשלה הוא לא היועץ המשפטי למדינה – הוא היועץ המשפטי לממשלה. היועץ המשפטי לכנסת יעמוד בראש הרשות הזאת, שנקראת הרשות המחוקקת. עקרון הפרדת הרשויות בעניין זה יועיל לכנסת ולמעמדה ולא יפחת מהם.

נסים זיילי (העבודה):

לא בראש הרשות המחוקקת.

שבח וייס (העבודה):

הוא כבר אמר את מה שיהיה.

חגי מירום (העבודה):

אני לא חושב שאתה צריך להפחיד את מישהו בעניין היועץ המשפטי לכנסת; נהפוך הוא – טוב שהכנסת תציב מטעמה יועץ משפטי, שתהיה לו חוות דעת מתוך הבית הזה ותוך הבנת רוחו.

היו"ר אדר:

תודה, אדוני חבר הכנסת חגי מירום.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק היועץ המשפטי לכנסת. מי בעד הצעת החוק ומי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק היועץ המשפטי לכנסת, התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם
בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 13, נגד – 2, נמנעים – 2.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

תוסיף את קולי, הכפתור לא פעל.

קריאות:

גם את קולנו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להוסיף קולם של ארבעה חברי כנסת בעד.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני, לאיזו ועדה?

היו"ר ר' אדרי:

הצעת החוק עוברת לוועדת הכנסת, להכנה לקריאה ראשונה.

בנימין אלון (מולדת):

אני מציע – ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ל אדרי:

הנושא יעבור לוועדת הכנסת, שתכריע היכן יידון הנושא.

הצעת חוק העונשין (תיקון – פרסום שם חשוד), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/1253 – הצעת חוק העונשין (תיקון – פרסום שם חשוד), של חבר הכנסת שמואל הלפרט. אדוני, בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שהנני מגיש לכנסת לאישור בקריאה טרומית עניינה איסור פרסום שם חשוד עד למתן החלטה על-ידי בית-המשפט, ולחלופין: עד להגשת כתב אישום נגדו בבית-המשפט. הצעת החוק באה לתקן עוול הנעשה לאנשים רבים, ופוגע במקרים רבים באנשים חפים מפשע. פעמים רבות הדבר גורם לשפיכות דמים של משפחות שלמות. כולנו יודעים את הנאמר בתורה: לא תלך רכיל בעמך, ומייד אחר כך: לא תעמוד על דם רעך. כי התוצאה של לא תלך רכיל בעמך היא – לא תעמוד על דם רעך.

אין ספק שמדובר כאן בעניין ערכי חשוב ביותר. מדובר בשמו הטוב של האזרח ובזכותו להגן על עצמו. לצערנו הרב, פרסומים רבים על חקירות וחשדות גורמים עוגמת נפש לחשודים ונזק שאינו ניתן לתיקון.

די אם נבדוק את רשימת אישי הציבור שנחקרו בשנה האחרונה וזוכו בסוף, החל מראש הממשלה, שרים וראשי ערים, ועד למנהלי חברות. ברור שאם לא היו מפרסמים את שמם, היה נחסך מהנחקרים סבל רב.

בימים אלה ממש מתנהלת חקירה נגד שרים, חברי כנסת ואישי ציבור שונים, והדבר גורם להם ולמשפחותיהם צער ונזק רב.

חברי הכנסת, נשיא המדינה לשעבר, מר חיים הרצוג המנוח, בהיותו חבר כנסת, התייחס לנושא, ואני מרשה לעצמי לצטט כמה קטעים מדבריו: "בשנים האחרונות היתה פגיעה חמורה באזרח ובזכותו לשמור על שמו הטוב. היינו עדים בשנים האחרונות להתדרדרות חמורה ומדאיגה. ראינו יותר מדי

מקרים של שפיכות דמים ברבים של אנשים חפים מפשע. ישנה עיתונות אחראית ונבונה, אך יש גם עיתונות פחות אחראית, ולעתים זולה. נדמה לי שבנושאים אלה העיתונות האחראית מודאגת אף היא".

ובקטע נוסף אומר מר הרצוג: "נעשה עוול רב לאזרחים רבים וטובים. אברהם עופר, זיכרוננו לברכה, שר בישראל, נידון למעשה בעת החקירה על-ידי אמצעי התקשורת. שמו נגרר לרפש, עולמו אבד לו, עד שלא מצא מפלט ושם קץ לחייו. רבותי, האם אפשר לסתור את הטענה, כי למעשה נרצח בטרם החלו ההליכים המשפטיים?"

חברי הכנסת, יש עוד רשימה ארוכה של אישי ציבור שלא היו מסוגלים להתמודד עם הפרסומים בתקשורת ושמו קץ לחייהם. כידוע, ועדה בראשותו של השופט בדימוס מר בכור דנה בנושא בכובד ראש, ואני מרשה לעצמי לצטט קטע מדיוני הוועדה: "בשלב הראשון, בשלב החקירה המשטרית, ניזונים כלי התקשורת בדרך כלל ממידע שסופק להם על-ידי המשטרה עצמה, ובהמשך, המידע נמסר לעיתים כדי להאדיר את שמו של קצין משטרה זה או אחר ותוך גאווה יחידתית".

רצוני לשאול את חברי הכנסת, האם כדי להאדיר את שמו של קצין משטרה זה או אחר שופכים דם של אנשים? די אם נזכיר בכמה מלים את הפרשה האחרונה, שנקראת "פרשת בר-און". המדינה רעשה חודשים מספר, כל יום עלו בכלי התקשורת ספקולציות חדשות, ומה הסוף של הפרשה?

השופט אולשן כותב באחד מפסקי-הדין שלו: "כל עוד קיים חוק המכיר בזכותו של כל אדם ששמו הטוב לא יוכתם, הרי הציבור כולו מעוניין בכך שזכות זו תכובד ולא תיפגע. ואם מישוהו רוצה ליהנות מחופש הדיבור ומשתמש בו בדון או שלא בדון, ותוך כדי כך פוגע בזכותו של הזולת – הרי אין זה בלתי צודק שיישא באחריות כלפי האדם הנפגע, ואין להתריע שיש בכך משום קיפוח חופש הדיבור של האזרח".

השופט לנדוי כותב באחד מפסקיו: "אם נדייק – עומדת כאן חירות האזרח מול זכות האזרח. דהיינו חירותו להשמיע את אשר עם לבו ולשמע מה שיש לאחרים להשמיע, כנגד זכותו שלא לפגוע בכבודו ובשמו הטוב. ואם בכלל יש מקום לדירוג בין השניים, הייתי מעמיד את הזכות מעל החירות".

מר חיים צדוק, שר המשפטים לשעבר, אמר בכנסת בדיון בנושא זה, שכך גם חוק לשון הרע מכוון לשלושה אלה: הוא בא להבטיח שהאומר לשון הרע ייתן את הדין; הוא בא למנוע מן השומע לשון הרע שיוסיף ויפיץ את לשון הרע ששמע; והוא בא להגן על מי שנאמרה עליו לשון הרע ולפצות אותו על הפגיעה שנפגע. כי כשם שלכל אדם זכות יסוד, שהחוק מגן עליה, שלא יפגעו בגופו – כך זכות יסוד לכל אדם שלא יפגעו בשמו הטוב, שלא יהיה שמו הטוב הפקר. וכה חשובה הזכות הזאת, עד שהחוק מגן עליה מפני פגיעה.

חכמינו זיכרונם לברכה אמרו: "המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא". ואני רוצה לשאול כמה פעמים פורסמו שמות של אנשים שזכו לבסוף ללא רבב, והם עברו מסכת ייסורים במשך שנים, עד שחפותם יצאה לאור. הצעת חוק זו באה לפתור את הבעיה.

פרופסור רקובר מצטט את משפט חברת החשמל נגד "הארץ", שבו פסק הנשיא לנדוי, שהזכות לפרסם את החשדות ברבים אינה זכות-על, אלא יש לתת משקל יתר להגנה על כבוד האדם ועל כבוד שמו של האדם.

השופט לנדוי ממשיך וכותב: "הנוסח המעמיד את הזכות לשם טוב באותו מעמד כמו הזכות לחיים, מזכיר לנו את מאמר קדמונינו: 'כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים'".

לדעתו של פרופסור רקובר, רק אחרי המצאת אינפורמציה ליועץ המשפטי לממשלה, אשר בידי הכלים להעמיד לדין אחרי שיבחן את אמיתות האינפורמציה – רק אז יש להתיר את פרסום החשדות.

חברי הכנסת, בפרשת השבוע נאמר על המרגלים, שהוציאו את דיבת הארץ רעה, שהם מתו במגפה בגלל החטא של לשון הרע. שלמה המלך אומר: מוות וחיים ביד הלשון. והרמב"ם הוסיף את לשון הרע על שלוש העבירות שעליהן נאמר "ייהרג ואל יעבור".

חברי הכנסת, במדינות רבות בעולם, וביניהן בריטניה, אסור לפרסם שמו של חשוד לפני הגשת כתב האישום, והרי חלק מהחוק הישראלי מתבסס על החוקה הבריטית. גם בניו-זילנד חוקק חוק, שעל-פיו אסור לפרסם שמו של חשוד עד להרשעתו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שיש דברים שאפשר לתקנם בהצעת החוק. אני מבקש להעביר היום את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט ולקיים דיון יסודי בוועדה על סעיפי החוק. תודה רבה.

היו"ר אדר:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שמואל הלפרט, על הצעת החוק העניינית שלך.

אדוני שר המשפטים, ברצוני להשיב על הצעת החוק?

שר המשפטים צ' הנגבי:

רק לציין שהממשלה מתנגדת להצעת החוק.

היו"ר אדר:

הממשלה מתנגדת לחוק. תודה.

קריאה:

אפשר לנמק?

היו"ר ל אדרי:

אדוני חבר הכנסת ויינברג, הממשלה מתנגדת, ואתה לא יכול להציע הצעה אחרת. תודה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק העונשין (תיקון – פרסום שם חשוד), של חבר הכנסת הלפרט, ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 10

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון פרסום שם חשוד), התשנ"ז-1997,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ל אדרי:

בעד – 18 – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר.

היו"ר ל אדרי:

הצעה לסדר, על מה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

על מה שקרה פה.

היו"ר ל אדרי:

אבל בעיצומה של ההצבעה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא, אחרי ההצבעה.

היו"ר ל אדרי:

רגע, אדוני.

בעד – 18, נגד – 10, נמנעים אין. הצעת חוק העונשין (תיקון – פרסום שם חשוד), של חבר הכנסת הלפרט, נתקבלה בקריאה טרומית ותעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה למציע, תודה לחברי הכנסת.

רבותי, לפני שנעבור לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר לחבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה. אדוני חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני קורא כאן לשר המשפטים ואומר לו: לא יכול להיות שאתה תבוא בשם הממשלה ותגיד שאתה מתנגד להצעת החוק, וכל חברי הקואליציה תומכים בהצעת החוק, כאילו אין ממשלה. כשאתם רוצים, אתם מתגייסים עד אחרון האנשים ומביאים דברים עד כדי אבסורד ומציעים להגיש אי-אמון, וכשאתם לא רוצים, אתם עושים מה שנראה לכם. זו בעיני הונאת הציבור ותו לא.

נסים דהן (ש"ס):

היו"ר ל אדרי:

תודה לחבר הכנסת אופיר פינס.

הצעת חוק איסור חלוקת כרטיסים ללא תמורה, התשנ"ז-1996

(הצעת חבר חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק איסור חלוקת כרטיסים ללא תמורה, התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק פ/614. אדוני, בבקשה.

חברי הכנסת, אני מבקש. תמה ההצבעה. אנחנו דנים בנושא חדש. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים – קודם שיירגעו שם בש"ס.

היו"ר ל אדרי:

אני מבקש לציין, שזו רק קריאה טרומית.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני בא להציע לכנסת לקבל חוק, שלפיו תיאסר חלוקת כרטיסים ללא תמורה במוסדות חינוך, סליחה, במוסדות תרבות הנתמכים על-ידי המדינה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, תיקנתי ואמרתי: במוסדות תרבות הנתמכים על-ידי המדינה.

משה גפני (יהדות התורה):

נתמכים.

רחבעם זאבי (מולדת):

נתמכים. תצביעו בעד, ולא אכפת לי אם זה זכר או נקבה.

אברהם פורח (מרצ):

רחבעם זאבי (מולדת):

המצב העכשווי הוא כזה, שמוסדות, שמסיימים את השנה שלהם בהפסד גדול מאוד – לפעמים של מיליונים רבים – מחזרים אחר כך על פתחי שר החינוך או שר האוצר או ועדת הכספים של הכנסת כדי שימלאו להם את הפער, הדפיציט – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני. חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לנואם להמשיך בדברו. אנא מכם, גם אתם לא הייתם רוצים שיפריעו לכם. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת פינס, אתה מפריע לי. הזמן שלי כעת.

ובכן, יש מוסדות מפוארים, חשובים: תיאטרות, מוזיאונים וכיוצא באלה, שעושים עבודה חשובה, אבל בגלל לחצים של פטרונים וידידים מחלקים כרטיסים בהיקף מדהים. לפני כשנה חילק תיאטרון "הבימה" 80,000 כרטיסי חינוך בשנה אחת. התיאטרון הקאמרי חילק 40,000 כרטיסים בשנה אחת.

אני יכול לספר לכם מניסיוני, כמי שהיה יושב-ראש ההנהלה של מוזיאון ארץ-ישראל – תל-אביב, שהרבה שעות והרבה ימים הייתי טרוד בפניות, בבקשות של אנשי ציבור, של אבות העיר, של כאלה שאתה זקוק להם, כאלה שאתה גם חי מהתקציב שהם מעמידים לרשותך, והם מבקשים להעניק כרטיסי חינוך לכל מיני אורחים ובני משפחותיהם, ולאו דווקא כאלה הראויים לכרטיסי חינוך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כאלה שאי-אפשר לסרב לבקשתם, אלא אם כן יהיה חוק.

רחבעם זאבי (מולדת):

נכון. אם הם היו מבקשים שניתן כרטיסי חינוך למוזיאון, למשל לתושבי עיירות פיתוח, או לחיילי צה"ל, או לכל מיני גופים כאלה – ניחא.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא יודע למה הנושא הזה מושך כל כך הרבה קריאות ביניים.

היו"ר אדרי:

זה נושא מעניין, אדוני.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אופיר פינס-פז (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

פה מדברים כך שאני לא שומע אותך, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת זיסמן, לא הצלחתי לקלוט.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

--- מזמינים להצגת בכורה ועדי עובדים, חיילים ---

היו"ר אדרי:

וראשי ערים ושרים וחברי כנסת.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

--- זו דחיפה להצגה.

רחבעם זאבי (מולדת):

המצב שאתה מתאר הוא לא המצב הקיים. בפרמיירות, מה שמכנים "הצגות בכורה", אתה מוצא אותם יקירי קרתא קבועים, אותה תפוצה של 800 עד 1,000 איש, אותם אנשים, אותן פרוות, אותם מעילים – לא אותן שמלות – כאשר הם באים כל פעם לראות ולהיראות, וזה בממדים ובהיקף שהפכו למכת מדינה.

אם תיאטרון לאומי כמו "הבימה", שמצבו הכספי ---

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

גם בקיץ הם עם פרוות?

רחבעם זאבי (מולדת):

לפחות בחורף, בסתיו.

אם תיאטרון לאומי כמו "הבימה", שמצבו הכספי הוצג בתקשורת לפני כמה חודשים כמצב קשה, יכול היה לחלק בשנה אחת 80,000 כרטיסי חינוך, זה אומר דורשני, ואת הפרצה הזאת אני מבקש לסתום, לחסום, בכך שיהיה חוק שיאמר שמוסדות הנתמכים על-ידי המדינה, מוסדות שמקבלים סיוע תקציבי מקופת הציבור, לא יהיו רשאים לחלק כרטיסי חינוך. יכולים לעשות זאת איש פרטי או חברה פרטית, תזמורת או כל גוף אחר, תאגיד, חברה, אבל ברגע שהם נתמכים על-ידי מוסדות המדינה – –

היו"ר ל' אדרי:

ברשותך, אדוני, שאלה לי אליך: 80,000 זה מספר עצום – –

רחבעם זאבי (מולדת):

נכון.

היו"ר ל' אדרי:

– – משום שגם אם יש 200 הצגות בשנה, ואני מכפיל 200 ב-1,200, אני עושה חישוב שזה 240,000. 80,000 זה שליש מהכרטיסים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא יודע אם זה שליש, אולי זה פחות, אולי זה יותר. את הנתון הזה קיבלתי מאיש תיאטרון מוסמך.

היו"ר ל' אדרי:

זה מדהים, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

מדהים שבמדהימים, אבל בוא נגיד אפילו שזה פחות או שזה דומה או שזה כמו המספר הזה – – –

היו"ר אדרי:

אם קיבלת, כנראה זה מדויק, אדוני.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

זה רק – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

אתה כולל הכול ב-80,000 – את המשימות שיש לתיאטרון, כמו צה"ל בימי ראשון וחמישי, כמו תנועות הנוער.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, לא. ההצגות לצה"ל הן על חשבון הסדר שקיים בין התיאטרונים לבין מפקדת קצין חינוך ראשי. זה בא על חשבון שירות מילואים של כל עובדי התיאטרון או רוב עובדי התיאטרון. צה"ל לא כלול בחשבון הזה. כרטיסי חינוך הם כאשר המחשב הדפיס כרטיס חינוך. כרטיס חינוך ניתן – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

80,000 הוא נתון שקיבלת או נתון – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא נתון שקיבלתי לגבי "הבימה". לגבי התיאטרון הקאמרי קיבלתי נתון של 40,000. אני יודע מניסיוני שלי, לא בתיאטרון אלא במוזיאון, שיש לו גם כן כמה דברים דומים לתיאטרון, כמו פלנטריום שיש בו הצגות, כמו תצוגות בביתנים – הייתי בלחצים בלתי רגילים ולא מוצדקים. אני יכול לספר לך,

חבר הכנסת גולדמן, שהוזמנתי עם כמה חברי כנסת להצגת בכורה של תיאטרון "גשר", תיאטרון של עולים, תיאטרון מצוין, מפעל שאנחנו יכולים להתברך בו. הוא גם ברמה מקצועית, גם מסייע בקליטת העולים, גם בתנאים שהוא עושה זאת – ממש גאוה. כ-20 חברי כנסת, ובתוכם שרים, היו מוזמנים. אני אמרתי למנהל התיאטרון, שאני מוכן לבוא בתנאי שאני אשלם עבור כרטיס הכניסה. הוא אמר לי: אתה יוצר לי בעיה, זה יעליב את האחרים. אמרתי לי: אז אני מוכן שלא לבוא. בסופו של דבר שילמתי והרגשתי יותר טוב כי שילמתי עבור הכרטיס. אני לא מורם מעם, אני לא צריך לקבל כרטיסים יותר מאשר – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

איזו ועדה זו היתה?

רחבעם זאבי (מולדת):

תיאטרון "גשר".

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא. במסגרת איזו ועדה זה היה?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא כוועדה, הוא הזמין אותי כי אני חבר שלו. אתה רוצה שאני אגיד את השם – אורי לוי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אבל 20 חברי הכנסת – באיזו מסגרת הם באו?

רחבעם זאבי (מולדת):

הם באו כי הוא חפץ ביקרם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אה, הוא הזמין אותם.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא הזמין אותם כפי שמזמינים רבים מאתנו למשחקי כדורגל, לפתיחת אולימפיאדה ומכביאדה והפועליאדה ותיאטרון א' ותיאטרון ב'. בסופו של דבר, בכל ההצגות האלה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זאבי, לא מזמינים אותי, כי הם יודעים שאני אקנה כרטיס.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת ריבלין מפריע לי. אני יכול לספר סיפור, אם תרשה לי, חבר הכנסת ריבלין. שר נכבד מאוד בממשלה פנה אל אחד האבות של "בית"ר ירושלים", ששמו חבר הכנסת ריבלין, ואמר לו: היום יש משחק, מה עם הכרטיסים? השיב לו חבר הכנסת ריבלין כפי שצריך להשיב. הוא אמר לו: בשעה 11:00 נפתחות הקופות. והוא העז לעשות את זה לשר בממשלה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

זה נכון, כי בכך הוא מחזק את הבסיס המסחרי של הקבוצה – – – הוא מקבל מימון חוקי מעיריית ירושלים. הוא נותן בנסיבות מיוחדות, למשל לנכים.

רחבעם זאבי (מולדת):

ובכן, חבר הכנסת זיסמן, ההצעה שלי שתתקבל – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא איסור טוטלי. אני יודע שהתאחדות הכדורגל הזמינה אלפי חיילים כי היו יותר פועלים זרים מאשר קהל ישראלי במשחק מסוים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת זיסמן, ההצעה שלי, שבוודאי תתקבל בעוד דקותיים, תבוא לדיון ולהכנת חוק בוועדה שאתה עומד בראשה, ואז תוכל להעיר את כל ההערות שיש לך. אני מבקש מחברי חברי הכנסת לתמוך בהצעה. תודה.

היו"ר ל' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת זאבי, על הצעתך.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לאיזו ועדה אתה מציע להעביר?

רחבעם זאבי (מולדת):

ועדת החינוך.

היו"ר ל' אדרי:

אדוני סגן השר רוצה להשיב? בבקשה, אדוני.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש – – –

היו"ר ל' אדרי:

סליחה, אדוני, כדאי שלא יפריעו לך. אני מבקש, חברי הכנסת, גם כשתתקבל הצעת החוק, זה יהיה בקריאה טרומית. בוועדה אפשר להתווכח אחר כך. נקבל אותה בקריאה טרומית.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא התנגדתי באופן מוחלט.

היו"ר ל אדר:

אני יודע. דבריו מובנים, אדוני, ואני חושב שהצעתך ראויה לעיון בדיון לקראת ההכנה לקריאה ראשונה. תודה, אדוני. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק באה לאסור כליל חלוקתם ללא תמורה של כרטיסים למופעים או לפעילויות של מוסדות תרבות. יש להדגיש, כי הצעת החוק, על-פי נוסחה, אוסרת חלוקת כרטיסים ללא תמורה על-ידי כלל מוסדות התרבות, ללא הבחנה בין אלו המקבלים תמיכה לבין אלו שאינם מקבלים תמיכה מתקציב המדינה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

רק רגע.

שבח וייס (העבודה):

אדוני סגן שר החינוך, ההצעה של חבר הכנסת זאבי גם באה לומר, שאנחנו מקבלים את זה כינן תמורת תמורה, תמורת תמורה סמויה, שכן אחר כך אנחנו מצביעים עבורם. זו תמורה פלוס.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ההצעה של חבר הכנסת זאבי גורפת מדי. גם אם תוגבל תחולת החוק לגופים נתמכים – כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, כמובן – הנהנים מתמיכה מתקציב המדינה, הרי שהאיסור המוצע הינו גורף מדי. כך, למשל, אם תתקבל הצעת החוק, תיאסר לחלוטין חלוקת כרטיסים כינן לחיילים, לנכים, לבני נוער, לאזרחים ותיקים וכו'.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא נכון.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מה זה לא נכון? אתה רוצה לגרום לכך שאנחנו לא נקבל כרטיסים? תכתוב שחברי הכנסת לא יקבלו כרטיסים.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה יבוא לדיון בוועדה. תעיר – – –

היו"ר אדר:

חברי הכנסת, אני מבקש – היתה הצעה מסוג זה של חבר הכנסת זיסמן, ואני מבין שלאחר שנקבל כן את הצעת החוק בקריאה טרומית היא תבוא לדיון בוועדה להכנה לקריאה ראשונה, וכל ההצעות השונות יובאו בפני הוועדה. אני בטוח שלקראת הקריאה הראשונה והשנייה תובא הצעת חוק מושלמת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כן, למשל, מקובל לחלק מספר מוגבל של כרטיסים ללא תמורה, כאשר הדבר נעשה כאמצעי שיווק שנועד לקדם את פעילות המוסד ואף להגביר את הכנסותיו בעתיד. לי, למשל, יש נוהג – חבר הכנסת גולדמן, אני רוצה בהזדמנות זו לפרגן לך – יש לי נוהג, שקיבלתי אותו מחבר הכנסת גולדמן, סגן שר החינוך לשעבר: בכל משחק בין-ארצי בכדורגל אני מזמין 100 ילדים מהפריפריה. כך בא אוטובוס של ילדים מקריית-שמונה ומהגליל העליון, משלומי ומנהרייה, מבית-שאן, מדימונה, למשחקי כדורגל.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מה רע בזה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

נכון, זה טוב, אבל לא לזה התכוון חבר הכנסת זאבי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

בזה הוא התחיל.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

נדהמתי מהמספרים שהציג חבר הכנסת זאבי – 80,000, 40,000, ואחר כך באמת המספרים חוזרים אלינו, הגירעונות. אכן יש מקום לבקר את החלוקה הסיטונית של כרטיסי חינוך על-ידי מוסדות תרבות הנתמכים על-ידי תקציב המדינה בחוק התקציב.

שבח וייס (העבודה):

זה הסיפור, כל היתר זה מעשיות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לפיכך אני מציע לחבר הכנסת זאבי להיות גמיש ורגיש בעת עיבוד החוק בוועדה, כדי לתת מענה לעניין חלוקת חינוך צודקת של כרטיסים. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה שווה דיון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, על תשובתך. אני מבין שאדוני תומך בהצעת החוק.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. הצעה אחרת לחבר הכנסת פינס, המבקש להסיר. בבקשה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

לא, הוא יתמוך בסוף.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה מה שחבר הכנסת וייס מלמד אותי לעשות.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פינס, אני רק מבקש לציין את הכוונה. הכוונה של חבר הכנסת זאבי היא לאסור אולי על בעלי תפקידים ואנשי ציבור לקבל כרטיסי חינוך, אם אני הבנתי נכון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שווה דיון.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גם מהדברים של חבר הכנסת זאבי וגם מהדברים של סגן השר פלד ברור, שהנתון של כאילו 80,000 כרטיסי חינוך ל"הקאמרי" או ל"הבימה" זה באמת מספר מזעזע. אני לא חושב שיש חבר כנסת אחד בבית שחושב שזה בסדר. להיפך, אני בטוח שאפשר לגנות את התופעה הזאת על דעת כל סיעות הבית. אבל מכאן ועד להגשת הצעת חוק גורפת כל כך כפי שאתה מציע –

—

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אופיר פינס-פז (העבודה):

סליחה. זה ממש לא בסדר, חבר הכנסת זאבי, כי אתה רוצה לתקן ואתה הורס דבר אדיר. רק שווה
בנפשך – סתם דוגמה – את משחקי "מכבי תל-אביב" עם עגלות הנכים שעומדות. באמת, אני לא
מבין לאן אנחנו מגיעים.

רחבעם זאבי (מולדת):

ניתן על זה תשובה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תחשוב על כל אותם חולים, על כרטיסי הזמנה לחולים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אלה היוצאים מן הכלל.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא, אלה לא היוצאים מן הכלל. אנחנו היוצאים מן הכלל, לא הם היוצאים מן הכלל, בכל הכבוד. איזה
מין שטויות אלה? אתה רוצה שחברי הכנסת זיסמן ודראושה ואני לא נקבל כרטיסים – תכתוב את
זה. תכתוב שחברי כנסת לא יקבלו כרטיסים. אני מודיע כאן שאני תומך בזה. אבל אתה אומר פה
דבר אחר. אתה אומר שחיילים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני כערבי – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה מדבר על חיילים שמוזמנים לדן שילון, זה אולי חצי פרטי וחצי ציבורי. אבל חיילים שמוזמנים
לכל דבר, חיילים, חולים, תושבי קו עימות, נפגעי טרור – מה זה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אף ילד מבית-שאן או מקריית-שמונה לא נכלל ב-80,000 כרטיסי החינם של – – –

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת דראושה מקבל הזמנות רק לתיאטרון יידיש.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת וייס, הציניות הזאת אינה במקומה, תסלח לי. אם אתה מקבל הזמנות ואינך רוצה ללכת, אל תלך. יש ועדת אתיקה שקובעת מה מותר ומה אסור. אמרתי יותר מזה: אתם רוצים שהכנסת תקבל פה חוק שאנחנו לא מקבלים יותר הזמנות? אני ראשון התומכים. אבל באו נפסיק. זה דבר אחד.

שבח וייס (העבודה):

זה מה שהוא מתכוון.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אבל זה לא מה שהוא כותב. יכול להיות שלזה הוא מתכוון, אבל זה לא מה שכתוב בהצעת החוק. הצעת החוק היא גורפת בצורה קיצונית, היא מכלילה את כל העולם. מה זה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לכן אמרתי שהוא יהיה גמיש בוועדה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא. אני מציע שיבוא חבר הכנסת זאבי ויציע את הצעת החוק המצומצמת, שבה ייאמר בדיוק למה הוא מתכוון – לנבחרי ציבור, לשועי עולם, למי שאתם רוצים – ועליה נתלכד ונצביע. אבל אני לא רוצה שתגרום לי להצביע בעד דבר שהוא באמת לא נכון. גם אתה לא רוצה את זה. אתה לא רוצה להצביע נגד אלף ואחד דברים שאתה חושב שהם נכונים. האם המוזיאון שלך לא נתן כרטיסי חינם

לסטודנטים או לעולים חדשים או לחיילים, כשאתה ניהלת את מוזיאון הארץ? איזה מין דבר זה? איזו הצעת חוק זו?

אדוני היושב-ראש, אני קורא לחבר הכנסת זאבי, זו בעיני הצעת חוק לא נכונה, לא צריך לתמוך בה. תציע הצעת חוק שייאמר בה מה שאתה מתכוון, שלנו לא יהיו כרטיסי הזמנה. בזה אני תומך.

היו"ר ל אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת פינס, על דבריך. אנחנו עוברים להצבעה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול את חבר הכנסת זאבי.

היו"ר ל אדרי:

בבקשה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת זאבי, אתה מתכוון בדיוק למה שאנחנו מתכוונים, נכון?

קריאה:

בדיוק.

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו רואים את הדברים עין בעין. חבר הכנסת פינס עשה עוול להצעה ולי בכך שהוא דיבר על החיילים, הנכים והאנשים המסכנים הנזקקים. מזמן לא היינו בתיאטרון כדי לראות מי הם מוזמני החינם. אלה לא חיילים ולא חלכאים ולא נדכאים –

אופיר פינס-פז (העבודה):

לי יש מנוי לתיאטרון, ואני משלם עבורו.

רחבעם זאבי (מולדת):

— אלה אותם פנים של יקירי העיר ויקירי עסקני העיר.

היו"ר אדרי:

אני מודה לך על ההבהרה, אדוני חבר הכנסת זאבי.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק איסור חלוקת כרטיסים ללא תמורה והעברתה לוועדת החינוך התרבות.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור חלוקת כרטיסים ללא תמורה, התשנ"ז–1996,

לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר אדרי:

17 בעד, אין נגד, שני נמנעים. הצעת חוק איסור חלוקת כרטיסים ללא תמורה, התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת רחבעם זאבי, עוברת לוועדת החינוך והתרבות להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

הצעת חוק הסדרת ענף התקשורת, התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק הסדרת ענף התקשורת, התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת משה שחל – הצעה פ/1410. אדוני, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ענף התקשורת עובר מהפכה בעולם וגם בישראל. הוא נמצא למעשה בעיצומה של מהפכה, שתשפיע על כל תחומי החיים של האזרח.

ישראל, שנחשבת בין המתקדמות בעולם בתחום הפיתוח הטכנולוגי, נשארה בפיגור מבני וארגוני של ענף התקשורת שלה עוד משנות ה-50.

היבט נוסף המאפיין את תחום התקשורת בישראל הוא המעורבות הפוליטית והמפלגתית החזקה. די להזכיר את שיטת המינויים לגופים של רשות השידור, הרשות השנייה – ואני אומר זאת לגבי כל הממשלות, בלי יוצא מן הכלל – כדי להבין שאנחנו נמצאים בפיגור בתחום הזה, כמדינה אולי מהעולם השלישי. בעוד העולם המערבי השתחרר מהתלות של התקשורת בפוליטיקה, בישראל יש מצב שהפוליטיקה והתקשורת עדיין נמצאות בקשר הדוק, שצריך פשוט לנתק אותו.

אבל ענף התקשורת כולו דורש הסדר שיישען על ידע ומקצועיות ועל קביעת יעדים חברתיים המנותקים מקשר פוליטי, כדי שיוכל לעמוד בתנאי תחרות ולשמור על אחריות חברתית, בגלל השפעתו העצומה על חיי החברה.

בתוך המערכת הזאת יש צורך לקיים מערכת שידור פלורליסטית ומאוזנת, כי אלה הם אינטרסים עליונים בחברה דמוקרטית. במערכת כזאת צריך להתקיים גם שידור ציבורי הנהנה ממעמד עצמאי והנתפס כשידור אחראי ומהימן. שידור ציבורי עצמאי, נטול לחצים פוליטיים וכלכליים, הוא יסוד חשוב של משטר דמוקרטי בעולם המערבי ובישראל.

אדוני היושב-ראש, זאת הסיבה לכך שאני בירכתי באופן כולל על המלצות ועדת-פלד. הייתי שר תקשורת בשנים 1992-1993, כאשר האלוף במילואים פלד היה יושב-ראש הרשות השנייה, שעוד דשדשה אז שנים רבות בלי שיצאה לפעולה מעשית, והיתה לי הזכות שעשרה חודשים לאחר כניסתי לתפקיד הערוץ השני התחיל לפעול. ודרך אגב, רבים מאוד ניבאו לי, שזה בלתי אפשרי, שזה לא ניתן. היו בעיות – בעלות צולבת, עיתונות וכל היתר. אני יכול לומר דבר אחד: מדינת ישראל אחרי הערוץ השני איננה כפי שהיתה לפניו. איש היום אינו מתאר לעצמו את התקשורת בישראל בלי המגוון הרחב של ערוצי טלוויזיה.

הצעת החוק שהגשתי באה בעקבות ועדה מקצועית שקבעתי בזמני, ועדת יובל קרניאל. מה למעשה אומרת הצעת החוק? היא מאמצת או הולכת בתלם של המלצות ועדת-פלד; בחלק מהדרך, לפחות. היא אומרת שענף התקשורת צריך להיות מוסדר על-ידי הקמת מועצה או רשות אשר תתמנה על-ידי נשיא המדינה באופן בלתי מותנה באנשים או בחילופי שלטון. יהיו בה שלושה נציגים של המועצה

להשכלה גבוהה, נציג של הסופרים שייבחר על-ידי הסופרים, מורה שייבחר על-ידי המורים. אוטומטית אלה אנשים שהם מייצגי ציבור. לגבי ההרכב שלהם – יהיה ניתן להתייחס לזה. אולי נשכח גוף זה או אחר, אבל העיקרון הוא הקובע. אלה לא אנשים פוליטיים. אלה אנשים שבאים מתחומי מקצועות שונים, והם אינם משתנים כתוצאה משינויי שלטון. הם מהווים למעשה גוף מייצג ומסדיר את ענף התקשורת בשני ההיבטים שלה: הצד הפיסי, של התשתיות, והצד של הפיקוח על-פי החוק, באותם מקרים מעטים שבהם צריך לבדוק, האם מקבלי הזיכיון פועלים בהתאם לחוק.

הנקודה הזאת היא נקודה מרכזית, כי אז גם הראייה הכוללת לא תתחלק בין הערוץ השני לבין רשות השידור. הגוף הציבורי רואה את התמונה הכוללת של התקשורת בכללותה.

היכן אני חלוק עלייך, גברתי שרת התקשורת? אני אומר את המלה "חלוק" בטון מאוד מרוכך. לא הייתי קובע, בד בבד עם ההמלצות של פלד, את החלק השני, של הערוצים הנוספים. הייתי משאיר זאת לאותו גוף מקצועי שייקבע, כי הבעיה היא מורכבת, וקשה גם להשיב עליה. יש בה הרבה אינטרסנטים, שגם הם לא בדיוק תמיד באים ומציגים את התמונה באופן אובייקטיבי. אינני בא אליהם בטענות, כפי שאת לא יכולה לבוא אליהם בטענות. הם מייצגים אינטרסים שלהם, עם כל המשתמע מכך.

למשל, האם היקף הפרסומת בישראל מאפשר מספר בלתי מוגבל של ערוצים מסחריים? זו שאלה שנדמה לי שבזמנם היו ארבעה רואי-חשבון שבדקו אותה, והנתונים שניתנו, כל אחד נתן אותם מההיבט שלו. אני אדם אופטימי מטבעי, ואמרתי להם: רבותי, אחרי השנה השנייה אתם תתחילו להרוויח. בפועל הם התחילו להרוויח אחרי השנה הראשונה, הרבה מעבר למה שתיארנו לעצמנו. זה יכול להיות. אבל לא הייתי, בד בבד, מבצע מהפכה כל כך מרחיקת-לכת, הולך גם על הקמת רשות, גם על שינויים במפת התקשורת וגם יציאה לחמישה ערוצים נוספים, עם כל המשתמע מכך.

יש דבר אחד שצריך לומר לעניין הרדיו. בזמני התחלתי עם ההכנה של המכרזים לרדיו אזורי. הרעיון היה גם לאחר הרבה שנים שבהן למדו והמליצו ועדות מוועדות שונות. מקובל עלי היום, שהרדיו האזורי בתור שכזה חרג מהגבולות שלו. האמת היא שמקשיבים לרדיו חיפה גם בתל-אביב.

שרת התקשורת ל' לבנת:

בגלל המשדרים החזקים.

משה שחל (העבודה):

נכון. אני נוסע עם אנשים, והחבר שנוסע אתי, שנוהג, שומע מוסיקה לפי הטעם שלו. אני שואל אותו מה הוא בוחר – הוא בוחר לא לפי אזור הנסיעה, אלא לפי השידורים שהוא רוצה לשמוע, עם כל המשתמע.

בנושא הזה אני חושב שצריך למנוע מייד את התופעה של השידורים הפיראטיים. אין לזה שום הצדקה. אנשים השקיעו כסף. לא יכול להיות שאדם גם לא ישלם מס הכנסה, גם יפתח לו ערוצי רדיו וגם יפריע לתדרים של השידורים עצמם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברי כנסת, שהם גוף מחוקק, משדרים ומתראיינים – – – בלשון המעטה. צריך בהזדמנות זו להסביר למחוקק, שאסור לו להפר את החוק.

משה שחל (העבודה):

אדוני חבר הכנסת ריבלין, אני יכול להעיד רק על עצמי. מעולם לא הסכמתי, אולי גם מהסיבה שהייתי שר התקשורת, להתראיין בתחנה שלא קיבלה היתר ורשיון על-פי חוק. אומרים לי, מביאים לי דוגמאות – זה דיבר וזה התראיין; בשום פנים ואופן לא הייתי מוכן.

בנושא הרדיו, אני יודע שוועדת-פלד המליצה המלצה די נועזת, ללכת על ערוצים ארציים נתמכים. נדמה לי שהיא הולכת בכיוון הנכון, אבל להשאיר את התחנות האזוריות במגבלות הקיימות, לאחר שהן השקיעו כסף והן נמצאות במצב של תחרות בלתי הוגנת – זה ודאי שאיננו צודק. ואז יכול להיות שבמקרה כזה יהיו 20 תחנות, 30 תחנות, אבל הן תהיינה עם רישוי, עם תדרים. ולא – צריך להפעיל את כל עוצמת החוק נגדם.

אני מציע את החוק הזה כניסיון לבוא ולהגיד לכל חלקי הבית: רבותי, טועים אלה שחושבים שעל-ידי מינוי זה או אחר הם מושיעים את עצמם. אני לא מאמין בזה, לא האמנתי בזה אף פעם ואני לא חושב שזה עזר או יעזור. אני חושב שטעות תהיה אם בסוף המאה הזאת, כשאנחנו מתקדמים לקראת המאה הבאה, נחיה עדיין כבשנות ה-50 מבחינת השליטה או הרצון לשלוט על מקורות המידע, על מקורות התקשורת, בעידן שבו עד סוף העשור הזה ייתכן מאוד שניתן יהיה לקלוט 300 תחנות טלוויזיה, כשצריך לכך מערכת של מחשוב על מנת לדעת מה יקרה. ישראל צריכה להיות בין המתקדמות בעולם. טכנולוגית היא נמצאת במעמד הזה, ארגונית היא נמצאת בפיגור רב.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לקבל את הצעת החוק ולהעביר אותה לדיון לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה, עם המלצות ועדת-פלד, כדי לראות למה ניתן להגיע, כי להערכתי ההמלצות שקיימות בחוק לא עומדות בסתירה להמלצות ועדת-פלד. הן יותר מתונות, אולי גם מפני שאני אדם יותר מתון בדעתי, אינני מרחיק לכת עד כדי כך.

אני גם ממליץ בפני שרת התקשורת לא ללכת לתיקון או למהפכה גורפת, אלא לבצע אותה בשלבים. תודה רבה.

היו"ר אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת משה שחל, על הצעת החוק העניינית שהגשת לנו.

אני מזמין את שרת התקשורת להשיב על הצעת החוק. גברתי, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת שחל. אני רוצה להתייחס ברצינות להצעת החוק הזאת, לומר דברים כלליים קודם, ואחר כך אולי להיכנס קצת לפרטי הצעת החוק הזאת ולהסביר, מדוע לפי תפיסתי הצעת החוק הזאת איננה בשלה לאישורה במליאת הכנסת. אבל קודם אני רוצה לומר כמה דברים כלליים, וגם בקשר לדברים שאמר כאן חבר הכנסת שחל.

החוק, כפי שמגיש חבר הכנסת שחל, אף שהוא חשוב מאוד – אני רוצה להקדים ולומר, שאני תומכת גדולה בהקמת רשות תקשורת ואני אכן מתכננת ומתכוונת להתחיל במהלכים לחקיקת חוק תקשורת ולהקמת רשות תקשורת. חוקים רבים מאוד, שקשורים בהסדרת ענף התקשורת, אינם מוסדרים במסגרת של חוק אחד כולל. יש פה שני דברים שהם נפרדים, ואני בטוחה שחבר הכנסת שחל יסכים אתי: אחד הוא חוק תקשורת כולל, והשני הוא הקמת רשות תקשורת. שני הדברים האלה צריכים להיעשות יחד. אלא שהצעת החוק שמניח לפנינו חבר הכנסת שחל, לצערי, היא חסרה ולא שלמה. אני לא באה להלין על חבר הכנסת שחל, משום שהכנת הצעת חוק מהסוג הזה דורשת עבודה מאוד ממושכת ומאוד יסודית. אולי אחר כך אזכיר כמה דוגמאות גם מהעולם, שבהן יש רשות תקשורת ויש חוק תקשורת – כמה זמן זה לקח. מספיק להסתכל על קובץ הכרכים של רשות התקשורת, ולהבין שהצעת חוק כזאת, ככל שהיא תהיה נכונה באופן OFTEL, או הבריטית, FCC האמריקנית, ה- כללי ועקרוני – לגבי הפרטים יש לי מחלוקת בחלק מהדברים – היא לא יכולה, כמובן, לבוא בצורה הזאת, והצעת החוק הזאת צריכה לבוא מוסדרת ומוצעת מראש בצורה מאוד מקיפה ומאוד יסודית.

אני רוצה גם להזכיר כאן, שהצעת החוק כפי שהיא מוגשת כאן בעצם מבטלת חוקים שכבר כללו הסדרים שונים שעברו בתקנות. לעומת זאת, חסרים בה נושאים וסעיפים שלמים שאין להם מענה כאן.

עוד מלה כללית אחת. התלות שעליה מדבר חבר הכנסת שחל בין התקשורת לפוליטיקה – בכלל, ראוי לעשות כאן הבחנה בין תקשורת, שזה טלקומוניקציה, ובין שידור, שזה בעצם נושא אחר; נכון שבסוף הכול כרוך יחד. אבל כשחבר הכנסת שחל דיבר על התלות בין תקשורת לפוליטיקה, אני מניחה, מן הסתם, שהוא התכוון לוועד המנהל של רשות השידור ולגופים מהסוג הזה. אני חושבת גם כן שראוי לנתק את התקשורת או את השידור מהפוליטיקה. לא הבחנתי שחבר הכנסת שחל, גם כשהיה שר התקשורת ושר בממשלה, כמו ממשלות קודמות, עסק בנייתו של הזה בין התקשורת לבין הפוליטיקה. אני חושבת, למרות זה, שראוי לעשות את זה.

משה שחל (העבודה):

שרת התקשורת ל' לבנת:

את האלוף פלד אני לא מיניתי כי הוא איש פוליטי, אלא כי הוא איש שצבר ניסיון בתחומים האלה, אחרי שהוא מונה ואחרי שהוא שירת גם תחתיו, כשר תקשורת, כיושב-ראש מינהלת ההקמה של ערוץ-2. משום זה באמת מיניתי אותו. אני לא מדברת במקרה עליו. הוא גם לא איש פוליטי במובן הרגיל של המלה. הוא לא פוליטרוק – הייתי אומרת את זה כך. אני לא חושבת שהאלוף במילואים יוסי פלד הוא פוליטרוק ולא זה העניין. אבל אני מסכימה שצריך לבצע את הניתוק הזה. ואכן, רשות השידור עומדת כרגע בפני בחינה של ועדה שמונתה על-ידי ראש הממשלה – – –

שבח וייס (העבודה):

למה צריך לנתק בין תקשורת לפוליטיקה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת וייס לפחות מספיק כן כדי לומר את האמת. כך זה היה במשך כל השנים, ואני אומרת כן. כן את האמת גם כן.

אני סבורה שצריך להפריד. אני חושבת שצריך שיהיו ערוצים רבים כדי שלציבור יהיה מגוון של אפשרויות לבחור. אבל המדינה והממשלה אינן צריכות להתערב, לא במיניימים ולא בתוכני השידור. הם צריכים להיות מנותקים לחלוטין מכל מפלגה פוליטית בשלטון, תהיה אשר תהיה. היום זה אנחנו, מחר זה מישהו אחר. זה לא משנה בכלל.

אני חושבת שנפתור זאת – אני לא יכולה לדבר, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ל' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. אני מבקש מחברי הכנסת העומדים לשבת ולהקשיב. אדוני, חבר הכנסת העומד, אני לא רוצה להזכיר שם. אדוני, אנא ממך, לשבת ולא להפריע.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת וייס, אני מדברת אליך, אבל חבר הכנסת רמון מסתיר אותך.

לכן, אני חושבת שאכן צריך לנתק. לא צריכה להיות התערבות ומעורבות של ממשלה, לא במיניימים האנשים שנוגעים בערוצים השונים ולא בתכנים. לזה אני מתכוונת. אני מניחה שאתה מתכוון,

כפרופסור למדע המדינה, למשהו אחר לגמרי, ולזה שהתקשורת והפוליטיקה הם חלק מהחיים שלנו. התקשורת משקפת את החיים הפוליטיים. זה עניין אחר. על זה אין שום מחלוקת.

שבח וייס (העבודה):

התקשורת היא הפוליטיקה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא, בסדר. על זה אין שום מחלוקת. אבל, צריך לבצע את הניתוק הזה. אני אומרת זאת כאן. עכשיו מינה ראש הממשלה ועדה בראשותו של פרופסור ארנון צוקרמן, שכידוע הוא לא איש ליכוד. אגב, גם האנשים האחרים שם הם לא אנשי ליכוד; עוד שני חברים. הם יושבים ובוחנים את כל סוגיית רשות השידור בנפרד ובמנותק מכל דוח ועדת-פלד.

אני רוצה להגיד עוד מלה על ועדת-פלד, ואני מודה לשר לשעבר שחל על הדברים שהוא אמר לגבי ועדת-פלד, שבאמת עשתה עבודה מקצועית מאוד יסודית. אגב, זו הוועדה הראשונה שדנה בכל המכלול כולו ולא בסגמנט אחד, או בחלק אחד מתוך השידור, הקמת ערוץ נוסף, או הכבלים, או דברים מהסוג הזה. אני רוצה להגיד כאן מלה על ועדת-פלד. הדאגה שהבעת בסוף דבריו היא דאגה נכונה, כנה וגם צודקת. אי-אפשר שלא לעשות את המהפכה הזאת, והיא תבוא, והיא תגיע; השאלה היא רק שאלה של זמן, מתי היא תגיע. אבל לא יעזור, לא לכנסת, לא לכולנו ולא לשום ממשלה אם היא תנסה לבלום את מהפכת השידור, משום שכבר היום אנחנו רואים, שיש ערוצים לווייניים בלתי מאושרים, שמשדרים. אי-אפשר למנוע זאת. אי-אפשר למנוע אפילו ערוצי שידור בתשלום, כמו הערוץ האיטלקי. זה בלתי אפשרי. הטכנולוגיה יותר משוכללת מכל החוקים, מכל משרדי התקשורת ומכל מה שאנחנו נביא כאן. הטכנולוגיה הזאת, המתקדמת, קיימת. היא ישנה. היא באוויר. היא בשמים. אי-אפשר לנעול את השמים. אני גם לא מציעה לעשות זאת, כמובן.

לכן, המלצות ועדת-פלד באו כדי לתת מענה לאותה טכנולוגיה חדישה, שקיימת היום בעולם כולו וישראל לא יכולה להישאר מאחוריה. אלא מה? הדאגה שהבעת בסוף היא מוצדקת, ואכן המלצות ועדת-פלד – חבר הכנסת שחל, מאוד חשוב לי שתשמע את המשפט הזה במיוחד, אם כי חשוב לי שתשמע את כל דברי, כמובן – מדברות על יישום הדרגתי של ההמלצות בתקופה של חמש שנים. ממילא זה יבוא עוד לדיון ציבורי. זה יבוא עוד לכנסת. זה יבוא עוד לבדיקות כלכליות. מדובר כאן בהמלצות כלליות, שייתכן שחלקן לא תיושמה בסוף, או תיושמה בשלבים מאוחרים יותר ורחוקים יותר. הרי ממילא אנחנו לא יכולים לעשות זאת מחר בבוקר, אלא זה דורש כל מיני תהליכים בדרך, חלקם שונים. הוועדה מנסה להציב את המסגרת הכוללת של מה שהטכנולוגיה המודרנית מאפשרת לנו היום. זו תשובה על ההערה שלך, שהיא מאוד נכונה בעיני. אין לי שום כוונה – ואני רוצה שזה יהיה ברור כאן – לקום מחר בבוקר ולעשות מהפכה כזאת שהיא פתאומית; נקום בבוקר ונמצא 500 ערוצים. זה לא רציני. זה לא יעבוד. אין לי שום כוונה מהסוג הזה. זאת, קודם כול, כדי להרגיע את הרוחות בעניין הזה של המלצות ועדת-פלד.

אבל אני רוצה לרגע לחזור אל הצעת החוק של חבר הכנסת שחל.

היו"ר ל אדרי:

אנא מכם, חברי הכנסת. נא לכבד את הנואמת. אני מודה לכם. בבקשה, גברתי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ברשותכם, אני רוצה לחזור להצעת החוק של חבר הכנסת שחל, כפי שהיא הוגשה. אני מבקשת להתייחס לגופו של עניין.

זה נשמע לי קצת קשה פה. אני לא יודעת, יש פה רחש-בחש כזה.

היו"ר ל אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש להקשיב ולשבת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רוצה להתייחס להצעת החוק לגופה. אמרתי קודם שאני מאוד בעד חוק תקשורת, מאוד בעד רשות תקשורת, רק צריך יהיה להכין זאת בצורה הרבה יותר יסודית, וזה ייקח הרבה יותר זמן.

ובכן, אני רוצה להתייחס קודם כול למבנה שמציע חבר הכנסת שחל. הוא מציע מועצה בת 15 חברים, והמועצה הזאת – – –

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ל אדרי:

סליחה, אני מבקש שלא להפריע.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת צוקר, הצעת החוק של חבר הכנסת שחל מחזיקה 15 עמודים. אני יכולה לדבר פה על כל עמוד.

קודם כול, אני רוצה להתייחס להצעה להקים רשות תקשורת במבנה של מועצה בת 15 חברים, לצד משרד התקשורת, שלדעתי צריך לבטל אותו בכלל ברגע שתוקם רשות תקשורת, וזאת הכוונה. אגב, חבר הכנסת שחל, אני לא מתכוונת להישאר שרת תקשורת יותר משלוש שנים, שזה פחות או יותר, או אולי פחות מזה, פרק הזמן שדרוש כדי באמת להקים את כל הגוף הזה. אבל אני רוצה לומר כך: המבנה הזה של מועצה בת 15 חברים לא יוכל לתפקד. יהיו ניגודי אינטרסים בסיסיים, שבנויים ביסודו של המעשה הזה שמסדיר את השוק. המבנה הזה מתאים למועצת מנהלים, למשל, אבל הוא לא עונה על צורך של גוף בעל סמכויות סטטוטוריות. אגב, בנק ישראל, או הרשות להגבלים עסקיים, בנויים באמת באופן שונה. הם לא בנויים כמועצת מנהלים של איזו חברה.

היו"ר' אדרי:

אני רק מבקש להודיע שזמנך תם, גברתי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

בסדר, אבל יש כאן כמה נושאים. מדובר כאן בהצעת חוק ארוכה. אבל מייד אסיים. אני מדברת על דברים ואתייחס באמת לגופו של הנושא.

קריאה:

יש לך רוב של שמונה, תאמיני לי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני צריכה לקבל אישור. אני לא יכולה על דעת עצמי לנסות לקבל החלטות כאן.

היו"ר' אדרי:

אני מבקש. זמנה של שרת התקשורת תם. לא להפריע. אני מבקש, גברתי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ובכן, אני רוצה להביא דוגמה מהעולם הגדול.

היו"ר ר' אדרי:

מסמנים לך לסיים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני עוד לא ראיתי. בינתיים אני מחכה.

יש שני מודלים בעצם.

קריאה:

זה בסדר, זה בסדר.

היו"ר ר' אדרי:

אמרו שזה בסדר.

שרת התקשורת ל' לבנת:

בכל זאת, עוד מלה, כי אני מתייחסת לזה ברצינות. יש שני מודלים בעולם: אחד – הרשות . בראש הרשות הזאת עומדת מועצת נגידים מצומצמת של חמישה אנשים, אבל FCC האמריקנית, ה- ראש הרשות הוא הכתובת, ולא מועצת מנהלים של 15 איש, כשהמנכ"ל, או המנהל, או הראש, הוא האיש המבצע. זה מאוד משמעותי.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, אני מבקש לסיים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מסיימת, אני מסיימת.

אדוני היושב-ראש, לא הספקתי להתייחס לכל העניינים. יש לי התייחסות מפורטת. אני התייחסתי לזה במלוא הרצינות, באמת. כך התייחסתי לכל סעיף כאן. אבל לא אלאה אתכם עכשיו.

מה שאני מבקשת, אדוני היושב-ראש, זה להסיר את ההצעה מסדר-היום. אנחנו נביא הצעה כזאת, מסודרת, על-ידי הממשלה, ועוד יהיו לנו דיונים רבים בכנסת על המבנה ועל הפרטים. תודה רבה.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, גברתי שרת התקשורת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק הסדרת ענף התקשורת, התשנ"ז–1997? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 31

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 33

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק הסדרת ענף התקשורת, התשנ"ז–1997, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ל אדרי:

בעד – 31, נגד – 33, נמנעים אין. הצעת חוק הסדרת ענף התקשורת לא נתקבלה.

הצעת חוק שירות לאומי (זכויות בת שירות), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק שירות לאומי (זכויות בת שירות), של חבר הכנסת ראובן ריבלין; הצעת חוק פ/932.

אני מבקש מחברי הכנסת שלא להפריע אלא לאפשר לנואם לשאת את דברו. אני מבקש לנעול את הדלתות. אני מבקש מכל חברי הכנסת העומדים ומהשרים, אם הם רוצים להתווכח, שלא לעשות זאת באולם המליאה.

בבקשה, אדוני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק זו, שאני מעלה אותה לדיון, אין כוונתה לדון בנושא חוק שירות לאומי, גם אין כוונתה להעלות על סדר-היום את השאלה מי צריך ומי לא צריך לתת את החוב הזה לציבור כאשר הוא לא משרת בצה"ל. בהצעת חוק זו אנחנו מדברים באותם אלה אשר משמשים היום בפועל בשירות לאומי מתוך התנדבות, ולא קיים הסדר המאפשר להם לקבל אותם תנאי מינום שניתנים לחיילים בצה"ל.

העניין נדון גם לפני חודשים מספר בוועדת החינוך של הכנסת בישיבה שהוועדה קיימה לרגל יום השירות הלאומי. חברי הוועדה נוכחו לדעת, שכבר היום מתפתחות מסגרות שירות גם לבנות שאינן דתיות דווקא, גם לבני הציבור הערבי ואף לבנים שלא גויסו לצה"ל.

מגמה זו ראויה לתמיכה ולעידוד מצד הממשלה והכנסת, ואני מקווה שלא ירחק היום שיימצא בו איזה סידור למסלול מתאים המתחשב ברגישויות המוכרות לכולנו.

בינתיים, רבותי חברי הכנסת, יש צורך בתיקון עיוות חמור שקיים זה שנים רבות, ואשר בעטיו מקופחות אותן בנות המשרתות כיום בשירות לאומי מתוך התנדבות.

חוק שירות לאומי, התשי"ג-1953, אשר כוונתו היתה לחייב כל צעיר בשירות לאומי ולהסדיר את זכויותיהם וחובותיהם של המשרתים, מוקפא מאז היום שבו נחקק כיוון שיש בו סעיף המתנה את תחילתו בהחלטת ממשלה, שכידוע לא נתקבלה משום התנאים שאנו מצויים בהם. אבל השירות הלאומי הוא עובדה קיימת כבר שנים רבות. זה מפעל מפואר, אשר המשרתות בו נמצאות במערכת החינוך, בבתי-חולים, במוסדות סעד, בארגונים קהילתיים שונים, במשרדי ממשלה ובגופים ציבוריים.

בנות השירות מאפשרות איוש והפעלה של אלפי תקנים בעלות נמוכה ביותר, שהרי מדובר בשירות התנדבותי. לבנות משולמים דמי קיום או דמי כיס בסיסיים ביותר, אך להווי ידוע לכם, חברי הכנסת, הן אינן זכאיות לתנאים שזכאיות להם חיילות המשרתות בצה"ל. הן אינן זכאיות לכלכלה, לנסיעות חינוך ולכל הזכויות הרבות המוענקות לחיילי צה"ל.

אינני מבקש לחולל מהומה תקציבית ולדרוש השוואת תנאים בכל הזכויות של אותן המשרות בשירות הלאומי כאילו הן משרות כמו חיילי צה"ל. אין כוונתי לזכויות הטיפול, השיקום והבריאות של הצבא העומדות לרשותו של חייל שנפגע בתפקידו. אין כוונתי, למען האמת, לכל אותן זכויות שמקורן במערכת הצבאית. על זכויות אלו להמשיך ולהיות ייחודיות למשרתים שירות צבאי דווקא. כוונתי לזכויות האזרחיות שאין מקורן במערכת הביטחון אלא בהטבות מטעם המדינה למי ששירת ולמי שמשרת.

הצעת חוק זו באה להשוות את זכויותיהן הכלכליות של בנות השירות הלאומי לאלו של חיילות צה"ל. הכוונה, כאמור, לדמי נסיעות או להסדר שיאפשר נסיעה חינוך, לדמי קיום וכלכלה, למענק שחרור לאחר תום השירות וכיוצא באלה.

מי שמשרת בפועל צריך להיות זכאי לזכויות שהחברה רואה לנכון להעניק למשרתים. דומני כי אין מי שיטען, כי בת שירות המשרתת בבית-ספר לחינוך מיוחד שישה ימים בשבוע, ללא חופשות, תורמת פחות מבנות גילה בצה"ל, אשר זכאיות לרשימה ארוכה של זכויות ללא קשר לאופי שירותן. עלי להדגיש כי הצמדת זכויותיהן של בנות השירות לאלו של החיילות צריכה להיות תלויה גם בהצמדת חובותיהן. כלומר, יש להעניק אותן זכויות רק למשרתות במשך שנתיים, כאורך השירות שעושות בנות בצה"ל.

לסיום הייתי מבקש להוסיף, כי מטרת הצעת החוק היא תיקון האפליה בין בת לבת. היא אינה בעלת משמעות תקציבית אמיתית כיוון שניתן לגלגל את התקציב המועט הנחוץ לתיקון העיוות על הגופים המעסיקים את הבנות ונהנים, כידוע, משירות חינוך. לא יהיה זה אסון אם רשות מקומית, או משרד החינוך, למשל, יהיו חייבים במימון הוצאות נסיעה של הבנות בשירות לאומי, כפי שהם מממנים זאת לכל עובדיהם. שום גוף לא יתמוטט אם יהיה חייב בהפרשת כספים לטובת זכויותיהן של הבנות. גוף שיבקש להעסיק בנות שירות יהיה חייב, בדיוק כמו היום, להעביר לגופים המרכזים את השירות הלאומי את ההוצאות השונות עבור הבנות.

לפני שמחוללים מהפכה, כפי שמבקש לחולל חבר הכנסת ביילין, אשר הגיש לאחרונה הצעת חוק שתחייב כל צעיר בשירות לאומי אזרחי או צבאי, מן הדין לתקן את העיוות הקיים ואת אפלייתן לרעה של בנות השירות הלאומי כיום.

אשר על כן, הייתי מבקש שתלחצו על הכפתורים הירוקים, חברים, וכי ההצעה תועבר לוועדת החוץ והביטחון, כיוון ששר הביטחון הוא אשר יהיה ממונה – לפחות לפי ההצעה הבסיסית שלפניכם – על ביצוע החוק. תודה רבה.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ראובן ריבלין, על הצעתך. אני מבקש להסב את שימת לבנו, כי חלה איזו אי-הבנה. לא תהיה היום תשובה של הממשלה. קיבלתי אומנם הודעה שהנושא נמחק מסדר-היום, אבל אצלי זה מופיע בסדר-היום. לכן בצדק נתתי לך רשות דיבור ובצדק דיברת. אולי חלה איזו טעות במזכירות הכנסת. לכן, ברשותך, אם אדוני מסכים, תשובת השר וההצבעה יהיו בשבוע הבא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין לי התנגדות לדברי כבוד היושב-ראש. אני רוצה ליידע את כבוד היושב-ראש, שדיברתי עם השר. השר אמר שאין לו עמדה והוא מסכים. דיברתי עם יושב-ראש הקואליציה, והוא הסכים להצבעה.

היו"ר ל' אדרי:

אדוני, אתה צודק. הכוונה היא שמאחר שזה לא עמד על סדר-היום – שלא יבוא חבר כנסת ויפסול זאת ואז יהיה חבל על העבודה של אדוני. אני מודה לך, אדוני. ההצבעה ותשובת השר יהיו במועד אחר.

אדוני חבר הכנסת אלי גולדשמידט, הצעה לסדר, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני, בעקבות ההחלטה שלך אנחנו מורידים את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

התנגדת להצעה שלי?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה הצעת את זה? נשקול את זה עוד הפעם.

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – תלוש משכורת), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת מ' נודלמן)

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק פ/1150, של חבר הכנסת מיכאל נודלמן: הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – תלוש משכורת). בבקשה, חבר הכנסת נודלמן.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחת הבעיות במשק נוגעת לעיוותים שנעשים על-ידי המעביד בחישוב ובתשלום המשכורת לעובד. במקרים רבים העובדים לא מקבלים תלוש משכורת ובו פירות שעות עבודתם והשכר המשולם. עקב כך הם נשארים חסרי אונים כשהדבר מגיע לבית-המשפט, וברוב המקרים ידו של המעביד על העליונה, מכיוון שנטל הראיה נופל על העובד.

הצעת חוק זו מדגישה את החובה שחלה על המעביד למסור לעובד נייר המעיד על שכרו, עם שעות עבודה, וגם גורסת כי אם המעביד לא מסר לעובד את תלוש המשכורת, והעובד הגיש נגדו תביעה, על בית-הדין לעבודה להתחשב בנתונים שהוגשו על-ידי העובד. במלים אחרות, בניגוד למצב הקיים, הצעת החוק מעבירה את נטל הראיה לעניין השכר מן העובד אל המעביד ובאה להגן בכך על זכויותיהם של העובדים השכירים בישראל.

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעה זו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני חבר הכנסת נודלמן. האם יש לנו חמש דקות מהצלצול הקודם? נמתין עוד כדקה. בתום הדקה נעבור ונצביע על הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה, כפי שהציג אותה חבר הכנסת מיכאל נודלמן. בעצם, הכוונה היא להטיל חובה על המעביד, כפי שהבינתי, להגיש לעובד תלוש משכורת שבו יפורטו, בין היתר, מספר שעות העבודה, ימי עבודה, תעריף ליום עבודה, שעות נוספות וכו'.

חברי הכנסת ודאי מבינים, שאני לא עושה את זה כל הזמן, אבל היות שחסרה לנו הדקה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת נודלמן, תראה אם לא מהעבודה עוזרים לך.

היו"ר ד' טל:

כמה אנשים אתה רואה מהליכוד, חבר הכנסת גולדשמידט?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

רוב העובדים הם מהעבודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם ישראל בעלייה תהיה אתנו כמו שאנחנו עם ישראל בעלייה – – –

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון תלוש משכורת),

התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

ראה זה פלא: כולם פה-אחד. אין אף מתנגד אחד. 14 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים.

אוליף גם את – – – הוא לא ישב, אז אי-אפשר להוסיף, אדוני השר.

חבר הכנסת נודלמן, אני מברך אותך על הצעת החוק. הצעת החוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – תלוש משכורת), התשנ"ז–1997, תעבור לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

חברי הכנסת אנחנו עוברים להצעת חוק פרטית מס' 1345. חבר הכנסת שטרן, אני רוצה לעבור להצעה הבאה, של חבר הכנסת מקסים לוי, אבל חבר הכנסת מקסים לוי לא נמצא. אנחנו נעבור להצעת חוק פרטית מס' 1377, של חבר הכנסת יוסי ביילין. גם הוא לא נמצא, לצערי. אנחנו עוברים לשאלות לשר החוץ. הוא לא נמצא. אדוני המזכיר, מי כן נמצא?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לי יש שאילתא, ואני פה.

הצעות לסדר-היום

העברת השלטון בהונג-קונג לידי סין

היו"ר ד' טל:

נעבור להצעות לסדר-היום מס' 2704 ו-2708: העברת השלטון בהונג-קונג לידי סין. חבר הכנסת משה שחל, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למה? אני אשיב לשר – – –

היו"ר ד' טל:

צר לי. ברצון רב הייתי ממנה אותך לשר, חבר הכנסת רובי ריבלין. עד כמה שהדבר היה תלוי בי, הייתי עושה את זה כבר היום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני לא בטוח שהייתי מסכים להתמנות.

היו"ר ד' טל:

אני סבור שהפעם, לשם שינוי, היית מסכים.

אדוני חבר הכנסת משה שחל, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה. מאחר שחבר הכנסת ריבלין הוא למעשה האיש היחיד שעוד אכפת לו מכבוד הקואליציה והממשלה, והוא מגן עליה כמיטב כשרונו המשפטי ומסנגר עליה בכשרון רב, גם עצמו כל כך case כאשר לבי אליו, מפני שאני יודע כמה קשה לייצג לקוח כזה, במיוחד כאשר גם ה- חלש, ולמרות כל זה אני רואה אותו לפעמים בטלוויזיה ושומע אותו כאן במישרין, והוא, בלהט רב, שעושים אותו, או כאשר יעשו reshuffle מנסה להגן על מקרה אבוד – הייתי מציע שבמסגרת ה- אותן, אחרי שגמרו עם "רגבה" או עם גורם אחר לגמור את המטבח, הוא יקבל תפקיד של המשיב הלאומי – והוא בדרגה של שר. אני אומר לך, שזה יהיה ראוי. תאמין לי, שאם ימנו אותך – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שחל, אני חושב שאכן הוא ראוי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שחל, את רוב הדברים למדתי ממך, שאתה בסבל רב הגנת על הממשלה. אתה באת – – להשיב בשם הממשלה. ראיתי אותך ולמדתי ממך.

היו"ר ד' טל:

אפשר לראות איזה פרגון של שני קולגות.

משה שחל (העבודה):

יותר טוב case אבל, היה לי

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה עורך-דין יותר טוב.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לכאורה הנושא שאני מדבר עליו לא נוגע לישראל אלא בעקיפין אולי, כפי שהוא נוגע לעולם כולו במה שקשור למדינה ענקית כסין, אבל הוא איננו מן הנושאים

הנמצאים על סדר-יומנו, ואפילו הססמה שהוטבעה עם העברת השלטון בהונג-קונג לסין, של "ארץ אחת – שתי שיטות" – גם היא מתייחסת לאיזה דבר, שבהמשך דברי אומר אותו: האם יש איזה דבר דומה בכך שיש ארץ אחת ושני עמים? האם אפשר ללמוד לקח כלשהו מהעברת השלטון שהיתה שלשום בהונג-קונג, על כל המשתמע ממנה?

אבל חשבתי, כאשר הגשתי את ההצעה והנשיאות הכירה בדחיפותה – – –

שבח וייס (העבודה):

הטקס היה יפה.

משה שחל (העבודה):

הטקס היה יפהפה, ללא ספק. אל תשכח שהסינים המציאו את הזיקוקין די-נור. זו המצאה סינית.

שבח וייס (העבודה):

— — —

משה שחל (העבודה):

האירוע הוא אירוע שכל העולם צפה בו, ולמעשה כל העולם עקב לפרטי הפרטים; והוא בעל משמעות ללא ספק מרחיקת-לכת יותר מאירוע של מקום שקיבל עצמאות אחרי 156 שנות שלטון קולוניאלי. זהו אירוע, מפני שיש בו כמה דברים מאוד מעניינים. סין מדינה עצומה – 1.2 מיליארד תושבים, וקרוב ל-90 מיליון נולדים מדי שנה בשנה – ובהונג-קונג יש בסך הכול 6.4 מיליוני תושבים. סין גדולה, אבל הונג-קונג היא המהירה בעולם שבו קצב ההסתגלות, החדשנות והייצור הם חזות הכול. סין כבדה, אבל הונג-קונג היא הקלה בעולם שבו ככל שהמוצרים שלך קטנים יותר, קלים יותר, הם בדרך כלל כוללים ידע רב יותר ונמכרים במחיר גבוה יותר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אודה לאדוני אם יקשיב לדברי חבר הכנסת שחל.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מקשיב בכבוד.

היו"ר ד' טל:

יש דברים של טעם בדברים שלו, וראוי ונכון יהיה להקשיב.

משה שחל (העבודה):

תודה רבה. הונג-קונג היא ההוכחה, שמושגי העבר אינם רלוונטיים יותר; מושגים של שטח טריטוריאלי, של גודל אוכלוסייה, אינם המפתח לעושר או לשגשוג כלכלי. סין מייצגת את העבר – הונג-קונג היא מה שסין רוצה להיות כאשר תגדל בעתיד.

אדוני היושב-ראש, דבר מדהים למדינת-עיר קטנה כזאת – ואני לא יודע אם אדוני היושב-ראש ביקר בהונג-קונג, אך למעשה זו עיר – – –

היו"ר ד' טל:

לא, לא היה לי הכבוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תזמין אותו.

משה שחל (העבודה):

אתה יודע מה? אילו הייתי חבר ממשלה, הייתי מזמין אותו. אבל, באופן פרטי, אני ממליץ בשמחה רבה.

אדוני היושב-ראש, מדובר בעיר-מדינה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

השר מגיע. כדאי שתוריד – – –

משה שחל (העבודה):

קודם כול, זה כבוד גדול. אני שמח שהשר בא לכבוד – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

השר מגיע, כי הוא יודע שאתה כבר על הדוכן.

משה שחל (העבודה):

תודה רבה. אני מודה לך.

היו"ר ד' טל:

אני מודה גם לך, חבר הכנסת ריבלין, על ההערה הזאת.

משה שחל (העבודה):

שליש מרווחי מטבע החוץ של סין באים מהונג-קונג.

שלום, אדוני שר החוץ. אני מאוד מברך אותך על בואך, ואני מקווה שבריאותך ומצבך טובים.

שר החוץ ד' לוי:

בריאותי כבריאותך – – –

משה שחל (העבודה):

יכול להיות יותר טוב. אני מאחל לך.

אדוני היושב-ראש, ראוי באמת להתייחס לנושא הזה, ושר החוץ גם נמצא כאן. אין ספק שהתופעה ששמה הונג-קונג היא תופעה מעניינת מאוד. כפי שאמרתי, שלישי מרווחי מטבע החוץ של סין באים מהונג-קונג. כ-50% מהיצוא של סין לארצות-הברית ומהיצוא האמריקני לסין עוברים דרך הונג-קונג.

המדינה הזאת, או המחוז הזה של סין הגדולה העביר אתמול 64 מיליארד דולר בשיק אחד למדינה המרכזית – לממשל המרכזי בסין. בהונג-קונג יש הכנסה לגולגולת מן הגבוהות בעולם – 26,000 דולר לנפש.

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת שחל, אני מבקש להצטמצם. הזמן – – –

משה שחל (העבודה):

אני כבר גומר, אבל לכבוד שר החוץ צריך לחזור חזרה מהתחלה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ד' טל:

טוב.

משה שחל (העבודה):

אולי מעניין לומר, שבסין יש גם נקודה יהודית. שתי משפחות מפורסמות מאוד קשורות בעברה של הונג-קונג, וגם בהווה שלה, לפחות משפחה אחת – משפחת כדורי ומשפחת ששון. אלה שתי משפחות ממוצא עירקי, ששגשו באזור הזה והטביעו את חותמן. דרך אגב, משפחה אחת היתה הגורם למלחמת האופיום. אני לא יודע אם רבים יודעים, שבמלחמת האופיום בסין – שהיא שגרמה לכך שמעצמות המערב, ואנגליה בראשן, ישגרו צבא כדי להכריח את הסינים שיקנו אופיום – למעשה המימון בא ממשפחת ששון שהיתה בהודו, כי עיקר מסחרם היה באופיום. זאת ההיסטוריה לפני 156 שנים. אני ממליץ מאוד למי שיש לו זמן לקרוא את הספר שכתבה אחת מבנות המשפחה, הפרחים שבדם – ספר שמספר את הסיפור של האירוע הזה.

השבת הונג-קונג לידי הסינים מסמלת את הניצחון הסופי במאה הזאת, שהתחילה עם קולוניאליזם המסתיים כפי שהוא מסתיים. והלקח שלנו, אדוני היושב-ראש, במשפט אחד – אדוני שר החוץ, לך אני אומר באופן אישי, עם כל החיבה והידידות שיש בינינו – המודל של הונג-קונג הוא מודל העתיד של עולם שונה מזה שאנחנו רואים אותו. ישראל, לצערי הרב, עמדה ועומדת על פרשת דרכים. יש בידה וביכולתה להיות לא רק הונג-קונג, אלא אולי אחת המדינות הכי יפות, הכי מעניינות, הטובות ביותר במזרח התיכון, בהסכמה ומתוך כמיהה של חלק מהשכנים, לא כולם. אני אומר לך זאת מפני ששמעתי זאת ממנהיגים ערבים נכבדים מאוד: אנחנו רוצים אתכם, אתם האדמה הנייטרלית שלגביה בעתיד נוכל לבוא ולמצוא מזור לבעיות שלנו.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה.

משה שחל (העבודה):

משפט אישי: אדוני שר החוץ, לכן תקום בימים אלה באומץ לב ותעשה את מה שמצפונך מכתוב לך. מגיע למדינת ישראל תפקוד אחר ושונה, טוב יותר מזה הנוכחי. ואני אומר זאת מפני שאני לנו אם נחזור לעבר במקום להתקדם לעתיד.

אני מציע שמליאת הכנסת תתייחס לנושא.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החוץ, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לשלוח ברכה חמה לעם הסיני הגדול על החזרת הונג-קונג לחיק האומה הסינית הגדולה לאחר 156 שנות אימפריאליזם בריטי.

המחזה שראינו באמצעי התקשורת היה מחזה מרהיב. בצורה מתורבתת, הוגנת, החזירו הבריטים את הונג-קונג לסין. העם הסיני שמח בהחזרת הונג-קונג. כל העולם, כל אמצעי התקשורת בעולם, מברכים ושמחים ומדווחים נכונה מה שקורה שם, ורק בישראל ובבריטניה אמצעי התקשורת עדיין מדברים על כך שתושבי הונג-קונג אינם שמחים, הם חוששים לגורל הדמוקרטיה בארצם. כל פעם אני שומע את הרדיו או הטלוויזיה בישראל מאותתים מחדש, שיש התנגדות בתוך הונג-קונג, שהונג-קונג לא רוצה לחזור לחיק האומה הסינית.

אני חושב ומייעץ לאמצעי התקשורת כאן בישראל לראות את המציאות כפי שהיא ולא לתאר את מה שהם רוצים, כי העם בהונג-קונג הוא חלק מהעם הסיני והוא חזר לאומה הגדולה והעצומה, האומה הסינית.

אני מקווה שנזכה בקרוב שטייוואן, פורמוזה, תחזור גם היא לחיק האומה הסינית הגדולה. ואז תהיה אחדות של סין, וזה דבר בריא, שתהיה אחדות לסין כולה. כי המשטר המפוקפק בטייוואן הוא משטר שאין לו זכות להתקיים, לדעתי, וטייוואן היא חלק מסין הגדולה.

אבל אני רוצה בהזדמנות הזאת לומר, כאשר בצורה מתורבתת, בדרכי שלום ומשא-ומתן חזרה הונג-קונג לסין: אני מקווה שלכך גם כן יהיו השלכות כאן, במזרח התיכון, שגם מדינת ישראל תדע

להשתחרר מהשטחים הכבושים, שתחזיר את הגדה המערבית ורצועת-עזה לעם הפלשתיני, כדי שתוקם מדינה פלשתינית עצמאית בצורה מתורבתת, דמוקרטית ובדרכי שלום – –

היו"ר ד' טל:

אבל אתה לא רוצה שיעברו 156 שנים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

להחזיר לסין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

– – והגולן יוחזר לסוריה, לחיק המולדת הסורית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רובי ריבלין, על מה ידידי רוגש? מה קרה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

והגולן הסורי יחזור לסוריה. ודרום-לבנון תחזור ללבנון.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

– – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור. חבר הכנסת רובי ריבלין, אני מאפשר לחבר הכנסת דראושה לסיים את דבריו.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אפשר לשאול אותו שאלה?

היו"ר ד' טל:

לא. אם הוא יסכים – לאחר מכן, בתום דבריו. אני מבקש ממך.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, למה אתה מפריע לי? למה אתה לא עוזר לי?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שאת הלקח של מה שקרה בהונג-קונג ילמדו טוב בישראל ויכירו אותו טוב בישראל. רק בדרכי משא-ומתן, בדרכים מתורבתות, אפשר להבטיח הסדרים שיבטיחו שלום וערכים דמוקרטיים.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לכן, הדרך הנכונה היא להחזיר את השטחים הכבושים לסוריה, ללבנון ולעם הפלשתיני כדי שיקים את מולדתו – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בלי טרור, עם דמוקרטיה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

– – את מדינתנו ליד מדינת ישראל, וכך נחיה כולנו במזרח תיכון של שלום, של שגשוג ודו-קיום.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. אדוני שר החוץ, בבקשה. חבר הכנסת דראושה, אתה מוכן לענות על שאלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בבקשה, ברשות היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

סליחה, אדוני השר, סליחה ומחילה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

על אותו משקל שציינת לשבח את החזרתה של הונג-קונג לסין, חוזרים יהודה, שומרון וחבל-עזה למדינת ישראל.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. בקצרה, אדוני, ממש בקצרה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, אני מאפשר לחבר הכנסת דראושה להשיב. אז אנא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הגדה המערבית ורצועת-עזה הן טריטוריה פלשתינית, הן חלק מפלשתין רבתי, אבל מדינת ישראל
קמה בגבולות 1967 – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם תל-אביב ויפו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— – ויש לה הזכות להתקיים בגבולות הללו. אבל בגדה המערבית וברצועת-עזה צריכה לקום מדינה
פלשתינית עצמאית וטריטוריה פלשתינית.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה, אני מודה לך מאוד.

אדוני שר החוץ דוד לוי, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, חבר הכנסת ריבלין, כבוד שר החוץ כבר נמצא על הדוכן ואני מצפה מכם שתתיחסו בכבוד הראוי. בבקשה, אדוני שר החוץ.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ישראל מברכת את העם הסיני וממשלתו לרגל החלתה מחדש של הריבונות הסינית על הונג-קונג. זהו אירוע היסטורי בעל משמעות סמלית חשובה. שיגרתי לעמיתי הסיני איגרת ברכה לרגל המאורע הגדול הזה. הטריטוריה של הונג-קונג חוזרת לסין על-פי הסכם בין המדינות על בסיס חוזה החכרה בין שתיהן מסוף המאה הקודמת. זו דוגמה מצוינת וראויה לחיקוי, כיצד ניתן להגיע להסדרים טריטוריאליים בדרכי שלום ונועם.

החל מאתמול, אדוני היושב-ראש, 1 ביולי, הועברה הריבונות על הטריטוריה מבריטניה לסין. אדוני היושב-ראש, לכל אלה המדברים בנושא שהוא חשוב מאוד לעתיד האזור, אבל תמיד בסימני שאלה: הייתכן דבר כזה, החכרה או חכירה של טריטוריה? – הנה לנו דוגמה של עשרות בשנים, ועמים צועדים אל השלום גם בחיפוש ובמציאה של פתרונות יצירתיים, הנותנים לשני הצדדים גם הביטחון, גם אפשרות של חוזה, גם אפשרות של קיום, גם אפשרות של בחינת הדרך אל השלום תוך הרחקת הסכנות.

ואם משהו מהצפון היה שואל אם דבר כזה ייתכן – הנה כי כן, אדוני היושב-ראש, כן וכן.

ממשלת סין כבר הודיעה, אדוני היושב-ראש, כי היא מתעתדת לקבל לאחריותה את נושאי החוץ והביטחון של הונג-קונג, אך תימנע מלהתערב בענייניו הפנימיים של האזור. ממשלת סין גם התחייבה לשמור על זכויותיהם וחירויותיהם של תושבי הונג-קונג ולאפשר להם מידה רבה של אוטונומיה.

ראוי להעריך את תושבי הונג-קונג, אדוני היושב-ראש, אשר בתבונתם, בחריצותם ובתושייתם פיתחו חברה דינמית וכלכלה מפוארת, וכל זה בהעדר משאבים טבעיים. יש הרבה מה ללמוד מהם. אנו בטוחים, שהונג-קונג, במעמדה החדש כאזור מינהלי מיוחד, תמשיך לפרוח ולשגשג כאחד המרכזים הכלכליים והפיננסיים המובילים בעולם. אנו מקווים ומאמינים, שבהונג-קונג תישמר המערכת הכלכלית, החברתית, הפוליטית והמשפטית הייחודית שהתגבשה שם על-פי נוסחה של "מדינה אחת – שתי שיטות".

כביטוי לאמונה זו ולמחויבות לעתיד החליטה ממשלת ישראל לפטור את תושבי הונג-קונג המחזיקים בדרכון של אזור מיוחד מהצורך באשרות כניסה לישראל, ויכולנו כבר להחליף האיגרות המסדירות את הפטור.

אשר לקשרים הכלכליים עם הונג-קונג: היקף הסחר הביטורלי גדל בהתמדה, ובשנה שעברה הוא הסתכם ב-1.2 מיליארד דולר. אנו צופים שימשיך ויגדל, במסגרת הכוללת של הסחר בין ישראל לסין, שגם הוא מתפתח בצעדים משמעותיים ומבטיחים. הקונסוליה הכללית של ישראל בהונג-קונג תמשיך לפעול להעמקת הקשרים ושיתוף הפעולה, כפי שהיה עד כה. כל זאת כחלק מהיחסים הטובים בין ישראל לסין, יחסים שקיבלו תנופה נוספת בשנה הזאת.

אדוני היושב-ראש, נפלה לידי הזכות להיות שר החוץ הראשון של ישראל אשר הגיע לסין ואשר קשר קשרים דיפלומטיים עם סין. לאחר חמש שנים טוב, כיד הגורל, כשר החוץ החוזר למשרד הזה, הגעתי לסין כאורח של הממשלה שם, ויכולנו לחתום על הסכמים חדשים ומבטיחים בתחומים רבים ועל שיתוף פעולה לחמש השנים הבאות. זאת התפתחות חשובה מאוד, ועליה חלמו כל מנהיגי ישראל בכל התקופות מאז הקמת המדינה.

אני יכול לומר לכנסת, שהיחסים האלה מתפתחים ורצויים. שרים מבקרים שם ושרים משם מבקרים אצלנו. יש שיתוף פעולה בתחום החקלאות, בתחום הטכנולוגיה, בסחר, בבריאות, בתחומים רבים ומבטיחים, כפי שחבר הכנסת משה שחל אמר מהדוכן, שזה המחר, ואנחנו צועדים אליו בתקווה. יש לישראל פוטנציאל אדיר בתחומים רבים, ואותו היא מחלקת עם מדינות רבות, אבל האזור הזה הוא המחר, ואנחנו נערכים, ולישראל יש היכולת לצעוד בדרך הזאת, המושתתת גם על אמינות אשר נתקבלה שם כדבר "חודי". אנחנו יכולים לחוש זאת בכל תחום שקיים שם, ומתפתח שיתוף פעולה, בשונה מן הקשרים שיש לסין עם מדינות אחרות. יש לה הערכה רבה לישראל, יש כמיהה גדולה, גדלה והולכת, להמשיך את היחסים האמיצים ואת שיתוף הפעולה עם ישראל. אני גא על ההתפתחות הזאת.

אדוני היושב-ראש, בהונג-קונג קהילה יהודית, כפי שנאמר כאן, עתיקה ומכובדת, בת כ-3,000 נפש. יהודי הונג-קונג מעורים היטב בחיי הכלכלה והחברה, ואף מקיימים חיים יהודיים משלהם. ישראל, באמצעות הקונסוליה הכללית, מקיימת קשר אמיץ עם הקהילה המפוארת הזאת, והיא תמשיך לעשות זאת, כפי שאנחנו עושים כמיטב יכולתנו לגבי כל קהילה וקהילה, ובמיוחד, בתקופה זו, לגבי הקהילה היהודית בהונג-קונג.

ישראל משוכנעת, כי הצירוף החדש של שני גורמים מרכזיים במזרח-אסיה, סין והונג-קונג, יביא תנופה ושגשוג לאזור כולו. החזרת הונג-קונג לסין היא נדבך נוסף בתהליך ארוך, שנועד להקפיץ את העולם משרידיה הקולוניאליסטיים של המאה התשע-עשרה אל המאה העשרים ואחת. אנו מברכים על תהליך זה, שנועד להגביר את השלום בעולם, את רווחתו ושגשוגו לקראת הכניסה בשעריו של האלף החדש.

אנו צופים כי הקשרים שלנו באזור הזה יתפתחו כפי שהחלו עם מדינות נוספות שם, לא רק בתחום הכלכלי אלא גם בשיתוף פעולה בתחומים חשובים שבהם הם מעוניינים, בתחומים של קדמה, של פיתוח, של בריאות, של חקלאות, תחומים שנותנים חיים ולא אחרים.

אדוני היושב-ראש, אני חושב, שמבחינת החברים אשר העלו את ההצעה הזאת ורצו להביע את דעתם, איך הם רואים את המאורע הגדול הזה, שכל העולם עוקב אחריו – אף אני, בשם ממשלת ישראל, הבאתי את הראייה שלנו, שהיא לא שונה מזו אשר הושמעה כאן. אשר לדיון במליאה או בוועדה – אינני יודע מה אנחנו יכולים לצפות מזה.

היו"ר ד' טל:

אני מבין שאדוני מציע להסתפק בדבריו.

שר החוץ ד' לוי:

אם החברים יסתפקו בהודעה הזאת, אני חושב שעשינו את שלנו. אם החברים ירצו שיתקיים דיון בוועדה, אני אסכים שהנושא יועבר לוועדה. אם החברים ירצו לקיים דיון במליאה, אסכים למליאה. מה עוד שבעניין זה אני חושב שאין מחלוקת. על החברים להחליט. אין לי התנגדות לשום אפשרות מהשלוש שציינתי. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת שחל, אדוני מסתפק בדברי כבוד השר?

משה שחל (העבודה):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שחל עוד יחשוב. חבר הכנסת דראושה, האם אתה מסתפק בדברי השר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מסתפק.

היו"ר ד' טל:

מסתפק. חבר הכנסת שחל?

משה שחל (העבודה):

מסתפק.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אני מודה לך, אדוני שר החוץ.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' טל:

אדוני שר החוץ, אני נאלץ לבקש ממך לעלות שוב לדוכן ולהשיב על שאלות.

אי-מתן אישור כניסה לישראל לנכדתו של בוריס פסטרנק

חבר הכנסת י' שטרן שאל את שר החוץ ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

כפי שדווח בעיתון הירושלמי "כל העיר" ב-14 במרס 1997, נכדתו של בוריס פסטרנק, מגדולי המשוררים של המאה הזאת ויהודי במוצאו, סורבה על-ידי שגרירות ישראל במוסקבה להגיע ארצה כתיירת.

רצוני לשאול:

1. לפי אילו קריטריונים נעשה הדבר במקרה זה?

2. מה הם הקריטריונים שלפיהם פועלות הקונסוליות הישראליות בחבר המדינות כאשר הן מסרבות לתת אישור כניסה ארצה?

שר החוץ ד' לוי:

הקונסול בשגרירות ישראל פגש את הגברת פסטרנק לאחר שהתלוננה. בפגישה התברר, כי בעת שבאה לשגרירות לבקש אשרה, קיבלה הגברת פסטרנק עצות בלתי מוסמכות מהקהל ומעובדים מסוימים מקומיים בשגרירות, שאין זה מסמכותם. מדברים אלה הבינה בטעות, שהיא צפויה שלא לקבל אשרת כניסה לישראל, ולכן נטשה את המקום בלי לפנות לאשנב השירות הקונסולרי, והתלוננה בפני קרוביה בארץ.

משהחליטה הגברת פסטרנק לפנות בכל זאת בבקשה לקבלת אשרה, אושרה בקשתה ללא עיכוב והובהרה לה האי-הבנה. גברת פסטרנק הבינה, שלהבא עליה לפנות לקונסול או לגורמים המוסמכים בשגרירות בבקשה או בבקשות דומות.

לכן, היתה כאן איזו טעות קטנה, אבל הכול בא על מקומו בשלום.

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת שטרן, שאלת הבהרה נוספת.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

רציתי להודות על התשובה. אני שמח על שהתקרית הזאת הסתיימה. אני פעם ראשונה שומע את ההסברים, כי זה היה מאוד לא נעים. היא נכדה של הסופר הידוע, שכתב, בין היתר, את "דוקטור ז'יוואגו", ואני מקווה שמן הדוגמה הזאת יפיקו לקחים מבחינת הטיפול בכל מיני אנשים שיש להם קונוטציה רגשית זו או אחרת בקונטקסט של אותה מדינה. אני מקווה שהקונסול שלנו שם, שהוא קונסול טוב מאוד, ינחה ברוח הדברים האלה גם את הצוות המקומי, שלא יעשו טעויות כאלה.

האשמה של נציג הרשות הפלשתינית בדבר הדבקת ילדים פלשתינים באידס

חבר הכנסת ב' אלון שאל את שר החוץ ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

ב-17 במרס 1997 פרסם ה"גרסולם פוסט" ידיעה, שנציג הרשות הפלשתינית, נביל רמלאווי, האשים את "הרשויות הישראליות" בהדבקת 300 ילדים פלשתינים בנגיף האיידס במשך שנות האינתיפאדה.

רצוני לשאול:

1. האם בדק משרד החוץ את נכונות הידיעה?

2. מה בדעת משרדך לעשות בנדון?

שר החוץ ד' לוי:

המקור לידיעה היה מאמר המערכת של העיתון "אל-אהראם" מ-23 בינואר. המאמר הסתמך כביכול על ידיעה שהתפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" מ-4 בינואר. שגרירות ישראל בקהיר דאגה להזים את הפרטים השקריים, ובעקבות כך פרסם העיתון "אל-אהראם" הכחשה ב-28 בינואר. גורמים מסוימים ממשיכים, לצערנו, לעשות שימוש בתעמולה שקרית זאת, וכפי שאמר חבר הכנסת בני אלון – עלילת דם. בין היתר, חזרה טענה זו ועלתה בפיו של מר רמלאווי, נציג אש"ף במוסדות האו"ם בז'נבה. נציג ישראל, יוסף למדן, הכחיש בתוקף את הדברים ודרש לגנות את הטענה המסולפת והמרושעת. מזכ"ל האו"ם פרסם הסתייגות מדברי רמלאווי ודרש לקרוא אותו לסדר.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, חבר הכנסת בני אלון, שאלת הבהרה נוספת.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לאדוני על התשובה.

כולנו יודעים, שעלילת דם מאופיינת בכך שאין בה שום היגיון, אבל צריך להתייחס, אין ברירה, והשאלה ששאלתי היתה מזמן, לפי התאריך על השאילתא – ב-26 במרס. בינתיים, באו"ם, אחרי הדברים של רמלאווי, למרות מה שהשר עכשיו אומר, שהמזכ"ל העיר, הדברים נכללו בדוח, וב-6 ביוני 1997 אני קורא ב"מעריב", שבדוח שפורסם בז'נבה נכנסה הידיעה הזאת, שישראל הזריקה איידס ל-300 ילדים פלשתינים ועוד דברים כאלה. זאת אומרת, שלא היה טיפול למנוע את הכנסת הדברים הרעים והמטומטמים האלה לדוח. אני שואל את השר, איך בכל זאת לא דאגו אנשים שלנו לכך שבדוח האו"ם הדברים האלה של רמלאווי לא ייכנסו?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, אנשינו עומדים על המשמר בכל מקום, ויש מדי פעם מאבק בסילופים ואף בעלילות דם כדוגמת זו, ואנחנו דואגים להביא לידיעת הגורמים הבין-לאומיים את האמת לאמיתה וגם להביא לגינוי המסלף. כאשר יש ניסיון חוזר להכליל פסקה או נוסחה כלשהי, הרי שאנחנו מייד מטפלים באותם פורומים בין-לאומיים כדי להוציא את האמת לאור גם על-ידי פרסום והסתייגויות שלנו. זו מערכה שיש לה פנים מכוערות, זו לא הפעם הראשונה שאנחנו עומדים בה, וכנראה נגזר עלינו להמשיך, כדי להזים את השקרים, להדביר את העלילות האלה ולהצביע על המפיצים כמרעילי בארות, תרתי משמע. במערכה הזאת אנחנו עומדים לפעמים בהצלחה, לפעמים באי-הצלחה, אבל אין להרים ידיים, ואני מברך אותך על שהעלית את הנושא הזה בכנסת.

הפרת הסכמי אוסלו על-ידי ארצות-הברית

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את שר החוץ ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

ארצות-הברית מפירה לכאורה, לדעתי, את הסכמי אוסלו, שעליהם היא חתומה כשושבינה, בכך שהיא נותנת גושפנקה של מדינה ריבונית לרשות הפלשתינית, ובהקמת הוועדה המשותפת לרשות הפלשתינית ולמחלקת המדינה.

ההסכמים אוסרים לכאורה על הרשות הפלשתינית לנהל מדיניות חוץ עצמאית.

רצוני לשאול:

האם תגיב הממשלה על כך, וזאת נוסף על הפעילות הריבונית הפלשתינית בירושלים?

שר החוץ ד' לוי:

ארצות-הברית מקפידה שלא לזהות ולהכיר ברשות הפלשתינית כמדינה להלכה ולמעשה. עניין זה בא לידי ביטוי בכל הזדמנות, הן במישור הבילטרלי בין ארצות-הברית לרשות הפלשתינית והן בפורומים בין-לאומיים שונים. בהודעה על הקמת ועדה מוגדר הצד הפלשתיני כ"נציגים פלשתינים". דובר מחלקת המדינה, שנדרש לנושא, חזר והדגיש, כי הרשות הפלשתינית אינה מדינה, וארצות-הברית אינה מכירה בה ככזו.

מלבד זאת יש לזכור, כי ארצות-הברית אינה צד בהסכמי אוסלו אלא חתומה עליהם כשושבינה. במסגרת תפקידה זה, עליה לקיים קשר עם הרשות הפלשתינית כמייצגת המוכרת של העם הפלשתיני, ואין בכך משום ניהול יחסי חוץ עם הרשות, כפי שמתנהלים בדרך כלל יחסים בין מדינות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ראובן ריבלין, שאלה נוספת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ, אני מודה לאדוני על התשובה, כי האי-בהירות הזאת בציבור הביאה לשאלות רבות מצד הציבור אם כך הוא הדבר, וטוב עשה שר החוץ שהסביר את הנושא בצורה ברורה.

עם זאת, ממשלות ישראל לדורותיהן – אני יודע שגם אדוני בתפקידו כשר החוץ בממשלות אחדות – קבעו את המדיניות האומרת, שטוב תעשה ישראל אם תתייעץ עם ארצות-הברית גם כאשר אין הסכמה בין הצדדים. נראה שהיום אנו נמצאים במצב, שבו פעמים אנחנו מגבשים מדיניות, וארצות-הברית פועלת כאילו אין איזה משא-ומתן בין ישראל לבין ארצות-הברית בכל מה שקשור בגיבוש צעדים משותפים, שהרי ישראל הולכת עם ארצות-הברית תקופה ממושכת יד ביד, כלשונו וכהגדרתו של שר החוץ בממשלת שמיר וסגן ראש הממשלה ושר החוץ בממשלה זו. האם יש איזה ליקוי מאורות? האם אנחנו נמצאים במצב שבו אנחנו פועלים כאשר אנחנו לא מסכימים עם האמריקנים גם בדברים שאין אנחנו מסכימים אתם?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, לארצות-הברית תפקיד חשוב בהשכנת שלום במזרח התיכון. זה גורם ששירותיו רצויים לכל הצדדים בדרך כלל. ארצות-הברית אינה כופה על ישראל עמדה. ארצות-הברית מסייעת לשני הצדדים להתגבר מדי פעם על מכשולים בדרך לשלום. התייעצויות מעין אלה מתקיימות מדי פעם גם פה באזור וגם בארצות-הברית, עמנו ועם הפלשתינים ועם המצרים ועם כל גורם החפץ לקדם את תהליך השלום, שאין לו אלטרנטיבה טובה יותר מאשר השלום עצמו, ולא תמיד כל הצדדים רואים עין בעין לא רק את הפתרון או הסדר הקבע, כי אם גם את הדרך להשגת השלום. כי האינטרס איננו זהה, השאיפה היא אחת – האינטרסים שונים, וכל צד עושה למען הגנה על האינטרסים החיוניים שלו.

מכאן ועד לביטוי "ליקוי מאורות", ידידי חבר הכנסת ראובן ריבלין – אין ליקוי מאורות כפי שאין פיק ברכיים. יש ראש מאמין, ודרושה יצירתיות כדי להתגבר על מכשולים, כדי למצוא מוצא, כדי לא להיכנע לטרור, כדי לא להתקפל בפני אלימות, כדי לחזור אל דרך התבונה, דרך ההידברות, אל שולחן המשא-ומתן, ששם ורק שם אפשר ללבן כל סוגיה ולהגיע להסכמה. הדרך איננה קלה; היא קשה, והיא זרועת מוקשים מסוכנים מאוד. בחרנו בדרך השלום, לא בכל מחיר, קרי: שלום בהשלמה עם טרור, שלום בהסתגלות לאלימות או להסתה. כל הדברים האלה עומדים גם היום כאן, באזור, ואצלנו, על סדר-יומנו. הידברות איננה סובלת אלימות. בכלל, משא-ומתן צריך להיות משוחרר ממתח ומהסתה. זה המאמץ שכל הצדדים צריכים לעשות, ואנחנו עומדים על כך שהוא ייעשה. פנינו לשלום, אבל כל מה שאנחנו רואים בימים אלה אינו מעודד. דברים אלה מן הדין שישתנו, ולא רק על צד אחד. ואל צד אחד צריך לפנות, אלא גם אל הצד השני, שמחובתו לעשות זאת.

זו ההזדמנות לקרוא לרשות הפלשתינית, על-פי הסכם חברון, למלא את חובתה להוריד את האלימות לאפס ולומר שלא תסבול דבר כזה. הוא מנוגד להסכם הטרי שחתמו עליו. אינני אומר שהיא יוזמת זאת, אבל מחובתה לבלום זאת. זו דרישתנו. בימים אלה נעשים מאמצים כבירים כדי לחזור אל שיתוף הפעולה הביטחוני החיוני לשני הצדדים.

אני רוצה לומר בהזדמנות זו, אדוני היושב-ראש, שישראל מסוגלת להגן על עצמה וכוחה עמה. היא לא זקוקה לאף אחד שיבטיח את ביטחונה. אבל כאשר הולכים בתהליך של שלום, שיתוף הפעולה יסודו ובסיסו הוא בכך שהצד הפלשתיני חייב לעשות הכול למען עצמו ולמען השלום, כדי שלא יקרו דברים טראגיים שיחייבו אותנו לפעול או שימיטו אסון על תהליך השלום. אם יקרה משהו טראגי

כאשר אין שיתוף פעולה ביטחוני, הרי זה ירבץ על ראשו של מישהו – וידוע על ראשו של מי. כשיש שיתוף פעולה ביטחוני, אנחנו אומרים: נכון, אי-אפשר לצפות למאה אחוז הצלחה, אבל מה שמצפים לו הוא מאה אחוז מאמץ למנוע. אבל כאשר אין שיתוף פעולה ביטחוני, אי-אפשר למנוע מכל בר-דעת לומר: משום שמסרבים לשתף פעולה במישור הזה, כך זה קרה. אני מקווה שזה לא יקרה, אני מקווה שהאווירה של הימים האלה תשתנה, ואני מקווה שהתבונה ומסר השלום הם אשר ינחו את כולם. השלום בא לשרת את כל הצדדים. זו תקוותי, אבל זו גם קריאתי בימים אלה, כאשר בחברון מתחולל מה שמתחולל.

היו"ר ד' טל:

השאלתא הבאה, מס' 1193, של חבר הכנסת פרופסור שבח וייס: היערכות ישראל לקראת איחוד המטבע האירופי.

היערכות ישראל לקראת איחוד המטבע האירופי

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר החוץ ביום כ"ח באייר התשנ"ז (4 ביוני 1997):

רצוני לשאול:

אילו צעדים כלכליים ופיסקליים נוקטת ישראל במסגרת ההיערכות לקראת איחוד המטבע באירופה?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, הנני מתכבד להשיב על שאלתא מס' 1193 של חבר הכנסת שבח וייס:

הנושא נמצא במעקב של משרד החוץ על זרועותיו השונות בארץ ובבירות אירופה, והוא מועלה מדי פעם בדיונים בין-משרדיים בנושאי יחסי חוץ כלכליים, שמשותפים בהם המשרדים הכלכליים, בנק ישראל ומכון היצוא.

עיקר ההכנות מצדה של ישראל לקראת איחוד מונטרי מתנהלות בשני מישורים: האחד, הדרכת היצואנים לאירופה על-ידי מכון היצוא להכרת המערכת החדשה, לרבות נושאים משפטיים; השני, התאמות טכניות, בבוא העת, על-ידי בנק ישראל, בכל הקשור לסל המטבעות.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אני מסתפק בדברי השר.

היו"ר ד' טל:

תודה לפרופסור שבח וייס. נעבור לשאילתא הבאה, מס' 1250, של עמיתתי חברת הכנסת נעמי חזן: אירוח משלחת מטעם המפלגה הניאו-פאשיסטית האיטלקית.

אירוח משלחת מטעם המפלגה הניאו-פאשיסטית האיטלקית

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר החוץ ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

הובא לידיעתי, שמשד החוץ הזמין ארבעה חברי פרלמנט ממפלגת ה"אלצאנה נציונלה" מאיטליה. המשלחת אמורה להגיע ב-7 ביוני 1997.

MSI, להזכירך, בראש מפלגה זו, שהיא ממשיכתה של המפלגה הניאו-פאשיסטית ההיסטורית ה-
עומדים כרגע ג'יאנפרנקו פייני ואלסנדרה מוסוליני.

רצוני לשאול:

1. מדוע משרד החוץ איננו מפרסם ברבים את דבר הזמנת המשלחת?

2. מדוע רואה השר טעם בהזמנת משלחת ממפלגה ניאו-פאשיסטית שהיתה קשורה בעברה עם הנאצים?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, על שאילתא מס' 1250 של חברת הכנסת נעמי חזן הנני מתכבד להשיב:

1. משלחת ה"אלאנצה נציונלה" לא הוזמנה על-ידי משרד החוץ, ומכאן שלא נתבקשה כל פעולה של פרסום בדבר הזמנה שלא היתה.

2. מדובר בקבוצת חברי מפלגה צעירים מן הזרם הליברלי של המפלגה, אשר לא היתה להם בעבר כל נגיעה לרקע פאשיסטי, והם ביקשו ביוזמתם להגיע לביקור בארץ. ראוי לציין, כי לפני כשנתיים קיימה משלחת מטעם המפלגה ביקור הזדהות במחנה אושוויץ. לאחרונה מנסה המפלגה להתנתק מעברה הפאשיסטי. בין הפעולות שנקטה לצורך העניין – גינוי פומבי וחד-משמעי של אנטישמיות ושנאת זרים וניסיונות התקרבות לקהילה היהודית באיטליה ולמדינת ישראל. המפלגה תומכת באופן גלוי בעמדות ישראליות, ובהן הכרה בירושלים כבירת ישראל.

משרד החוץ, למרות האמור ולאור הרגישות, החליט שלא להעניק את חסותו לביקור חברי המפלגה בארץ. בסופו של דבר, החליטו חברי המשלחת שלא לקיים את הביקור.

היו"ר ד' טל:

גברתי חברת הכנסת פרופסור נעמי חזן, שאלת הבהרה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' טל:

מישהו העיר את תשומת לבי, שגם הגברת נעמי חזן היא פרופסור.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם לי יש תואר.

היו"ר ד' טל:

ברצון רב, אעניק אותו לאדוני. אשמח להעניק לאדוני את כל התארים שיש לו.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת, האלוף במילואים רחבעם זאבי, אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לך על התשובה על השאלתא, אבל אני רוצה עדיין להעלות כמה הרהורים בעניין זה. ה"אלאנצה נציולנה"

באיטליה היא מפלגת ההמשך למפלגה הפאשיסטית האיטלקית, כפי שבוודאי ידוע לך, גם אם החברים הצעירים באותה מפלגה לא היו בחיים בזמן מלחמת העולם השנייה. עם זאת, אי-אפשר לנתק את המפלגה הנוכחית משורשיה ההיסטוריים, וחשוב שמשרד החוץ ייתן את תשומת לבו לעניין הזה. בדיוק כפי שהוא לא מזמין או לא נותן חסות למפלגה של ז'אן-מארי לה-פן בצרפת, למשל.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, עוד שאלה.

היו"ר ד' טל:

את יודעת שיש מקום רק לשאלה אחת, במסגרת של דקה. אני מבקש לסיים.

נעמי חזן (מרצ):

תודה. אדוני היושב-ראש, הפנייה והשאלתא שלי באות בעקבות פנייה של יהדות איטליה אלי בעניין. אני תמהה מאוד מדוע אתה חוזר על העמדה הפורמלית של המשרד, שכבר ידוע שהיא אינה נכונה, שהקהילה היהודית באיטליה מקיימת יחסים עם המפלגה. אדרבה ואדרבה, ההיפך הוא הנכון. על כן, האם תסכים לברר את העניין לעומק? תודה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כל שאילתא אני בודק לעומק ואני משתדל להביא אל הכנסת תשובה מוסמכת, לאחר בדיקה.

עמדתנו באשר למפלגה הזאת – אמרנו אותה, ולא הזמנו אותה ולא הסדרנו ולא פרסמנו דבר משאלתה לבוא ולבקר בארץ, ודבר זה לא היה. פשוט לא היה.

אשר לעמדותיה, ניסיתי להבהיר, כי יש צעדים שהם מין חזרה בתשובה, אם אפשר לומר כך, בעידן שלנו, של דור אשר לא ידע. אני מקווה שימשיך כך. מכאן ועד לתת לה לגיטימציה, או לשלול או לתקוף – אני חושב ששום דבר רשמי מטעם מדינת ישראל לא נעשה; ואשר למעקב אחרי זה וההתפתחות – אין לדעת מה ילד יום. מכל מקום, מבחינתנו לא שינינו את העמדה שלנו, כפי שציננת,

גם לגבי המפלגה הידועה לשמצה בצרפת, של ז'אן-מארי לה-פן, ולכן אנחנו עוקבים, ואיך אומרים
, כך עם ישראל אומר: אני זוכר. תודה רבה. je me souviens בצרפתית? –

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – משתמשים בסמים מסוכנים), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת מ' לוי)

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת החוק של חבר הכנסת מקסים לוי. אני מאפשר לו את זה לפני
משורת הדין, משום שהוא היה בפתח אולם המליאה. אם כן, אנחנו חוזרים להצעת חוק פ/1345,
הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – משתמשים בסמים מסוכנים), התשנ"ז–1997. אפשרתי לאדוני
להביא את הצעת החוק, ואני מבקש שאדוני יצמצם בדבריו ככל שהדבר ניתן כדי שנוכל להמשיך
הלאה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמי שטיפל בנושא זה שנים ארוכות כראש עיר וכיושב-ראש מרכז
השלטון המקומי אני יכול לומר, שנושא הסמים הוא מכת מדינה. הסמים הביאו למרבית האוכלוסיות
ברשויות אצלנו תופעה שאי-אפשר להתגבר עליה.

לגבי ממכר הסמים, ודאי שמשטרת ישראל פועלת בצורה כזאת או אחרת, אבל אלה המשתמשים
בסמים הופכים לנטל על החברה, ובעצם החברה איננה יכולה לעשות מאומה, אלא רק להשתמש
בפעולה מסוימת של שיקום הנרקומן. לעתים זה מצליח ולעתים זה אינו מצליח, אבל תקציבים
אדירים הושקעו בפרויקט שיקום הנרקומנים בישראל. במשך שנים הושקעו מיליונים ומאות מיליוני
שקלים לשיקום הנרקומן, אבל כתוצאה מזה נוצרה בעיה קיומית לאותו נרקומן ולבני משפחתו. כאשר
הוא הולך להשתקם, הוא מקבל הבטחת הכנסה על-ידי הביטוח הלאומי, אך הוא איננו יכול להשתלב
בעבודה. מי יעסיק אותו? כאשר הוא בשיקום, בעצם הוא לא יכול לעבוד בשום מקום, וגם לא לאחר
השיקום. אנחנו יודעים שהשתלבותו בעבודה איננה רצויה בשום מפעל במדינת ישראל.

אם כך, הביטוח הלאומי מממן את הבטחת ההכנסה לנרקומן כל ימי חייו והוא עושה זאת בלי ראייה
נכונה: לאפשר לנרקומן להתקיים ולעבוד. ראשית, אנחנו משקיעים השקעה גדולה מאוד בשיקום,
ושנית, אנחנו לא יכולים להבטיח לאותו נרקומן שבשיקום שהוא יוכל לעבוד.

הצעת החוק, אדוני היושב-ראש, באה להגן על אותה אוכלוסייה שאכן רוצה להשתלב בגמילה ואכן נמצאה כשירה לגמילה, וכאשר הצוות הרפואי, הסוציאלי, הקהילתי, ממליץ לאותה ועדה לקלוט אותו לשיקום, הרי שהחברה או המדינה חייבות לתת מענה בתחום התעסוקה.

הצעת החוק הזאת באה לאחר מודל שנעשה בעיר לוד, והמודל הזה הצליח. העירייה קלטה את הנרקומנים שהחליטו להשתקם; היא פעלה דרך הביטוח הלאומי, בכך שהביטוח הלאומי העביר לרשות המקומית את השלמת הבטחת ההכנסה, והרשות המקומית השלימה את שכר המינימום, ובכך הנרקומן גם הלך לגמילה וגם פעל בשירות הקהילה, בתעסוקה לטובת הציבור. זה הניע אותו לקום לעבודה ב-07:00 ואילץ אותו לחזור הביתה, וזה נתן לו איזו הנחה בסיסית: אם הוא עובד והוא יכול לקבל שכר, הוא יכול להמשיך את חייו בשיקום.

היו"ר ד' טל:

מה כושר הקליטה של העירייה, אדוני?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת מקסים לוי, מה שחשוב הוא שיחזירו לו את הכבוד העצמי שלו, ומה שעשית זה דבר נהדר.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אם מחפשים מאה אחוז של שיקום – אי-אפשר; אבל לפי התקדים הזה בלוד, רבבות של עובדים שהלכו לשיקום ומצאו את עצמם בתעסוקה – היום הם נשואים ואפילו ראשי מחלקות בעירייה.

היו"ר ד' טל:

אדוני אמר רבבות?

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

כן. אני יכול לומר, שמכת הסמים בלוד וברמלה היתה מכה קשה מאוד, כשנכנסתי לתפקיד ראש עיר ב-1983.

מה קרה לביטוח הלאומי? הביטוח הלאומי אומר, שעל-פי החוק הוא איננו מסוגל להעביר לרשות המקומית. בהגדרת "עובד" צריכה להיות הגדרת "מובטל". אם הוא מובטל – הוא זכאי; אם הוא לא מובטל – הוא לא זכאי לקבל. לכן הצעת החוק באה ואומרת, שהביטוח הלאומי אכן יעביר את סכומי

הבטחת ההכנסה לרשות המקומית, ובכך אין הגדלה של שיא כוח-אדם, אין הגדלה של תקציב המדינה; את זה אנחנו עושים לטובת האנשים האלה, שיכולים להשתקם ולהיגמל.

כפי שאני מכיר את הרשויות המקומיות, הן בוודאי ישמחו מאוד על הצעת החוק. אני יכול לומר, שבבית הנשיא היה מפגש בנושא המלחמה בסמים, והצעתי את הצעת החוק הזאת גם בבית הנשיא, וקיבלתי מראשי רשויות מקומיות, מאנשי השיקום, חוות דעת שאכן הצעה זאת יכולה להוביל אותנו לתהליך של שיקום טוב יותר.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר ד' טל:

שאלה? בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת מקסים לוי, רגע, אני רוצה לשאול אותך שאלה. אני לא רוצה להתנגד להצעת החוק.

מיכה גולדמן (העבודה):

אז תשאל מהמקום.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

כן, אני אשאל מהצד.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת מקסים לוי, אני מעריך ומוקיר את כל הפעולה שעשית בעירייה, ואני מכיר את הפעולות שעשית, והלוואי בכל העיריות. דרך אגב, עושים את זה גם בעיריית תל-אביב. בכל אופן, עשית דבר נהדר. השאלה שלי היא, אם לגבי הנרקומנים שהעיריות יעסיקו יהיה איזה פיקוח שהאנשים האלה עברו את השלב של הגמילה? אתה יודע למה אני מתכוון. האם זה כלול בחוק? כדי שלא יהיה מצב, שיבוא ראש עירייה באיזה מקום בארץ, וייקח 30-40 נרקומנים, שהם לא בשלבי גמילה, וינצל את החוק. אנחנו צריכים לתת פה תמריץ לאותם אנשים, כפי שאתה אומר, אבל גם צריכים לתת להם את הכיוון: שילכו לגמילה אמיתית, שייגמלו מזה. זה המענק והתמריץ שהם יקבלו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת בן-מנחם. בבקשה, חבר הכנסת מקסים לוי.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

השאלה של חבר הכנסת אלי בן-מנחם היא בהחלט במקומה. אם אותו אדם ירצה להיות בשיקום, הוא יצטרך לקבל בבת אחת גם תעסוקה וגם שיקום. אם הוא לא יהיה בשיקום, אין אפשרות של תעסוקה. זה לצד זה.

לכן, אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת מקסים לוי – הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – משתמשים בסמים מסוכנים), התשנ"ז-1997. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון משתמשים בסמים מסוכנים),
התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

ובכן, חברי הכנסת, אחד-עשרה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת מקסים
לוי התקבלה פה-אחד והיא עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

קריאה:

זה אחד-עשר, ולא אחד-עשרה.

היו"ר ד' טל:

אחד-עשר. אני מודה מאוד לאדוני על התיקון. אחד-עשר חברי כנסת הצביעו בעד.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אחד-עשר כוכביא.

הצעות לסדר-היום

תלמידים רבים קיבלו מראש את בחינות הבגרות

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 2685, 2691 ו-2717: תלמידים רבים קיבלו מראש את
בחינות הבגרות. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה, עם כל הזמן שיש לך – שלוש דקות.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קראנו, שמענו השבוע על העברת השאלונים של בחינות הבגרות טרם הבחינות. אני, כמו כל אזרח במדינת ישראל בבוקר זה – יותר נכון, ערב קודם לכן, כשהפרסום יצא – הייתי נדהם לשמוע ששאלוני בחינת הבגרות בתנ"ך הגיעו לחלק מתלמידי ישראל. אני יודע שמשרד החינוך, גם המנכ"ל, כינס מייד את הצוות הבכיר של המשרד. אני נמנה עם אלה שהיו נכונים לבטל את בחינת הבגרות בתנ"ך – לא לקיים את הבחינה, מאחר שהידיעה הזאת הגיעה למשרד החינוך כבר ימים מספר לפני כן, כך שהיתה למשרד החינוך היכולת להחליט לבטל את הבחינה.

מדוע ולמה לבטל את הבחינה? קודם כול, כולנו יודעים שאותם תלמידים שניגשו למבחן הבגרות בתנ"ך התכוננו לאורך כל השנים לקראת השלב של בחינת הבגרות, גם אם בשנה הקודמת בוטלה הבחינה החיצונית בתנ"ך; השנה ביטלו את ההגרלות ולאחר מכן חידשו אותן, והיתה החלטה של שר החינוך שהבחינה בתנ"ך צריכה להיות חלק מאותם מקצועות שיש לעבור. אני חושב, שאם נכונים הפרסומים שלפיהם בידי מאות תלמידים נמצאים העתקים של בחינות הבגרות, ולפינו אכן תופעה רחבה, אנחנו מדברים על כשל מוסרי חמור שלא היה כדוגמתו.

יש בידי משרד החינוך הכלים לזהות בעת בדיקת המבחנים בידי מי היתה הבחינה מבעוד מועד – את זה אמר מנכ"ל משרד החינוך. אני אסביר מדוע ולמה אי-אפשר לדעת זאת, ואני מבקש דקה ואני מסיים.

היו"ר ד' טל:

לא יותר.

מיכה גולדמן (העבודה):

במקצועות מדעי הרוח והיהדות אין שום אפשרות לבדוק אם היתה לתלמיד ידיעה מוקדמת על שאלות הבחינה. אם יש פער בין הציון שניתן על-ידי בית-הספר לבין הציון בבחינת הבגרות, וציון בחינת הבגרות הוא הגבוה, הציון הגבוה הוא למעשה הציון הקובע. במקצועות אחרים אפשר לדעת אם היתה לתלמיד ידיעה מוקדמת על השאלון, אבל לא במדעי הרוח. לכן אני דורש לפסול את בחינות הבגרות בתנ"ך. אני יודע שפה נשאלת השאלה, למה צריכים לסבול שאר התלמידים? במקרה הזה המוסר מחייב, כי רבים חייבים לסבול בגלל חטאם של המעטים אשר קיבלו את העתק הבחינה.

היו"ר ד' טל:

אבקש לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני חושב שפה צריך לחדד את העונש לרמאים ושקרנים, כדי שנוכל להעביר את המסר החיובי, שצריך להיות ישרים. לכן, פה צריכים לסבול בגלל המיעוט, כדי שנוכל ללמוד לעתיד. אני פונה למשרד החינוך באמצעות סגן שר החינוך, התרבות והספורט, חברי הטוב משה פלד, להעביר את זה להנהלת המשרד ולפסול את בחינת הבגרות בתנ"ך.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, בבקשה, אדוני, באותו נושא – בחינות הבגרות.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני באמת מצטרף לדברי השבח של חבר הכנסת מיכה גולדמן למנכ"ל משרד החינוך ולראשי משרד החינוך, שמינו ועדה כדי שתבדוק את המעשה המביש שקרה במערכת החינוך – שמישהו מהתלמידים, לצערנו הגדול, גנב איזו בחינה, ולאחר מכן מכרו כל בחינה תמורת 650 שקלים.

אבל, ברשותכם, אני רוצה לנצל את המקרה המביש הזה כדי לצאת ממנו ולבנות רעיון מסוים. ודאי שהמעשה הזה הוא תוצאה של עומס גדול שמוטל על התלמידים, של המתח הגדול שבו הם שרויים בגלל הבחינות האלה. מחקרים רבים מעידים על כך שזה בא לידי ביטוי במיוחד אצל התלמידים שבאים מהשכבות החלשות. לכן יכול להיות שמשרד החינוך צריך למצוא דרכים לפוגג את המתח, את העומס שרובץ על התלמידים.

נקודה שנייה – הנושא של הבגרות בכלל. ראו, חברי הכנסת, בהתשנ"ד בסך הכול גמרו 34% מכלל התלמידים שניגשו לבגרות. בהתשנ"ה בסך הכול גמרו 36%. זאת אומרת, לא הגענו אפילו ל-40%. לפי דעתי, זו מכה גדולה מאוד מאוד למערכת החינוך, שהיא לא הצליחה לחלץ את הנוער מהמצוקה, שתלמידים רבים לא ניגשים לבחינות הבגרות, ושחלק גדול מאלה שניגשים נכשלים, לצערי, ובמיוחד כאשר מדובר בבני העניים, בבני עדות המזרח, השכבות החלשות; לצערי הגדול, שם המצב קשה יותר. זו נקודה שנייה שרציתי להעלות.

היו"ר ד' טל:

האם לאדוני יש נתון לגבי אותן שכבות?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כן, יש לי נתונים, אני יכול להראות לכם את זה. פשוט בגלל קוצר הזמן, כיוון שנשיאות הכנסת מקצה רק שלוש דקות, אני מנוע מלהביא את זה כאן. אתה רואה, אדוני היושב-ראש, יש מחקרים המעידים, שאפילו המבחן הפסיכומטרי ותעודת הבגרות הם לא עדות לכך שתהיה הצלחה במישור האקדמי. כבר הוכח, למשל, שאתה יכול להתקבל לאוניברסיטה הפתוחה בלי תעודת בגרות ולקבל תואר אקדמי. הנה כי כן, יש מדינות שמדלגות על הדבר שנקרא תעודת בגרות.

נקודה אחרונה שרציתי להדגיש, ובזה אני מסיים, בלי נדר.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

שתי נקודות, נקודה קטנה. א. אני חושב שמשרד החינוך חייב למנות ועדה, באמת רצינית, שתבדוק מההתחלה עד הסוף את הנושא של בחינות הבגרות. אם נגזר עלינו שנמשיך עם תעודות הבגרות, אולי נפרוס את הבחינות על יותר שנים. ב. יש להקטין את מספר הבחינות החיצוניות ולהסתמך על הבחינות הפנימיות של המוסד. ג. יכול להיות שצריך לעשות ניסוי – לפתוח עוד אוניברסיטה פתוחה כדי שתיתן פתרון לאלה אשר לא מצויה בידיהם תעודת בגרות.

נקודה אחרונה – התפילה שלנו והבקשה שלנו היא: יותר חינוך ולא רק לעיסת חומר, יותר לימוד איך ללמוד ופחות ללעוס חומר, שאין בזה מן התועלת. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. ישיב סגן שר החינוך, התרבות והספורט, חבר הכנסת פלד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד יושב-הראש, חברי הכנסת, משרד החינוך, התרבות והספורט רואה את מעשה גנבת בחינת הבגרות בחומרה רבה. זוהי מעילה באמון של גורם חוץ-משרדי הנותן למשרד שירות ייחודי וסודי. המדפיס הממשלתי לא עובד רק בשביל משרד החינוך, אלא עושה הדפסות לכל משרדי הממשלה כמעט. עם זאת, המשרד משבח את המשטרה על טיפולה היעיל והמהיר ועל שיתוף הפעולה בין המשטרה לבין המשרד.

ראוי לציין, כי קיים מערך של מעקב ובקרה על כל בחינה ובחינה, הבודק מקרים מיוחדים של בחינות. המשרד יבדוק את התלמידים באמצעיו, ביניהם סטטולוגיים ופדגוגיים, וירד עד לרמת הפרט. בין

היתר ייבדק פער משמעותי, ואף פחות מזה, בין הישגי התלמידים בבית-הספר לבין ההישגים שהושגו בבחינת הבגרות הזאת שנגנבה. מערך זה הינו ממוחשב, והוא קיים במשרד.

לעניין הבחינות העתידיות – המשרד יכול להיערך בתוך 24 שעות להכנה ולהפקה של בחינות אחרות מן המתוכנן, כדי להפיג, ככל שניתן, את החששות שמא שאלונים נוספים נמצאים בידי התלמידים. החלטה סופית אם לבצע מהלך כזה תתקבל לאחר קבלת ממצאים ונתונים נוספים מהמשרה, העוסקת בסוגיה של הבחינות שנגנבו.

צוות חקירה ומעקב שהוקם על-ידי המנכ"ל מייד עם גילוי הפרשה על-ידי המשרה, בראשות המשנה למנכ"ל, נפגש פעמיים ביום כדי לעקוב אחר התקדמות החקירה.

אין ספק שבעקבות האירוע החמור יסיק המשרד מסקנות לגבי תיקון הפגמים במערכת ויפעיל כבר השנה מעקב הדוק, בעיקר כאשר מיקוד הבעיה כבר נמצא בידינו.

אני רוצה לענות על הסוגיה שהעלה חבר הכנסת בן-צור בסוף דבריו, בנושא של הקמת ועדה לנושא הבחינות. השר כבר הודיע על כך כמה פעמים, בהזדמנויות אחדות. הוא הקים ועדה של אנשי אקדמיה, אנשי משרד החינוך, פדגוגים, ששותפים בה גם התלמידים, והיא תעסוק בכל הסוגיה של בחינות הבגרות – כמה, מתי, למה ואיך תהיה כל המערכת הזאת. בתשובה על אחת השאלות אמרתי היום במליאה, שאני מקווה שהוועדה תסיים את עבודתה בנושא הזה עד פברואר-מרס 1998. אינני רוצה להגיד למה היא תגיע, כי אינני יודע למה היא תגיע, אבל אני מקווה שעבודתה תהיה יסודית ומקצועית.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

האם הוועדה הזאת תבדוק, האם באמת לקיים את בחינות הבגרות?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הוועדה תבדוק את כל המכלול של הבחינות, למה ואיך, את כל השאלות.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, האם אתה מקבל את ההצעה?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כן.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת גולדמן?

מיכה גולדמן (העבודה):

כן.

היו"ר ד' טל:

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות בנושא בחינות הבגרות לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת מיכה גולדמן ושמריהו בן-צור בנושא בחינות הבגרות יועברו לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

מבני חינוך באום-אל-פחם

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2647, של חבר הכנסת תאופיק חטיב, בנושא: מבני חינוך באום-אל-פחם.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, סגן השר, אום-אל-פחם, העיר של המשולש הצפוני, היא עיר בדמות של מחנה פליטים, עיר צפופה, עם כבישים של 3 מטרים רוחב במקומות מסוימים. ובכל זאת – עיר. היא עיר, מכיוון שמצטופפים שם כ-30,000 תושבים קבועים, ועוד כ-10,000 תושבים שמגיעים מהכפרים הסמוכים ומקבלים שירותים באום-אל-פחם.

המצב הקיים באום-אל-פחם הוגדר בדוח מבקרת המדינה לשנת 1992 כמצב קשה מאוד. אז נאמר בדוח: לפי הנתונים, באום-אל-פחם קיימים 14 בתי-ספר. עד שנת 1997 יש להקים 10 בתי-ספר חדשים, עם כ-140 כיתות. כך נקבע בדוח מבקרת המדינה. לצערי, אפילו 50% ממה שנאמר לא נעשה. ואם נתפשר על 30%, צריך לעשות גם בדיקה כדי לאמת ש-30% נעשו עד היום. וזה נכלל במסגרת השיפורים שנעשו בממשלה הקודמת במשך ארבע שנים.

אינני מדבר על מה שמתרחש היום, כאשר יש נסיגה בכל מה שנוגע למגזר הערבי. והיום, 2 ביולי 1997, פורסם ב"ידיעות אחרונות", בעמוד 18: בזמן שלטון הליכוד החריפה הפגיעה בזכויות של ערביי ישראל. נקבע, כי חלה נסיגה בכל ההישגים שהיו בארבע השנים האחרונות. עכשיו, בשנה האחרונה, אנחנו בנסיגה. נבלמה המגמה של צמצום הפערים בין ערבים ויהודים בישראל, שהחלה בזמן ממשלת העבודה. זה מה שקורה, לצערי.

בשנה שעברה, ביולי 1996, היתה ישיבה של מחלקת החינוך של עיריית אום-אל-פחם, ועד ההורים ומשרד החינוך והתרבות, המינהל לפיתוח מערכות חינוך. ואז יצא מסמך ממשרד החינוך לעיריית אום-אל-פחם, ובו הם סוקרים את הצרכים שסוכם עליהם. אני רואה כאן, שמשרד החינוך ראה בעדיפות ראשונה לתקציב 1997 לתת לאום-אל-פחם ארבעה מבנים על שטח של 2,316 מ"ר בנייה בסך הכול. נוסף על כך עוד בית-ספר טכנולוגי בשטח של 1,400 מ"ר. לצערי הגדול, מתוך 2,316 מ"ר שאושרו על-ידי אותה פרוגרמה בתחום של מיפוי ותכנון במשרד החינוך והתרבות, אושרו על-ידי החשב לביצוע רק 160 מ"ר לעיר. ובית-הספר הטכנולוגי של 1,400 מ"ר נעצר בגלל בעיות פוליטיות תכנוניות, מרחק לא מספיק, על-פי הדרישה של מי-עמי, מכביש מי-עמי. מרחק של 80 מטר אינו מספיק, אף שבצד השני המרחק מהכביש הוא אפס. ובכל זאת גם 80 המטרים לא היו מקובלים על מי-עמי. זה גרם להפסקת הבנייה של אותו בית-ספר, של 1,400 מ"ר.

עיריית אום-אל-פחם פנתה למשרד החינוך וביקשה להמיר אותם 1,400 מ"ר לבתי-הספר הקיימים, לאלה שנפסלו, לאותם חדרים שצריכים שיפוץ ושיפור. היא ביקשה לחלק אותם 1,400 מ"ר לשאר

בתי-הספר באום-אל-פחם כדי להמשיך במגמה של שיפורים באותם בתי-ספר, ואולי אולי לשפר את מצבם של התלמידים ולהקל קצת באותם מקומות שבהם שוכרים חדרים; והם רבים, באום-אל-פחם.

יש בית-ספר שלם בעיר אום-אל-פחם שנמצא במבנה שכור. וכשמדברים על בית-ספר במבנה שכור, אפשר להבין אילו תנאים שוררים שם. הוא לא נבנה כבית-ספר. יש עוד 27 חדרים המושכרים לחינוך באום-אל-פחם, חדרים של 16 מ"ר, חדרי מגורים, שבהם לומדים בין 32 ל-36 תלמידים בכל חדר; משמע, פחות מחצי מ"ר לילד, לתלמיד. תנאים "אופטימליים" ללימודים.

יש עוד שלושה בתי-ספר של החינוך המיוחד, שגם הם נמצאים במבנים שכורים.

העלייה במספר התלמידים באום-אל-פחם מגיעה ל-1,100 תלמידים בשנה. 1,100 תלמידים נוספים למערכת החינוך מדי שנה, כאשר מספר מסיימי התיכון מגיע ל-500. משמע שבכל שנה יש תוספת של 600 תלמידים לבתי-הספר.

הבקשה היא, שמשרד החינוך יעמוד בהבטחה שלו, בהבטחה של מרכז המיפוי, להקציב לעיר לפחות אותם 2,316 מ"ר שהובטחו במסגרת הפרוגרמה, ואותם 1,400 מ"ר במסגרת בית-הספר הטכנולוגי.

צריך להבין שהעירייה כבר חילקה מכתבים לכל היישובים מסביב, לכל הכפרים מסביב, שהיא לא מוכנה לקלוט את התלמידים האלה, כי היא לא מוכנה לשכור עוד חדרים בתנאים מחפירים כאלה. הם כבר שלחו הודעות לכל היישובים, שלא יקלטו אף תלמיד מאותם יישובים. זאת אומרת, יוצרים עוד בעיה, שבאותם יישובים יהיו עכשיו תלמידים שלא ילמדו, אפילו במסגרת חוק חינוך חובה עד כיתה י'.

בקשה אחרונה – צריך למצוא פתרון. יש למשרד החינוך פתרונות מיידיים ופתרונות לטווח ארוך. פתרונות לטווח ארוך – אישור מבנים במקום אלה שנפסלו על-ידי משרד החינוך; פתרונות מיידיים – לספק חדרים מתאימים של 49 מ"ר, כפי שראיתי שסיפקו לחלק מהרשויות, לאותם מקומות ששכרו חדרים של 16 מ"ר לכל 35 תלמידים. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

אדוני סגן שר החינוך והתרבות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין שחר לטענותיו של חבר הכנסת חטיב בדבר קיפוח העיר אום-אל-פחם בבניית מוסדות חינוך מצד משרד החינוך. שר החינוך הבהיר זאת פעמים מספר לראש

העיר. ההיפך הוא הנכון – לא קיפוח אלא שיתוף פעולה פורה בין המשרד לעירייה; ותעיד על כך מערכת החינוך בעיר, שהתפתחה ללא הכר וצעדה צעד גדול קדימה בשנים האחרונות.

בשיתוף עם העירייה הוכנה תוכנית-אב חינוכית ופיסית, שממנה נגזרים צורכי המערכת והכנת פרוגרמות מתאימות. בין השנים 1992 ו-1997 תקצב המשרד בבניית מוסדות חינוך בעיר אום-אל-פחם 9,088 מ"ר, זאת אומרת 73 כיתות, 2.5 מיליוני שקלים לחידוש מבנים ועוד 2.084 מיליוני שקלים השתתפות באולמי ספורט.

לצערנו, העיכובים שנתגלעו בשנה האחרונה, הן בהמשך התשלומים לבית-הספר היסודי עיק ג'רר – חבר הכנסת האשם מחאמיד, אמרתי את השם נכון?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

עין ג'רר.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אמרת נכון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– – – והן להקצאת התקציבים לבינוי המכללה הטכנולוגית, נבעו בעיקר מאי-אישור תוכנית בניין עיר בשטחים שעליהם אמורים להיבנות שני הפרויקטים הנ"ל. ברגע שיוסדר הנושא, בתיאום עם משרד הפנים במחוז חיפה, נשוב ונתקצבם בהתאם.

העירייה קיבלה את טופסי חוזר המנכ"ל להגדרת צורכי הבינוי במערכת לשנת 1998. עליה להשלים, אם טרם השלימה, את הפרטים והנתונים כמפורט בחוזר זה ולהעבירם לבדיקת מינהל הפיתוח במשרדנו.

העירייה רשאית לקבל באופן מיידי כספי תכנון לשלב א' בכל אחד ואחד מהפרויקטים שלגביהם הושגה הסכמה וקיבלו עבורם פרוגרמות מתאימות, וזאת תוך המצאת חוזה מבול בין העירייה לבין מתכנני הפרויקט.

ההרשאה התקציבית לבינוי שתי כיתות גן מתקציב 1997 תועבר אליהם רק לאחר אישור תוכניות אדריכליות, כמקובל בכל המגזרים.

אנו מקווים, שבשנות התקציב הבאות נמשיך ונסייע למילוי צורכי המערכת בהתאם למקורות התקציביים שיעמדו לרשותנו ומתוך הנחיית השר, שמכסת הכיתות למגזר המיעוטים לא תרד גם אם יהיו קיצוצים תקציביים נוספים בכלל המערכת.

אין לי התנגדות שהנושא יידון בוועדת החינוך של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת תאופיק חטיב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למה? אנחנו מסכימים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם חבר הכנסת ריבלין תומך בזה, אני שמח מאוד.

אדוני היושב-ראש, אני פשוט רוצה לברך את חבר הכנסת חטיב ולומר בקצרה, שיש שתי סיבות לצורך בכיתות לימוד באום-אל-פחם. הסיבה האחת היא הריבוי הטבעי; הסיבה השנייה – שאנשי החינוך שם הצליחו להוריד את הנשירה למצב שהוא מתחת לממוצע הארצי. על כך אני מברך, ולכן הם צריכים כיתות לימוד. אני מקווה שמשרד החינוך ייקח זאת ברצינות.

היו"ר ד' טל:

ולכן אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת תאופיק חטיב.

חבר הכנסת חטיב, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת החינוך?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אתה הסכמת, גם אני מסכים.

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

ובכן, 13 בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. הצעתו של חבר הכנסת תאופיק חטיב: מבני חינוך באום-אל-פחם – תועבר לוועדת החינוך של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

העיר אום-אל-פחם

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו נשנה מסדרנו. יש פה בקשה של חבר הכנסת האשם מחאמיד ונעתרתי לבקשה – הצעה לסדר-היום מס' 2641.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רק רגע. אני ממחר מאווד.

היו"ר ד' טל:

סדר-היום שובש בגלל נושאים נוספים. היות שמדובר באום-אל-פחם, נעתרתי לבקשתו של חבר הכנסת מחאמיד, ואנחנו נדבר גם על נושא הזה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יש לי בקשה אליך.

היו"ר ד' טל:

חבל שאדוני יגזול את הזמן. אני מוכן לשמוע אותך רק אם לא תרים את קולך, שאם לא כן, לא אתן לך לדבר ואושיב אותך במקומך. אני מבקש שלא תרים את קולך ועכשיו תדבר בנחת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

עם כל הכבוד וההערכה – – – יכולת, מתוך הגינות, לבקש ממני, ואני הייתי מסכים לזה. זה לא שוק פרוע – – – עכשיו אני מסכים, כי מדובר בהאשם מחאמיד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, מזכירות הכנסת ביקשה ממני לשנות את סדר-היום מפני ששר הביטחון ממהר לפגישה מאוד מאוד חשובה. זה עולה בקנה אחד עם הנושא הזה, ולכן נעתרתי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

ואני אחריו?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, אני מודה לחבר הכנסת אלי בן-מנחם, אני מודה לכל האחרים.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אתמול פורסם דוח על זכויות האדם בישראל, הזועק לשמים כאשר הוא נוגע לאוכלוסייה הערבית בארץ, שכן, על-פי הדוח, האפליה הלאומית גברה ביתר שאת תחת הממשלה הנוכחית, ממשלה שראשה טוען וחוזר שאין אפשרות לקיים הסכמים עם משטרים ערביים בלתי דמוקרטיים. ולהוכחת מצב הדמוקרטיה בארץ בא הדוח וטפח על פניהם של קברניטי השלטון בארץ. כהוכחה – מצבן של הרשויות המקומיות הערביות; והשר עצמו ביקר באוהל המחאה שהקימו ראשיתן והביע הבנה ואף הזדהות עם מאבקם.

העיר אום-אל-פחם סובלת בצורה מאוד בולטת, העיר הערבית השנייה בגודלה בישראל, שחיים בה כ-34,000 איש ויש בה כ-10,000 תלמידים. בחינוך – הקדים אותי חבר הכנסת חטיב – יש בעיר, אדוני היושב-ראש, 60 חדרי לימוד שכורים, כך שברוב בתי-הספר הלימודים מתקיימים בתנאי לחץ וצפיפות קשים. מספר התלמידים בכיתה מגיע על-פי רוב עד 45, והמחסור בחדרים נובע מן הריבוי הטבעי ומהטיפול הנכון בנשירה. ובכל זאת, משרד החינוך לא מצא לנכון להקציב לעיר הזו יותר מ-150 מ"ר בנייה, שבקושי מספיקים לבניית שני גני-חובה.

קריאות:

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מעוניין מאוד שהשר ישמע אותי. אתה מפריע לי מאוד, וחשוב לי מאוד שהשר ישמע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שנינו מדברים על אותו נושא. זה באותו הקשר.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה לך; אני מודה לך מאוד.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בשטח התברואה – הביוב ממשיך לזרום בשכונות רבות של העיר, ולכן יש צורך דחוף בקידום המשך ביצוע רשת הביוב הפנימית.

אשר למצב הכבישים, אדוני היושב-ראש – יש צורך בהמשך סלילת כבישים פנימיים חיוניים, במיוחד כאלה שמצבם בלתי תקין.

חיבורי חשמל – יהיה צורך לחדש את מתן האישורים לחיבורי חשמל למבנים הנמצאים בתחום תוכנית המיתאר שהוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה במחוז חיפה החליטה להפקידה מ-11 באפריל 1985, דבר שהיה נהוג עד לאחרונה, מאז שמשה שחל היה שר האנרגיה. ואני מתפלל, אדוני היושב-ראש, המכתב של השר שחל בזמנו אמר כך: לספק חשמל לכל המבנים באום-אל-פחם שבתחום תוכנית המיתאר החדשה; כפי שאמרתי קודם. והוא ממשיך: ראש הרשות המקומית אישר, כי המבנה נמצא בתחום תוכנית המיתאר האמורה בסעיף א' לעיל.

עכשיו, גמרה הממשלה הקודמת, באה הממשלה החדשה. והנה יש פה מכתב מ-31 במרס 1997 – הנדון: חיבורי חשמל בכפרי מיעוטים בהתאם ל"צווי שחל". פתאום יש דבר שנקרא "צווי שחל". "לאור קבלת חוות דעת משפטית מהיחידה הארצית לפיקוח על הבנייה במשרד הפנים בדבר חוקיותם של אישורי ראש המועצה המתקבלים על-פי 'צווי שחל' בכפרים דליית-אל-כרמל, עספיא, כפר-קרע ואום-אל-פחם, נבקשכם להורות לעובדיכם שלא לקבל הזמנות חדשות לחיבורי חשמל על-פי האישורים הנ"ל".

בינתיים אין חיבורי חשמל, והנחיית החברה להפסיק לקבל הזמנות חדשות לחיבורי חשמל לבתים נתקבלה, כפי שאמרתי, בעקבות פניית היחידה הארצית לפיקוח על הבנייה במשרד הפנים. ההנחיה חלה, נוסף על אום-אל-פחם, על הרשויות כפר-קרע, דליית-אל-כרמל ועספיא.

בנייה לזוגות צעירים – אדוני היושב-ראש, מאות זוגות צעירים ללא קורת-גג, בלי שטח לבנייה, ובמקום לדאוג להם שמים מכשולים בפניהם. למשל, מחנה צבאי בתוך שכונות מגורים כמו בשכונת עין-אברהם. זה נושא שהועלה כמה פעמים והגיע עד לנשיא המדינה על מנת להעבירו לאתר רחוק מהשכונה, אך לשווא.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פינס, לא תצליח לשנות את דעתו של חבר הכנסת יהודה הראל, והוא לא ירד מהגולן. אבל אתה מצליח להפריע לנו במהלך הישיבה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה היושב-ראש היחיד בבית הזה שמצליח לראות אותנו.

היו"ר ד' טל:

שרואה אותך פעם אחר פעם. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, נושא נוסף – אישור תוכניות מפורטות. אני מעלה זאת משום ששרי פנים תמיד מדברים על למה לא מתכננים. אישור תוכניות מפורטות בשכונות שונות בעיר, שאישורן מתעכב שנים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איפה יש מחנה צבאי?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

בעין-אברהמים, בתוך אום-אל-פחם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

באום-אל-פחם?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כן. הוועדה המחוזית איננה דואגת, לאיש לא אכפת, ומכשולים נערמים על-ידי משרדי הממשלה השונים בלי מושיע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה בשטח של אום-אל-פחם?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כן, זה בשטח השיפוט של אום-אל-פחם.

מדובר במשרדי הבריאות, התחבורה, איכות הסביבה וכו'. אדוני השר, ניקח לדוגמה את תכנון השכונה באבו-לאחם, הקרובה למושב מי-עמי הסמוך לאום-אל-פחם. היות שמי-עמי רואה בפיתוח העיר אום-אל-פחם איום עליו, איום תמידי, הוא – המושב – בקשריו השונים והטובים עם השלטונות, מתנגד באופן סיסטמטי לכל פיתוח של העיר על אדמותיה. והנה, המשרד לאיכות הסביבה, למשל, דורש להרחיק את השכונה המתוכננת 200 מטר מהלולים של המושב, אף שלפי התוכנית הקיימת המרחק הדרוש הוא 160 מטר. במושב עצמו יש בתים הרחוקים לא יותר מ-30 מטר מלולים אלה.

שמה הבריאות של אום-אל-פחם יקרה יותר מבריאותם של תושבי מי-עמי? לכן נשאלת השאלה: האם אין זו החלטה פוליטית, אדוני היושב-ראש?

יש בעיה אפילו בכביש כניסה שני לאום-אל-פחם, נוסף על הכניסה הקיימת – נמנע חיבורה לכביש שעובר ליד מי-עמי. פשוט המושב הזה מחבל בחיבורו של הכביש הזה שמתקרב אליו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם הגישו בג"ץ על העניין הזה של 160 מטר?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא הגישו בג"ץ.

אשר לחקלאות בשטח שנשאר מאדמותיה של העיר כשטחים חקלאיים – כאשר החקלאים מגדירים את אדמותיהם החקלאיות, הם קמים בוקר אחד ומוצאים את גדרות התיל שהקימו מרוטשות והרוסות. אלה גדרות שנבנו כדי להגן על מטעיהם מפני בעלי חיים שונים. ההריסה נעשית בדרך כלל על-פי צווי הריסה מינהליים, במיוחד על-ידי הוועדה המקומית לתכנון ולבניה יזרעאלים.

אשר לאזורי תעשייה – אזכירכם, אדוני היושב-ראש, שמדובר בעיר המדורגת כאחת העניות ביותר בארץ, הסובלת מאבטלה הכפולה מהממוצע הארצי. זו עיר שסבלה רבות. מ-145,000 דונם שהיו לה עד 1949 ירד המספר לכ-20,000 דונם היום. כך ש-90% מאנשיה הפכו לפועלים שחורים, אין מקומות תעסוקה ואין תיעוש – – –

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אין אף בית-חרושת אחד. אפילו אזור תעשייה אין.

היו"ר ד' טל:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, אני חייב, כי זה הסיכום שלי.

היו"ר ד' טל:

אבל כבר נתתי לך דקה מעבר לזמן, חבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

תוכנית אזור התעשייה בדרומה של העיר עברה את כל ההליכים הדרושים, אושר תקציב לפיתוח ממשד התעשייה והמסחר, והוכנו תוכניות ביצוע באישור משרד החקלאות, עד אשר באה הממשלה הזאת, הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה חיפה החליטה לבטל את התוכנית, והתוכנית תקועה עד עצם היום הזה.

זו עיר אשר כל תוכניותיה להתפתח נעצרות, פיתוחה נעצר, וטוענים: אתם לא מתכננים, שנים של תכנון ללא תוצאות.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

בבקשה ממך, בקצרה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מסיים, אדוני. דקה, זה חשוב.

היו"ר ד' טל:

לא, לא. יכולת להביא הנה עשרה עמודים. אפשרתי לך לדבר כבר דקה וחצי מעבר לזמן.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הדברים חשובים. זה חשוב. אני מתאר פה סבל.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אני מבין את הנושא, אבל אי-אפשר לחרוג בצורה לא סבירה. עוד משפט, אני מבקש.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני אסכם, אדוני. כדאי לזכור – ואני מקווה שהשר ייתן את דעתו על כך בתשובתו – שהעיר הזאת איננה מחוץ לגדר, איננה מחוץ לתחום, ואיננה מחוץ למדינה. יש להתייחס אליה ואל תושביה בצורה אחרת, כאל עיר ואם בישראל. ואם אין שלום עם השכנים, לפחות שיהיה שלום בתוכנו, עם כלל האוכלוסייה הערבית בארץ, ובפרט עם תושבי העיר אום-אל-פחם, הסובלת מאפליה ומהזנחה של המשרדים הממשלתיים השונים וממשלותיה השונות של המדינה. הגיע הזמן להוציא את הפתיל מהפצצה המתקתקת בעיר אום-אל-פחם. תודה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. ניצלת את טוב לבי וגזלת ממני שלוש דקות תמימות, אבל הנושא ראוי.

אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אני אהיה יותר קצר ויעיל.

היו"ר ד' טל:

זה חשוב מאוד, ואודה לאדוני אם יקצר.

שר הפנים א' סויסה:

אני לא יכול, לצערי, להתייחס לכל הדברים שהעלה כאן חבר הכנסת האשם מחאמיד, משום שבהצעה שלו הוא לא פירט את כל הדברים. אבל, בכל אופן, אנחנו רואים שחבר הכנסת מלין על מצוקתה של אום-אל-פחם בתחומים שונים. אני יכול לומר, שעל-פי התנהגותה של העירייה ועל-פי התנהגות נבחריה, אני חושב שאין כל סיבה ומקום לרווחה ברשות המקומית, והמצוקה היא רק מובנת מאליה.

אני רוצה לומר, שגירעונה המצטבר של העירייה לדצמבר 1996 עומד על 18 מיליון ו-591,000 שקלים חדשים, והם 25.7% מסך ההוצאה של הרשות המקומית. גירעונה השוטף של העירייה לסוף שנת 1996 עומד על כ-5.5 מיליון שקלים. בסוף 1996 עמד שיעור הגבייה בארנונה על 21%, והגבייה במים – על 24%. מענק משרד הפנים לשנת 1997 עומד על 20.3 מיליון, שהם 83.4% ממענק המודל, ממה שנקרא נוסחת סוארי, אחוז גבוה לכל הדעות.

בביקורת שביצע משרד מבקר המדינה וגם בביקורת פנימית של משרד הפנים נמצאו ליקויים בתפקוד העירייה.

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט מקבל את הצעתו של חבר הכנסת הנכבד ואני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת, שבפניה אני רוצה לפרוס את כל מה שקורה עם עיריית אום-אל-פחם. אני חושב שהגיע הזמן לטפל גם בעניין הזה, ואני מקווה שנוכל לעשות את זה בצורה יותר מסודרת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה רוצה כנראה להסיר את ההצעה בגלל אחוזי הגבייה הנמוכים באום-אל-פחם. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטער שסגן שר החינוך איננו – – –

היו"ר ד' טל:

אבל שר הפנים נמצא.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לענות דווקא לסגן שר החינוך ולא לשר הפנים. הוא התחיל את הדברים שלו ב"אין שחר לטענותיו של חבר הכנסת חטיב". אני אומר: אין שחר למלים שאמר סגן שר החינוך. בידי תיק של התכתבות הכולל מכתבים רשמיים של משרד החינוך וחתום בידי שרים, סגני שרים, מנכ"לים וכל אלה. בואו נראה לטענותיו של מי אין שחר.

אני רוצה להוסיף, ששר הפנים אישר את המצוקה הקיימת באום-אל-פחם, הדברים מדברים בעד עצמם, מצוקה בכל התחומים במיוחד בתחום החינוך. אני יודע שגם תקציבים שאושרו לבתי-ספר כדי שיתחילו לבנות הוקפאו והבנייה לא נמשכה. איך אפשר להגיד שאין שחר לדברים האלה? תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

אדוני השר, לא שאלתי מה הוא מציע – ועדת הפנים.

חבר הכנסת האשם מחאמיד מסכים להעביר זאת לוועדת הפנים של הכנסת? לפני שאני עובר להצעה לדיון במליאה, מה אדוני אומר?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם השר לא מתנגד שזה יהיה במליאה, לא אכפת לי.

היו"ר ד' טל:

מה זאת אומרת? אתה מבקש שזה יהיה במליאה? אתה מסכים שזה יהיה בוועדת הפנים?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא אכפת לי.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, וזה יעבור לוועדת הפנים של הכנסת. מי בעד? מי נגד?

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא, לדין במליאה.

היו"ר ד' טל:

הוא הסכים לקבל את הצעתו של השר להעביר לוועדת הפנים של הכנסת. אם חבר הכנסת גולדשמידט רוצה להוסיף את קולו – נוסף.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

ובכן, הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד תועבר לוועדת הפנים של הכנסת, ברוב של 13 בעד, באין מתנגדים, באין נמנעים.

הצעה לסדר-היום הגידול במספר המשתמשים בסמים בקרב סטודנטים באוניברסיטת תל-אביב

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום מס' 2650, של חבר הכנסת אלי בן-מנחם: הגידול במספר המשתמשים בסמים בקרב סטודנטים באוניברסיטת תל-אביב. בבקשה, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, הזמן שלך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

ראשית, אני רוצה להודות לחבר הכנסת אלי גולדשמידט על המשקפיים שהוא סיפק לי. זה סימן שאני מתבגר וצריך משקפיים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחר ביצוע סקר עמדות ושימוש בסמים ובאלכוהול בקרב סטודנטים באוניברסיטת תל-אביב בשנים 1994, 1995 ו-1996, הוחלט לקיים סקר דומה בכמה אוניברסיטאות בארץ.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מי ישיב לך?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מי ישיב לי? ידידי רובי ריבלין.

היו"ר ד' טל:

לא. השר הנגבי מוכן שנושא זה יועבר לוועדת הסמים לדיון רציני; אין לו התנגדות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חברי הכנסת, הסקר הנוכחי, שנערך על-ידי ד"ר רחל בר-המבורגר, המדענית הראשית של הרשות למלחמה בסמים, ועל-ידי הגברת סוניה לדרמן, הוא סקר עם נתונים מדהימים. אני קורא מתוך הסקר את מה שנכתב על-ידי הסוקרות.

הסקר הנוכחי הוא הרבה יותר רחב מהסקר הקודם. נבדקו עמדות הסטודנטים כלפי השימוש בסמים ושיעורי השימוש באופן כללי וכן שיעורי השימוש בסמים ספציפיים בפרקי זמן שונים.

מטרת הסקר היתה לאמוד את היקפי השימוש בסמים בקרב הסטודנטים, ללמוד על עמדותיהם כלפי השימוש בסמים ולעמוד על השינויים החלים לאורך זמן על-ידי השוואה לסקרים קודמים שנערכו.

במדגם נכללו 2,635 סטודנטים מתשע אוניברסיטאות ומכללות בארץ: האוניברסיטה העברית הר-הצופים, אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, אוניברסיטת בר-אילן, בית-הספר לרפואה האוניברסיטה העברית, מכללת גליל מערבי, מכללת וינגייט ומכללת לוינסקי.

אני קורא לכם עכשיו מתוך הטבלה שנערכה ומדבר על שימוש לא חוקי כלשהו – שימוש לא חוקי הוא שימוש שלא על-פי מרשם רופא – ולא מדובר רק בסמים, חבר הכנסת דהאמשה, אלא מדובר גם בכדורי הרגעה, כדורי דיאטה וכל מיני דברים אחרים. כפי שנראה לי מהסקר, השימוש בכדורים האלה, כמו כדורי מרץ וכדורי הרגעה, הוא שולי מול השימוש הגבוה מאוד בסמים, כשלצד חלק גדול מאנשי התקשורת ושחקנים בארץ עושים הכול כדי להפוך את זה ללגיטימי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תגיד חלק, לא חלק גדול.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יש לי הפתעה בשבילך, חלק גדול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני חולקת עליך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

את חולקת על דעתי, תבואי אלי, תקבלי קצת יותר נתונים ואז יתברר לך שזה חלק גדול. החלק הקטן יוצא לאור, אבל חלק גדול עושה את זה. לא נסתיר דברים כמו שעושה היום משרד החינוך, מתנהגים כמו בת-יענה, אין בעיית סמים, ומסתירים את זה מתחת לשטיח.

לפי הנתונים, היום במדינת ישראל כל סטודנט שלישי בגוש-דן השתמש או משתמש בסמים. זה דבר מזעזע, ובקרוב מאוד עשוי להיות מצב, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שיהיו לנו גם מורים מסטולים במדינת ישראל. מה נשאר כבר? 10% מהתלמידים בבתי-הספר היסודיים משתמשים בסמים, לפי הנתונים כל סטודנט שלישי משתמש בסמים – – –

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

בוודאי יהיו ביניהם – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

ודאי שיהיו. מה זה סטודנטים? זהו החלק שצריך לנהל את המדינה לא רק בחינוך אלא בכל מיני נושאים בעתיד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה הגזמות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

גברת תמר גוז'נסקי, אין פה שום הגזמה, אני מדבר על נתונים של סקר. הרי גם את משתמשת כל הזמן בנתונים. את מייצגת עכשיו את צחי הנגבי? אני לא מבין אותך. אני יכול להמשיך, אדוני היושב-ראש? אני לא יודע מה קרה היום לגברת גוז'נסקי.

היו"ר ד' טל:

בוודאי, בבקשה. אבל אני מוכרח לומר שהנתונים מאוד חמורים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

נכון, הנתונים הם חמורים, אני מזועזע ואני בטוח שהרבה מזועזעים. אלה לא נתונים שלי, אלה נתונים של אנשי מקצוע שערכו את הסקר בקרב 2,635 סטודנטים במדינת ישראל.

היו"ר ד' טל:

על כמה סטודנטים מדובר, במספרים?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

עשו מדגם.

היו"ר ד' טל:

כמה סטודנטים יש במדינת ישראל?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני לא מומחה לזה, יכול להיות שיש פה אנשים יותר מומחים בזה. אני מעריך שיש אלפי סטודנטים, 5,000-6,000.

קריאה:

יותר.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יש הרבה סטודנטים. יכול להיות שמדובר ב-3,000-4,000 סטודנטים במדינת ישראל, שלומדים היום מקצועות שונים באוניברסיטאות, שמשתמשים בסמים.

אנסה לקצר כדי לעמוד בזמן, לא אכנס לנתונים אלא אדבר כללית. הדבר המדהים הוא, שעיקר השימוש בקרב אותם הסטודנטים הוא בחשיש, מריחואנה ו"עשב". החומר שנקרא "עשב" הוא תערובת של סמים ראשונים.

השימוש בחשיש הוא הנפוץ ביותר מבין הסמים הבלתי-חוקיים. כ-20% מהסטודנטים דיווחו על שימוש בחשיש או במריחואנה או ב"עשב" לפחות פעם אחת בשנה האחרונה. השימוש העכשווי, בחודש האחרון – 10% מהסטודנטים. 28% מהסטודנטים התנסו בחומרים אלו לפחות פעם אחת בחיים, זה יכול היה להיות בבית-הספר היסודי, או אחר כך בתיכון, או באוניברסיטה.

18% מהסטודנטים דיווחו על שימוש בחשיש או במריחואנה בשנה האחרונה. שיעורים נמוכים יותר דיווחו על השימוש ב"עשב". מאחר שחשבנו – הסוקרים – שחלק מהמשתמשים בחשיש או במריחואנה קורא לחומר בשם הפופולרי "עשב", שאלנו על חומר זה בכינוי, ומצאנו ש"עשב" הוא החומר השני בדרגת הפופולריות בקרב הסטודנטים. כ-13% דיווחו על שימוש בשנה האחרונה, 7% דיווחו על שימוש בחודש האחרון, ו-18.4% מהסטודנטים דיווחו על שימוש ב"עשב" לפחות פעם אחת בחיים.

חברי הכנסת, תקשיבו: ממצא מעניין הוא, שסטודנטים רבים אינם מתייחסים לחשיש ולמריחואנה או ל"עשב" כאל סם בכלל. בשבילם זה דבר רגיל. הם אפילו לא יודעים שזה לא חוקי. זאת אומרת, הם אומרים: מריחואנה זה דבר רגיל. מישו הביא את זה אליהם. מישו הביא את זה במדינה למצב שמריחואנה, "עשב" וחשיש הם לא סם. זה נכנס להם באיזו דרך. לכן, אני פה – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

קוראים לזה: סיגריות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

כן, זה כבר לא סם. הדבר הזה הוא שצריך להדאיג אותנו הכי הרבה. אם חלק גדול מהם לא רואה בחשיש סם, סימן שמשוהו קורה בחברה הישראלית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תאמין לי, שהסם הכי גרוע זה עישון סיגריות. זה הכי גרוע; זה הכי נפוץ.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

היא אומרת לך מפני שאתה מעשן. אתה מבין את זה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא, לא מפני שאתה מעשן, אלא מפני שזה הכי גרוע.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה תורי. אתה מנכה לי את הזמנים האלה של חברי הכנסת גוז'נסקי וסאלח סלים.

היו"ר ד' טל:

אני לא אנכה לך את הזמן. אני אוסיף לך זמן, אדוני.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

טוב.

רבותי, 3% מהסטודנטים עשו שימוש בסמים לא חוקיים הנחשבים "סמים קשים": "אדולן", הירואין, קוקאין, "קראק", סמים הזיוניים ו"אקסטזי", לפחות פעם אחת בשנה האחרונה. שיעור הסטודנטים שדיווחו כי השתמשו באחד מהחומרים לפחות פעם אחת בחודש האחרון הוא 1.2%. בסך הכול, 5.6% מקרב הסטודנטים התנסו בסמים קשים, והסמים האלה הם סמים שיכולים להביא לכך שאחוז גבוה מתוכם ישכבו בבתי-חולים לחולי נפש. לצערי, יש לנו הרבה מאוד צעירים ששוכבים בבתי-חולים לחולי נפש במדינת ישראל, ואולי העם לא יודע – אותם צעירים שחזרו מהודו, מגואה וממקומות אחרים. הם השתמשו בסמים, הגיעו לכאן ונפל להם משהו בתוך הראש, ואין מה לעשות. הם שוכבים בבתי-חולים תקופה ארוכה. לדעתי, הם ימשיכו לשכב שם הרבה מאוד זמן, כי הם גמרו את החיים שלהם.

רבותי, השיעור הגבוה ביותר של סטודנטים שמשתמשים בסמים, לצערי, הוא באוניברסיטת תל-אביב – כ-33%. אפשר לומר, שכל סטודנט שלישי בגוש-דן משתמש בסמים או השתמש בסמים. 26% מהסטודנטים באוניברסיטת בן-גוריון דיווחו אותו דבר – שהם השתמשו או משתמשים בסמים – ושם זה כל סטודנט רביעי. אני לא רוצה להמשיך ולפרט. השיעור הנמוך ביותר הוא במכללת לוינסקי. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, מי מנהל אותה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

מנין אני יודע?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה שייך לתנועה הקיבוצית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה לא סמינר הקיבוצים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רבותי, קורה פה דבר מדהים. אנחנו מדברים על מלחמה בעתיד ועל אבטלה.

האם אתה יכול לאפשר לי עוד דקה וחצי?

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת בן-מנחם, יכול להיות שיש הסבר לזה במכללת לוינסקי, כי אולי, ואני סתם מעלה השערה, רוב הסטודנטים שם הם סטודנטיות להוראה. יכול להיות שבקרב סטודנטיות השימוש בסמים קטן יותר מאשר השימוש בסמים בקרב סטודנטים. כדאי לבדוק את זה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כמה האחוז שם?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רבותי, מה הכי מדאיג אותי? – מה שנעשה פה מאז 1992. אדוני היושב-ראש, היו 17 או 20 מיטות טיפוליות, והבאנו את זה למצב, בתוך ארבע שנים, עד 1996 – ל-500 מיטות טיפוליות לאותם אנשים שאנחנו מוציאים אותם ממעגל הסמים. הצלחנו לבלום ולעצור את הסחף בקרב השכבות החלשות של משתמשים בסמים הרבה מאוד זמן, ויש ירידה בין אלה, הבוגרים, שהשתמשו בסמים. אבל, מצד שני, יש פריחה וחגיגה בקרב תלמידים ובקרב השכבות היותר-חזקות, כי אותם סטודנטים בוודאי לא באים משכונות המצוקה ומערי הפיתוח. אני מדבר על רוב גדול של אלה שהולכים אולי עם עגילים באוזן ואחרים. כלומר, הפגיעה היא היום באזורים החזקים ובשכבות החזקות, ואותם אנשים יובילו – – –

אדוני, תרשה לי.

היו"ר ד' טל:

הרשיתי לך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

בסדר.

היו"ר ד' טל:

ביקשת דקה וחצי, וקיבלת דקה וחצי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מאה אחוז. היה לפני השר דוד לוי, והוא דיבר 30 דקות במקום שלוש דקות בתשובה על שאילתא. אז תרשה לי – זה נושא חשוב.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, עם כל הכבוד להערות שלך, כשאתה תהיה שר, אדוני, אני אאפשר גם לך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

החוקים תופסים לגבי שר.

היו"ר ד' טל:

אדוני, סליחה. אני מבקש לסיים. משפט אחרון.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

בסדר. את מי אני מאשים? כחבר כנסת, אני מאשים את משרד החינוך קודם כול, שמתנהגים שם כמו בת-יענה – לא מאפשרים לרשות למלחמה בסמים ולגופים אחרים להיכנס לבתי-ספר או לאוניברסיטאות; את ראשי האוניברסיטאות, שכאילו חושבים שאין בעיה בכלל, וכשהבעיה הזו תתפוצץ לכולם בעיניים יהיה קצת מאוחר; את משטרת ישראל, שמבחינתה אין לה כוח-אדם והם אדישים לכל הסחר בסמים והפצת הסמים בקרב תלמידים ובקרב סטודנטים; ובעיקר את כלי התקשורת, כשאני רואה אותם מביאים באופן קבוע – ב"פופוליטיקה" או בתוכניות אחרות – כל הזמן אותם מומחים גדולים, למה צריך לתת לגיטימציה לחשיש או למריחואנה, וברוב המקרים אין מי שיתמודד מולם. הם עושים זאת חד-צדדית. לכן, גם התקשורת אשמה. בשבוע הבא יש דיון בוועדת הסמים של הכנסת עם התקשורת, כדי לדעת מה הם תורמים פה לחברה ומה באשר ל"תרומה" להפצת הסמים הקלים בתוך המדינה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני מודה לך מאוד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חברי הכנסת, מפני שהנושא הוא נושא כאוב מאוד, ובקרוב מאוד יהיה גם שר החינוך בוועדת הסמים של הכנסת, אני מבקש להעביר את הנושא – אני לא יכול לבקש את זה. אני אדרוש דיון במליאה.

היו"ר ד' טל:

אתה תבקש דיון במליאה, ואני מודיע לך מראש שהשר הנגבי מסכים לדיון בוועדת הסמים. אדוני, אני מודה לך מאוד.

חבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להעביר את זה לוועדה. אני מקווה, שאדוני מתכוון לוועדת הסמים – כן?

קריאה:

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת סמים.

היו"ר ד' טל:

אני מקבל את התיקון – לוועדה למלחמה בנגע הסמים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

בדיוק התכוונתי לתקן.

היו"ר ד' טל:

תיקנתי.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, יש עוד תיקון.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אני אקבל.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הוועדה למלחמה בסמים ובאלכוהוליזם, כי זה לא פחות גרוע, אדוני.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אבל תהיה אובייקטיבי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, האמן לי שההערות שלך לא במקומן. תשאל את חברי הכנסת. מבחינת אובייקטיביות, אף אחד מחברי הכנסת לא יכול להאשים אותי במשהו.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

דיון במליאה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה למלחמה בסמים ובאלכוהוליזם, משום ששמענו מפי חבר הכנסת בן-מנחם – ואני מודה לו על שהוא הביא את הנושא החשוב הזה לכנסת, למליאה – מספרים מזעזעים. אני רוצה לומר, שיש קורלציה מאוד ברורה בין מצב סוציו-אקונומי – בין עוני לבין צריכת סמים. מפי מר שלמה גל, מנכ"ל הרשות למלחמה בסמים, מתברר, שבקרב האוכלוסייה הערבית היקף התופעה הוא פי-שלושה מאשר בקרב האוכלוסייה היהודית. אדוני היושב-

ראש, אני רוצה לשאול שאלה: לאן נגיע, כאשר בנושא הזה אין דין ואין דיין? יש פה ממש פשע. פשע, בנושא הזה, קורה בארץ. אני חושב שאנחנו עומדים בפני מכה קטלנית שיש לטפל בה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר, ונשמע מדוע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, אתה שואל אותי שאלה קשה. אני רוצה לומר, שאנחנו מדברים הרבה על הסימפטומים של השימוש בסמים. ראינו את התוצאות של מלחמת הכנופיות בנתניה. אנחנו מקבלים סטטיסטיקה לגבי שיעור הפשיעה – גנבות רכב, עבירות רכוש. היקף הנזק שנגרם לחברה עקב העבירות האלה הוא אדיר. במקום שהמדינה תשקיע סכומים מועטים יחסית – באופן פרופורציונלי, יחסית הם קטנים – ותמנע את ההתמכרות לסמים ואת התפשטות הנגע הזה, היא מחכה להתפשטות הנגע והיא מנסה להתמודד בצורה כושלת עם ההשלכות ועם הסימפטומים.

לכן, כבוד היושב-ראש, אני רוצה לומר, שיש דרישה ותביעה לשינוי התפיסה של מדיניות הממשלה לגבי המלחמה בנגע הסמים. לדעתי, לא צריך לדבר אך ורק באופן ישיר, לתקוף את הבעיה באופן ישיר, אלא להסתכל על ההשלכות שיש לה ולהקצות סכומים מתאימים. לדעתי, צריכים להקצות מיליארדים – 500 מיליון ש"ח – וכך להקטין פגיעה ברכוש, אלימות – – –

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אדוני יכין הצעת תקציב, ואני מניח – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, שמעתי שיש הרבה אלימות במשפחה – בן תוקף את אמו או זקנה קשישה על רקע של התמכרות לסמים. אז תאר לעצמך, במיוחד אתה – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני רוצה שתדע שהפעם, כדי שלא יאשימו אותי בחוסר אובייקטיביות, אני מאפשר לך, משום שהזמן מרגע הצלצול עדיין לא הגיע. היה צלצול קודם. אני מודה לך, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

חבר הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. יש הצעה להעביר לוועדה. אני מניח שחבר הכנסת – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למליאה.

היו"ר ד' טל:

למליאה. סליחה. אז אנחנו נצביע כרגע מי למליאה ומי – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מי להסיר ומי למליאה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ועדה.

היו"ר ד' טל:

לא. יש ועדה ויש מליאה. בעד – זה למליאה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש פה טעם לפגם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש – – –

הי"ר ד' טל:

סליחה, חבר הכנסת זאבי, תיכף אני אשמע גם את כבודו. כן, חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יש פה טעם לפגם. שר המשפטים לא נמצא כאן.

הי"ר ד' טל:

אבל הוא הודיע לנו שהוא מוכן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני יודע. הוא הודיע מראש שהוא מציע להעביר לוועדה. הוא לא שמע את מה שאמר המציע, הוא לא יודע על התגובות, שכולם כאן רוצים לדון בנושא במליאה. אנחנו יודעים גם שבמקרים רבים שר משתכנע במהלך הדיון לשנות. הוא מסכים לדיון במליאה. אנחנו גם יודעים, שכאשר חבר כנסת המציע לא נמצא, לא מצביעים על הצעתו. לדעתי, על הצעתו של שר המשפטים לא צריך להצביע. כיוון שיש פה קונסנסוס על העברה למליאה – נצביע על העברה למליאה, ולא נעמיד להצבעה את הצעתו של שר המשפטים להעביר לוועדה.

הי"ר ד' טל:

קודם כול, שר המשפטים ניאות, אם חבר הכנסת ירצה לוועדה – הוא מוכן שהנושא יועבר לוועדה. ודאי שאם תאמר דיון במליאה, אין לו כלל בעיה בנושא הזה. אם תרצו להצביע על דיון במליאה, אינני רואה בזה שום טעם לפגם.

חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לך לעשות את ההצבעה בשני שלבים. השלב הראשון – אם מקיימים דיון או לא, לא אומרים איפה, ואחרי שזה מתקבל – או במליאה או בוועדה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, קיבלתי ייעוץ מאוד נאמן מסגנית מזכיר הכנסת, שהיא נאמנה עלי. אנחנו נצביע קודם כול על דיון במליאה. אם לא יהיה רוב לדיון במליאה, נצביע על העברת הנושא לוועדה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הצבעה שמית.

היו"ר ד' טל:

הגזמת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה להפוך את ההצעה להצעת אי-אמון.

היו"ר ד' טל:

אילו היית מסיעה אחרת, אולי היינו מאפשרים לך את זה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת הנושא למליאה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

יש רוב מוחלט, כולם פה-אחד, 17 חברי כנסת בעד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כוח-17.

היו"ר ד' טל:

אין מתנגדים, אין נמנעים. הדיון יתקיים במליאת הכנסת. תודה, חברי הכנסת.

הצעה לסדר-היום

דוח ועדת-גבאי בעניין ביטול מס רכוש

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2462, בנושא: דוח ועדת-גבאי בעניין ביטול מס רכוש – של חבר הכנסת סאלח סלים. בכבוד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

מי ישיב לו?

היו"ר ד' טל:

השר הנגבי מסכים להעביר לוועדה גם את הצעתו של חבר הכנסת, אם תהיה הסכמה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

--

היו"ר ד' טל:

אולי.

כן, בבקשה, חבר הכנסת סאלח סלים, עשר דקות, מנשאנכ.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה. לפני שאני מתחיל בדברי אני רוצה להעיר, שזה המשך של ביזיון שאין פה אף שר המייצג את הממשלה.

היו"ר ד' טל:

אף לא שר.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אף לא שר. אני חושב ואני בטוח שזה תפקיד כבודו לדאוג ששר יהיה פה.

היו"ר ד' טל:

לא במדויק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

במקרה זה זה מוצדק, כי גם שר האוצר התפטר וגם סגן שר האוצר התפטר.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גם שר האוצר התפטר וגם סגן שר האוצר התפטר. יש שר מקשר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני לא אחראי לשרים, ודאי לא לתיאום בנושא זה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה לא על חשבוני, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

לא, זה על חשבונך. בפירוש כן.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אם הם מדברים זה על חשבוני?

היו"ר ד' טל:

לא אם הם מדברים, אדוני, כל זמן שאתה מדבר זה על חשבונך.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כשאני מדבר, כן, אבל לא אחרים.

בעיית מס הרכוש היא בעיה קשה, שמעיקה ומכבידה על אוכלוסייה רחבה מאוד במדינת ישראל, אוכלוסייה יהודית וגם אוכלוסייה ערבית. זו בעיה פתירה. אפשר היה מזמן, עם קצת רצון טוב ושכל ישר, לפתור אותה, וקשה לי להבין מדוע הבעיה טרם מצאה את פתרונה, אף שאני מבין, ובמיוחד בארבע השנים של הממשלה הקודמת – הרבה רצון והרבה דיברנו והרבה ישבנו עם שר האוצר וניסינו לשכנע אותו. זו בעיה כואבת ליהודים ולערבים, והם שותפים יחד במאבק נגד החוק הלא-צודק הזה. לא הצלחנו לשכנע את אדון בייגה שוחט, כשהיה שר.

חלק גדול מהאנשים שמס רכוש יושב להם על החיים הם שכירים ואפילו מובטלים, וגובה המס שנתבע מהם עולה על סך כל ההכנסה השנתית שלהם. מוכרחים להפסיק את העיוות הזה עכשיו, לפטור את האנשים מהתשלום ולפתור את כל הבעיה.

גם סגן שר האוצר מגן, לפני שהוא התפטר הוא מינה ועדה, ובצדק, כדי שוועדה מקצועית ציבורית תלמד את הנושא ותביא המלצות.

אני מציע לגשת לאלתר ליישום הדוח של הוועדה שהוקמה, הוועדה הציבורית של אנשי מקצוע בראשות מר גבאי, שהכינה דוח רציני ומנומק, תוך מתן פתרונות סבירים. הבעיה היחידה היא היישום, לא מיישמים את הדוח. אף שהוועדה מונתה על-ידי סגן השר, ועשתה עבודה נפלאה, טובה מאוד, והגישה את הדוח שלה, עדיין לא מיושם הדוח. אני מציע לגשת לאלתר ליישום הדוח, שמציע ביטול מוחלט של מס רכוש, אלא במקרים של מכירת הקרקעות, או החלפת החוק הקיים בחוק חדש, לשלם מס רכוש רק בזמן שמוכרים קרקע. ואם היישום של החוק נדחה, הרי שיש להקפיא את ניסיונות הגבייה, שהם בלתי הגיוניים ובלתי סבירים ולא צודקים וגם לא אנושיים. לפעמים באים לפנסיונרים, לאנשים חולים, למובטלים ולחסרי כול, או לשכירים קשי-יום, ומבקשים מהם את מה שאין להם. ובסוף את חתיכת האדמה שלהם גם לוקחים. אין להם הכנסה.

אני חושב שהוועדה עשתה עבודה מאוד מקצועית וטובה, ואני מקווה שמשרד האוצר יאמץ את המלצותיה. אינני רוצה להיכנס לכל פרטי הדוח, אבל העיקרון המנחה צודק ותקין.

הוועדה קובעת, שהחוק הקיים לא רק שלא מכניס כסף למדינה בצורה הנכונה והנאותה, אלא שביטולו יגרום לחיסכון גדול בביטול של מנגנוני גבייה מיותרים ולא צודקים שקיימים היום במס הכנסה, מה שנקרא היום אגף מס רכוש.

אחרי דיון עמוק בוועדה הגיעו למסקנות. מה אומרים בוועדה? 1. נטל המסים על ההכנסות ועל צריכה בישראל הוא גבוה ביותר ויש להימנע מלהגדילו. 2. בחוק מס הרכוש הקיים כיום במדינת ישראל יש ליקויים חמורים בבסיס המס, בשיעוריו, בדרך ביצועו ויישומו. היקף הליקויים הוא כזה, שהוועדה ממליצה שלא להסתפק בתיקונים בשולי החוק, אלא לבצע רפורמה מקיפה, שבמסגרתה יוחלף מס הרכוש במתכונתו הקיימת במס רכוש חד-פעמי, שיוטל בשלב המכירה של המקרקעין. אלה דברי הוועדה. 3. הוועדה ממליצה שמס המכירה יהיה בשיעור של 2.5% ממחיר המכירה של הנכס. אני לא קורא את כל המלצות הוועדה, אבל לקחתי כמה מהן, המלצות חשובות – – –

היו"ר ד' טל:

אני מניח שאין צורך לקרוא את כל המלצות הוועדה. עשר דקות ודאי לא תספקנה לכך.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כן, בוודאי, נכון, לקחתי את הדברים החשובים מהמלצות הוועדה, שמייצגים בסוף את כל עמדתה והמלצותיה.

הוועדה ממליצה לבטל את כל מינהל מס הרכוש – תשמעו, חברים – שבאגף מס הכנסה ומיסוי המקרקעין, לרבות כל הוועדות המקצועיות העוסקות בנושא. זאת כמובן לאחר השלמת הטיפול בכל מסי חובות העבר והסדרי מעבר אחרים.

הוועדה משוכנעת, שהחלופה המוצעת היא צודקת ופשוטה יותר לביצוע בהשוואה לחוק הקיים היום.

הוועדה אומרת: הצורך לבטל את המס נובע מליקויים חמורים בבסיס המס, משיעוריו, מיעדיו ההיסטוריים שאינם ממומשים ומדרך ביצועו. השינויים במסים אלה הביאו בהדרגה לכך שבסיס המס נשחק לחלוטין. נקבעו בו פטורים רבים מאוד, ובשנת 1997 הגענו למצב שבו שיעור המס הוא כבד, בסיסו מצומצם, הוא מפלה ובלתי סביר.

הוועדה הגיעה למסקנה זו. בפני הוועדה הושמעו עדויות המעלות חשש לקיום מצבים שבהם, לעתים, באותו אזור נהנה אזרח אחד מפטור ואחר חייב במס, כאשר בפועל אין סיבה להבחין ביניהם.

הוועדה סבורה שמצב כזה אינו סביר. התהליכים ההדרגתיים האמורים הביאו לכך שכיום, בשנת 1997, המס הוא מפלה, בלתי צודק, מעודד פיקציות וקשה ליישום או לתיקון. הוועדה הגיעה למסקנה, שלגבי רוב הנישומים במגזר המיעוטים ושיעור גבוה מאוד מן הנישומים במגזר היהודי יכולת התשלום הצטמצמה מאוד יחסית לגובה הכנסתם השוטפת.

חברים, המלצות הוועדה שהוגשו למשרד האוצר, וכרגע, לפי מה שאני יודע, נדונו בוועדת הכספים, הוקפאו, ולכן נשארת עוד בעיה – בעיית החובות. ניגשו אלי אנשים שמשרד האוצר דורש מהם 400,000 שקל ו-300,000 שקל. אני ראיתי דרישה לתשלום של 430,000 שקל, כאשר הנכס שברשותם, אם הם מוכרים אותו, אינו מכסה את החוב הזה. המלצות הוועדה שמינה סגן שר האוצר אומרות שזה לא צודק, שהיו ליקויים, שאין צורך בכל החוק הזה ושיש להחליף אותו כדי לפתור בעיה של אנשים, נוסף על דברים שנאמרו על ליקויים פה ושם.

לכן חשוב, לפי דעתי, לתת לוועדה הזו קודם כול לקבל את המלצותיה בעניין החוק, ושהוועדה הזו תמשיך לטפל בבעיית החובות שעדיין קיימת. באים אנשים באמצעות בתי-המשפט והוצאה לפועל ומנסים לעצור אותם או לקחת מהבית כל מיני דברים, כמו טלוויזיה או מקרר. אם הוועדה הגיעה למסקנה שישוד החוק הזה לקוי, למה לטרטר את האנשים ולרדוף אותם היום על חוק כזה?

לכן, חשוב מאוד להקפיא בינתיים את כל עניין הרדיפה של האנשים בגין החובות האלה, עד שתפתר הבעיה, עד סוף השנה הזאת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט – מבקש להעביר לוועדה, אדוני?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לקבוע כמעט בצורה חד-משמעית, שמס רכוש הפך להיות המס הכי בלתי צודק במדינת ישראל. הוא בלתי צודק משני טעמים: 1. זה מס כמעט ייעודי כלפי אוכלוסייה קונקרטית – האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל; 2. הרשויות יכולות לגרום, בעצם העובדה שהן לא מאפשרות לבנות על קרקעות פנויות, לכך שאנשים ישלמו מס על כורחם, למרות העובדה שאם הם היו בונים על אותה קרקע הם לא היו צריכים לשלם מס רכוש.

לכן אני חושב שכל הכנסת צריכה להיות מאוחדת בלחץ בלתי פוסק על מי שיהיה שר אוצר, להסיר את המס הבלתי-צודק ביותר שקיים היום במדינת ישראל מספר החוקים. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת אופיר פינס-פז מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי לעדכן את הבית ואת הציבור לגבי מה שאנחנו, בוועדת המשנה למסים שאני עומד בראשה, עשינו השבוע בעניין הזה.

השבוע קיימנו דיון בהמלצות ועדת-גבאי. הממשלה מתמהמהת ולא מודיעה לציבור ולכנסת מה דעתה, אם היא מאמצת את המלצות ועדת-גבאי או דוחה אותן, או מאמצת למחצה וכדומה.

ולכן, לאחר דיון ממצה הודענו לכנסת, שאם בתוך 45 יום לא תהיה תשובת אוצר מוסמכת, אנחנו מקדמים לקריאה ראשונה את ארבע הצעות החוק שעוסקות במס רכוש כאן במליאה, ואני מאוד מקווה שאם נגיע למצב הזה – נקווה שהממשלה תודיע לנו את דעתה קודם, אבל אם נגיע, באמת מליאת הכנסת על כל סיעותיה ומפלגותיה תתמוך בשינוי ובביטול מס רכוש ובחלופה שוועדת-גבאי מציעה. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

חבר הכנסת סאלח סלים, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כן.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לוועדת הכספים. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

ובכן, 17 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת סאלח סלים בנושא דוח ועדת-גבאי תועבר לוועדת הכספים של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

הפצת כרוז בחברון עם תמונת חזיר הפוגעת באסלאם

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות נוספות לסדר-היום, בנושא: הפצת כרוז בחברון עם תמונת חזיר הפוגעת באסלאם; הצעות מס' 2659, 2662, 2669, 2670, 2676, 2678, 2682, 2690, 2698 ו-2698.

2716. ראשון הדוברים – חבר הכנסת צבי ויינברג. בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף לראש הממשלה ולכל אלה אשר גינו בחומרה את המעשה הפוגע והמביש של הפצת הכרוז שבו נראה מוחמד בדמות חזיר כתב את הקוראן.

פגיעה כה חמורה ברגשות דתיים היא מעשה שלא ייעשה. כעם היודע היסטוריה ארוכה של השפלה ורדיפה על רקע דתי, מוטל עלינו במיוחד לעמוד ולשמור מכל משמר לבל יצאו מתוכנו אנשים שעושים פרובוקציות אשר נועדו לפגוע ברגשותיהם של המאמינים באסלאם, בנצרות או בכל דת אחרת.

כדאי לציין, שהעם היהודי היה מטרה להשמצות ולגידופים גם על נושא של איסור אכילת בשר חזיר. למשל, במאה הארבע-עשרה בצרפת נוצרה ספרות שלמה בנושא הזה, שקשרה את האמונה הדתית של היהודים והרגלי התנהגותם באיסור אכילת חזיר.

התנערותה הנחרצת של ממשלת ישראל מכל סוג של פגיעה ברגשות דתיים היא בבחינת שמירה על ערכה המוסרי של החברה הישראלית.

חומרת המעשה היא כפולה, כי הוא נעשה בעיר חברון, שבה האוויר ממילא טעון חומר נפץ, שבכל יום מאיים להתלקח למהומות אלימות. יש לצאת בקול ברור, לגנות ולהוקיע בכל פה מעשים כאלה.

יתר על כן, יש להטיל עונשים כבדים על האחראים למעשה ולהרתיע אחרים מלפעול באופן דומה.

אין אנו יכולים תמיד להיות אחראים למעשים כה חסרי אחריות הנעשים על-ידי בודדים, אך מחובתנו לנקוט עמדה ברורה ותקיפה נגד מגמות כאלה, אשר נוגדות את הרוח היהודית.

צריך לציין כאן, שדובר היישוב היהודי בחברון, נועם ארנון, גינה את הפצת הכרוז וקרא למעשה, ואני מצטט, "מעשה פרובוקטיבי מטומטם".

עם זאת, אני קורא גם למנהיגי האסלאם לפעול להרגעת הרוחות ולא לנצל מעשים של יחידים להסתה ולליבו יצרים.

אני מקווה שמנהיגי האסלאם גם יגנו את ההתבטאויות המעליבות של מנהיגי אסלאם כמו פארחאן בארצות-הברית, שבזמן האחרון חזר ואמר שהדת היהודית היא הדת, אני מצטט, של "ביב שופכין".

אני אומר את זה לא כדי להסיח את דעת הכנסת מחומרת המעשה שנעשה בחברון באחרונה, אלא בתקווה שאולי מעז יצא מתוק, שהתקרית הזאת תביא לעירנות גבוהה יותר לכל התופעות של השמצה והכפשה בכל תחומי חיינו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר הביטחון, רבותי חברי הכנסת, בבית-הספר התיכון, בין יתר המקצועות שלמדתי, למדתי גם תנ"ך. גם בפקולטה למשפטים למדתי משפט עברי, והמורה שלי היה מנחם אלון, אביו של חבר הכנסת בני אלון. אני רוצה לומר, שזה אחד המקצועות שהערכתי, ואחד המרצים שהערצתי היה פרופסור מנחם אלון, שהיה המשנה לנשיא בית-המשפט העליון.

אבל, כשאני רואה איך מהעם הזה, שכל הזמן מת"מר לצאת נגד כל תופעה אנטישמית, יוצאות מדי פעם, ולצערי הרב בתדירות יותר גבוהה לאחרונה, תופעות כל כך גזעניות, כל כך שפלות –

שאול יהלום (מפד"ל):

אצל הערבים זה לא קורה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – אז לדעתי צריך לעשות חשבון נפש.

שאול יהלום (מפד"ל):

כל הערבים צדיקים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כשבחברון, ולא במקרה בחברון, הולכים ומפיצים כרוז כזה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

כל הערבים צדיקים?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אתה מצדיק את זה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת שאול יהלום, תרשה לי. המקרה הוא חמור מאוד, מאוד חמור. לדעתי עדיף לשתוק מאשר להתווכח בנסיבות האלה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

שאול יהלום (מפד"ל):

נסים דהן (ש"ס):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה שתקשיב לי ותשמע אותי. מספיק אתה צריך להתבייש על שגידלתם את הביצות האלה, שייצרו את היתושים הפאשיסטיים האלה בהתנחלויות. ההתנחלויות האלה, שאתם הגנתם עליהן, שטיפחתם אותן –

שאול יהלום (מפד"ל):

מי שמדבר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אני מבקש פה לעצור. היתה לכם דקה של — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — שאתם תומכים בהן, הפכו להיות חממה לגידול גולדשטיינים למיניהם, הפכו להיות חממה לגידול קיצונים וגזענים למיניהם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הם — — — עמדו מאחורי הכרוז הנפשע הזה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויס, אני מבקש לאפשר לנואם לדבר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה צריך לעמוד מכאן ---

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויס, אני מבקש לא להפריע לו.

שאול יהלום (מפד"ל):

תתבייש לך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה צריך להגיד: אני מתבייש שבתור יהודי ---

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויס, אני מבקש ממך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל אחד שיש לו טיפת מצפון – – –

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים, חבר הכנסת אלסאנע. אל תעיר ואל תעורר, אני מבקש. אפשר לדבר גם בניחותא, בלי לפגוע באנשים אחרים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, בדבר כזה, לדעתי, אתה צריך להבין את הנושא, ומי כמוך צריך להבין את העניין.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני עוד לא התחלתי לדבר.

היו"ר ד' טל:

לא, אדוני, הזמן הסתיים. אתה דיברת כל הזמן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זה "כל הזמן"? הפריעו לי. אתה צריך להגן עלי.

היו"ר ד' טל:

אני אגן עליך כשלא תיצור דיאלוג.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא יצרתי דיאלוג.

היו"ר ד' טל:

ברגע שאתה יוצר דיאלוג שאתה רוצה בו, זה על חשבון זמנך. אני מבקש לסיים במשפט אחרון. הרשימה עוד ארוכה, ואני מבקש לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לומר, כבוד שר הביטחון: שיחת הטלפון של ראש הממשלה איננה מספקת אותנו. צריך להחליט באופן חד-משמעי: או שהממשלה הזאת עם ההתנחלויות ועם המתנחלים, או שהיא עם השלום. אי-אפשר להסתפק בגיוויים, צריך לפעול. ואני רוצה לומר לך, שבענייני דת, בדברים קדושים, אין אפשרות לפשרות. אנשים אומרים: למות ולשמור על הכבוד שלנו, על הקוראן שלנו, ולשמור על כבודו של הנביא שלנו.

היו"ר ד' טל:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני חושב שזו אחריותה של הממשלה, שנותנת את הביטחון למתנחלים ומספקת את ההגנה להתנחלויות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש פה לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

צריך לעצור אותם, כי מי שישלם את המחיר הם לא המתנחלים, אלא האזור כולו – –

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— – השלום באזור כולו.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש פה לסיים. אל תנצל את טוב לבי.

חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול שאלה את חבר הכנסת טלב אלסאנע.

היו"ר ד' טל:

אבל אני מבקש לא לחמם את האווירה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ודאי שלא.

הגינני מצד הרחוב היהודי הוא כמעט מקצה לקצה. האם אתה תגנה גם מואזין שבדרשת יום שישי ידבר על קודשי ישראל בצורה שהמופרעת הזאת או המופרע הזה מישראל דיברו על הקוראן?

היו"ר ד' טל:

בקצרה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת רובי ריבלין, בתחילת דברי אמרתי, עוד לפני שביקשת ממני, שלמדתי גם בבית-ספר תיכון, ואחד המקצועות שלמדתי והערכתי, וגם המרצה שהערכתי – –

היו"ר ד' טל:

אין צורך לחזור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – היה פרופסור מנחם אלון. לכן, אני מגנה בתוקף כל ניסיון – –

היו"ר ד' טל:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – לפגוע בכבודו, בדתו וברגשותיו של כל אחד. אבל כשיש כאן מתנחלים – –

היו"ר ד' טל:

השאלה היתה אם אתה מגנה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – שזוכים לגיבוי, אי-אפשר להגיד שזה מקרה בודד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אי-אפשר להגיד שזה מקרה בודד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך לרדת מהדוכן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לך, אני מבקש ממך לרדת מהדוכן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

צריך להעמיד אותם לדין ולהעניש אותם במלוא חומרת הדין.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, בפעם הבאה אני לא אאפשר לך לנצל את טוב לבי ובפעם הבאה לא תאמר שעצרתי בעדך. היתה שאלה קצרה, היית יכול לענות בקצרה – "כן" או "לא". אני מודה לך.

חבר הכנסת שאול יהלום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אין "כן" או "לא".

היו"ר ד' טל:

אז לא אאפשר לך בפעם הבאה לענות על שאלות. אני משתדל לא לזכור, אבל אם הוא ינצל את טוב לבי, אנהג – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, עד שהוא עולה לדוכן – אני מציע להנהיג בכנסת מושג של כרטיס צהוב וכרטיס אדום.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שאם אדוני יציע את זה בוועדת הכנסת, יש סיכוי סביר שאולי זה יתקבל.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

מייד אדום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, לדעתי – ואני חושב שהרבה שותפים לדעה הזאת – כל מה שהיה צריך לעשות, בעיקר בבית הזה, כל חברי הכנסת, זה דווקא לבוא ולהגיד שאנחנו חייבים להוציא מכלל ויכוח ולגנות כל מי שמכניס לכלל ויכוח, מדיני או ביטחוני או ערכי, השמצות ופגיעה בערכים מקודשים של דתות בעולם, ובפרט כאשר אנחנו מדברים כאן על נושא האסלאם. דווקא כל אחד שבאמת מגנה את המעשה – וודאי שאני בתוכם – היה צריך לבוא ולהגיד, מעבר לוויכוחים פוליטיים: גם אם יש לנו ויכוח פוליטי קשה וגם אם אתם כערכים חושבים שמגיע לכם לחזור, לפי זכות השיבה, ליפו ולרמלה, זה לא אומר שאתם צריכים מחר להשמיץ את התנ"ך או להשמיץ את היהדות או להשמיץ את משה רבנו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בינתיים מי שמשמיץ זה אתה, המתנחלים שלך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתם הראשונים שצריכים להפריד הפרדה גמורה. מדוע אנחנו כל כך מגנים את המעשה, כל כך מצטערים על המעשה, כל כך מאשימים את מי שעשתה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אפשרתי לך. עכשיו הוא קיבל את רשות הדיבור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מי השמיץ?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אפשרתי לך להגיב.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אפשר לחשוב שמישהו השמיץ.

שאול יהלום (מפד"ל):

ודאי שהוא השמיץ. תקשיב למה שהוא אמר, האם לא שמעת? הוא אמר: לא צריך להעמיד לדין את זאת שעשתה, אלא צריך להעמיד לדין את כל המתנחלים בגלל המעשה הזה. זה מה שהוא אמר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שאל יהלום (מפד"ל):

זה מה שהוא אמר, מה אתה רוצה? האם לא שמעת? הוא אמר: אני מאשים במעשה את הממשלה ששומרת על המתנחלים. הרי זה מה שהוא אמר. הרי אני, שחושב – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, אני מבקש. עוד מעט הוא יגיד לי שגם זמנו תם.

שאל יהלום (מפד"ל):

האם אני – אני לא רוצה לדבר בשם כולם – שחושב שחברון שייכת לעם היהודי ושהיינו, העם היהודי, בחברון לפני הערבים ושחברון תישאר לעד בידינו – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

שאל יהלום (מפד"ל):

— – האם אני אומר שאפגע באסלאם, אפגע בדת, אפגע בערך מקודש שלכם, אפגע בנביא שלכם, שאתם מכבדים אותו? כל מי שעושה את זה הוא אדם שעושה את הדבר הגרוע, שראוי לגינוי. ואתם צריכים להגיד אותו דבר. יש ויכוח על הארץ הזאת ביניכם לבינינו. אל נהפוך את הוויכוח לוויכוח בין הדתות, אל נפגע, כל אחד, באמונתו הדתית של השני.

ואתם הולכים, וזה מה שעשה חבר הכנסת טלב אלסאנע, והוא לא אומר שהיא אשמה במה שהיא עשתה, אלא אשמה הממשלה, אשמים המתנחלים. הלא תבוש? הרי זה בדיוק מביא למעשים כאלה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שאלו יהלום (מפד"ל):

כאשר הוא כולל מעשים כאלה עם גישה מדינית, הוא מביא לדברים כאלה בדיוק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת שאלו יהלום, אני מבקש לסיים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אם לא דברך, כל מה שרציתי בשלוש הדקות המוקנות לי הוא רק לגנות את המעשה. מובן שאני עדיין מגנה אותו, אבל אני יכול להביא דוגמאות – לא אביא, רק אומר לך שיש – מה חושבים פלשתינים וערבים, מה הם כותבים על הכותל המערבי, מה הם כותבים על הדת היהודית. אני יכול לעשות זאת בדיוק כמוך, ואני אומר שבשום אופן לא אגיד, כי אלה בודדים, פושעים מקרב הציבור הערבי שעושים את זה. בשום אופן לא הערבים כולם. אז אתה הולך ונופל למלכודת הזאת?

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך, חבר הכנסת שאלו יהלום. חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אחריו – חבר הכנסת רפאל פנחסי, אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי, אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס, ואחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויס. חברי הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

שלום חברים, מכיון שהחלפתי עכשיו את סגן היושב-ראש דוד טל ואיני יודע במה העניין, תנו לי שנייה אחת סיכוי להתחיל, אחר כך נחזור לריטואל.

חבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, גם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, על דעת כל חבריה מעשר מפלגות, הצטרפה לגיוני שהושמע על-ידי ראש הממשלה, נשיא המדינה ושר הביטחון.

אנחנו רואים במעשה הזה מעשה נבלה, ואנחנו סבורים שאין להירתע מלמצות את כל חומר הדין עם מי שקשור לכרוז הנבלה הזה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה בוגר הפקולטה למשפטים, ואתה יודע שמדינת ישראל היא מדינת חוק, ומי שקשור בכך – מי שכבר קשור בכך או מי שיתגלה שקשור בכך – יעצר וייענש על-פי כל חומרת הדין.

אבל הטעות הכי גדולה שאתם עושים היא, שאתם לא מפרידים בין המאבק הלאומי לבין העניין הדתי. אני חונכתי – כך בתנועתי, וגם כאשר הייתי בעירייה וגם עכשיו בכנסת – לעשות הפרדה בין מאבק לאומי לבין כיבוד רגשות דתיים. אנחנו, רוב רובם של היהודים בארץ הזו מכבדים רגשות דתיים כלפי כולם, והעיר הזאת, ירושלים בירת ישראל, היא סמל לכיבוד של רגשות.

לכן אני לא יכול להבין, גם כאשר אני שומע כפי שאמר חבר הכנסת ריבלין – ושמעתי בעיר הזאת – דברי הסתה והשמצה שנאמרו במסגדים. גם אז ידעתי להבליג ולהתגבר ולהבדיל בין כיבוד רגשות של מוסלמים ונוצרים לבין מאבק לאומי, ויש בינינו גם מאבק לאומי. מה שאתם עושים הוא טעות.

אני רוצה להדגיש, שמה שקורה עכשיו בחברון, הצתת האש שיוצרת הרשות הפלשתינית בתמיכה של כל מיני כוחות ובשתיקה רועמת שלכם, הוא חמור ביותר. אם המשוגעת הזאת – והיא תיענש, כי היא לא משוגעת – והאחרים צריכים לשמש עוד גורם להצתת אש, אתם טועים וגורמים בכך נזק גדול מאוד לתהליך השלום. מה שהיא רצתה זה גם לפגוע בתהליך השלום. אל תיתנו יד לכך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, עלמה יהודייה תימהונית ששמה טטיאנה סוסקין הפיצה כרוז מרושע בחברון. הכרוז מבזה את הנביא מוחמד, מייסד דת האסלאם, ולפי הדת הזאת הוא שליח האלוהים ואחרון הנביאים והגדול שבהם. מיליונים רבים מאמינים כי מוחמד בן עבדאללה בן עבד אל-מוטליב הוא שליח האלוהים. הוא יסד דת מונותאיסטית בהשפעה יהודית, ודתו גם השפיעה על היהדות, בעיקר בימי הביניים.

בכרוז מופיע שמו של מוחמד על דיוקנו של חזיר, שהוא בהמה טמאה ואסורה באכילה. גם באסלאם, בעקבות היהדות, קיים איסור מפורש של אכילת חזיר. משמעותן של המלים חזיר וחזירות כמעט בכל לשונות אירופה היא כשמות גנאי וכינויי גידוף לגבי בני-אדם מנוולים ולגבי תופעות ומעשים מכוערים ומגונים.

אני מעריך, שהעלמה סוסקין, שהיא עולה חדשה, לא ידעה כל אלה ולא הבינה כי הציור מרגיז ומקומם לא רק את המוסלמים אלא כל בן-תרבות בעולם.

אני מגנה את הציור הזה ואת הפצתו, אבל שואל, היכן היו המגנים האחרים כאשר חכמי דת מוסלמים התאספו לקונגרס בקהיר לפני שנים אחדות לדון בנושאי האסלאם, ואחד מהם, שהוא גם פרופסור וגם מופתי, נשא נאום מדעי כביכול, שבו נאמר על היהודים שהם מגפה, שטן, מחלה ממארת ועדר נחשים? הם לא התקוממו על כך ולא גינו זאת, וגם לא כאשר הוא אמר שהיהודים הם רעל וארס, השפלה וקלון. הם שתקו כאשר הוא אמר שהיהודים הם כנופיה מרושעת, מחרחרי מלחמה ונוכלים. והם שמו עצמם כלא שומעים כאשר הוא אמר שהיהודים מפיצים חידקים והם – אנחנו – נחותים מהשטן. הוא פסק גם שהיהודים נידונו להשפלה מתמדת. כל באי הכנס שמעו, והיו אחרים שדיברו כמותו, וכל דבריהם פורסמו בספר מיוחד שהופץ בכל העולם. הם היו פרופסורים, כוהני דת ומופתיים, הם היו מלומדים ובעלי מעמד בחברה הערבית, שקיבלה את דבריהם בשקיקה ובהסכמה.

דברי בלע והשמצה של בני דת אחת על בני דת אחרת וסמליה אינם מקרבים את השלום ואינם משרתים את האנושות. הם רק מאדירים את האיבה ואת השנאה.

מלה אחרונה: העלמה סוסקין לא באה מקרב מתנחלי חברון. דווקא האחרונים גינו והסתייגו בסלידה ממעשה זה ודוברים הגדירו כמעשה פרובוקטיבי מטומטם. גם אני סבור כך. תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, שברתי את הראש ושאלתי את עצמי, מה באמת חסר לנו בחברון, אחרי כל תמונות היום-יום של המתח וההתפרעויות והיריות, והבחורה הזו באמת פתרה את החידה הגדולה ובאמת שפכה את השמן לתוך המדורה הגדולה, לתבערה הגדולה שנקראת חברון.

כנראה יש אנשים בחברה הישראלית שהאסטרטגיה שלהם לחיים היא: מה שיותר רע זה יותר טוב. ככל שיהיה יותר בלגן, ככל שיהיו יותר קטסטרופות, הם חושבים כנראה שיהיה לכולנו יותר טוב, והגברת הזו היא אחת הדוגמאות לעניין הזה. אני חושב שהציור הזה, הפמפלט הזה שחולק, הוא שיא של התגרות, לא רק כלפי הרשות הפלשתינית והעם הפלשתיני, אלא גם כלפי העולם הערבי כולו. לא די לנו במתח, בעימות ובקושי שיש לנו עם מי שאנחנו חפצים לעשות אתו שלום, ושלום שעולה בקשיים רבים, אלא אנחנו נאלצים גם להתמודד עם טירוף כולל, עם ניסיון לפתוח חזית רחבה מול כל העולם המוסלמי ובכל העולם המוסלמי.

חברי חברי הכנסת, אני חושב שזה לא רגע קל לנו, בני העם היהודי, שאנחנו צריכים להוקיע ולהקיא מקרבנו אשה כזו, שאני לא יודע, אבל אני מעריך שדעתה לא שפוייה. הקיצוניות והאמונה העצמית

המוטרפת, כנראה, העבירו אותה על דעתה, והיא כבר לא יודעת מה טוב ומה לא טוב, מה מותר ומה אסור.

אלא שאני לא בטוח שדי בגינוי. אני חושב שנוסף על הגינוי צריך גם לעשות מעשים, צריך גם להפיק לקחים, צריך גם להבין שאנשים פרובוקטורים כמוה מסוגלים לסבך את מדינת ישראל במלחמות ובאובדן דם ובצער רב, ואי-אפשר שכולנו נהיה חסרי אונים מול תופעה כמו האשה הזאת ואי-אפשר שלא נוכל להקדים רפואה למכה כדי למנוע פרובוקציות מוטרפות מהסוג הזה.

אז אני שמח שדובר ועד הפעולה בחברון גינה את המעשה, ואני מאמין שהוא גינה בכל לב ומתוך אמינות רבה, אבל אני באמת חושב שכל ההתיישובות בחברון היום היא פרובוקציה. אני באמת חושב כך. אני חושב שזו התיישובות, התנחלות מיותרת, והיא שורש כל רע, וזה לא יעזור. מאה פעם נתמודד ונתווכח; לא יעזור. אנחנו מוכרחים להבין, שאם אנחנו רוצים שלום, אנחנו לא יכולים לחיות בסיטואציות כמו חברון, וככל שנלמד להבין את זה וככל שנלמד להפנים את זה – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

למה ביפו אנחנו יכולים? למה בירושלים אנחנו יכולים?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

אל תשווה את ירושלים לחברון.

שאל יהלום (מפד"ל):

למה לא?

אופיר פינס-פז (העבודה):

כי בירושלים אנחנו יכולים – אגב, בקשיים גדולים מאוד – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

זו אותה סיטואציה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא, לא אותה סיטואציה.

שאל יהלום (מפד"ל):

ביפו וברמלה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא, חס וחלילה, ואל תשווה.

שאל יהלום (מפד"ל):

למה לא להשוות?

אופיר פינס-פז (העבודה):

משום שבחברון יש 500 יהודים, שהם קצה-קצה של החברה הישראלית, ובירושלים, ברוך השם, יש 300,000 יהודים מכל קצות החברה הישראלית, ואל תשווה בין חברון לירושלים. אתה יודע, חבר הכנסת יהלום, שזו השוואה בטלה, שזו השוואה לא אמיתית.

שאל יהלום (מפד"ל):

— — — אותה השוואה.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, חבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת יהלום, רק שנייה. חברי הכנסת, אני מבקש שיתחשבו בי היום התחשבות מיוחדת, חנינה. אני ממש עם שפעת ועם חום, ולי כיף להעיר לכם, אבל אין לי היום כוח. אז אני מבקש.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

איחולי החלמה – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני פשוט מחליף קצת את חבר הכנסת טל, כי הוא ישב כאן כבר שלוש שעות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תאפשר לי לסיים, אדוני היושב-ראש, כי אני יודע שהסיפא – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

אתה עושה בדיוק מה שעושה אותה בחורה. אתה מצרף – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה אתה מפריע לי? לא יעזור לך. תאפשר לי לומר את דברי אף שהם לא נעימים לך. הוויכוח הזה הוא ויכוח, ואל תנסה למנוע ממני להביע את המסקנות הפוליטיות שלי, משום שזו האמת.

שאל יהלום (מפד"ל):

– – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה אחת. חבר הכנסת שאול יהלום, רק שנייה.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — — הרי היא

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, חבר הכנסת יהלום. נו, מה אני אעשה אתך?

אופיר פינס-פז (העבודה):

— — — אתה לא יודע שבחברון

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פינס, רק שנייה. חבר הכנסת יהלום, זהו, תאמין לי שקריאות הביניים נשמעו נהדר, בשעת צפייה טובה. תן לו לסיים עכשיו. בסדר? בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מבקש לומר משפט סיום. אני לא חושב שאנחנו צריכים להרשות לעצמנו להיות שבויים בידי קבוצה קטנה של מסיתים מקצועיים, קיצוניים ביותר — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

אי-אפשר להסכים לזה, אסור לקבל את זה.

שאל יהלום (מפד"ל):

רחבעם זאבי (מולדת):

אופיר פינס-פז (העבודה):

ובמסגרת תהליך השלום – צריך להוביל את התהליך. אף שזה לא פשוט, צריך להתייצב, להביט לציבור בעיניו ולהסיק את המסקנות הנכונות מהמצב.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאל יהלום (מפד"ל):

--- אתה אנטי-דמוקרט.

היו"ר ש' וייס:

לא, מותר. מה זאת אומרת אנטי-דמוקרט?

שאל יהלום (מפד"ל):

הוא מדבר בשם מיעוט.

היו"ר ש' וייס:

נכון שמועמדו של חבר הכנסת אופיר פינס וגם מועמדי איבד את השלטון בהפרש של 14,729 קולות, אבל מותר לו לדבר, כי – – –

עמנאל זיסמן (הדרך השלישית):

היו"ר ש' וייס:

בוודאי, זה מה שאני אומר, לא מה שאומר חבר הכנסת שאול יהלום, שחבר הכנסת פינס לא יכול לדבר כי הוא מיעוט. הוא יכול לדבר ויוכל לדבר, רק לא יותר מדי; זה אף זה. זו כל בקשתי.

עכשיו, חבר הכנסת עזמי בשארה. אני מקווה שגם לך מותר לדבר, אף שאתם קיבלתם חמישה מנדטים ולא 120. בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

תודה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המעשה של הבחורה הזאת אומנם מרגיז ומתועב, ואנשים, אפילו מהקצה הימני של המפה הפוליטית, כבר השתמשו בשמות תואר יותר חריפים. אבל אחד הדברים שמרגיזים אותי במעשייה הוא שהיא נותנת לאנשים כמו גנדי ושאול יהלום להיראות מתונים. האמת היא שהיא נותנת להם מפלט, וזה כבר – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו מתנגדים למפלט אומלל כזה. אתה לא מתבייש?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא, לא, אני לא אומר שהיא עשתה את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הדעה שלנו מגובשת בלעדיך ובלעדיה, ויש לנו קבלות על זה. אנחנו לא צריכים לחכות – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, זהו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני אסביר לך למה היא נותנת לכם מפלט. אני לא חושב שאתה חיכית לזה. דרך אגב, אני בכלל לא מאמין בקונספירציות, אבל היא אומנם נתנה מפלט, ואני אגיד איך. לדעתי, מאז הקולוניאליזם הכי פרימיטיבי שיש, שנעשה לנצרת, לתושבים המקומיים, בדרך כלל קולוניאליסטים לסוגיהם, בסוף המאה התשע-עשרה, תחילת המאה העשרים, קל להם לכבד רגשות דתיים של בני אדם, אבל לא את בני האדם עצמם, ולכן הכי קל שיבואו אנשים מכל קצות המפה הפוליטית בישראל, וכמו בכל קולוניאליזם אחר יגידו: מה פתאום? את האסלאם אנחנו מכבדים, את הנביא אנחנו מכבדים, זה לא מעשה שלנו וכו' וכו'. אבל העניין הוא לא רק הכבוד לאסלאם ולדת. העניין הוא הכבוד למוסלמים, ולזה אתם לא מוכנים.

לגבי ההתנחלויות, אני אגיד לך למה זה קשור להתנחלויות.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – אתה יודע שיש לי חברים ערבים יותר מאשר לך – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מה יש לך?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בשארה, תן לי רק שנייה להרגיע אותו.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת זאבי ויהלום. חבר הכנסת יהלום, מספיק.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

טוב, אין לי ברירה. חבר הכנסת בשארה, רק שנייה. חבר הכנסת יהלום, מספיק.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת יהלום, לא שמעתי מה אמרת על מערת-המכפלה.

היו"ר ש' וייס:

מספיק, חבר הכנסת חטיב.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

רק התרחקנו קצת — — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום. לא, גמרנו. חבר הכנסת יהלום, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. לא בשמחה. אני לא אוהב את זה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני חבר הכנסת יהלום, רק התרחקנו קצת מהנושא המופשט של כיבוד הדת, ואתם כבר מתרגזים. אני רק הזכרתי ערבים ומוסלמים, ואתם כבר מתרגזים.

למה הנושא קשור להתנחלויות? כי, לדעתי, ההתנחלויות בסופו של דבר קשורות בהשפלה יומיומית, לא של דת האסלאם אלא של המוסלמים עצמם. אנחנו נכבד לכם את הקוראן, נכבד את הדת, אבל ניקח את הבתים; אנחנו נכבד את הדת, נגנה את הבחורה הזאת ונעשה ממנה משוגעת, אבל נבצע מעצרים מינהליים ונוציא צווי ריתוק. כלומר, הסיפור הוא לא עניין מופשט, שהנה אנחנו מגלים רגשות וכו'. גם הקולוניאליזם הבריטי גילה רגשות כאלה כלפי המוסלמים. היתה לו בעיה לגנות כל יום מי שמשפיל את הקוראן? הם עברו כבר כבר דרך מהמאה החמש-עשרה, כשניסו לכפות דת על עמים אחרים. את זה קל להגיד, ולכן אני חושב שהתלבשתם ממש על הנושא הזה של הבחורה הזאת.

הבחורה הזאת מעניינת אותי? היא לא מעניינת אותי בגרוש, ולא מעניין אותי מה שהיא עשתה. מעניינת אותי ההשפלה היומיומית של ההתנחלויות בשטחים כלפי המוסלמים, כלפי "שכניהם המוסלמים", כפי שאתם שמים במרכאות, אף שאין שם שום יחסי שכנות. יש יחסי כובש ונכבש, ואין יחסי כובש ונכבש שלא בנויים על כוח והשפלה, אל תגיד לי שזה בנוי על כבוד. אתה יכול לדבר בהפשטה על כבוד לדת האסלאם – אין לך שום כבוד למוסלמים ושום כבוד לערבים, כי אתה חושב שאתה עליון ומותר לך לקחת את הרכוש שלהם ואת הבתים שלהם ולכפות עליהם את החוק שלך ולקחת מהם את זכות ההגדרה העצמית. אין לך שום כבוד לשום ערבי.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי אתה? אני הייתי פה לפניך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אפילו למשתף הפעולה אין לך כבוד.

שאול יהלום (מפד"ל):

הי"ר ש' וייס:

חברים, מספיק. חבר הכנסת יהלום, אני אצטרך להוציא אותך. תן לו להתבטא. אנחנו הרי מכירים את חילוקי הדעות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

משתף הפעולה, שזה האיש שקרוב אליך, אתה מסתכל עליו מלמעלה ומשפיל אותו. אין לך כבוד לעמים הערביים ואין לך כבוד לאסלאם.

שאול יהלום (מפד"ל):

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני מאמין לכם כשאתם אומרים בצד הזה – – –שאול יהלום (מפד"ל):

היינו פה לפניך, פתאום הם באו.

רחבעם זאבי (מולדת):

איך התנהגו הערבים ככובשים בכל העולם? – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

יפה, רק אנחנו, חבר הכנסת – – –

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, תאפשר לו לסיים במשפט סיכום. חבר הכנסת בשארה, משפט סיכום חזק.

רחבעם זאבי (מולדת):

תלמדו מאתנו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אנחנו, חבר הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, חבר הכנסת בשארה, תן להם קצת לרעוש.

רחבעם זאבי (מולדת):

יהודי חסות – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בשארה, תן להם קצת לצעוק.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני גומר.

היו"ר ש' וייס:

לא, תן להם קצת לצעוק, יוציאו קצת מרץ. בסדר? בוא נחכה להם.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – – שלנו, היינו פה לפניכם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

תן להם, זה יותר טוב, שיצרחו קצת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבותינו קבורים שם במערת-המכפלה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

אתה רואה, עוד מעט הם יתעייפו, זה בסדר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת — —

היו"ר ש' וייס:

חכה רגע, מה אכפת לך? תן להם להוציא קצת מרץ. הם חוזרים על זה כבר 10-15 שנים. לאט לאט.
חברים, נגמר — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו תפיסה מסוכנת שיוצאת – – – האלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה תתרום – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, תאמין לי שחבר הכנסת בשארה יבטא לא רע את מה שאתה רוצה לומר. משפט אחרון, חבר הכנסת בשארה, חזק ומסכם.

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

– – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

חברי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, המבחן איננו בגינוי כזה, המבחן הוא בגילוי כבוד ולא בהשוואות היסטוריות מהמאה הארבע-עשרה ומהמאה התשיעית. המבחן הוא בתנאי סוף המאה העשרים – לחיות בכבוד הדדי עם הערבים המוסלמים. זה האתגר, ולא שאתם תעמדו ובגבורה תגנו את הבחורה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת בשארה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — חבר הכנסת בשארה — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, מספיק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — גדול.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חטיב, כשאתה וראובן ריבלין מחליפים דעות, אתה יודע איזה קשת זאת — זה משני הקצוות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

המושג — — — מקשה מאוד. לא אנחנו המצאנו את זה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת וליד צאדק חאג'־יחיא, אחרון המשתתפים בנושא הזה, ואחר כך יתייחס שר הביטחון לכל ההצעות.

חברים, קוראי קריאות ביניים, תנו לי להיכנס קצת לפעמים לתוך נאומי הביניים.

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני חושב ואינני סבור שהסכסוך היהודי-הישראלי-הערבי הוא סכסוך דתי. הסכסוך הוא מטריאלי, חומרי, למי שייכת הארץ הזאת והאם מסוגלים שני הצדדים לבוא לפשרה היסטורית כדי שאנחנו נחיה בדו-קיום על האדמה האהובה הזאת. אני, לא כהרגלי – מעולם לא השתמשתי בביטויים חריפים – – –

בנימין אלון (מולדת):

— — —

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אתה מסכים?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני אוהב תמיד לדבר, אולי להשתמש בדרכי נועם, אבל לדעתי הציור והאיור הזה – לא משום שהוא דתי, אלא משום שהבחורה הזאת עשתה – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חברי הכנסת חטיב ואלון, תאפשרו לו לנאום.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — — כפונקציה של חינוך לוקה וכתוצאה מאי-ראיית עצמנו בראי. אני מאוד חושש, באמת ובכנות אני חושש, שחלקים מהחברה הישראלית מידרדרים ללא מעצורים לכיוון של פאשיזם. אני ממש מצטער על שאני משתמש במלה הזאת, אבל זו המציאות, ובמציאות הזאת אנחנו צריכים להסתכל בראי ולראות את מעשינו.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אתה יודע מה זה פאשיזם? תסתכל בספרים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני יודע מה זה, באמת שאני יודע מה זה. תסלח לי, תן לי לדבר את שלוש הדקות האומללות שלי. אני מקבל את הגיוני, ואני מקבל שזה מתוך הלב, אבל השאלה היא מה עושים נוסף על הגיוניים האלה. מה עושה ראש הממשלה כדי לעקור זאת, ובאמצעים חריפים ובאמצעים בלתי שגרתיים? 78% מהאוכלוסייה היהודית במדינת ישראל שונאי ערבים, ולכן הבחורה הזאת היא אומללה, היא פונקציה של כל המצב הנוכחי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כמה ערבים תושבי ישראל שונאים יהודים?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, אם אתה רוצה שאנחנו נדבר על העניין הזה, נדבר על העניין הזה, ואנחנו נגנה את זה וגינינו את זה. לצערי הרב, אנחנו נשחקנו מגיוניים כאלה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, ממה אתה מתפרנס?

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

אני רוצה להביא לכם דוגמה אחת ויחידה – יושב אתנו פה – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, לא להפריע. חברי הכנסת יצחק כהן ונודלמן. לאט לאט.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

יושב אתנו פה חבר הכנסת עזמי בשארה, שקנה לו בית ככל אזרח במדינת ישראל – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חטיב, תאפשרו לו לדבר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — ואנשי צומת רוצים להקים אוהל מחאה כדי להחזירו לעיר נצרת הערבית. הם מוחים. הגזענות קיבלה לגיטימציה, ואף אחד לא פצה פה ואף אחד לא דיבר ואף אחד לא עשה דבר אחר. דבר שני — —

יצחק כהן (ש"ס):

חבר הכנסת צאדק, כמה אחוז שונאים חרדים?

קריאה:

חרדים? אף אחד.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני באמת לא עשיתי מחקר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן, אני — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת יצחק כהן, זה לא צריך לנחם אותך, זה צריך להדאיג אותך, כמו שזה מדאיג אותי.

יצחק כהן (ש"ס):

— — — מהערבים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני יודע.

יצחק כהן (ש"ס):

— — — אחוז שונאים — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן, שקט.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

דבר שני, הנה הגישו — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הדתיים — — — לא הכי גבוה.

היו"ר ש' וייס:

למה אתם צועקים? חבר הכנסת טלב אלסאנע, מספיק. חבר הכנסת טלב אלסאנע, זה מנהג לא טוב. נואמים חברים כאן, אתה נעמד ונואם במקומם, כאילו עוזר, אבל תאמין לי שזה רק כאילו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

תאמין לי, תן לו לנאום, הוא עושה את זה מצוין, אני מבקש ממך.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

טלב, באמת, תן לי לדבר. אתם קטעתם את הרצף שלי.

היו"ר ש' וייס:

הנה אני אמרתי מה שהיה על לבו, בדיוק. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא רוצה לדבר גם על הבית שלו.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

על הבית שלו הוא ידבר בתורו.

היו"ר ש' וייס:

הוא יודע לדבר יפה מאוד. בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

העניין הזה של חבר הכנסת עזמי בשארה – האם זה לא צריך להדיר שינה מעינינו? חבר כנסת מנוע מלגור במקום שנפשו חפצה.

דבר שני – ואני מזועזע מזה; אני מוסלמי, ואני חושב שבנצרות האמונה במיסיונרים והקריאה להרחיב את שורות הנוצרים היא בלב האמונה הנוצרית – מחוקקים חוק שאין לו אח ורע. הגישו בכנסת הצעת חוק שאין לה אח ורע בתולדות החוקים בכל העולם.

שאול יהלום (מפד"ל):

שמה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

שמי שרוצה להמיר או להטיף להמרת דת, זה מעשה פלילי. ולמי זה מכון? היהדות, כפי שאני יודע, אסור לה לעסוק במיסיונריות. האסלאם כנ"ל. למי זה מכון? נגד הנצרות. נגד כל העולם הנוצרי. זה יקומם את הנוצרים נגדנו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

זוילי, זוילי.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

זוילי וגם גפני, ואני מתפלא על העניין הזה. מי שמחזיק – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה גאון שלנו.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לי בבית יש ספר תנ"ך – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

מה זה קשור לכרוז?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אם זה ברית חדשה, זה אסור.

היו"ר ש' וייס:

חברים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לכן, אני חושב שהעניין הזה הוא לא יחיד. נמאס לנו להגיד – עשב שוטה ועשב שוטה. חברים, אדוני שר הביטחון, העניין הזה צריך לחדור גם לצבא, העניין של סובלנות, אחווה. פעם הייתי מוזמן אפילו לשיחות דמוקרטיה בצבא, אבל היום הכול נפסק.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא משום שהפסיקו להזמין אותך, פשוט התקציב ירד ואין שיחות על דמוקרטיה.

יצחק כהן (ש"ס):

— — — בסדר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

לכן, זה לא צריך לפסוח על הצבא, כי הוא חלק מהחברה הישראלית וחלק מהערכים — — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, חבר הכנסת צאדק מסיים עוד מעט.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אנחנו צריכים להקיא תופעות כאלה מקרבנו לא רק בגינאים, אלא במעשים, בחינוך, בעבודה מאומצת ואתגרית לכולנו, אם אנחנו חפצים שמדינת ישראל תהיה חלק מהמרחב המזרח-תיכוני, חלק מהנוף הערבי בתוך המזרח התיכון. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת וליד צאדק. אדוני שר הביטחון, בבקשה. יש לך כאן נושא טעון, והרבה טוענים. בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בפתח דברי אני רוצה לגנות בכל מלות הגנאי הקיימות את המעשה שלא ייעשה, שנעשה על-ידי נערה יהודייה, על-ידי ציורה, אשר יש בו משום פגיעה במאמינים המוסלמים וברגשותיהם. אני שואל את עצמי, הכיצד זה קורה במקומותינו שמישהו, או מישהי, תאזור אומץ ותפגע ברגשות הדתיים של רבים רבים החיים בתוכנו ובאזורנו ובמקומות אחרים.

אנו מצוים, גם בבית הזה, מימין ומשמאל, יהודים, מוסלמים, דרוזים, בדואים, לגנות כל מעשה שיש בו משום פגיעה בערכים הדתיים של הזולת.

כמי שגדל והתחנך בבית דתי, יהודי, לאומי, כמי שלמד את דת האסלאם ואת דת הנצרות אני יודע להעריך את דתם של האחרים ולכבד את אמונתם. איש לא נתן בידנו את הרשות לפגוע ברגשות הזולת. נהפוך הוא, ככל שנלמד לכבד איש את רעהו ואיש את דת חברו ונמצא את המכנה המשותף הרחב, כך נוכל לחיות כתף אל כתף בלי לפגוע איש ברגשות זולתו ובלי לשבש את מערכות חיינו.

המעשה החמור שנעשה בחברון הוא מעשה פוגע, והוא כבר הביא להחרפת האירועים והעימותים בעיר חברון. העיר חברון צריכה להיות – היא עדיין איננה – סמל לסובלנות דתית, מקום שבו אברהם אבינו קבע את קבריהם של האבות, מקום שהוא קדוש לדת היהודית כפי שהוא קדוש לדת המוסלמית, מקום שאנו מצוים להגיע אליו ולהתפלל שם אל אותו אל, כל אחד על-פי דתו ואמונתו. חברון העיר עדיין איננה, לצערי, מקום שבו יהודים ומוסלמים יכבדו זה את זה ויוכלו לחיות בצוותא, תוך כיבוד איש את רעהו.

ואכן הייתי רוצה שבחברון, ביפו, ברמלה ובכל מקום יוכלו לחיות יחדיו בני כל הדתות, בני כל העדות, בלי לפגוע איש ברגשות זולתו. ולא הייתי רוצה שמכאן, מהבית הזה, יצא קול של הסתה, קול שיביא לעימותים ולשפיכות דמים.

אני קורא מכאן, מהבית הזה, לכל המאמינים, לגנות את המעשה, מעשה חסר אחריות. העברתי לאחד השרים ולאחד מחברי הכנסת פתק, שבו היה כתוב: החסר משוגעים אני? והוספתי: החסר מטורפים אני? כי עד אתמול-שלשום יכולנו לצטט מספר התנ"ך: חסר משוגעים אני? והיום, לצערי,

גם יש מטורפים, יש מטורפת בתוכנו, שמציתה אש, רוצה להצית אש בלבבות האנשים ולגרום לקרעים שיהיה קשה לאחות אותם.

אדוני היושב-ראש, מה שנדרש מחברי הבית הזה, בצד ההוקעה של המעשה הזה, זה גם לקרוא מכאן לסובלנות דתית, לכיבוד הדדי, למציאת ערכים תרבותיים ואנושיים שיגשרו ויקשרו בינינו ולא יגרמו לפיצול ולקרע בינינו.

אני קורא מכאן, מהבית הזה, לקבל את התנצלותי בפני כל מי שנפגע – – –

בנימין אלון (מולדת):

מה עשית? למה אתה מתנצל?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מתנצל כאדם, כבן-תרבות, כיהודי, על מעשה של פגיעה ברגשותיהם של האחרים.

בנימין אלון (מולדת):

over-reaction.

שר הביטחון י' מרדכי:

ואינני רוצה שמישהו אחר יפגע ברגשותי הדתיים.

בנימין אלון (מולדת):

אני לא רוצה ששר הביטחון שלנו יתנצל.

שר הביטחון י' מרדכי:

שר הביטחון כאדם מתנצל בפני כל מי שנפגע.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תגיד תודה שהוא מתנצל.

נסים דהן (ש"ס):

מה עוד אתה רוצה שהוא יעשה? מה שר הביטחון עשה לך? הוא גינה את המעשה עוד ביום הראשון.
מה עוד אתה רוצה שהוא יעשה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

נסים דהן (ש"ס):

אני הראשון שגינתי את זה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

בנימין אלון (מולדת):

הי"ר ש' וייס:

חברי הכנסת פינס, אלון, דהן, אני מבקש. תנו לשר לומר את דברו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לומר לפרוטוקול, שדברי השר הם גם בשמי, גם בשם חברי.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. זה נרשם.

שר הביטחון י' מרדכי:

חברי חבר הכנסת אלון, כאדם, כיהודי, כשר במדינת ישראל, אני רוצה להתנצל בפני כל מי שנפגע ממעשה של יהודייה חסרת אחריות, שפגעה ברגשותיהם של אחרים. זה מעשה אנושי אלמנטרי שצריך להיעשות מהמקום הזה. הבה ונמצא דרכים איש ללב רעהו, ואל נא נצית מכאן אש מיותרת.

אני מצטער צער רב על כך שבבית הזה ניסו להקיש מהאירוע הזה לתחומים אחרים. יש תחומים שיש בינינו מחלוקת לגביהם, מחלוקת עניינית. אני מציע לעצמנו לא לכרוך דבר בדבר, שמא יצא אדם שלישי ולא יבחין ביניהם. הבה נדע לעשות הפרדה בין מקרה שכולנו מאוחדים בגינוי – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

רובנו.

שר הביטחון י' מרדכי:

– – בהוקעתו, בעקירתו, ביצירת דרכים חינוכיות ערכיות כדי שהוא לא יהיה קיים, לבין כל אותם תחומים אחרים שיש מקום בבית הזה ובמקומות אחרים להתווכח עליהם, בוודאי במדינה דמוקרטית, שבה כל הגורמים מיוצגים בבית הזה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני קורא לכולנו, לכל מי שעיניו בראשו, להצטרף להודעת הגינוי. עם זאת, כל איש במקומו יחנך, ילמד, יעשה כל מה שבידו כדי למנוע מקרים כאלה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

יש כאלה שחוששים שהגינני שלך ישקיט את הרוחות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת וליד צאדק, אתה מפריע דווקא לאמירה חשובה מאוד.

שר הביטחון י' מרדכי:

שמעתי היום פעם נוספת את נשיא המדינה מביע קבל עם ועדה את גינויו לאירוע. אני יודע שראש הממשלה התקשר ביום האירוע לראש עיריית חברון מוסטפה נאטשה, לא כאדם, אלא כמייצג של העיר שבה קרה האירוע, והביע את זעזועו מהאירוע.

ולכן, כל מה שנדרש זה להסתפק בהודעתי זו מעל בימת הכנסת, בגינוי החריף ובהתנצלותי בפני כל מי שנפגע מהמעשה הזה, מעשה שלא ייעשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

רחבעם זאבי (מולדת):

סליחה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל שאלה, לא תשובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, האם לפי מידע שבידך העלמה סוסקין פעלה מטעם המתנחלים? האם היא מתנחלת בעצמה? האם זה קשור לתושבי חברון היהודים?

שר הביטחון י' מרדכי:

היא נעצרה על-ידי המשטרה. היא נמצאת בחקירה, ואני מצפה שהיא תיענש בכל חומרת הדין האפשרית.

לפי מיטב ידיעותי, נכון לעכשיו, אין לה קשר כלשהו למתנחלים ולתושבים היהודים ביהודה ובשומרון. אני לא יודע על מציאת איזה קשר בין מעשיה ופעולתה לבין אלה שיושבים בחברון ובמקומות אחרים.

היו"ר ש' וייס:

בשם האיזון הקדוש, אני אאפשר עכשיו לחבר הכנסת דהאמשה לשאול שאלה. יש פה אווירה חשובה כרגע לעניין הזה, לא נפר אותה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני בעד זה שתהיה אווירה תרבותית.

אני רוצה לשאול, הרי הכרוז הופץ באיזה מקום, צויר על-ידי מישהו. האם ההיבט הזה של המעשה נחקר?

שר הביטחון י' מרדכי:

הוא נחקר והוא ייחקר. נכון לעכשיו, אני לא יודע על שותפים אחרים למעשה. אם היו שותפים בצורה ישירה או עקיפה, הם צריכים להיחקר ולעמוד לדין, ואני מגנה את מעשיהם, אם קיימים כאלה, כפי שגינתי את מעשיה של העלמה שעשתה את המעשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

האם חבר הכנסת אלסאנע מסכים הפעם להצטרף – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' וייס:

בלי הודעה. כן או לא.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כן, אני מקבל – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. האם חבר הכנסת יהלום מסתפק?

שאול יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

היו"ר ש' וייס:

מסתפק. חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פינס-פז?

אופיר פינס-פז (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בשארה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

מצטרף. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

כן.

היו"ר ש' וייס:

מצטרף.

חברים, אני חושב שמהוו חשוב קורה דווקא ברגעים כאלה מבחינה פרלמנטרית, הייתי אומר מבחינת מזג האוויר הפוליטי בבית הזה, ואני מודה לכם על כך.

תודה רבה, אדוני השר. תודה רבה לכם, חברי הכנסת, שביטאתם את העמדות, איש איש מזווית הראייה שלו, וההצטרפות להודעת הגיוני של השר יש לה כאן משמעות מיוחדת.

הצעה לסדר-היום

סכנת הטילים האירניים

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום, חברים. חבר הכנסת אפרים סנה יעלה לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 2705: סכנת הטילים האירניים. כבודו.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הביטחון, שתי ידיעות התפרסמו בתוך שבוע אחד: האחת מפי מקור ביטחוני ישראלי בכיר, האומר כי בתוך שנתיים יהיו בידי אירן טילים המסוגלים להגיע לשטחה של מדינת ישראל. הידיעה השנייה אף היא מפי מקור בכיר ומוסמך, אבל של ארצות-הברית, מפי מפקד כוחות ארצות-הברית במפרץ הפרסי, והודעתו של הגנרל אומרת, שסביב שנת 2000 יהיה בידיה של אירן נשק גרעיני.

ואם אני מחבר את שתי ההודעות המוסמכות האלה, המשמעות היא שעד סוף העשור עלולה להיות בידי ממלכת הרשע האירנית יכולת לפגוע בנשק גרעיני במדינת ישראל.

לא ברכילות מדובר פה אלא בשני מקורות מוסמכים ובכירים. כבר היום יש, לפי מקורות גלויים בעיתונות הזרה, בידיה של אירן נשק כימי ונשק ביולוגי מסוג אנטרקס. זהו איום קיומי על מדינת ישראל.

שואלים אותי למה אני מעלה את הנושא הזה שוב ושוב, ואני מודיע שאני לא אתעייף מלהעלות אותו שוב ושוב. עשיתי את זה בימיה של הממשלה הקודמת, אעשה את זה גם כעת. משטר מטורף, שנלחם בנו, במדינת ישראל, בעם היהודי, ממורדות ג'בל סאפי שבדרום הלבנון ועד המתנ"ס היהודי שבבואנוס-אייירס, כאשר למשטר כזה יש יכולת כזו מפחידה – איננו רשאים להתעלם מהדבר הזה. רק 50 שנה בקושי עברו משואה אחת, ואין לנו הלוקסוס להתעלם מהלקחים.

עוד שאלה אני רוצה לשאול: כאשר יש איומים כאלה ברקע, במה אנחנו עוסקים? במה עוסקים הממשלה וראשה? – בוויכוחים פרובינציאליים על מטבחונים. ואם מדברים על מטבחונים, אני רוצה לשאול שאלה: המדינה שעוזרת באופן המשמעותי ביותר לאירן בנושא טכנולוגיית הטילים זו רוסיה. שלושה ראשי ממשלה – רבין, זיכרוננו לברכה, פרס ונתניהו, ייבדלו לחיים ארוכים – פעלו כדי לשכנע את רוסיה לחדול מהדבר הזה. הם לא הצליחו. נסע שר בכיר, שר התשתיות לרוסיה ומדבר אתה על רכישת גז בשווי של מיליארד דולר. באיזה מטבחון נפלה ההחלטה הזאת? האם יד שמאל יודעת את אשר יד ימין עושה?

אשאל עוד שאלה: האיומים האלה מחייבים היערכות מיוחדת של מערכת הביטחון. האם שר האוצר הבא המיועד ייתן לך, שר הביטחון, את מה שאתה צריך להיערכות הזאת? אינני בטוח.

זה הנושא שאני מבקש להעלותו על סדר-היום הציבורי ועל סדר-היום הפרלמנטרי. גם אם העולם אדיש לסכנה הזו, אנחנו, כמדינת ישראל וכעם יהודי, איננו יכולים להביט בה בשוויון נפש, אלא אנחנו חייבים להיערך אליה בכל הרצינות ובלי הבדל של קואליציה ואופוזיציה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת סנה. אדוני שר הביטחון, תגובתך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב בראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת אפרים סנה, אכן האירנים שואפים להגיע ליכולת בלתי קונבנציונלית בכמה כיוונים, לרבות השגת טיל קרקע-קרקע לטווח ארוך, אולי מעל 1,000 קילומטרים.

לפני שנים מספר נחשף הניסיון האירני להשיג טיל קרקע-קרקע מצפון-קוראיה, שסוכל עקב פעילות בין-לאומית. בשנים האחרונות נודע על מעורבות גוברת של מדענים רוסים בניסיון האירני לייצר טיל קרקע-קרקע ארוך טווח, לרבות ביצוע ניסויים באירן עצמה.

גורמי הביטחון עוקבים אחר הפעילות האירנית ופועלים בכל הערוצים לסכלה.

הנושא הוצג בפירוט לממשלה, לקבינט, לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ואם יש צורך, ניתן להציג שנית את הנתונים בוועדות השונות.

אני רוצה להגיד, אדוני, כי הנושא נמצא בעדיפות עליונה במערכת הביטחון. הנושא מטופל על-ידינו – להביא, להניע את הגורמים הבין-לאומיים להשפיע את השפעתם על אירן. אנחנו עושים זאת דרך שר ההגנה הגרמני, דרך שר ההגנה הבריטי הקודם, ואף כתבתי לשר ההגנה הבריטי הנוכחי. רק לפני ימים מספר דיברתי על כך עם שר ההגנה הצרפתי, ובשני ביקורי בארצות-הברית העליתי את זה בפני שרי ההגנה והחוץ הקודמים והעכשוויים.

יתירה מכך, הנושאים טופלו בערוצים גלויים ונסתרים בין ראשי מדינות ברמה הכי בכירה, כמובן על-ידי ראש ממשלת ישראל ושר החוץ.

אני גם פניתי, בביקורי האחרון, לראשי אייפא"ק ולחברי קונגרס בארצות-הברית לעשות מעשה על-ידי הפעלת העוצמה הכלכלית האמריקנית כנגד חברות רוסיות שמספקות ידע או ציוד או משתפות פעולה עם האירנים.

לא ננוח ונמשיך לפעול בכל הדרכים, גם בדרכים המדיניות, גם באמצעים הנדרשים למערכת הביטחון, וכמובן גם בדרכים אחרות כדי לצמצם, להקטין ואולי אף לבטל את הסכנה הנוראה המתפתחת מאירן. אכן, זו סכנה שיכולה להיות סכנה קיומית.

אני מקווה כי נוכל בכל הדרכים לסכל את היכולת האירנית. ודאי וודאי שנצטרך לעשות מאמץ בין-לאומי, בראש ובראשונה על-ידי ישראל, כדי לסכל את היכולת הגרעינית האירנית.

הסכנות המתפתחות ממזרח, מאירן, הן סכנות גדולות וחמורות. אינני רוצה להפוך את הדיון הזה לדיון על התקציב, אבל ודאי שלמערכת הביטחון יידרשו תקציבים גדולים כדי להיערך מול האיומים והסכנות העתידיים.

אשר לדיונים בממשלה ובקבינט – בכל התקופות ובכל הממשלות היו משברים, היו ויכוחים והיו דיונים. האם הממשלה הזאת העמידה או מעמידה על סדר-יומה את הנושאים הלאומיים העיקריים? – אין לי ספק כי הם מועלים כך, ובוודאי הנושאים הביטחוניים.

לכן, אומר לך שכשר הביטחון עשיתי ואעשה כמיטב יכולתי כדי לצמצם, ואני מתפלל לכך שנוכל לבטל את האיום הנורא הזה.

אני מבקש שהנושא יידון בהרחבה, אם יהיה צורך, בוועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו קובעים כי הנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון, ושם הוא ינוע לוועדת המשנה המתאימה. זו ההצעה.

לחבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה יש הצעה אחרת, במסגרת דקה. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר הביטחון, חברי הכנסת, האזנתי בקשב רב לתשובת כבוד השר. אני חושב שבמקרה הזה ניתן לחשוב וחובה לחשוב גם על הכיוון האחר, על תהליך השלום. במקום להתמודד, לסכל וכל הזמן ללכת כאילו בתחרות כזאת – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אירן היא נגד תהליך השלום.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

תן לי להשלים. חבל על הזמן. הם יהיו כבר בעד. כאשר יהיה תהליך שלום ראוי לשמו, צודק, שיוכתר בהצלחה, ואשר יביא לשלום באמת – הם לא יהיו נגד השלום. כאשר אנחנו נדבר אתם בשפה שהם כן יכולים להבין, שיש לנו מעשים ויש לנו דברים בידיים להוכיח שאנחנו הולכים לשלום עם הפלשתינים, עם הערבים ועם כל האזור – דווקא לא תהיה להם סיבה ללכת נגד השלום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

תעשו קודם כול את השלום. תעשה את השלום הנכון, הצודק, ואז אם הם לא – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הנושא מוצה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חברים, חבר הכנסת דהאמשה, גמרנו. תראו, הצעה אחרת זו בימה להצהרה. לא צריך להתווכח עם הצהרה, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר ש' וייס:

בסדר, חברים, זכות חופש ההצהרה.

אני מבין שאתה מסכים, חבר הכנסת סנה.

אפרים סנה (העבודה):

אני מסכים שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

חברים, נעבור להצבעה. אם התשובה שלנו תהיה כן – הנושא יעבור לטיפול של ועדת החוץ והביטחון. הנושא היה הצעה לסדר-היום בנושא סכנת הטיילים האירניים. השר השיב. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון. תודה רבה לכם, אדוני שר הביטחון, חבר הכנסת סנה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

נעבור לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות. אדוני סגן שר הבריאות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אין פה חברי כנסת ששאלו.

היו"ר ש' וייס:

לא, על זה אני צריך להחליט. אין מה לעשות. יש לנו טקס ואתה כסגן שר הבריאות יודע איזו חשיבות יש לתרגיל הזה של התייצבות על הדוכן. יש בזה גם איזו ריתמיקה. נעשה זאת מהר.

העברת ניידת טיפול נמרץ מעכו לנהרייה

חבר הכנסת ד' אזולאי שאל את שר הבריאות ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

המקומון "צפון ו" מדווח, שאמבולנס נט"ן הועבר מעכו לנהרייה. לפי תחשיב, הרי טיפולו בחולים תושבי נהרייה ועכו יהיה יעיל יותר אם מיקומו הקבוע יהיה בעכו.

רצוני לשאול:

1. באילו יישובים בארץ יש אמבולנס נט"ן וכמה בכל יישוב?

2. מי החליט על העברת הנט"ן מעכו לנהרייה, ומדוע?

3. האם נשקלת הצבת נט"ן גם בנהרייה וגם בעכו?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. להלן רשימת היישובים שבהם מוצב אמבולנס נט"ן אחד: קריית-שמונה, טבריה, עפולה, נהרייה, הקריות, חיפה, חדרה, נתניה, הרצליה, פתח-תקווה, רמת-גן, ראשון-לציון, לוד, רחובות, בת-ים, קריית-גת, אשדוד ובאר-שבע.

בתל-אביב ובירושלים מוצבים שני נט"נים בכל עיר.

2. במקור הוצב נט"ן אזור אשר בנהרייה. בשלב מסוים הוא הועבר לעכו, מתוך כוונה לשרת מנקודת מרכז הן את נהרייה והן את כרמיאל. עם הפעלת נט"ן כרמיאל שוב ראוי היה להפעיל את הנט"ן מנהרייה, וכך לשפר את המענה לכיוון מעלות-תרשיחא ויישובי קו העימות, ובהתאם לשיקולים אלה החליט מגן-דוד-אדום על שינוי מיקומו.

3. הצבת נט"ן ביישוב כלשהו מותנית בהסדר מימוני לשירות הנ"ל, שעלות הפעלתו גבוהה.

לפיכך, אם עיריית עכו מעוניינת להפעיל נט"ן בעירה, ויש בידה הכיסוי המימוני לכך, היא מוזמנת לעשות כן. יש לציין כי בשנים האחרונות כמה ערים אכן פעלו בצורה דומה, כגון: ערד ודימונה.

בית-החולים "העמק" בעפולה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הבריאות ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

מדוח מבקרת המדינה עולה, כי בית-החולים "העמק" סובל מבעיות במחלקות השונות וממצוקת אשפוז במחלקת הילדים.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך למצוקה של בית-החולים, אשר משרת אוכלוסייה של 350,000 תושבים?

2. האם יוקצו תקציבים להרחבת בית-החולים?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בבית-החולים "העמק", בדומה לבתי-חולים אחרים של קופת-חולים הכללית, לא בוצעו השקעות במשך שנים רבות עקב מצבה הכספי של הקופה. מצב זה גרם גם להידרדרות בתחום התשתיות הרפואיות וההנדסיות.

2. בשנת 1994 החליטה הממשלה לייעד סכום של 300 מיליון שקל לפתרון בעיות תשתית דחופות בבתי-החולים של קופת-החולים. מזה הוקצו לבית-החולים "העמק" למעלה מ-32 מיליון שקל.

כמו-כן נבנה מבנה חדש בן שש קומות, הכולל אגף מיון חדש, מחלקות אשפוז חדשות, ובתוכן גם מחלקת ילדים.

מימון הפרויקט מתקציב המדינה, חלקו במסגרת תוספת המיטות לשנים 1992-1996 וחלקו במסגרת תקציב התשתיות.

העברת נתונים משירותי הבריאות לצה"ל

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבריאות ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

רצוני לשאול:

1. אילו נתונים מעבירים שירותי הבריאות – לרבות בריאות הנפש – לצה"ל, ולאילו צרכים?

2. האם יפרסם משרדך את השיקולים ואת אמות המידה להעברת נתונים אלה?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לבקשת הגורמים המוסמכים בצבא, בסמכות פוקד, נמסרים לצבא פרטים רפואיים על מיועדים לשירות ביטחון או על יוצאי צבא, בהתאם להוראות סעיף 44 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, תקנות שירות ביטחון, התשכ"ז-1967, ותקנות שירות ביטחון (מסירת פרטים על מחלות נפש), התשל"ו-1976.

הצבא, כאמור, בהתאם לחוק, פונה ומבקש מידע כדלקמן: א. רשימה שמית מפורטת של שנתון מועמדים לגיוס לגבי אשפוזים בבתי-חולים פסיכיאטריים, על-פי אבחנות נושאות מסוכנות; ב. שאילתות פרטניות על חיילים שלגביהם נדרש מידע רפואי בבריאות הנפש; ג. רשימת פסולים לנשיאת נשק אזרחי מסיבות רפואיות, על-פי בקשה יזומה של הצבא, אחת לרבעון.

2. משרד הבריאות מעביר את הנתונים על-פי בקשת המערכת הצבאית, בהתאם לחוק, ולא באופן וולונטרי.

הנתונים המבוקשים הינם לגבי חיילים העלולים להוות סיכון לעצמם או לסביבה.

תרופות המכילות אמפיטמינים

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבריאות ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

רופאים רבים נוהגים זה תקופה ארוכה לרשום תרופות המכילות אמפיטמינים כמרשם להרזיה. לקוחות רבים התלוננו על תופעות חמורות בעקבות השימוש בתרופות אלה: עלייה משמעותית בלחץ הדם, חרדות, הפרעות בקצב הלב, דיכאונות ואי-שקט מתמשך.

רצוני לשאול:

1. האם תופעות הלוואי המצוינות לעיל מוכרות במשרד?

2. האם השימוש באמפיטמינים למטרות הרזיה מותר וחוקי?

3. האם שוקלים למנוע שימוש בתרופות אלה?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, במסרה לפרוטוקול)

1. תופעות הלוואי המוזכרות מוכרות בקשר לשימוש בתכשירי הרזיה.

, כפי שעודכן ב-1995, מצוינות כל תופעות הלוואי הנ"ל. Theronac, לדוגמה, בעלון התכשיר

העלונים מתעדכנים בהתאם למידע המצטבר. לאחרונה נערך עדכון לתכשירי הרזיה, ובקרב מאוד ישובו העלונים בהתאם לנדרש.

2. בארץ רשומים שלושה תכשירים מדכאי תיאבון להתוויית השמנת יתר והמותרים לשימוש: Novirasin, Ponderax, Teronac.

3. משרד הבריאות לא שוקל למנוע שימוש בתרופות אלה. הנפקת התכשירים מחייבת מרשם רופא. לפיכך, השימוש הנכון בתכשירים אלה הוא תחת פיקוח רפואי לגבי אותם אנשים הסובלים מהשמנה חמורה, אשר דיאטה ופעילות גופנית לא סייעו להורדה במשקלם.

הוראת רופא לשימוש בתכשיר רפואי כלשהו צריכה להינתן משיקולי סיכון/תועלת כאשר היתרונות הצפויים מהטיפול עולים על הסכנה באי-טיפול או מתופעות לוואי. התכשירים המוזכרים ואחרים רשומים ומשווקים בארצות רבות, לרבות ארצות-הברית ואירופה.

תעסוקה לרופאים שלא עמדו בבחינות לקבלת רשיון

חברת הכנסת מ' סולודקין שאלה את שר הבריאות ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

ד"ר ל"פ וד"ר ב"ג – שמותיהן המלאים מופיעים במקור – הן רופאות בעלות ותק של יותר מ-14 שנים של עיסוק ברפואה, אך שתיהן נכשלו בבחינה לקבלת הרשיון.

רצוני לשאול:

1. האם יש באפשרות משרדך להציע פתרון חלופי לנשים אלה, שהן בעלות ותק במקצוע הרפואה, כך שיהיה להן סיכוי לשילוב מקצועי?

2. האם יפתח משרדך אלטרנטיבות מקצועיות עבור אותה קבוצה קטנה של רופאים מנוסים ביותר אשר מסיבות שונות לא הצליחו לעבור את מבחן הרשיון?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבריאות אינו יכול להציע פתרון חלופי לנשים אלה.

ותק אינו ערובה לידע, לכישורים ולמיומנות מקצועית.

בסופו של דבר, אחוז ניכר מאוד מבין אלה שניגשו לבחינות עברו אותן.

2. משרד הבריאות פתח בשנים האחרונות כמה מסלולים לרופאים אשר אינם יכולים להתמודד עם דרישות בחינת הרישוי או ההסתכלות.

מסלולים אלה הם הסבה לפיזיותרפיה, לדיאטיקה, לרנטגנאות ועוד, והם מוגבלים מאוד, שכן מספר הדורשים הינו גדול ממספר המקומות שניתן להקצות כדי שיקבלו חינוך מתאים.

תרופות למחלת הטרשת הנפוצה

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר הבריאות ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

ואחרות, הנמכרות בקופות-Copaxoneלאחרונה פורסם כי מחירי תרופות לטרשת נפוצה מסוג החולים, הם מעבר להישג ידם של רבים מהחולים. בנוסף נמסר, כי משרדך אישר לנסות תרופה אחרת למחלה, אשר נפסלה לשימוש בעולם.

רצוני לשאול:

1. האם הפרסומים נכונים?

2. האם משרדך שקל אפשרות להשתתף במימון תרופות אלה למעוטי יכולת?

3. מה הוא טיבו של הניסוי האמור?

4.Copaxone? האם הניסוי האמור הוא על חשבון סבסוד ה

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרסומים אינם נכונים. הקופות אינן מוכרות את התרופות אלא מספקות אותן למבוטחיהן לאור נכללות בסל התרופות על-פי חוק ביטוח בריאות Betaseron ו-Copaxone-Avonex העובדה ש- ממלכתי. תרופות אלה ניתנות ללא השתתפות עצמית בקופות.

בשל ליקויים במבנה הניסוי הקליני. אם הניסוי ייערך Rebif2. המשרד לא אישר ניסוי בתרופה בשם על-פי אמות מידה מקובלות, תיבחן ההצעה בשנית.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אתה יודע למה הזמנתי אותך? – א. אני חייב; ב. השאילתא הראשונה היתה של חבר הכנסת דוד אזולאי. חשבתי שאתה תעלה ואולי הוא יבוא ושאל, אבל זה לא קרה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הוא נסע הביתה. אין מה לעשות.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, הוא גר רחוק, בעכו. אני יודע. זו סולידריות של הצפוניים.

אני מאוד מודה לך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הצבעתי ממקומו של חבר הכנסת בדש – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עושים תיקון בהצבעה על הצעת חבר הכנסת אפרים סנה. אני מודיע לפרוטוקול שזה היה, כמובן, בתום לב, ואנחנו נשנה זאת. חבר הכנסת בדש לא השתתף בהצבעה מסיבות ברורות, וחבר הכנסת ריבלין הוא האיש שהצביע. בסדר גמור. זה נרשם בפרוטוקול, וההיסטוריה לא תשכח לך את זה.

הצעה לסדר-היום

המצב בבתי-המעצר בישראל

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין אותך לדו"ח, חבר הכנסת ראובן ריבלין. הצעה לסדר-היום מס' 2618.

קריאה:

השר איננו.

היו"ר ש' וייס:

לא משנה. אנחנו ממשיכים בדיון. הנושא הוא: המצב בבתי-המעצר בישראל. חבר הכנסת ריבלין, זו הצעה רגילה, יש לך עשר דקות ואתה יכול לדבר עד עשר דקות.

קריאה:

מי עונה?

היו"ר ש' וייס:

העונה הוא השר לביטחון פנים. אם הוא לא יהיה – אז היו דברים מעולם. ניקח אולי איזה מתנדב פה מהנוכחים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברות הכנסת, חברי הכנסת, לפני זמן לא רב נולד תקדים חוקתי בישראל. חוק חדש, שהוא לתפארת מחוקקיו ולתפארת הדמוקרטיה הישראלית, נכנס לתוקפו ומייד הפך אות מתה. הרשות המחוקקת יצרה חוק, שאין לרשות המבצעת כל כוונה ואולי אף אין לה היכולת למלא אחר הוראותיו.

כוונתי לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, ובעיקר לסעיפים 7 ואילך, העוסקים בתנאי ההחזקה במעצר בישראל לקראת סוף האלף השני, ולקראת שנת ה-50 לכינון מדינת ישראל.

סעיף 8 לחוק מחייב את המשטרה ואת שירות בתי-הסוהר להפריד בין עצורים לבין אסירים שנגזר עונשם; בין עצורים שטרם הוגש נגדם כתב אישום לבין כאלה אשר נעצרו עד תום ההליכים נגדם; וגם – וזהו החידוש החשוב ביותר, הנחוץ כל כך במדינה שבה שיעור המעצרים, לצערנו הרב, גבוה כל כך – הסעיף מחייב להפריד בין עצורים שזהו להם מעצרם הראשון לבין מי שהיה עצור בעבר. ראו עד כמה אנחנו המחוקקים בוועדת החוקה, חוק ומשפט הבחנו בין העצירים השונים.

נכון, הסעיף מסייג את הוראותיו בכך שתנאי מקום המעצר יאפשרו את ההפרדות האמורות, אך יש כאן קביעה נורמטיבית חד-משמעית, אשר המשטרה ושירות בתי-הסוהר – גם כן באורח נורמטיבי – פשוט אינם מקיימים, כי הם אינם יכולים לקיים.

סעיף 9 לחוק מפרט את תנאי המעצר החוקיים בישראל. מי ש"זכה", לא עלינו, להיות אורחה של משטרת ישראל, ולו למשך לילה מבעית ומפחיד אחד, אינו יכול שלא לגחך למקרא הזכויות הקבועות בסעיף זה.

אדוני היושב-ראש, אבקש ממך להסכית ולשמוע. כך כתוב בחוק: " (א) עצור יוחזק בתנאים הולמים –
– –

היו"ר ש' וייס:

אתה הנחת שאני לא אשמע, או שתכננת זאת ליושב-ראש אחר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אני רוצה שאתה, כיושב-ראש הכנסת לשעבר, יושב-ראש בית-המחוקקים של מדינת ישראל, כאחד הפרלמנטרים המובהקים, תדע. זה חוק שאנחנו הוצאנו מתחת ידינו כחוק נורמטיבי לביצוע מייד. זה חוק שהכנסת קבעה וחוקקה – – –

היו"ר ש' וייס:

מה שאתה עושה עכשיו זה היה נורמטיבי ואתה בודק את טיב הנורמה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בסדר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עכשיו הסכיתו ושמעו: " (א) עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו. (ב) עצור יהיה זכאי, בין היתר, לכל אלה: (1) לתנאי תברואה הולמים, לתנאים שיאפשרו לו לשמור על ניקיונו האישי, לטיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו ולתנאי השגחה מתאימים על-פי דרישת רופא; (2) למיטה, מזרן ושמיכות לשימוש האישי, ולהחזקת חפצים אישיים כפי שייקבע בתקנות; (3) למזון בכמות ובהרכב המתאים לשמירה על בריאותו; (4) לתנאי תאורה ואוורור סבירים בתא; (5) להליכה יומית באוויר הפתוח, אם תנאי המקום מאפשרים זאת, בתנאים ובמועדים שייקבעו בתקנות; זכות זו ניתנת להגבלה מטעמים של טובת החקירה או שמירה על שלומו של העצור; (6) לקבלת מבקרים, לשליחת מכתבים ולקיום קשר טלפוני; עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום יהא זכאי

לאלה, רק אם אישר הממונה על החקירה שאין בכך כדי לפגוע בחקירה". ובסעיף קטן (ד): "עיקר זכויות העצירים וחובותיהם במקום מעצר יפורסמו במקום בולט במקום המעצר". עד כאן לשוננו, לשון המחוקק.

ומכאן למציאות כפי שמתאר אותה שופט בית-משפט השלום בירושלים בהחלטה שנתן בדבר הארכת מעצר עד תום ההליכים לפני כמה שבועות. במקום שאנאם כאן נאום חוצב להבות, הבה ואקרא לכם, ולך, אדוני השר, שאיננו כאן – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כהן, אתה מסתיר לנו את הקולות, אנחנו לא רואים את הקולות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבקש לקרוא את דבריו של כבוד השופט ענבר: על רקע טענתו של אחד החשודים ביקשתי לברר עם מפקד בית-המעצר – הכוונה למגרש-הרוסים בירושלים – עניין זה. נמסר לי, כי העציר אכן לא קיבל מיטה, וזאת בדומה לחמישה עצירים נוספים בתאו שישנו על מזרנים על הרצפה. עם זאת הצהירו האחראי למעצר והחוקר, כי אם ייעתר בית-המשפט לבקשה להאריך את מעצר החשודים, אזי תסופק לחשודים מיטה, אם בבית-המעצר בירושלים ואם בבית-שמש.

דברים אלה מתקשרים לתלונות נוספות כגון דא ששמעתי במהלך שבוע התורנות, ונוכח חשיבות הסוגיה, על רקע הוראותיו של חוק המעצרים החדש, ראיתי לנכון להתייחס אליה בקצרה.

לאור התלונות הנ"ל, נערך ביום 29 במאי 1997 ביקור בבית-המעצר בהשתתפות סגן הנשיא צבן, השופט נועם ואנוכי.

רבותי, אני ממשיך לצטט מדבריו של כבוד השופט: בביקור נתגלו לעינינו מראות קשים ביותר. לכ-40 עצורים לא סופקו, בניגוד לחוק, מיטות, והם בילו את היום ואת הלילה על מזרנים דקים שהונחו על הרצפה בין מיטות קומתיים בצפיפות נוראית; חלק מהעצורים לא יצאו להלך בחצר זה ימים מספר; ארוחת הערב הוגשה לתאים בכלי הגשה מרכזיים, אך לחלק מהעצורים לא היו כלי אוכל, והם הצטופפו סביב המגשים ואכלו מהם ביחד בידיהם, ובמקרה הטוב – בכפות.

מפקד המעצר מסר, כי חברת "בזק" לא מוכנה להתקין תאי טלפון ציבוריים מחמת חוסר כדאיות, ולכן אין מספיק טלפונים, ולא ניתן לאפשר לעצורים להתקשר, כדרישת החוק.

אף לא באחד מהתאים נמצא פרסום על-אודות זכויות העציר לפי החוק, ואין תימה בכך, שהרי מהאמור לעיל נובע כי הוראות החוק אינן מקוימות כלל ועיקר.

במהלך הביקור שאל אחד העצורים: אני עברתי על החוק ואני משלם על כך, אין לי טענות, כי כך צריך להיות במדינה דמוקרטית. מדוע לא מקיימים את החוק כלפי? התקשיתי להישיר מבט אל אותו עצור.

במאמר מוסגר אוסיף – אומר השופט – כי מפקד המעצר הסביר, שחוסר המיטות נובע בעיקרו מכך שכ-150 מכלל 235 העצורים השוהים בבית-המעצר הם "חייבי שב"ס", היינו, מי שכבר נגזר דינם אך מסיבות שונות טרם הועברו לחזקת שב"ס, וכן מי שנעצרו עד תום ההליכים. כאן אני מפסיק לצטט ואומר: עדיין יש אנשים שנשפטו ומחויבים לעבור לבתי-הסוהר הרגילים, אבל הם עדיין נמצאים בבתי-המעצר משום ששירות בתי-הסוהר אינו מסוגל לקלוט אותם בבתי-הסוהר שנועדו לכך.

אני ממשיך את הציטוט: בין אלה נמצאים גם טעוני הגנה, אשר נוכח היעדרם של תאים קטנים ייעודיים תופסים לעתים חדר המיועד למספר עצורים רב. לא ברור מדוע יש צורך להחזיק את חייבי השב"ס בבית-מעצר הסמוך למתקן חקירות דווקא. מכל מקום, עובדה שאינה שנויה במחלוקת היא, כי מחלק ניכר מהעצורים נשללות זכויותיהם.

למטה משם ממשיך השופט וכותב, כי תוצאת אי-כיבוד הזכויות שהקנה החוק עלולה להיות גם שחרור עצורים, אף כשיגרום הדבר שיבוש הליכי חקירה או הימלטות מאימת הדין. על כך אומר השופט: אין כלל ספק כי מדובר בפתרון גרוע, אך דומני כי הוא פחות גרוע מהפתרון החלופי, שלפיו הופכות הוראות החוק פלסטר.

במקרים שבהם יהיה בשחרורו של עציר כדי לסכן את הציבור, ייתכן שיהיה עציר אשר זכויותיו הבסיסיות נשללו במעצר זכאי לפיצויים מן המדינה.

אלה היו דבריו של שופט בישראל, אשר מתקשה, רבותי, להישיר מבטו אל עינו של עציר אשר נשלח על-ידו למעצר בלהות בתנאים כאלה. רבות כבר נאמר ונכתב על ריבוי המעצרים בישראל, אשר עולה על כל מדינה דמוקרטית בעולם. הגיע הזמן להחליט, חברי הכנסת, האם משתלבים אנו במרחב שסביבנו; האם בישראל של שנות האלפיים תמשיך המדינה לרמוס את זכויות האדם הבסיסיות, או שמא נתקדם אל סטנדרדים מערביים, דמוקרטיים, בכל הנוגע לתנאי המעצר של אזרחים שברוב המקרים אינם עומדים כלל לדין, שלא לדבר על כך שאינם מורשעים בו.

אנו בכנסת כבר עשינו את חלקנו ככל שנוגעים הדברים לחקיקה ראויה. עתה עלינו לעשות את חלקנו כרשות המפקחת על הרשות המבצעת. בקרוב תבקר ועדת החוקה בבית-המעצר באבו-כביר. מן הסתם יישמעו שוב, עד לזרא, הסופרלטיבים הקבועים השמורים עמנו, הפוליטיקאים, להזדמנויות מעין אלה. כולנו נזדעזע, נתקומם, נקרא לממשלה כך וכך, אך בפועל תמשיך המדינה לעבור יום-יום על החוק ותמשיך לצפצף על ההוראות הנורמטיביות שבחוק החדש, אשר היה די זמן להיערך לקראתו תקציבית וארגונית, כפי שחבר הכנסת אלון ואני שמענו כאשר ביקרנו בבית-המעצר בזמן חקיקת החוק עצמו.

אכן, מה אומלל תקדים חוקתי זה, שבו עומדת הכנסת המחוקקת בושה ונכלמת בפני יריקתה של הרשות המבצעת בפרצופה ובפרצופו של הציבור בישראל.

אני מבקש, אדוני, שהמליאה תקיים דיון מורחב בנושא חשוב זה. אני עצמי מבקש להגיש בקרוב מאוד הצעת חוק שתעלה לדיון בכנסת זו, שתהיה אפשרות לוועדת החנינות לקצר את עונשו של שפוט בישראל – במקום שני-שלישים למחצית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת ריבלין. מכיוון שטענת כאן שמצבו של האסיר טוב יותר מזה של העציר, אני אסיר תודה לך.

נצביע. נעשה זאת במליאה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

במליאה.

היו"ר ש' וייס:

כדאי לוועדה או שנשאיר את זה לסדר-היום?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוועדה חוקקה את החוק.

היו"ר ש' וייס:

משמעות ההצבעה, אם היא תתקבל, שהדיון יהיה במליאה, וכאשר יושב-ראש הכנסת יקבע את זה. הנושא הוא: המצב בבתי-המעצר בישראל, הצעתו של חבר הכנסת ריבלין. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שהנושא עובר לדיונה של המליאה בבוא היום.

חבר הכנסת רמון כאן אתנו? לא. הנושא שלו: שלטי הנאצה כנגד חבר הכנסת אהוד ברק, אבל הוא לא כאן, אז נסיר את השלטים המגונים האלה.

הצעות לסדר-היום

התבטאויותיו של הרב עובדיה יוסף כלפי נשים

היו"ר ש' וייס:

הצעות לסדר-היום מס' 2680, 2699 ו-2718, בנושא: התבטאויותיו של הרב עובדיה יוסף כלפי נשים. אם תרשי לי, חברתי חברת הכנסת גוז'נסקי, שנעמי חזן תחליף אותי, אני מרגיש ממש לא טוב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ברצון.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חברת הכנסת חזן, שלוש דקות. אחר כך חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לאחר מכן חבר הכנסת נסים דהן בהצעה רגילה, גם כן שלוש דקות, וסגן השר שלמה בניזרי ישיב לבעלי ההצעה.

בבקשה, גברתי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בימים האחרונים סערו הרוחות בשל ידיעה שהרב עובדיה יוסף בדרשה שלו במוצאי שבת המליץ למקורביו ולתומכיו שלא ללכת בין שתי נשים פן ישכחו דברי תורה. במלים אחרות, בגמרא, עד כמה שידוע לי במסכת הוריות י"ג – – –

יצחק כהן (ש"ס):

לא, בפסחים.

נעמי חזן (מרצ):

תודה. במסכת הוריות י"ג, עמוד ב', יש הנחיה בכיוון הזה. חבר הכנסת בניזרי, אשמח אם תקשיב לדברי, כי אני עושה זאת בשקט. אקדיש את דברי לשתי נקודות מרכזיות, שאינן קשורות בהכרח זו לזו.

הנקודה הראשונה – צר לי מאוד על דבריו של הרב עובדיה מהסיבה הפשוטה, שבסוף המאה העשרים במדינת ישראל הרוב המוחלט באוכלוסייה המשכילה הוא נשים. ממקבלי התארים באוניברסיטאות בשנה שעברה 57% הם נשים. לכן, אולי ראוי – – –

היו"ר ש' וייס:

למרות הכול, אומרים "חמישים ושבעה אחוז" ולא "חמישים ושבע אחוז".

נעמי חזן (מרצ):

אמרתי: "חמישים ושבעה אחוזים".

היו"ר ש' וייס:

את אמרת בסדר. מפני שהרוב נשים, אולי צריך להגיד "חמישים ושבע".

נעמי חזן (מרצ):

אבל, משום שמדובר באחוזים – – –

היו"ר ש' וייס:

לא. את היית בסדר.

נעמי חזן (מרצ):

אני מדייקת בדברים הללו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני יודע.

נעמי חזן (מרצ):

אמרתי "חמישים ושבעה אחוזים", ולמען הסדר הטוב, אני באמת מדייקת בעניין.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. לא הובנתי.

נעמי חזן (מרצ):

על כן, יש לי רושם, שאולי הגיע הזמן שיהפכו אותה הלכה וימליצו לגברים להלך בין שתי נשים, כי אולי בצורה הזאת ישכילו.

דרך אגב, יש לי רושם שהרב עובדיה – שאני מכבדת מאוד את השכלתו – כנראה עשה את זה פעמים רבות, כי אחרת אין לי הסבר לרמתו האינטלקטואלית. זו הנקודה הראשונה.

הנקודה השנייה – אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

כן. אני ממש שומע.

נעמי חזן (מרצ):

החבר ה-121 של הכנסת מפריע לי בתדירות יוצאת דופן. משום שבכנסת ישראל יש עדיין רק 120 חברים, אני מקווה שנסתפק בכך.

היו"ר ש' וייס:

היו לנו פעם 124 – בבחירת הנשיא ויצמן בסיבוב ראשון.

נעמי חזן (מרצ):

כן, אני זוכרת היטב את הדבר הזה. זה גרם עוגמת נפש לכולנו.

היו"ר ש' וייס:

תלוי למי. לא לאלה שזייפו את ההצבעה.

נסים דהן (ש"ס):

בהצבעה על הסרת חסינות חבר הכנסת פנחסי גם כן היו יותר מ-120.

היו"ר ש' וייס:

כן.

נעמי חזן (מרצ):

נכון.

הנושא רציני. לדאבוני הרב, אנו נמצאים בעידן של הטחת האשמות הדדיות בעיקר, אבל לא רק, בנושא של יחסים בין דתיים לבין חילונים. בשבוע שעבר התפרסמה מודעה מבישה ומביישת נגד החרדים, וחלק מאתנו, במחנה הקרוי "חילוני", התנצלו על כך, כי חשבנו שזה לא לכבודנו ולא לכבוד תפיסת עולמנו. אם אומנם אמר הרב עובדיה את מה שאמר כלפי נשים, אני חושבת שזכותי המלאה, כנציגה לא רק של נשים אלא של אזרחי המדינה, לבקש מהרב עובדיה שיתנצל בפנינו –

יצחק כהן (ש"ס):

הוא לא צריך להתנצל. זה חוסר הבנה.

נעמי חזן (מרצ):

– על הטחת האשמות כלפינו וכלפי יכולתנו האינטלקטואלית –

היו"ר ש' וייס:

את צריכה לסיים.

נעמי חזן (מרצ):

– כי אם לא ייעשה כך, המחזור הנורא הזה של איומים זה כלפי זה ימשך, ושלא יגיד צד זה או אחר שאיננו מלבה את האש במדורה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת חזן. עכשיו חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

יצחק כהן (ש"ס):

מי שצריך להתנצל זה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן, יש לי הרגשה שהעסק הזה קצת מתואם. הרב עובדיה יוסף במוצאי שבת נושא נאום – –

יצחק כהן (ש"ס):

יש כזה שיר.

היו"ר ש' וייס:

– – אחר כך יש תגובה ריטואלית של מרצ ושל אחרים, ואחר כך מספר הצופים והמאזינים גדל עוד יותר, ואחר כך יש עוד נאום ותגובה ריטואלית, וככה נאומי הטלוויזיה יגיעו עד קהיר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תוכניות המלל.

נסים דהן (ש"ס):

ההצגה הכי טובה בעיר במוצאי שבת – – –

היו"ר ש' וייס:

בדיוק. זהו זה.

נסים דהן (ש"ס):

תמשיכו לתקוף.

היו"ר ש' וייס:

לכן, בעצם, זה טוב לכל הצדדים, הסיפור הזה. יש לי הרגשה שיש פה שמחת קואופרציה. תודה רבה.

יצחק כהן (ש"ס):

יש עזרת נשים.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

אני עכשיו מודה לחברתי, סגנית היושב-ראש נעמי חזן, אם היא תחליף אותי. אני מודה לכם, חברים, ומתנצל שאני ככה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

רפואה שלמה.

היו"ר ל' חזן:

תרגיש טוב. אתה מלא חום.

גברתי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבר יצא לי לומר גם בעבר, שהכנסת איננה מקום לנהל בו ויכוחים על אמונה דתית. ודאי שאני, שאין לי לא תואר ולא ידע אלא מה שלמדתי בבית-הספר ומה שאני קוראת להנאתי בספר התנ"ך, לא אבוא להתווכח עם אנשים שהם גדולים בתורה ומומחים בכל התחומים האלה. אז איפה כאן הבעיה? לדעתי, הבעיה היא, שגם אנשים בעלי השקפה דתית, ובמיוחד מורי הלכה ופוסקים וכאלה שכל מלה שלהם נשמעת בקשב רב על-ידי רבים, ואנשים שמקשיבים לדברים האלה מקבלים אותם בשיא הרצינות, צריכים למצוא את הדרך להסביר לציבור

שהיום, ב-1997, לקראת סוף המאה העשרים, נשים הן שוות ונשים ראויות ליחס שווה, לשכר שווה, למעמד שווה, לייצוג שווה ועוד. הרי מה קורה פה?

נסים דהן (ש"ס):

איפה יש בדברים – – –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהן, אתה הנואם הבא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני אומר לך איפה הבעיה. הבעיה איננה שאנחנו נתווכח פה – – –

נסים דהן (ש"ס):

איפה מכל הדברים – – –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהן, אתה הנואם הבא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני אסביר. שמעתי את השאלה. אני לא באה להתווכח על מה שנכתב פעם, אבל כולנו יודעים, שכל הפוסקים בכל הדורות מצאו דרך תמיד לעשות עדכונים למה שנאמר – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מה זה? אינדקס?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– ולתת פרשנות שהולמת את הזמן, שהרי בימינו גם אנשים בעלי אמונה דתית חרדית לא מציעים לסקול אשה נואפת – נכון? לא מציעים את זה. גם אם כתוב בתנ"ך "עין תחת עין", אז כבר פירשו שהכוונה היא בעצם פיצוי כספי וכן הלאה.

לכן, הבעיה היא כזאת: במדינת ישראל, שקיימת בה לפי חוק, לפי הדעה של רוב הציבור בישראל, התפיסה הבסיסית שנשים שוות, יש עוד דרך ארוכה מאוד לעבור לשוויון אמיתי. אם באים ומנסים להחזיר את הגלגל אחורה ועל-ידי ציטטות כאלה או אחרות מנסים לזלזל ביכולתה השכלית של האשה, ביכולתה ללמוד, ביכולתה להתקדם, ביכולתה להנהיג – אז יש לנו בעיה. הבעיה היא לא שאנחנו, חס וחלילה, נבגוד. תאמינו לי שלא זו הבעיה. הבעיה היא אחרת. אני רוצה שכל הנשים במדינת ישראל, לרבות הנשים הדתיות, יזכו בשוויון זכויות. אני רוצה שלכל הנשים במדינת ישראל תינתן הזדמנות שווה ללמוד, לעבוד, לקבל שכר שווה, כי זה התנאי לחברה דמוקרטית, הומנית וסובלנית. על כן ביקשתי להעלות את ההצעה. תודה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך, גברתי, ומזמינה את חבר הכנסת נסים דהן. אדוני, הצעתך אומנם הצעה רגילה, אבל על-פי התקנון מדובר בשלוש דקות.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי, עד כמה שידוע לי, הצעה רגילה, אף שהיא נטענת עם הצעות אחרות – למי שמופיע בהצעה רגילה יש עשר דקות.

הי"ר ל' חזן:

אדוני, לא. שלוש דקות בלבד, כנהוג במליאת הכנסת. כאשר אדם מגיש הצעה רגילה על חשבון הצעות דחופות לסדר-היום – החלטת הנשיאות וועדת הכנסת. אדוני, שלוש דקות. זה הנוהג. אם יש לך היסוסים בעניין, אנא פנה לוועדת הכנסת או ליושב-ראש. בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

תודה רבה, גברתי היושבת בראש. גברתי היושבת בראש, חברי חברי הכנסת, כיוון שקיצצו לי את הזמן, וזה לא היה מתוכנן, אני באמת לא יודע היכן להתחיל והיכן לסיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תגיד את העיקר.

נסים דהן (ש"ס):

אז אני אשתדל לומר בתמצית, ואני מאוד מקווה שדברי לא יפורשו אחרת ממה שהתכוונתי, כיוון שאני אדבר בתמציתיות רבה, כמו מרן שליט"א שדיבר בתמצית ועשו מזה סלט ומטעמים. אבל כיוון שאין לי זמן לפרש אפילו את דבריו, אני רק אומר – שלמה המלך אמר: גם אוויל מחריש חכם ייחשב. לפעמים החוכמה היא לשתוק ולא לדבר. לפעמים החוכמה, במיוחד למי שלא מבין, שלא לגלות את בורותו ואת אי-הבנתו ברגע שפתח את פיו. הרי לא יעלה על הדעת, שאם יצטטו מחר את זרתוסטרה או כל מיני חוקי חלם שהיו בימי הביניים, או איזו סינית עתיקה, או יפנית מתקדמת, יקום חבר כנסת פה, מהבית הזה, ויטיל בזה דופי ויתקוף על ימין ועל שמאל, כיוון שהוא יצא מתוך נקודת הנחה שאם הוא לא מבין מוטב שישתוק. ורק בנושא אחד הכול מרגישים את עצמם חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה, במיוחד כשלא יודעים כלום – וזה בנושא של דת, בנושא של יהדות ובמיוחד בנושאים שמצוטטים מתוך התלמוד הרחב כים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הרב דהן שליט"א, אני רק רוצה לומר לך שיש דבר של – – –

נסים דהן (ש"ס):

רגע, רגע, נגיע לזה. מורי ורבותי, כיוון שסימנו לי פה שאני צריך לסיים, אותם דברים שאמר מרן שליט"א – אני אגיד את זה בלשון מדעית ונראה מי שיקפוץ. לכל חומר בטבע יש שני קצוות, והקצוות משדרים אנרגיה, ולפעמים כשהוא משתתף ליד חומר אורגני אחר שמשדר אנרגיה הפוכה, הוא יכול למחוק תאים בחומר האורגני. אם אני הייתי אומר את זה בלשון כזאת, אף אחד לא היה מעז פה לדבר. אני דיברתי בצורה מדעית. אבל מה קורה? כשאומרים אותו דבר, ומצטטים את לשון התלמוד, קמים פה חברי כנסת ואנשי ציבור ואומרים שמרן שליט"א פגע בנשים, התכוון לפגוע בנשים. הם שכחו את עשרות התשובות – את זה הם לא מעזים לצטט – את עשרות פסקי-הדין שנתן במשך חייו לטובת האשה היהודית, להעדפתה, לשלמותה, לתקנתה. כל התלמוד מלא בעצות והכוונות וחוקים ומשפטים ומצוות כיצד להגן על בת ישראל. את זה שכחו כולם. את זה אף אחד לא נעים לו לזכור. אבל כשהוא אומר משפט שצריך הבנה, בהחלט, הבנה משמעותית לעומק, רק מי שלמד ומילא את מוחו ולבו בש"ס ופוסקים יכול להרשות לעצמו בכלל להתבטא, כי מי שלא למד – זה בהחלט סינית עתיקה.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להעיר כאן הערה. אומנם זמני תם.

הי"ר ל' חזן:

אדוני, זמנך תם.

נסים דהן (ש"ס):

נודע לי, כיוון שההצעה הזו היא חלק מהמכסה השבועית של ש"ס, ואני הגשתי את ההצעה על חשבון המכסה השבועית של ש"ס – אין שום סיבה שזכותנו תיפגע.

הי"ר ל' חזן:

אדוני, עם כל הכבוד, אני מנהלת ישיבות כבר שנה תמימה ומשתתפת תקופה הרבה יותר ארוכה. הצעה רגילה אשר מודבקת להצעות דחופות – שלוש דקות. כך פסקתי, כך ידעת. אני מבקשת ממך לסיים את דבריך עכשיו.

נסים דהן (ש"ס):

או.קיי.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

עד כמה שזכור לי – – –

הי"ר ל' חזן:

אדוני סגן השר, לא ולא. הנוהג והנהל בכנסת הארבע-עשרה – בדיוק כפי שפסקתי. אני לא אתווכח. אני מבקשת משפט מסכם.

נסים דהן (ש"ס):

משפט מסכם. אני רוצה פה, מעל בימה זו, לצטט את מאמר הגמרא ולנתח אותו לנתחיו ולהסביר לאותם עמי ארצות ובורים שפערו פיהם לבלי חת ובלי חוק ודיברו כנגד קדושי עליון, ולהראות להם את בורותם, אבל אני משאיר את זה לידידי סגן שר הבריאות הרב שלמה בניזרי.

הי"ר ל' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת נסים דהן, ומזמינה את סגן שר הבריאות, חבר הכנסת שלמה בניזרי, שישב על ההצעות לסדר-היום. תודה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מקווה שאני לא מוגבל בזמן.

היו"ר ל' חזן:

אדוני, גם אתה מוגבל, כפי שכתוב בתקנון, ואם אני לא טועה זה בסביבות עשר דקות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

גברתי היושבת-ראש, אני אסתדר עם זה. אני מאוד ממהר לשיעור שלי, ללכת לדבר על מעמד האשה כמה דברים, איפה אסור ללכת, אז אני חייב לקצר.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יודע שהשיעור השבועי של הרב עובדיה יוסף מספק כותרות רבות לעיתונאים ולאנשי ציבור – – –

היו"ר ל' חזן:

סליחה, אדוני, אני לא אעיר פעם נוספת, אבל אני אדרוש שתיאסר עליך כניסה למליאה. כל פעם אתה מנהל שיחות בצורה שאיננה מקובלת על יועצים ועל עוזרים. תודה. מדובר שוב במי שקרוי בשגגה חבר הכנסת מס' 121, שהוא היועץ של ש"ס בכנסת, מר צבי יעקבזון.

יצחק כהן (ש"ס):

— — —

היו"ר ל' חזן:

זה מוגזם. אי-אפשר לנהל את חברי הכנסת. רק חברי הכנסת נמצאים במליאה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בסיפור case. עברו שלוש דקות. חבר הכנסת יצחק כהן, כנראה הם ראו שאין

אני יודע, השיעור הזה מספק כותרות רבות, מה לעשות? אנשים גם רוצים להיבנות. אבל להיבנות, רבותי, על-ידי סילופים והטעיות, זה כמו אותו סיפור שהיה לפני חודש, שרתמתי את הרב עובדיה יוסף למאבק נגד עישון סיגריות, והרב עובדיה יוסף יצא והסביר כמה העישון מזיק למי שמעשן ולאותם מעשנים פסיביים שגם כן מקבלים את העשן. והרב אמר: לו היה בימינו סנהדרין, מה היה קורה? אותו אחד שגורם נזק לחברו היה לוקה 40 מלקות. אבל אין בימינו סנהדרין. ישב אותו עיתונאי חרוץ וכתב: הרב עובדיה יוסף אמר: כל מי שמעשן ראוי להלקותו 40 מלקות. איפה אמר? עשה מצווה כל כך חשובה, שברוך השם בזכות זה אלפים הפסיקו לעשן. אותו סיפור היה גם כן במוצאי שבת.

גברתי היושבת-ראש, את פתחת: צר לי על דבריו. את שמעת את דבריו של כבוד הרב, או שניזונת כרגיל מאיזה עיתונאי חובבן, עם-הארץ שלא מבין כלום, יושב וקולט מלה פה, מלה שם, ומחליט לעשות כותרת? לו שמעת את הדברים האוטנטיים, כפי שנאמרו על-ידי הרב עובדיה יוסף – וגם את, חברת הכנסת גוז'נסקי – האמינו לי שהייתן עכשיו עולות לדיון פה, ואני חושב שהיה צריך לבוא ולהעריך את דבריו של הרב עובדיה יוסף על כל אותן פעמים שהוא בא ומדבר בשבחה של האשה, מגונן עליה, כי אנחנו באמת מדברים מתוך אמת ולא מתוך חנופה או מתוך עניין לבוא לתת איזו הרצאה. עוד מעט אני אוכיח את זה גם בדברי.

עוד הערה קטנה לך, גברתי, שרשמתי את דברייך – נשים הן משכילות, נשים משכילות. רגע, מישהו בא לשלול את זה? הרי גישת היהדות מה היא אומרת? אצל האדם כתוב שהקדוש-ברוך-הוא יצר אותו, עשה אותו; ואילו אצל האשה מה נאמר? – ויבן השם אלוקים את האשה. לא כתוב ויעש, וייצר. ורבותינו דורשים: למה כתוב ויבן? הרי כל מלה ביהדות יש לה משמעות. ויבן מלמד שבינה יתירה ניתנה באשה. כלומר, יש לה בינה יותר מאשר לגבר. זה יסוד ביהדות. את אומרת שנשים משכילות, כאילו אל תדכאו אותן. גם אשתי, תאמיני לי, אשה משכילה, אחות במקצועה, אף אחד – – –

הי"ר ל חזן:

תאמין לי שאני גם לא אתנצח משום שאני יושבת-ראש הישיבה, אבל אני חושבת שזה לא עניין של סוד אלא עובדה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מה עובדה? הנה אני אומר לך, אשתי אחות במקצועה; אשתי, ברוך השם, משכילה, למדה את שנותיה, עובדת במקצועה כאחות. ברוך השם מתבטאת. היא קיימה השבוע כנס במלון "הולידיי אין", אספה שם 300 נשים; באו, שמעו הרצאות, דיברה בפניהן. תפסיקו לבלבל לנו את המוח ולהגיד שנשותינו לא משכילות וסגורות ומדוכאות. אחרי כל ערב שאני נמצא בהרצאות עם חילונים ומדברים אתי שעתיים על מעמד האשה עד שאני נותן את הרצאתי, אני חוזר הביתה ושואל: אשתי יקירתי, תגידי לי, את כל כך מדוכאת, חסרים לך כל כך הרבה דברים, חסרות לך כל כך זכויות? היא אומרת:

על מה אתה מדבר, יש לי עודף זכויות, אני לא יודעת על מה הם מדברים כל הזמן. אני לא יודעת על מה הם מדברים. מי שמקים ארגונים פמיניסטיים, נראה ששם יש בעיות של חוסר כבוד, חוסר מעמד לאשה. אצלנו, ברוך השם, אין ארגונים פמיניסטיים, כי אנחנו לא זקוקים. נשותינו מקבלות את זה באופן אוטומטי דרך התורה, ואנחנו מחנכים את תלמידינו וכך חונכנו על-ידי רבותינו, ומי שמסתכל בכל מקורות ישראל יודע בדיוק את האמת.

ולדבריו של כבוד הרב. מה אמר כבוד הרב במוצאי שבת? הרב בא ודיבר על סגולות. דיבר על דברים שגורמים לשכחת הלימוד כאשר בן-אדם לומד. לנו יש מצווה לזכור ולא לשכוח. יש דברים סגוליים, אמר הרב, שגורמים לשכחה, והם עשרה דברים כפי שהם מובאים, ושמחתי פה לשמוע, בפסחים קי"א, ואכן בהוריות דף י"ג, עמוד ב', שם נאמר, למשל, שאכילת זיתים בכמות מרובה מביאה לשכחה. אתה אוכל שמן זית, אדרבה. הבן משכח, האב מפקח, אומרים.

הרב הביא כמה דוגמאות. למשל, שאסור ללכת בין שני גמלים, אסור ללכת בין שני כלבים, אסור ללכת – – –

אברהם פורח (מרצ):

למה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני אסביר הכול. רגע. אסור ללכת בין שני כלבים, בין שני גמלים ובין שתי נשים. פה כולם קמים ואומרים: הנה הרב אמר – בין שתי נשים. רבותי, מה פירוש הרב אמר? הרב מצטט מקור תנאי, מקור תלמודי. מה כתוב שם? אסור ללכת בין שני דקלים. לפי הפירוש שאנחנו נגד נשים, משמע שאנחנו גם נגד דקלים. מה יש לנו נגד דקלים? הרי כבר כתוב, צדיק נמשל למי? – לדקל. שנאמר, צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון ישגה. אז יש לי משהו נגד דקלים?

אבל, רבותי, בואו תראו איפה השקר. בואו תראו איך אני טורף לכם את כל הבניין, ואשמח מאוד אם תקומו ותתנצלו עכשיו. באותה גמרא, באותו מקום, מה כתוב? – וכן אסור לאשה ללכת בין שני גברים. משמע שרבותינו שונאים את הגברים, יש להם שנאה עצמית. גול עצמי הם מכניסים לעצמם. באותו מקום שכתוב שאסור ללכת בין שתי נשים, כתוב שאסור לאשה ללכת בין שני גברים. אז רגע, אני רוצה רק להבין. ריבוננו של עולם, אם אנחנו באמת נגד האשה, אז אנחנו נגד הגברים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא, לא. הדרך שבה אתה מציג את הדברים, מה היא אומרת? שגברים ונשים הם שונים במהות, ולכן – – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה נכון, במהות אנחנו שונים. אני הייתי מפנה אותך למאמרים מאוד מדעיים של פון ראסל על ההמיספרות במוח, הימני והשמאלי, ותראי שאנחנו שונים לחלוטין מבחינת רגישויות ושאר הדברים. נכון, אני שונה ממך, אני מסכים, אני לא מוכן להיות כמוך. הגבר נבנה גבר ואשה אשה.

היו"ר ל' חזן:

זה כנראה הדדי.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה הדדי, אין בעיות. אדרבה, לא מתוך רצון לפגוע אני אומר את זה. הרי ביהדות מה אנחנו אומרים? ויבן השם אלוקים – – ואחר כך: זכר ונקבה בראם ויקראם אדם. הגמרא אומרת, ושימי לב היטב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה זה אומר?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

רגע, אני אענה לך. אדם לא נקרא אדם כל עוד הוא לא נישא, ולפי הזוהר הקדוש הוא נקרא פלג איניש. פלג זה חצי בן אדם. כל עוד הוא לא נישא, חסר לו פלאג עם פלטינות. כאשר הוא נישא, זכר ונקבה בראם ויקראם אדם. לא נקראים בני אדם, אלא האיש והאשה משלימים זה את זה. זו תפיסת היהדות, שאת ואני משלימים זה את זה, ולא, חלילה וחס, יש בינינו איזו שנאה או הסתכלות מלמעלה כלפי האשה.

רבתי, אלה דברים שהרב עובדיה יוסף אמר בשיעורו. עכשיו תשאלו אותי, רגע, למה אסור ללכת בין שתי נשים? דבר סגולי. אמרתי השבוע, כשאני מפעיל מכונת כביסה, אומר לכם את האמת, אני לא יודע איך היא פועלת. אותו דבר לגבי המיקרוגל וגם המכונת, אני לא יודע בדיוק איך כל הפעולות נעשות ובכל זאת אני משתמש בהם. אומרים לי: אל תעבור שם, יש קרינה רדיואקטיבית, ולא ראיתי אותה, כי אתה חשוף והיא עלולה להרוס לך תאים. אני לא מבין איך זה הורס ואני לא יודע איך זה נראה, אבל מתוך הנקודה שאני סומך על אותם חכמים שבנו, יצרו ועשו – –

אברהם פורח (מרצ):

אבל ללכת בין שתי נשים – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

סליחה, רק רגע. אתם מוכנים לתת לי לסיים את הדברים?

היו"ר ל חזן:

כן, אני באמת מבקשת.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני רוצה לסיים את התשובה שלי. אני מדבר בשם הממשלה עכשיו. הממשלה הסמיכה אותי לתת תשובה מושלמת.

אתם מבינים איך כל דבר בחיים נעשה? יש דברים סגוליים שהם עניין של אמונה. עכשיו, למה הרב אומר את הדברים? למה הרב מעורר את הקיצוניות? למה הרב אומר משפטים שעלולים לגרום למשהו? תגידו, האנשים שלנו מטומטמים? אלה שבאו ופירשו את זה אחר כך אולי לוקים בשכלם. האנשים שלנו יושבים ושומעים שיעור, מבינים. אסור ללכת בין שתי נשים, זה לא פוגע במעמד האשה, כמו שזה לא פוגע בדקלים. כמו שאשה, אם היא עוברת בין שני גברים, לא יקרה כלום. האנשים שם אף פעם לא מפרשים את הדברים בצורה הפוכה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הם ישכחו את כל תלמודם.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

ישכחו, אז מה? את יכולה להתווכח עם דבר סגולי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

רגע, לא הבנתי, מה הבעיה שלך? מה הקשר בין שכחה לבין מעמד האשה, את יכולה להסביר לי? גם אם אשה עוברת בין שני גברים, הרי סיכמנו שזה גורם לשכחה. אז מה הבעיה, לא הצלחתי להבין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה לא גורם לשכחה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מה זה קשור למעמד האשה? הרי כל הדיבור פה היה על מעמד האשה. עכשיו את רוצה להתווכח אתי על הסגוליות? בסדר, יש דברים שהם סגוליים. אני לא חייב לתת הסבר לכל דבר בחיים.

ח כהן (מרצ):

זה לא שייך למעמד האשה, עם כל הכבוד.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה לא היית פה – – –

ח כהן (מרצ):

תסלח לי, גם אני גדלתי בבית מזרחי כמוך. בחיים אבא שלי, עליו השלום, לא היה מעלה על דעתו לומר לי משפט כזה, שאי-אפשר לעבור בין שתי נשים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אבל רגע, אני לא מבין. אבא שלך מתווכח עם הגמרא? תסלח לי. אבל אתה לא היית פה כשאמרתי, שבאותו משפט נאמר גם שאסור לאשה ללכת בין שני גברים. אם יש פה איזו מטרה לפגוע במישהו.

ח כהן (מרצ):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה לא הושווה. אתם השוויתם את זה.

ח כהן (מרצ):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

איפה אתה ראית את זה? אתה סומך על העיתון. אני קורא לך מהגמרא. מה אתה רוצה שאעשה?
הרב מדבר באוויר? הרב מדבר ממקור תנאי, מה אני יכול לעשות?

ח כהן (מרצ):

הרב עובדיה יוסף ---

היו"ר ל' חזן:

סיימנו את הגל הזה.

נסים דהן (ש"ס):

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת נסים דהן, את תיאוריית האנרגיה המנוגדת כבר שמענו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הכול ברור.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הכול ברור, אין לכם מה לענות.

היו"ר ל' חזן:

רבותי חברי הכנסת וגברתי. חבר הכנסת דהן, סגן השר שלך מנסה להגן עליך. אני אקרא את שניכם לסדר. יש לו עוד שתי דקות, שישכיל אותנו בשתי דקות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

רבותי, אם בכבוד האשה עסקינן, או בביזיונה, בואו נבדוק רק לקט קצר מכמה מאמרי חז"ל, שאצלי הם מרוכזים במאות, אבל מה שכתבתי למאמר שיתפרסם ב"ידיעות אחרונות": חייב אדם לאהוב את אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו; לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו – מלצעה; לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר: ולאברהם היטיב בעבורה; כל אדם שאין לו אשה אינו אדם; בכל דבר בביתו ישמע לדברי אשתו; ויהיה זהיר בצער – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ברוך שלא עשני אשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני אענה לך גם על זה, אם את רוצה עכשיו. כל השאלות שתשאל אותי, ברוך השם יש לי תשובה שתייבש אתכם אחת ולתמיד. תזמיני אותי פעם להרצאה על מעמד האשה ואני ארצה בפניכם.

נמשיך: ויהיה זהיר בצער ועלבון אשתו יותר מלכל אדם; יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו, וילבש ויתכסה כמה שיש לו ויכבד את אשתו יותר ממה שיש לו; חובה לפרנסה, לעמול קשה כדי להעניק לה את רמת החיים לה הורגלה – כתובות ס"א. זה רק לקט קצרצר.

רבותי, לסיום – משפט שכתבתי לעיתון. זהו אכן לקט קצרצר ממאות מאמרי חז"ל המדברים על כבוד האשה וזכויותיה. כיצד ייתכן שאותה הלכה תדרוש מצד אחד יחס של כבוד מופלג כלפי האשה, הרעיה, ומצד שני להשפיל אותה ולרדוף אותה בהתבטאויות פוגעות או בחוקים אכזריים ודרקוניים? איך אפשר לחייך ולזעוף בעת ובעונה אחת? להיות חצי רחמן וחצי אכזר? האין זו הוכחה כי לחוקים ולהתבטאויות הבלתי-מובנות בדרך כלל לאוזן החילונית קיימים הסברים אחרים?

הייתי מציע לכל אלה שחירפו וגידפו, החל מהכומרית הגדולה שולמית אלוני ואחרות שניסו לפגוע בכבוד הרב, שיבואו ללמוד קצת יהדות. אני מוכן לפתוח לכם כמה קורסים בעברית קלה, אתם יודעים, שלי כצבר. אוכל לתת לכם כמה מושגים שלפני שאתם יוצאים ופוגעים בדברים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

תסלחי לי, חברת הכנסת גוז'נסקי, כל הוויכוח התחיל – – –

רן כהן (מרצ):

אני ממש מבקש ממך. האשה והגבר בתורה שווים?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

שווים מאוד.

רן כהן (מרצ):

לא. תדע לך שלא.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה אומר, מה אני אעשה? אצלך אולי לא, אצלי כן. בתורה שלך, הרפורמית או קונסרבטיבית, אולי לא.

ח כהן (מרצ):

אני גדלתי בבית דתי. אל תספר לי סיפורים. הם לא שווים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

תבוא אלי הביתה ותראה מי מחליף טיטולים. תבוא תראה מי עושה אמבטיות לילדים, תבוא תראה איך אני הולך לעשות עכשיו בייביסיטינג בבית.

ח כהן (מרצ):

הם לא שווים. האשה פסולה לעדות משום שהיא אשה.

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת רן ויצחק כהן.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה מוציא עלי את התסכול שהיה לך בבית? היה לך תסכול בבית, ואתה מוציא אותו עלי?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

מותר לשאול שאלה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

תנו לי רק לסיים ואחר כך אני פנוי לשאלות, כמה שתמצאו. חוג בית נעשה היום.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת חאג'-יחיא, אנא תעזור לי. לא, לא נעשה חוג בית היום.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני רוצה, רבותי, להגיד לכם משפט.

היו"ר ל' חזן:

משפט אחרון.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אחרון, אבל שייתן לי להגיד אותו.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת רן כהן.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני אגיד לכם מה הבעיה, למה כל פעם מתפוצצים הסיפורים. פשוט מאוד, לפני חודש וחצי פורסמה כתבה גדולה על חצי מיליון חוזרים בתשובה. אתם רועדים מהחזרה בתשובה, אז אתם חושבים, איך תפילו את החוזרים בתשובה, איך תכפישו את הדת. כל פעם לוקחים איזה הלכה, מוציאים אותה מהקשרה, מסלפים, מחרפים ומגדפים – –

היו"ר ל' חזן:

ועל כן, מה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

– – ואחר כך אומרים לדתיים: זוהי הדת שלכם. אבל אתם לא תסלפו את מה שכתוב. ברוך השם, מאות אלפים חוזרים בתשובה. ואיך אמר פעם הרב שלי? – עוד הכנסת הזאת תיהפך לבית-הכנסת.

היו"ר ל' חזן:

אדוני, מה אתה מציע, דיון במליאה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. זה סתם קנטרני ואין שום תכלית שזה יהיה בדיון פה.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה, אדוני.

חבר הכנסת יצחק כהן מבקש, במסגרת דקה, אדוני, להעביר לוועדה את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

ח' כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כל שנה חוזרים חצי מיליון בתשובה – – – אז מה הוא מתרגש?

היו"ר ל' חזן:

זו מתמטיקה מסוג אחר.

חבר הכנסת יצחק כהן, בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

אם יאפשרו לי, גברתי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, אם אתה רוצה דקה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ל' חזן:

יש אחרים שביקשו הצעה אחרת.

יצחק כהן (ש"ס):

גברתי, עם כל הכבוד לפורום המכובד – גברתי היושבת-ראש וכל האנשים פה – אנחנו עדיין קטנו מאוד, מאוד קטנים בשביל לפרש את הרב עובדיה, או, חלילה, לבקר אותו. אני רוצה להזכיר לך – ברל כצנלסון אמר פעם: רצינו לגדל פה אפיקורסים, אבל גידלנו בורים ועמי-ארצות. לא אני אמרתי, ברל כצנלסון אמר את זה. הצרה בבורים ועמי-ארצות, שהם לא מבינים כלום, ובוודאי לא מבינים כלום בתורה, וחבל. כל זה נובע מתוך בורות ועם-ארציות, ואני מבקש: יש עזרת נשים ב"יזדים", תצטרפו כל מוצאי שבת, יקבלו אתכם בכבוד גדול. תעברו קורס. אפשר גם בערוץ-33, אפשר ב"קול האמת" או בערוץ-10. יקבלו אתכם בכבוד גדול. תלמדו, אחרי שנה תחזרו אלינו עם תשובות, ואני בטוח שתדברו אחרת לגמרי. תודה רבה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך, אדוני, ואשמח אם תבוא אלי לקורסים באוניברסיטה גם כן.

ח' כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ל' חזן:

אני מזמינה את חבר הכנסת ראובן ריבלין, המבקש להעביר לוועדה את הצעתי.

קריאות:

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת בראש – – –

יצחק כהן (ש"ס):

בורים ועמי-ארצות. לא אני אמרתי את זה, ברל כצנלסון אמר את זה.

קריאות:

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, חברי הכנסת. חבר הכנסת יצחק כהן, חבר הכנסת רן כהן, אני קוראת את שניכם לסדר בפעם הראשונה. זה קל לי יותר, זה אותו שם משפחה.

חבר הכנסת ריבלין, בבקשה, במסגרת של דקה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מהרגע שיאפשרו לי.

היו"ר ל' חזן:

אתה יכול, יש לך מיקרופון. זה יתרון גדול, תאמין לי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, סגן השר בניזרי, חבר הכנסת כהן, חבר הכנסת דהן, הואיל ואנחנו עמי-ארצות – אני לא בטוח שבורים, אבל עמי-ארצות בוודאי – –

קריאה

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עמי-ארצות באותה תורה שאתם מדברים בה.

— — חוסו עלינו ותבינו שעיני הציבור כולו נשואות לדברי רבכם, רבם של רבים בארץ, שכן הוא מנהיג בישראל, ושישים וייתן את לבו, שאנחנו, עמי-הארצות, פעמים יכולים להגיע לאי-הבנה מוחלטת לגבי אותם דברים, שתלמידי חכמים מוטב שידונו בהם וייתנו לנו את האפשרות לא להבין דברים שלא נאמרו ולא חשבו עליהם.

אני באמת חושב שהפרשה הזאת צריכה לרדת מסדר-היום, משום שהיתה פה אי-הבנה גדולה, ואני מבקש להעביר אותה לוועדה רק לצורך הפרוצדורה.

היו"ר ב' חזן:

אני מודה לך.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוועדה לקידום מעמד האשה.

היו"ר ב' חזן:

את מעוניינת להעביר לוועדה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לוועדה לקידום מעמד האשה.

היו"ר ל חזן:

ההצבעה הראשונה היא הצבעה על דיון במליאה לעומת הסרה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 16

יצחק כהן (ש"ס):

על מה מצביעים?

היו"ר ל חזן:

רגע, אני אפסיק את זה.

חבר הכנסת דהן, האם אתה מוכן לדיון בוועדה?

נסים דהן (ש"ס):

לא – להסיר מסדר-היום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אתה לא יכול להסיר.

נסים דהן (ש"ס):

אז למה שואלים?

היו"ר ל חזן:

אתה, אדוני, מבקש דיון במליאה. אני שאלתי אם אתה מוכן לדיון בוועדה.

ח כהן (מרצ):

— — — אנחנו בורים ועמי-ארצות.

יצחק כהן (ש"ס):

ברל כצנלסון אמר את זה, לא אני. זה מה שהוא אמר.

היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, נערוך שתי הצבעות. לגבי הצעותיהן של חברת הכנסת גוז'נסקי וחברת הכנסת חזן, מי בעד או נגד דיון בוועדה למעמד האשה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלו חברות הכנסת

ת' גוז'נסקי ונ' חזן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ל חזן:

ברוב של שמונה נגד, ארבעה בלבד בעד, אני קובעת שלא יתקיים דיון בוועדה בנושא הזה.

ההצבעה השנייה היא לגבי הצעתו של חבר הכנסת דהן. מי בעד או נגד דיון במליאה?

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת נ' דהן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

ברוב של שמונה מתנגדים, שלושה תומכים ונמנע אחד, אני קובעת שלא יתקיים דיון במליאה בנושא הזה, ואם כן, השיעור הבא, קרוב לוודאי, כתוצאה מהצעות דחופות לסדר-היום, בנושא דומה אך לא זהה.

הצעה לסדר-היום

בצורת בענף הזית

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 2643, בנושא: בצורת בענף הזית – של חבר הכנסת וליד צאדק. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה. אמור להשיב לך שר החקלאות ופיתוח הכפר, אם יגיע.

וליד צאדק, חאג' יחיא (מרצ):

הוא לא יגיע, גברתי היושבת-ראש.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, למרות הוויכוח הקודם על ענף הזית ועל שמן הזית ומי שאוכל, עדיין ענף הזית הוא ענף כלכלי, ענף רווחי, ענף בריאותי, ומן הדין לעודדו ולטפחו.

בארץ נטועים כ-200,000 דונם זיתים, כ-170,000 לשמן וכ-30,000 למאכל. התפוקה לשנה של שמן זית היא 6,000 טונות שמן, ששווין מוערך ב-90 מיליון שקל, והתפוקה לזית מאכל – כ-15,000 טונות, ששווין מוערך ב-45 מיליון שקל. בארץ מתפרנסות מענף הזית באופן בסיסי כ-5,000

משפחות, ובכמה אזורים הענף החקלאי הזה מהווה ענף מוביל ובסיסי, ולעתים בלעדי, לחקלאים רבים; למשל, בגליל המרכזי, בגליל המערבי, בגליל התחתון, כמו כן בנחל עירון ובמבואות ירושלים.

עץ הזית הוא נכס שאין כדוגמתו בכל הענפים. הוא גדל באדמה הררית שאינה מתאימה לשום עץ מלבדו, והעץ מוסיף נוף והוא שומר נאמן לקרקע, למניעת שיטפונות וארוזיה במקומות המועדים.

מאז קום המדינה העץ המבורך, המקודש והכלכלי הזה היה מוזנח ונשכח, ולא קיבל שום תמיכה ממשרד החקלאות, אם זה במענקים ובנטיעות או בתמיכה בזמן בצורת. הצרה של העץ המבורך הזה היא ביבול לסירוגין שהוא ניחן בו: שנה יש יבול, שנה לא. לא שולם שום מענק כדי לתמוך בחקלאים הנזקקים, בגלל הטבע המוזר של עץ זה.

שמן הזית שלנו מאופיין בטעם ייחודי, בעל ארומה מצטיינת, ואזכור ארץ המוצא של השמן, למשל ארץ הקודש, יאפשר פיתוח שוק יצוא ליעדים ייחודיים. יצוין כי כבר עתה קיים ייצוא שמן מן הארץ, אומנם בכמויות קטנות, אולם טיפול נכון יאפשר להרחיב את היצוא הקיים. זאת ועוד: הענף ראוי לתמיכה ממשלתית עקב הפוטנציאל הרב שטמון בו הן כתחליף יבוא והן בייצוא שמני זית מובחרים לרחבי העולם, בעיקר לארצות-הברית.

זכאי ענף זה לסיוע ממשלתי בגין אסונות טבע מחד גיסא, ובגין התעלמות ממשלתית מתמשכת במשך 45 שנים מאידך גיסא.

כיום יש בעולם דרישה גוברת והולכת לשמן. שמן הזית נחשב כיום לא רק כמאכל טעים אלא כמזון בריאות מכל הבחינות.

הי"ר ל' חזן:

אגב, אדוני, בנושא זה נערכו מחקרים מאוד מעניינים המוכיחים באמת בצורה די ברורה, שאכילת שמן זית מסייעת למנוע סדרה ארוכה מאוד של מחלות.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

נכון מאוד. אם אזכיר את כל הסדרה הזאת, יתפלאו שומעי. זהו באמת בית-מרקחת הלכה למעשה.

לא רק שהחקלאים לא מקבלים תמיכות מהממשלה, אלא הם נאלצים להיאבק בתמיכה הולכת וגדלה של הקהילייה האירופית בייצור השמן שם. שמן זית מתוצרת מדינות אירופה נתמך ב-1.8 דולר לקילוגרם שמן. היבוא הזה חונק את הייצור המקומי. נכון שמטילים מכס על ייבוא שמן, אבל בשל התמיכה ההולכת וגדלה של הקהילייה האירופית, כדאי לסוחרים לייבא שמן זית.

אני גאה על כך שבתקופת כהונתי כסגן שר החקלאות הכנסנו כמה שינויים לשם השבחה ועידוד ייצוא שמן זית. מצאתי שבת-הבד מיושנים ואינם ראויים לייצור שמן לייצוא, ובוודאי ובוודאי לא לייצוא לארצות שיש להן טעם מיוחד. נתנו מענקים לשיקום בתי-הבד, והיום אפשר לראות תוצאות חיוביות ביותר. ידועה התופעה של זיוף השמן, נלחמנו קשות בתופעה זו, וערכנו בדיקות יחד עם משרדים ממשלתיים אחרים לגילוי הזייפנים. זאת ועוד: הוצאנו תווית איכות לשמן המשובח, המעידה שהוא עבר בדיקה ונמצא טהור.

גברתי היושבת-ראש, אני פונה מכאן לשר החקלאות רפאל איתן, שהוא גם השר לאיכות הסביבה, ומבקש להמשיך בצעדים שהתחלתי בהם. כיום ביצענו שתי חלקות כרמי זיתים המשתרעות על מאות דונמים המושקים בקלות וללא חשש במים מושבים ומליחים, ובכך אנחנו קולעים לשתי מטרות: הראשונה – סילוק מי קולחין המזהמים את הסביבה, והשנייה – הגדלת היבול באופן משמעותי. לדוגמה, ברמת הנגב המים הם מליחים, בסחי' ובמע'אר המים מושבים, ובכך אנחנו הופכים את החקלאות לידידותית לסביבה.

גברתי היושבת-ראש, כדי להגביר את הצריכה המקומית של שמן זית נקטנו שני מסלולים להפנמת חשיבות שמן הזית בתודעת הציבור: הראשון הוא פרסומת בתקשורת האלקטרונית והכתובה, והשני – הקמנו וערכנו את פסטיבל הזית לשם עידוד הצריכה בקרב אוכלוסיות שאין להן תודעה של שימוש בו.

היו שני פסטיבלים מוצלחים ביותר, ועשרות אלפי אנשים – יהודים דווקא – מכל רחבי הארץ השתתפו בהם, וכמובן חזרו הביתה עם בקבוקי שמן שקנו שם. אדוני השר, היות ששמן הזית קרוב ללבך, אני מקווה שתמשיך במסורת הזו ותתמוך בכל אשר התחלנו בו – התחלות מצוינות.

לצערנו הרב, השנה יש בצורת קשה בענף. מומחים מעריכים כי היבול עומד על 5% מהממוצע הרב-שנתי. יש משפחות שהכנסתן היחידה היא מענף זה. האם נרמוס אותן? האם נדכא אותן? האם לא ניתן להן לחיות? אדוני השר – שאיננו כאן היום – האם נתעלם מציבור החקלאים האלה, ובכך נביא להכחדת הענף הזה? האם לא מגיעים לחקלאים אלה פיצויים מקופת המדינה, כדי להצילם מהפסדים? דיים בכל התלואות שיש להם.

ולסיום, גברתי היושבת-ראש, אני מצפה ממך, אדוני השר, שתבהיר לנו מה מדיניותך ומה מדיניות הממשלה לגבי תמיכות בענף זה. אני מקווה, אדוני השר, שתשמש פה לחקלאים אלה בהיותך לא רק שר החקלאות, אלא גם מייצר שמן זית שאומרים כי הוא משובח. תודה, גברתי היושבת-ראש, על הסבלנות שגילית כלפי.

הי"ר ל חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת וליד צאדק. בהיותך סגן שר החקלאות עשית רבות לפיתוח ענף הזית. אני חושבת שהיה ראוי שתקבל תשובה. בהעדר שר משיב היום, נעבור להצבעה על דיון במליאה בנושא: בצורת בענף הזית.

חברי הכנסת הנוכחים, מי בעד ומי נגד דיון במליאה בהצעתנו לסדר-היום של חבר הכנסת וליד צאדק?

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. המליאה תערוך דיון בנושא חשוב זה.

אנחנו עוברים לסעיף הבא על סדר-יומנו. אני רואה שחבר הכנסת וקנין, שביקש לדבר על ענף הלול, לא נמצא.

הצעות לסדר-היום

פגישת השר אריאל שרון ומר אבו-מאזן

היו"ר ל' חזן:

נעבור לסעיף הבא בסדר-היום – הצעות דחופות לסדר-היום בנושא: פגישת השר אריאל שרון ומר אבו-מאזן; הצעות לסדר-היום מס' 2658, 2660, 2663, 2666, 2668, 2681, 2692, 2694, 2697 ו-2713. ראשון הדוברים – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, ואחריו – אני מסתכלת על הנוכחים באולם – נראה לי שחבר הכנסת בנימין אלון וחבר הכנסת רן כהן. ישיב על ההצעות לסדר-היום השר אריאל שרון. אדוני, בבקשה. אלה הצעות דחופות לסדר-היום. אתה כבר מנוסה.

ח כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, בכנסת יש יותר מאלה שמנית – – –

הי"ר ל' חזן:

אני לא אחראית, אדוני, לנקוב בשמותיהם של אנשים שאינם נמצאים באולם המליאה. אני מקווה שבכך שאני מאריכה את ההקדמה אני מאפשרת גם להם להגיע ולנאום.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, אני מקווה שבינתיים השעון לא רץ.

הי"ר ל' חזן:

לא רץ. תאמין לי, חבר הכנסת דהאמשה, את מלוא שלוש הדקות תקבל.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, קיצוניות היא חולשה. תמיד היתה הקיצוניות סממן של חולשה, והקיצונים – גם אלה שנוקטים עמדות שלכאורה נראות לאומיות או לאומיות לפעמים, אבל מתוך קיצוניות גדלה – הם רק מקרינים חולשה. כאשר אנשים כאלה, גם אלה בעמדות של אחריות וסמכות, אוזרים אומץ ומגלים יכולת לעבור לנתיבים אמצעיים יותר או הגיוניים יותר וקיצוניים פחות, הרי זה רק סימן לחוזק ולאומץ לב. לכן, מנקודה זאת אני רואה במפגש שהיה בין השר אריאל שרון לבין אבו-מאזן, סגן היושב-ראש של הרשות הפלשתינית, סימן של גילוי אומץ וחוזק דווקא מצדו של השר אריאל שרון, בשונה ממה שהכרנו בעבר, בשונה ממה שהיינו רגילים לשמוע.

אלא מה? האומץ הזה והחוזק הזה עדיין לא בשלים דיים או לא חזקים דיים, כנראה, כי אנחנו שמענו פה ושם גם מהשר מלים צורמות, מין סימני חולשה עדיין לגבי האפשרות ללכת באמת באומץ לב, בחוזק, בגאווה ובהרגשה שעושים נכון, עושים בלי פחד, עושים בלי חשש. שהרי מי למעשה איננו מסכים שתהליך השלום, תהליך שלום שיהיה צודק ובר-קיימא ושייתן לשני הצדדים את הזכויות הלגיטימיות שלהם, את המינימום שכל צד מבקש, זכותו למדינה עצמאית – מי אומר שאין זו משאלה ואין זו דרישה ואין זה מוסכם על רוב רובם של תושבי מדינת ישראל? אני אומר – גם על רוב רובם של הפוליטיקאים, אבל מבחינת "עמך", העם בישראל צמא לשלום. העם הפלשתיני – אותו דבר. שני העמים רוצים את השלום הצודק, השלום שייתן לכל עם את הזכות המינימלית ואת האפשרות הסבירה, אפילו בתנאים אלה או אחרים, לביטוי עצמי, להגדרה עצמית ולמדינה עצמאית משלו, כי אחרת לא יכול להיות שלום צודק ולא יכול להיות שלום בר-קיימא.

אני רוצה לציין שרק היום – – –

היו"ר ל חזן:

אדוני, נא לסיים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני מסיים. אני רק מסכם. אני יודע, אני ער לנושא הזמן. גברתי, אני ער גם לשעה המאוחרת.

היום נהרג ברצועת-עזה, ליד ח'אן-יונס, בצומת, בחור פלשתיני בן 16, מהר אל-אעטר. הבחור הזה הוא עוד קורבן ועוד דם שנשפך בדרך אל השלום ואל מניעת מרחץ הדמים שנמשך זה שנים ארוכות בין שני העמים. מי ייתן ואכן יקומו אלה שיש להם האומץ ואלה שיש להם הכוח ואלה שיש להם האפשרות והיכולת לעשות את השלום הנכון, השלום הצודק, והיכולת והכוח בוודאי כופים על זה שהוא במעמד של אחריות לתת לאחר את הזכות. למה צריך לפחד מהצד השני? למה צריך לפחד לתת גם לאחרים להתבטא?

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת דהאמשה, אני מבקשת לסיים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני מסכם, גברתי.

היו"ר ל חזן:

אתה בעמדת סיכום כבר דקה וחצי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לכן, המשאלה של כולנו היא, שמפגשים כאלה כן יתקיימו, שאנשים שישתתפו בהם יהיו אמיצים דיים וחזקים דיים כדי להגשים שלום נכון וצודק ולעזוב פעם אחת ולתמיד את העמדות הקיצוניות, עמדות שהביאו רק רע למדינה ולתהליך השלום. תודה רבה.

היו"ר ל חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, אני רואה שהגעתי. אם כן, אתה הדובר הבא, ואחריך – כרגע חבר הכנסת בנימין אלון. אדוני, בבקשה. מליאת הכנסת עובדת ברציפות כבר כעשר שעות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הפגישה של השר שרון עם אבו-מאזן אכן הפתיעה. היא הפתיעה מפני שהעמדה המקובלת במחנה הקרוי "מחנה ארץ-ישראל" או "המחנה הלאומי" או כל תואר שניתן לו – איננה מאמינה שההנהגה הזו של הפלשתינים היא אכן הנהגה שמעוניינת בשלום אמת ושהיא מסוגלת להביא לשלום אמת. אבל, בהכירי את השר שרון זה שנים משוכנע אני, כי בשיחה הזאת הוא הבהיר לאבו-מאזן מה הוא המקסימום שמותר להם, לפלשתינים, לצפות לו בשיחות הללו, או בשיחות השלום בכלל. בידועי את השקפותיו של השר שרון – שאני מאוד מוקיר ומעריך, לנוכח מעמדו הבכיר בעולם הביטחון הישראלי, מעמד שאין עליו עוררין, לעניות דעתי, הן בישראל והן מחוצה לה – ברור לי, שנושא הביטחון תפס מקום מרכזי בשיחה, לפי התפיסה שהביטחון קודם לשלום.

אבו-מאזן הוא סגנו של ערפאת. אומרים עליו שידיו אינן מגואלות בדם כמו ידיו של ערפאת. הסיבה האמיתית לכך שהמחנה הלאומי, המחנה של ארץ-ישראל, איננו מוכן להיפגש עם ערפאת היא, שידוע כי ידיו אכן מגואלות בדם של יהודים, של אנשים חפים מפשע.

אני לא רואה בכך הכרה ברשות הפלשתינית מצד השר שרון. השר שרון השמיע לא פעם אחת ולא פעמיים את עמדותיו נגד ערפאת, מפני שבעינינו הוא נשאר אותו רב-מרצחים שהיה, ויש אין-סוף הוכחות לכך שהוא לא חזר בו מהשקפותיו הטרוריסטיות המובהקות, מן ההשקפה שרוצה מדינה פלשתינית בכל מחיר, מן ההשקפה שרוצה לחלק את ירושלים וכל השאר.

כשמדובר על המשבר שצריך לצאת ממנו אני רוצה להבהיר, שעמדתי, שעמדת מפלגתי היא שזה משבר מלאכותי, שאילו הטיל ערפאת את הכול. מה זה משבר, למעשה? משבר פורץ כאשר שני צדדים אינם מגיעים להבנה בנקודת מחלוקת, כאשר הבסיס משותף. למרבה הצער, הבסיס בינינו לבין ערפאת איננו משותף. מה שהוא רואה כעתידי של השיחות הללו ושל הסכמי אוסלו רחוק לחלוטין מכל מה שאנחנו רואים. אנחנו מדברים על אוטונומיה, אנחנו מדברים על שלטון עצמי, אנחנו שוללים מדינה פלשתינית, אנחנו שוללים כל חלוקה שהיא של ירושלים, שבה אנחנו רואים בירתם הבלעדית של העם היהודי ושל מדינת ישראל. לכן, אין לי אישית, ואין למפלגתי, אמון בקבוצה הזו שנקראת הרשות הפלשתינית. אבל חזקה על השר שרון שיבהיר לנו מה היתה מטרת הפגישה ומה ניתן לצפות ממנה.

אני רואה בשר שרון – והבעתי זאת מעל במה זו לא אחת – את גדול אנשי הביטחון של מדינת ישראל; ובכך אני בסך הכול מצטט דברים של מומחה לדבר, האלוף מתי פלד, זכרו לברכה, שהיה חבר הכנסת מהמפלגה השמאלנית ביותר של אז, עם עורך-הדין מיעארי, והוא שכתב ב"מעריב", במאמר מפורסם מאוד מאמצע 1973, שאכן אריק שרון הוא איש הביטחון המובהק והגאון הצבאי הגדול ביותר שהקימה ישראל מעודה.

בתור שכזה אין לי צל צלו של ספק, כי ביטחונה של ישראל, ביטחון תושביה ושלום תושביה עומד לנגד עיניו, ושכל מה שהוא רצה בשיחה הזאת הוא ללמוד מה הם גבולות השאיפות של הקבוצה הזאת הקרויה הרשות הפלשתינית.

היו"ר ל' חזן:

אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסיים. אני מאמין באמונה שלמה, שאם הרשות הפלשתינית תדע להצטמצם בסמכותה כאוטונומיה, וכאוטונומיה בלבד, ושזוהי המטרה המקסימלית שהסכמי אוסלו יכולים להביא אליהם – –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן, זה המשפט האחרון.

היו"ר ל' חזן:

הוא ארוך במיוחד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

– – – אבל, אם הכוונה היא לפגיעה בירושלים, אם הכוונה היא להמשיך להכיר בטרור כאמצעי לפתרון הסכסוך, ברור לי שהממשלה הזאת והרוב בכנסת הזאת, והרוב בעם הזה, דוחים כל סוג של משא-ומתן שתכליתו להביא למדינה פלשתינית, שבשבילנו היא סכנה לעתידה ולביטחונה של ישראל.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה. לפעמים גם צריך לנשום, זה מאפשר סיום משפט.

חבר הכנסת בני אלון, אתה אומנם הבא בתור, ואחר־ך – אני רואה שמצטרפים אלינו חברי כנסת – חבר הכנסת יהודה הראל. אחריו – חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני רואה בך אדם מוסרי. אני לא אשכח את הסלידה שהיתה לי מאותם חברי כנסת ואישי ציבור שעמדו בכיכר מלכי-ישראל עם שלטים "שרון רוצח". אני חושב שאתה יצאת להציל במלחמת הגנה את עם ישראל וגם למנוע הקמה של "פתחלנד", שכבר היתה – את ההתפשטות שלה – וגם למסור מסר לרב-המרצחים יאסר ערפאת. אני חושב שזה היה מוסרי וזה היה הכרחי, ואני חושש שמתחילה כניעה מוסרית שלנו לשטיפת המוח שחודרת לאט-לאט, שאנחנו כאן בזכות הכוח ולא בכוח הזכות, שיש איזה רגב אדמה בארץ-ישראל שאנחנו זרים בו. ואינני מדבר על שיקולי ביטחון ופוליטיקה, כי זה קשה; אני אחשוב כך, אחר יחשוב אחרת. אני מדבר רק על הצד המוסרי.

מובן שהצטרפתי בדיון הקודם לכל המגנים את המעשה שעשתה אותה נערה פרובוקטיבית בחברון, הזה כשהוא over-reaction וכאב לי ששר הביטחון גם התנצל כאילו הוא עשה משהו. אני מכיר את מגיע אל הצד השני.

היו"ר ל' חזן:

בעברית?

בנימין אלון (מולדת):

תגובת יתר.

היו"ר ל' חזן:

תודה.

בנימין אלון (מולדת):

כשזה מגיע אל הצד השני, כשדובר משרד ההסברה אומר שמעשי התועבה שמבצעים המתנחלים מחייבים את עקירתם מהעיר ללא רחמנות, כשסוכנות הידיעות הצרפתית מצטטת קבוצה של 250 פעילים מהעיר חברון שקוראת "לשפוך את דמם של המתנחלים האחראים לפשע נפשע זה, כי פשע

זה מעניק זכות מלאה לעמנו לנקוט את כל האמצעים". ופה מגיע הצד הביטחוני – הרכות הזאת, המורכ הזה.

אדוני השר, אני הקשבתי כשאתה דיברת בטקס הקמת אנדרטה ליהודה לוי בגוש-קטיף, שרצחו אותו בהוראת ערפאת בספטמבר האחרון, והאנדרטה הזאת הוסרה. כשאתה דיברת, אדוני השר, הם עמדו בצומת וצפצפו ושרקו לשר בישראל, שר צבא בישראל, שר וגדול בישראל. הם צפצפו עלינו, וזה לא עניין של אמוציה, זה לא עניין של רגש, זה עניין של הגנה עצמית, כי ברגע שהיתוש הזה ינקר במוחנו, שאנחנו כאן בזכות הכוח, ברגע שהדימוי של בולדוזר כוחני ואיש צבא ואיש ביטחון זה מה שיישאר – אין לנו כאן שום יכולת עמידה ביטחונית.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני השר, קטונתי מלשפוט מעשה זה או אחר שלך. אבל עבורי, יאסר ערפאת ותוכנית השלבים שלו הם סמל לפשע מוסרי, סמל לשפלות אנושית. הדרך הלאומית שלו להשיג את הבית הלאומי שלו – כשאני משווה את זה לדרך הציונית של הבית הלאומי שלי – היתה ונשארה עד לרגע זה שפל מוסרי אנושי. אני מקווה, אדוני השר, ובטוח – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מי אתה, נאור גדולי? אתה כובש בסך הכול. מה אתה, נאור?

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, כמעט יש נקודה וסיום הנאום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה הוא מדבר על הצד הפלשתיני? – – –

הי"ר ל חזן:

אתה נרשמת לדעתי להצעה אחרת, אנא.

בנימין אלון (מולדת):

אני מקווה מאוד, אדוני השר, שהדברים האלה חדרו ללבך.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בנימין אלון – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יאסר ערפאת לא צריך תעודת יושר ממנו.

הי"ר ל' חזן:

– – ומזמינה את חבר הכנסת יהודה הראל, הנואם הבא. אחריו – חבר הכנסת רן כהן, אחרון המציעים. חבר הכנסת הראל, בבקשה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אגיד בתחילת דברי שאני רואה בפגישת השר אריק שרון עם נציג הרשות הפלשתינית צעד חשוב ונכון. אני חושב שהצטרפות של השר שרון למשא-ומתן, עם הידע המקצועי שלו, עם הכרת השטח שלו ועם הדרך שאני מבין שהיא הדרך שלו, היא צעד חשוב שאומר: להתקדם במשא-ומתן תוך עמידה על הנושאים והשטחים החיוניים למדינת ישראל; השטחים והמעברים שחיוניים למדינת ישראל לא רק מבחינה ביטחונית אלא גם מבחינה התיישבותית ומבחינת המשך התפתחותה של ישראל בקליטת העלייה וההתיישבות.

נראה לי שהסמכות והדרך של השר שרון בעבר חשובות למשא-ומתן, וחשובות בשל הקושי האמיתי שיש עדיין לרבים מאתנו – למרות כל מה שעברנו – להיפגש, לדבר, לשבת ולהגיע להסדרים מתוך כבוד הדדי. אני מתאר לעצמי שהקושי הזה הוא גם נחלתו של הצד השני.

אגיד עוד מלה על הצד המוסרי שהוזכר בדברים לפני. אני בין אלה שמאמינים שיש לנו זכות על כל ארץ-ישראל, יש רק שאלה של אפשרות המימוש של הזכות הזאת. יש גם זכויות לערבים, לפלשתינים שיושבים בארץ-ישראל. גם להם יש שאלה של מימוש הזכות. אני לא חושב שזכות אחת יכולה לשלול לחלוטין את הזכות האחרת.

אנחנו כאן בכנסת אחראים לזכותו של עם ישראל ולקיומו של עם ישראל, ויש לנו הזכות על כל ארץ-ישראל. אלא שבכל דור ובכל תקופה היסטורית יש אפשרויות של מימוש של הזכות הזאת. ובזה לא ויתרנו על לראות בכל חלק מחלקי ארץ-ישראל ארץ שלנו, עם הקשר ההיסטורי. אין הכרח בכל רגע לתרגם פוליטית את האמונה העמוקה הזאת.

אני חושב, שהצטרפותו של השר שרון למשא-ומתן, ואינני יודע אם מדובר בהצטרפותו או בפגישה חד-פעמית – נשמע אולי – אבל הצטרפותו למשא-ומתן היא תרומה חשובה ליכולת של כל החלקים בעם ישראל להשלים עם האפשרות של משא-ומתן, כשם שהיא תרומה לכך שהמשא-ומתן לא יגלוש למצבים שמסכנים את קיומנו. ומצבים כאלה אפשריים, כי קיומנו איננו מובטח כאן. אין לנו ביטחון במה שמתפתח ברשות הפלשתינית, ואולי במדינה הפלשתינית, אם תהיה. אין לנו ביטחון במה שמתפתח במזרח התיכון. וכולנו נרגיש יותר בטוחים אם במשא-ומתן הזה, מתוך מגמה להתקדם בו, ישותף גם השר שרון. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מאוד מודה לך. חבר הכנסת רן כהן, אחרון המציעים. ישיב על ההצעות לסדר-היום השר אריאל שרון.

ח כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, אי-אפשר להתחיל היום שום דיבור בלא לומר שהלב נחמץ והעיניים דומעות על שבעה הרוגים בדרכים, על חייל צה"ל המתפתל קטוע רגל כמעט, בלא הכרה, נאבק על חייו, ועוד תמונה מחרידה שראינו כולנו על המרקע, הרוג ברצועת-עזה, פצועים רבים שנאחל להם מכאן הבראה שלמה; ובלי שבאמת נבקש בדיון הזה אולי להגיע למצב שבו נוכל לחדול לראות את המראות האלה, גם בקרבות שבינינו לבין הפלשתינים וגם בכבישים.

אדוני השר שרון, אני רוצה לומר לך שלכאורה יכולתי לחוש תחושת ניצחון. אני חזרתי ממלחמת ששת הימים וסבבתי עם הגדוד שלי בשטחים של עזה ויהודה ושומרון, או הגדה המערבית, וראיתי עם פלשתיני. והיה ברור לי לחלוטין, שעם העם הזה או שנחיה זה ליד זה בשלום ובהפרדה, או שנהרוג זה את זה לעולם. והיה לי ברור, שעם אותו ערפאת, שאחריו רדפתי במבצע כראמה, שאותו אתה מכיר – או שנדבר אתו ועם שכמותו כדי להיפרד ולבנות את השכנות, או שהוא ימשיך להרוג אותנו, אבל גם אנחנו נמשיך לנסות ולהרוג אותם. והיינו בתא הטלפון כאשר אתם רדפתם אותנו בתור בוגדים שלא מייצגים את האינטרסים האמיתיים של העם שלנו.

לכאורה במצב הזה, היום הקו שלי ניצח והקו שלך נכשל, כי אתה נפגשת אתם.

לבי לא גבה ואני לא שיכור מן העניין, אף שאני באמת חושב שהצעד הזה היה צעד חשוב. אבל בואו נאמר אמת לפחות היום. השר שרון, אתה נפגשת עם אש"ף. בין אבו-מאזן לבין ערפאת אין שום הבדל. כל מה שערפאת עשה, אבו-מאזן עשה, וכל מה שאבו-מאזן עשה, גם ערפאת עשה. ואתה נפגשת עם לבו ועם מוחו ועם ידיו של אש"ף, תקרא להם איך שתקרא, ואני מברך אותך על כך. אתה

לא זקוק לברכה שלי, אני בטוח שאתה אפילו לא אוהב אותה. אבל נפגשת עם אש"ף. למה צריך היום לחדד בעניין זה? למה צריך היום לנסות ולמצוא את ההבדל בין אבו-מאזן לבין ערפאת, בין מי שטוב למי שרע? שניהם באותו ארגון, שניהם פיקדו על אותן פעולות.

לקראת סיום דברי אני חייב לומר היום רק דבר אחד. השר שרון, הלוא הבעיה עכשיו איננה אם נפגשת עם אש"ף או לא. נפגשת אתו. כל הבעיה עכשיו היא, האם אותה הכרה שהביאה אותך להיפגש עם אבו-מאזן כנציג של העם הפלשתיני, כאיש אש"ף מספר שתיים, לפחות תפיל את כל המחסומים לגבי הדרך של החיים עם העם הפלשתיני, או שזאת תהיה עוד אפיזודה.

האמן לי, מעולם לא דיברתי אליך כך, חוץ מאשר בוועדות יותר סגורות. על-ידי המשך של תרגילים ותעתועים, ומשיכת זמן, ולנסות כל מיני תרגילים – זה לא ילך. זה ילך אם תהיה אופציה לעם השכן הזה, שאתה מעולם – את זה לפחות אפשר לומר עליך – לא ניסית להתעלם מקיומו, אם תהיה לו אופציה של חיים לידנו, באותה גאווה לאומית, באותה יכולת באמת לקיים את זה בתחושת כבוד עצמי.

אתה יודע מהו כבוד עצמי של עם. השאלה היא אם תוכל אתה להתעלות כדי להבין שאפשר לקיים גם אותו לידנו. והשאלה הגדולה מכול היא, האם, כמו שאתה קיבלת את אש"ף ונפגשת עם אש"ף – האם להבנה הזאת אתה תגיע לפני המלחמה הבאה או אחרי המלחמה הבאה, לפני אלפי הקורבנות שיוכלו להמשיך לחיות בתוכנו ולקיים משפחות ולגדל ילדים, או לאחר כל הקורבנות ולאחר שכל הדם הזה יישפך מצדנו ומצדם.

כל מה שאני יכול באמת לבקש הערב באווירה הזאת הוא שתעשו את זה לפני המלחמה הבאה ולפני אלפי ההרוגים. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת רן כהן, ומזמינה את השר אריאל שרון להשיב על ההצעות לסדר-היום. בבקשה, השר שרון.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כמה עובדות: לפני כחודשיים פנה אלי חבר הכנסת דראושה ומסר לי את בקשתו של אבו-מאזן להיפגש לשיחה. זו לא היתה פנייה ראשונה. היו פניות נוספות.

לפני למעלה משבועיים, עוד בטרם החל המשבר הנוכחי, אחרי שיחה עם ראש הממשלה בעניין זה, ביקשתי מחבר הכנסת דראושה לתאם את הפגישה. והיא אכן התקיימה ביום שני, 16 ביוני.

לדעתי, המפגש היה חשוב. נדמה לי שבפעם הראשונה הובהר לפלשתינים מה תוכל ישראל לעשות בהסדרי הקבע ומה לא תוכל לעשות, ומדוע לא תוכל לעשות. אני חושב שברור היום לרשות הפלשתינית מה הם אזורי ביטחון, או מה הם אזורי הביטחון החיוניים לישראל, ולשם מה הם נחוצים. ברורות סוגיות המים המורכבות וכיצד ניתן לפתור אותן. ברור שיש מקומות היסטוריים יהודיים שחייבים להישאר בידי ישראל, וכמובן נקודות רבות נוספות.

אני רוצה להדגיש, השיחה היתה גלויה, הדברים נאמרו באופן ברור. עם זאת, אני רוצה לציין שאין זאת אומרת שהיתה הסכמה בינינו. אבל חשוב, לדעתי, שלקראת הדיון על הסדרי הקבע העמדות תהיינה ברורות. גם כדי להגיע לפתרון מוכרחים לדעת את הנקודות שבמחלוקת, מוכרחים לומר באופן ברור מה הן העמדות.

לצערי, אני מוכרח לומר, ההתרשמות שלי היא, שהדברים, לפחות בצד שלנו, לא היו ברורים. הפלשתינים אומרים את דבריהם בצורה ברורה כל הזמן. זה לא אומר שאנחנו נקבל את מה שהם אומרים. הם מדברים בצורה ברורה. העמדות שלנו לא נאמרו עד כה בצורה ברורה, ונדמה לי שמעולם לא נאמרו בצורה ברורה, וזאת אחת הבעיות.

אברהם פורז (מרצ):

האם העמדות שלך הן עמדות הממשלה?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

כל פעם אתה מציין שהעמדות שלי הן לא של הממשלה. אנחנו חיים במדינה דמוקרטית. לפני שקיימתי את הפגישה שוחחתי עם ראש הממשלה, שהיה לו עניין רב בקיום הפגישה הזאת, ואני בהחלט לא יכול לבוא ולומר שהעמדות שלי הן העמדות של הממשלה, אבל אני חושב שבקווים עקרוניים אלה הן העמדות של הממשלה, כי אני חושב שהממשלה מדברת בצורה מאוד ברורה על כך שהיא תעמוד בדיון בעת הסדרי הקבע על נושא של אזורי ביטחון. כשמדברים על אזורי ביטחון, כבר אינני מדבר על משאלות לב, צריך לגשת בגישה ריאליסטית, אלא על המינימום ההכרחי. דרך אגב, כשהביאו הנה את הסכם אוסלו לראשונה, ואני חושב שזה היה הסכם גרוע מאוד מכל הבחינות, אחד הדברים החמורים ביותר – ניגשתי לדוכן, דיברתי אז, ואמרתי את דעתי על ההסכם, מדוע ההסכם הזה הוא גרוע, אבל מתוך גישה ריאליסטית אמרתי שנראה לי שמה שצריך לעשות עכשיו, אחרי שכבר נחתם הסכם כזה, זה לעשות בו את התיקונים, השינויים, ההתאמות הדרושות כדי להפחית את הסכנה.

אני חושב שעמדתי משקפת בהחלט את עמדת הממשלה, שצריך אזורי ביטחון. צריך אזור ביטחון מזרחי, המשתרע מנהר הירדן ומערבה, וצריך אזור ביטחון של 20 ק"מ. אני לא בא כאן לעשות ניתוחים צבאיים למה צריך. לו הביאו כל איש צבא זר ושאלו אותו איזה עומק צריכה אוגדה משורינת – לצערי, בתוקף הנסיבות שהיו, יצא לי לפקד על אוגדה כזאת בעת מלחמה – הוא היה אומר מייד: 50 ק"מ. אין 50 ק"מ שם. לו שאלו כל מפקד בכל צבא איזה עומק צריך לגיס משוריין – מאחר שהיתה לי הזכות להיות גם מפקד גיס משוריין אני רוצה לומר, שכל מפקד, בכל צבא, יגיד: 150 ק"מ. אין 150 ק"מ. לקחנו את המינימום, את הדבר המצומצם ביותר ההכרחי. הדבר הזה הוא הכרחי. שם גם יותר פשוט, כי האזור הזה ריק מאוכלוסין כמעט לחלוטין.

אברהם פורז (מרצ):

באילת – – – אין אפילו 20 ק"מ.

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

ויש גם אזור ביטחון מערבי. אתה לא יכול בשום פנים ואופן. אי-אפשר, גם אם כולם היו רוצים. לא יכול להיות ששני-שלישים מאוכלוסייתה של ישראל, שחיים ברצועה צרה ביותר לאורך מישור החוף, כשמחצית האוכלוסייה – אני אקח את האוכלוסייה היהודית לרגע – מחצית האוכלוסייה היהודית חיה ברדיוס של בין 30 ל-40 ק"מ מתל-אביב, ונמל התעופה הבין-לאומי היחיד שקיים, הרציני, ממש נתון בשליטה, בתצפית, באש מהגבעות שנמצאות מזרחה לו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה מדבר על שלום או על מלחמה במושגים האלה?

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

אני אגיד לך משהו. אתה יודע, כדי שיהיה שלום – וכמי שראה את כל מוראות המלחמה ואת כל פחדי המלחמות, ראיתי את הדברים האלה. האמן לי שאני מבין את חשיבות השלום אולי יותר טוב מלא מעט פוליטיקאים שמדברים ומרבים להג על שלום ולא ראו מעולם את הדברים האלה. האמן לי, אני מכיר את הדברים האלה. אין מדינה רצינית בעולם שתבוא ותאמר: מאחר שחתמנו על הסכם שלום, איננו זקוקים יותר לסידורי ביטחון, כי סידורי ביטחון נועדו למצבים שבהם או טעינו בהערכות, או ההתפתחויות היו שונות מכפי ששיערנו, או המצב האזורי הבין-לאומי השתנה, ואז ורק אז בעצם סידורי הביטחון יכולים להיבחן. אין מדינה בעולם שתעשה משהו אחר, שום מדינה בעולם.

אז אני אומר שצריך גם אזור ביטחון מערבי, כפי שהזכרתי. שם הוא יותר מורכב, יותר מסובך. אז אזור הביטחון הזה הוא בוודאי יהיה יותר צר, אבל הוא חייב להיות, חייב להיות אזור ביטחון. ויש בעיית צירי התנועה המקשרים את מישור החוף אל נהר הירדן, ויש נושא ירושלים. יש שורה שלמה של בעיות, בעיות מאוד מאוד מורכבות.

ח כהן (מרצ):

אין ספק שצריך סידורי ביטחון, ואתה צודק בזה. אבל מלבד צורכי ביטחון בין עמים, יש צורכי קיום בחיים. אני לא מתאר לעצמי שבמפה שאתה מצייר פה הגעת לאיזו קרבה עם אבו-מאזן. זה לא נראה סביר.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

חבר הכנסת רן כהן, אתה כן ראית את מוראות המלחמה. לכן, כשאתה אומר את הדברים בעניין הזה, אני מניח שאתה גם חש את הדברים, אבל אתה גם מבין אותם אולי יותר. הדגשתי כאן בדברי, אמרתי בצורה מאוד ברורה, ואני אחזור עוד הפעם: עם זאת, אני רוצה לציין, שאין זאת אומרת שהיתה הסכמה בינינו, אבל לצורך חיפוש פתרון צריך שגם אותן נקודות שאין הסכמה לגביהן תהיינה ברורות. מעולם לא צידדתי בדרך המדברת על מתן תשובות כלליות, בלתי ברורות. בנושא הזה היו לי לא אחת ויכוחים גם עם עמיתי. תמיד אני אומר: צריך להגיד את הדברים באופן ברור, לא לטעת אשליות ולא ליצור אחר כך אכזבות, כי אכזבות מביאות למרירות, ומרירות מביאה לחיכוכים, וחיכוכים מביאים לשפך דם. צריך להגיד ברור, גם כדי שאפשר יהיה למצוא פתרון.

השעה מאוחרת, אני לא יכול להעסיק את חברי הכנסת כרגע, אבל אשמח מאוד – – –

היו"ר ל' חזן:

אדוני השר, חברי הכנסת, מותר לי לומר, מרותקים. אתה יכול להמשיך. עומדות לרשותך עוד חמש דקות, אם אתה רוצה לנצל אותן.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני מאוד מודה לכבוד היושבת-ראש שאפשרה לי עוד כמה דקות, ואני אולי באמת אשתמש בהן.

אני אומר: הדברים צריכים להיות ברורים. רק כשהדברים ברורים אפשר לעשות. אני רוצה לומר, הרי יש פתרונות, אני לא מסביר כרגע, כי יכולה להישאל מייד השאלה מה יהיה עם האוכלוסייה הפלשתינית המצויה בתוך אזורי הביטחון. יש לי פתרון בנושא הזה, יש לי הצעה איך לפתור את הבעיה הזאת. אבל, ראשית כול, צריך לדעת את הפרמטרים, מה הכרחי. הזכרתי כאן את נושא אזורי הביטחון, אבל אני רוצה לציין למשל גם את נושא המים.

הגישה שלי בעניין המים היא, שלצרכים הומניטריים צריך שכמות המים שתינתן לפלשתינים תהיה שווה לזו שלנו. אם אצלנו הצריכה לנפש היא 100 מטרים מעוקבים לנפש בשנה, ואני מדבר על צריכה ביתית, ואצל האוכלוסייה הפלשתינית הצריכה לנפש בשנה היא 35 מטרים מעוקבים – השאיפה שלנו, המחשבות שלנו, התכנון שלנו, כך אני נוהג, ואלה ההנחיות שנתתי בכל התכנונים ובעבודות הגדולות שאנחנו עושים כרגע בנושא המים, שהצריכה תהיה שווה. האם האוכלוסייה הזאת יכולה לקפוץ קפיצה אחת ולהגיע לשימוש כזה במים – לא. זה תהליך שלוקח שנים. אבל כיעד וכמטרה – זה חייב להיות. את זה צריך להבין, וגם צריך להבין את בעיות המים. בעיות המים פה הן לא בעיות של מדינה אחת. בעיית המים היא בעיה אזורית. לא ניתן כאן לפתור את בעיית המים בפתרון של מדינה אחת, או רשות אחת. זה לא ניתן. יש כאן פתרונות אזוריים.

אגב, את הדברים האלה הצגתי בזמני גם בפני הירדנים, ודיברתי על הבעיה הזאת בהרחבה גם בפגישה הזאת שהיתה. צריך לחפש פתרון. צריך לדעת איך לשמור יחד את מקורות המים, איך לא

לזהם את מקורות המים – בסופו של דבר, אנחנו מזהמים את מקורות המים של כולנו – ואיך להגיע ליצירת מקורות מים חדשים. אני אומר שיש כאן הרבה מאוד נושאים שצריך לטפל בהם. אבל, ראשית כול, צריך לדעת מה הם הדברים הבסיסיים, העיקריים.

שמעתי כאן את החששות ואת הדברים. אני רוצה לומר לכל החוששים מכך שנתערערה אצלי הרגשת הזכות על ארץ-ישראל: אין לכם מקום לדאגה. אין לכם מקום לדאגה. אני רק חושב שצריך לנסות ולמצוא פתרון שאפשר יהיה לחיות. הבעיה מאוד מורכבת, אבל אני מאמין שיהודים וערבים יכולים לחיות בשלום וחייבים לחיות בשלום. אני מאמין שיום כזה יגיע. תודה.

אברהם פורח (מרצ):

מה עם הפגישה עם ערפאת?

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה. אני מודה לך, אדוני השר. מה אתה מציע לגבי הסדרה הזאת של ההצעות לסדר-היום?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

מה שחברי הכנסת רוצים.

היו"ר ל' חזן:

אין להם ברירה אלא לרצות דיון במליאה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

בהחלט. אני חושב שזה נושא – – –

קריאות:

– – –

אברהם פורח (מרצ):

אני מציע ועדה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

ראשית, אני חושב שזה נושא מרכזי, וזה אולי אחד הנושאים המרכזיים בחיינו. אני, מבחינתי, אין לי שום התנגדות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד השר, נשאלת מה לגבי הפגישה עם ערפאת.

אברהם פורח (מרצ):

מה אתה אומר על כך?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

הרי מייד תקבל תשובה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה מעניין אותנו – – –

היו"ר נ' חזן:

השר נשאל שאלה. הוא עומד להשיב עליה. כולנו מעוניינים לשמוע את תשובתו, ואתם מדברים.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

עם כל רצוני, אני לא יכול לענות על שתי שאלות יחד.

אברהם פורח (מרצ):

מה עם השאלה שלי?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

הרי תקבל תשובה. אתה הרי תמיד מופיע כאחד כזה מתון. כך אתה מופיע.

אברהם פורח (מרצ):

אני לא מתון?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אתה אפילו לא מוכן לקבל תשובה בשקט.

אני רוצה לומר עוד הפעם, גברתי היושבת-ראש, שהנושא הזה הוא נושא שאפשר לדבר עליו הרבה. הרי לפתור את הנושא הזה ייקח הרבה מאוד זמן; ולדבר עליו בטח ייקח הרבה זמן. לכן, אין לי התנגדות, מאחר שהנושא הזה הוא במרכז חיינו. וכוונתי לא למפגש שלי, שזה הרי אירוע מסוים שקרה. אני לא מדבר על המפגש. אני מדבר על כל הנושא, איך לחיות יחד, איך לחיות בשלום, איך לוודא שגם הפלשתינים וגם אנחנו יכולים להמשיך ולהתפתח. יש כאן אלף נושאים. אני חושב שזה דבר מצוין – לקיים על כך דיון בכנסת. מה רע לקיים על כך דיון בכנסת? זה טוב.

עכשיו, לשאלתך, כי ראיתי שאתה מאוד מודאג והנושא הזה מאוד מטריד אותך.

אברהם פורח (מרצ):

אני מאוד סקרן.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני רוצה לומר לך, כמו שאמרתי קודם לאלה שחששו להרגשת הזכות המפעמת בי על ארץ-ישראל, שאין להם מה לדאוג – אני רוצה גם להגיד לך, כדי שלא תדאג, שגם דעתי על ערפאת לא נשתנתה. תודה רבה, גברתי.

היו"ר ב' חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין אלון. לאחר מכן ניגש להצבעה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לשאול אותך, כבוד השר, שאלה. אם הפגישה עם אבו-מאזן כל כך חשובה – ואני מסכים אתך שהיא אכן כל כך חשובה – מדוע היית צריך להמתין שנה על מנת להיפגש איתו? ודאי נפגשת עם אבו-מאזן כנציגו וכשליחו של יאסר ערפאת, ואתה יודע ששום דבר לא יתקבל ושום החלטה לא תיפול בצד הפלשתיני אלא בהסכמתו ובאישורו של יאסר ערפאת. מדוע אתה רוצה לבזבז את הזמן היקר מאוד הזה על מנת שבעוד שנה תיפגש עם יאסר ערפאת?

אם כמו שאנחנו מכירים אותך, שאתה אמיץ ואתה לא מוכר כמי שכל כך מפחד – מדוע אתה מנסה לברוח מעימות ומהצגת עמדה כל כך ברורה, שיכולה לקדם את תהליך השלום?

אני חושב שהשאלות האלה הן חשובות מאוד, ואני מקווה שכמו שהגעת למסקנה שחשוב להיפגש עם אבו-מאזן, כי זה חשוב גם למדינת ישראל, כך חשוב מאוד שתגיע למסקנה שיאסר ערפאת הוא לא הנציג של מדינת ישראל, אלא הוא נציגו של העם הפלשתיני. שם אתה תציג את העמדות שלך, הוא יציג את העמדות שלו, ובזה אולי תחסוך זמן ותאיץ את תהליך השלום.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, כבר התחלת לנהל את הדיון?

חבר הכנסת אברהם פורז מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מבין ממך, ובצדק, שאתה חושב שצריך לומר לפלשתינים דברים גלויים ולנהל אתם משא-ומתן. מלחמות היו לנו גם עם מצרים, היתה לנו גם מלחמה עם ירדן, וגם אסד איננו בדיוק חסיד אומות העולם או אחד מאבות הציונות. אבל ודאי ברור לך, שעל מנת לקדם את העניין צריך לדבר עם בעל הבית האמיתי, לטוב או לרע. העובדה שדעתך עליו איננה חיובית במיוחד – כך הבנתי, שהיא לא השתנתה – עדיין איננה אומרת שהגישה הפרגמטית איננה מחייבת כן לדבר איתו.

היו"ר ל חזן:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על דיון במליאה – – –

קריאות:

מבקשים שהשר ישיב.

היו"ר ל חזן:

אדוני השר, אתה רוצה לומר שתי מלים? אתה רשאי מהמקום.

אברהם פורח (מרצ):

כן, כן, אנחנו רוצים.

היו"ר ל חזן:

אני מקווה שזה ייקלט, אדוני.

אברהם פורח (מרצ):

טוב לשר שהוא יעשה קצת התעמלות.

היו"ר ל חזן:

תרגול, אני מבינה.

שר התשתיות הלאומיות א' שחן:

אני רוצה לומר, שאני לא אוהב לחשוף דברים, כי זה נראה לי לא מתאים. אבל אני חושב – – –

היו"ר ב' חזן:

אדוני השר, בכל זאת אבקש ממך לעלות לדוכן. אני מצטערת. הקצרניות אינן מסוגלות לשמוע. כל העיתונאים שיצאו לפני דקות ספורות לא יודעים מה הם מפסידים.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

גברתי היושבת-ראש, בלי לחשוף, ואם שמתם לב, בעצם דיברתי רק על מה שאמרתי, לא אמרתי מלה אחת ממה שמישהו אחר אמר, כי אני לא חושב שצריך זאת – אבל העלית את הנושא ואשיב. הפניות שלו היו מתקופה יותר מוקדמת. מסיבות שונות החלטתי שלא לקיים את הדבר הזה. אחת מן הסיבות – ולדעתי, היא הושמעה פה על-ידי הדוברים – היא שלצערי חלה ביישוב היהודי התערערות. ההתערערות הזאת עצמה נובעת באופן בסיסי, לדעתי, מהתנתקות מן השורשים. יודעים פחות תנ"ך, יודעים פחות את ההיסטוריה של ארץ-ישראל, יודעים פחות את ההיסטוריה של העם היהודי. יש התנתקות מסוימת מן השורשים אצל חלק. אצל חלק אחר דווקא יש העמקה. זה שיש לו העמקה השורשים – התחזק, זה שהשורשים שלו נעשים רדודים יותר – נחלש. כל דבר בעיני היה מסוכן, הייתי אומר, באיזו תרומה להמשך ההיחלשות והפיצול הפנימי. בסך הכול אין כאן רבים. ברור לי שהעם הזה חצוי; אני גם מאמין שיש רוב לעמדות שאנחנו מייצגים אותן, אבל ראיתי בזה סכנה שמביאה להתערערות, כאילו מתוך הקיר הזה, מתוך החומה הזאת של כושר העמידה היהודי הוצאת עוד לבנה. לכן חשבתי שלא צריך לעשות זאת.

מצד אחר אנחנו מתקרבים, לדעתי, לנושא של דיון בהסדרי הקבע. מאחר שהיתה לי הרגשה, ואולי גם ידיעה, שהדברים לא ברורים וניתן לפרש אותם בכל מיני פירושים, חשבתי שחשוב להבהיר את הדברים, שהדברים יהיו ברורים ולא מעל במות של התנצחות אלא בשיחה בין שני אנשים – להציג את הדברים כפי שהם.

היו מלחמות עם מצרים ועם ירדן. שלא ברצוני, אבל כמי שהיה חייל והשתתף בכל מערכות ישראל, היתה לי הזכות להשתתף במלחמות אלה גם נגד ירדן וגם נגד מצרים. אלה היו מלחמות קשות ואכזריות ובוצעו שם מעשי אכזריות. אלה בהחלט היו אויבים, אויבים קשים, אבל ביסוד הדברים, בתורה, לא נאמר מפורשות שהמגמה היא חיסולו של העם היהודי. זאת האמנה הפלשתינית – חיסולו של העם היהודי. האמנה הזאת, דרך אגב, לא שונתה, ואני גם לא רואה שמישהו ישנה אותה.

היו"ר ב' חזן:

השר שרון, אני חוששת שאנחנו נכנסים עוד הפעם – – –

אברהם פורז (מרצ):

— — —

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת פורז, אתה יודע שזה לפנים משורת הדין.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני רוצה לומר משהו. אני ראיתי בחומרה רבה את הכרוז הזה שפורסם, לדעתי, על-ידי איש או שניים בחברון, אבל אני הייתי מציע לך לעיין בעיתונות הערבית היום. במצרים יש עיתונות רצינית, בעלת מסורת של 150 שנות עיתונות, העיתונים די רציניים; תראה את הקריקטורות האנטישמיות הנוראות שיש שם. אבל למה ללכת רחוק? תיגש לירדן ותראה מה מופיע שם. למה ללכת עוד כל כך רחוק? תיגש לנצרת ותראה מה יש ב"אל-סינארה", קריקטורות אנטישמיות נוראות, ברוטליות, גסות, שקשה לתאר אותן. אני אעביר לך את זה ותראה את זה.

הי"ר ל חזן:

אדוני השר, אני חוששת שפתחנו את הדיון מחדש – – –

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

גברתי, חשבתי שאני אענה ממקומי.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אבל אז אתה – – –

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת פורז, אנחנו לא מנהלים עכשיו דיון.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני חושב שעניתי לך בדיוק. אם תרצה, אני יכול לספר לך – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה היית מצפה ממנו?

הי"ר ל' חזן:

אנחנו לא מנהלים דיון. אפשרתי לשר לעלות רק משום שהקצרינות לא שמעו אותו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — נשים וטף? מה אתה מצפה?

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

הבהרתי בדיוק למה נועדה הפגישה. לפי דעתי, בעניין הזה הפגישה השיגה את מטרתה. לא שיניתי את דעתי על ערפאת. לא שיניתי את דעתי על ערפאת. אם אתה שואל אותי, האם עם ערפאת אפשר להגיע להסדר? לדעתי, אי-אפשר להגיע להסדר עם ערפאת, ושום הסדר שיהיה גם לא יחזיק מעמד. ערפאת הורה ישירות לרצוח אזרחים – אנחנו יודעים שבמלחמה נהרגים אזרחים והכול מצרים על כך, אבל המטרה היא לא להרוג אזרחים. ערפאת הורה להרוג אזרחים – ילדים, נשים, זקנים. לכן הבהרתי שאתו לא אדבר, הבהרתי את זה בצורה ברורה. לצערי, אני חושב שגם לא יהיה אפשר להשיג אתו שלום. אבל אני מאמין שיהיה שלום. לדעתי, חייב להיות שלום וצריך לעשות כל מאמץ שיהיה שלום. תמיד ציירו אותי כאויב השלום. לא הייתי מעולם אויב של שלום כי ראיתי את מוראות המלחמה. אני מאמין בשלום, אני מאמין שיום יבוא ויהיה שלום. תודה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על דיון במליאה בהצעותיהם של חברי הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, אבנר חי שאקי, יהודה הראל ורן כהן. חבר הכנסת בני אלון, אחד מהמציעים, עזב את האולם, ועל כן אין מצביעים על הצעתו. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ע' דהאמשה,
א"ח שאקי, י' הראל ורן כהן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ל חזן:

ברוב של שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, אני קובעת שיתנהל דיון במליאה בנושא חשוב זה.

הצעה לסדר-היום

פטור ממסים לאמבולנס לבעלי-חיים

היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא על סדר-יומנו, הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם פורז, מס' 2651, בנושא: פטור ממסים לאמבולנס לבעלי-חיים. אדוני, בבקשה. אין כרגע שר משיב.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני הימרתי שכשההצעה הזאת תגיע לדיון נהיה רק המציע והיושב-ראש. היושבת-ראש – – –

היו"ר ל חזן:

הימרת גם עלי?

אברהם פורח (מרצ):

אני מתכוון – מבין חברי הכנסת. יש עוד, יש גם טלוויזיה ויש הרבה אנשים. אם חבר הכנסת רן כהן יכבד אותנו – – –

רן כהן (מרצ):

מאחר שרק סיעת מרצ פה אני משאיר את זה לשניכם.

אברהם פורח (מרצ):

אני שמח שיש פה עוד מישהו, אבל העניין הוא רציני.

מדובר באפליה שנוהגת על-ידי שלטונות המס בישראל. לפי המצב המשפטי היום, אם ארגון רוצה לייבא לארץ אמבולנס להצלת בני-אדם, האמבולנס הזה פטור ממסים. ואכן אנחנו רואים את מגן-דוד-אדום וארגונים אחרים שמייבאים אמבולנסים לישראל. לעומת זאת, אם רוצים להביא אמבולנס להצלת חיות, צריך לשלם את מלוא המס.

אני לא מדבר על דבר תיאורטי. קבוצה של יהודים חמים בארצות-הברית הצליחה לגייס סכום של כ-35,000 דולר, והיא רכשה אמבולנס. ראיתי את התמונות של כלי הרכב – מותקן, מסודר, והאמבולנס הזה היה צריך להגיע לארץ. אבל, כפי שאתם יודעים, המסים אצלו על כלי רכב מאוד גבוהים, ואין בידי הארגון האמור לקבל את האמבולנס הזה אמצעים לשלם. זו אגודת צער-בעלי-חיים בטבריה, והאמבולנס אמור לשרת את אזור הצפון.

ניסיתי לשכנע את שלטונות המכס לשנות מהתקנות באופן שגם אמבולנס לבעלי-חיים יכלל בפטור, ועד עכשיו לא הצלחתי. יש במשרד האוצר ועדה העוסקת בהחזרת המסים העקיפים במקרים מסוימים. הוועדה דנה פעמים מספר, אך גם היא סירבה. הטענה היתה שהמשרד לאיכות הסביבה יכול באופן תיאורטי להקצות כסף לעמותה הזאת על מנת שהיא תוכל לשלם את המסים, אבל הבעיה היא שהתקציב העומד לרשות המשרד לאיכות הסביבה לצורך הקצבה לעמותות שמגינות על בעלי-חיים הוא זעום, ובוודאי אין ביכולת התקציב הזה לשאת את מימון המס על האמבולנס.

התוצאה היא – האמבולנס הזה שוכב בארצות-הברית, מחליד ומתקלקל, ומצד שני, פה בארץ זקוקים לו ולא מקבלים אותו.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהעניין צריך לעבור לדיון. אשמח מאוד אם חבר הכנסת רן כהן יציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

הי"ר ל חזן:

יש לי רושם, שחבר הכנסת רן כהן נשאר למטרה זו.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב, שעם כל הכבוד לעניין, זה לא עניין שראוי לדיון במליאה. בוועדת הכספים נזמן את נציגי משרד האוצר, וננסה לברר איך אנחנו יוצאים מהסבך הזה. תודה רבה.

הי"ר ל חזן:

תודה רבה, חבר הכנסת פורז. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. דרך אגב, לפני שנתיים היתה לי בעיה דומה, אדוני, לגבי כיסא גלגלים לנכה קשה מאוד, והצלחתי למצוא לזה פתרון. צר לי שצריך להביא סוגיה מעין זו למליאת הכנסת כדי לפתור בעיה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהצעתו של חבר הכנסת פורז היא באמת הצעה חשובה ביותר. נדמה לי שבשעה הזו, שבה אנו גם עייפים, ובתום היום, אם נשאר חבר הכנסת פורז כדי להגן על נושא כל כך חשוב כמו פטור לאמבולנס שצריך להסיע חיות, נדמה לי שגם הנושא, גם השעה וגם הכול – ראוי שנעביר את העניין הזה לוועדת הכספים, אם לא אכפת לך.

הי"ר ל חזן:

ועדת הכספים.

רן כהן (מרצ):

בעניין הזה, נדמה לי שהתרבות האנושית שלנו מחייבת לעשות את זה. תודה רבה.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת רן כהן, אני מודה לך.

אתה מסכים לוועדה כמובן.

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ל' חזן:

אם כך, נעבור להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת אברהם פורז לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

ח' כהן (מרצ):

אני מציע, שנעביר עכשיו החלטה להפיל את הממשלה.

היו"ר ל' חזן:

עדיין צריך רוב של 61, לפי חוק-יסוד: הממשלה.

חברי הכנסת, אם כך, ברוב של שלושה בעד – ומוכן שאין מתנגדים – אני קובעת שהנושא מועבר לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

חברי הכנסת, תם סדר-יומנו. הישיבה הבאה – ביום ב' הבא, בשעה 16:00. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:52.